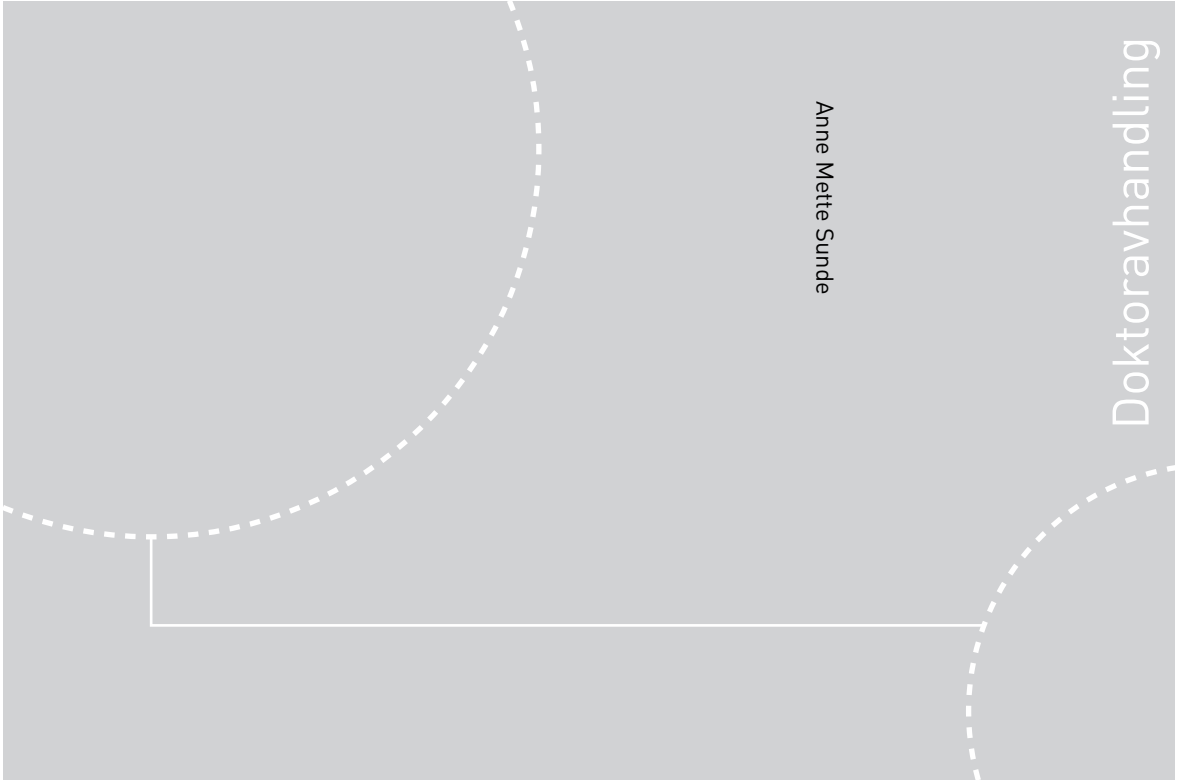


ISBN 978-82-326-3834-5 (trykt utg.)
ISBN 978-82-326-3835-2 (elektr. utg.)
ISSN 1503-8181



Doktoravhandling ved NTNU, 2019:118

Anne Mette Sunde

Skjult påvirkning

Tre studier av engelskpåvirkning i norsk

Anne Mette Sunde

Skjult påvirkning

Tre studier av engelskpåvirkning i norsk

Avhandling for graden philosophiae doctor

Trondheim, april 2019

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for språk og litteratur

NTNU

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Avhandling for graden philosophiae doctor

Det humanistiske fakultet
Institutt for språk og litteratur

© Anne Mette Sunde

ISBN 978-82-326-3834-5 (trykt utg.)
ISBN 978-82-326-3835-2 (elektr. utg.)
ISSN 1503-8181

Doktoravhandlinger ved NTNU, 2019:118

Trykket av NTNU Grafisk senter

Takksigelser

Tre år går fort – så fort at jeg trengte et ekstra år på å bli ferdig. Men tre år går også sakte – så sakte at jeg lenge lurte på om det noensinne ville ta slutt. Å levere denne avhandlinga føles som en stor seier, og det er mange som har hjulpet meg med å dra den i land.

Doktorgradsstipendiet har vært finansiert av NTNU-prosjektet Linguistic Complexity in the Individual and Society, som seinere gikk inn i NTNU/UiT-prosjektet Acquisition, Variation and Attrition. Takk til prosjektleder Terje Lohndal for tilliten og for all god hjelp underveis.

Prosjektet har blitt veileda av en særstødig ISL-trio med allsidig kunnskap og godt humør. Takk til hovedveileder og støttespiller Kristin M. Eide for uvurderlig hjelp av både faglig og ikke-faglig art. Kristin har trodd på meg og prosjektet mitt hele veien og redda meg hver gang det har vært storm i kastene. For det er jeg dypt og evig takknemlig.

Takk til biveileder og innehaver av mitt personlige bibliotek, Brit Mæhlum, for dine kloke og korrigerende innspill. Brit skal ha mesteparten av æra for at avhandlinga blei tospråklig og at disse orda skrives på norsk. Det er jeg stolt av. *Challenge engelsk!*

Takk til biveileder Ivar Berg, som trødde til som veileder halvveis uti prosjektet. Ivar har bidratt langt mer enn hans beskjedne prosentandel skulle tilsi og sterkt til at avhandlinga fikk en rød tråd og – viktigst av alt – en ende. Jeg vet rett og slett ikke om det hadde blitt noen avhandling uten deg.

Takk til kopilot og nytitulert språkforsker Martin Kristoffersen, som har bidratt sterkt både til selve avhandlingsarbeidet og mer generelt til at jeg klarte å stå løpet ut. Martin skal også ha takk for kontinuerlig hjelp med $\text{\LaTeX}$, som han overtalte meg til å bruke i den tro at jeg kom til å klare meg på egen hånd.

Takk til alle mine kolleger ved ISL, især mine mange stipendiatkolleger. Det er godt å ha folk rundt seg i samme situasjon som forstår så inderlig vel hvorfor det ikke er så lett å «bare skrive ferdig den greia». Takk for laget – enn så lenge!

Takk til Frans Gregersen og alle ved Sprogforandringscentret ved Københavns universitet, som lot meg få ta del i deres forskningshverdag høsten 2015. Takk til Anne Dahl og Nicole Busby for språksjekk. Takk til Toril Opsahl for kritisk lesing av mitt smått kaotiske førsteutkast til avhandlinga. Takk til Øystein Vangsnes for alt han har dratt meg med på. Takk til Stian Hårstad og alle andre som har sendt meg anglismer gjennom disse åra. Takk til Rune Håkonsen for hjelp til å navigere i dataspillverdenen og til Gøran Hågensen og Marius Johnsen ved den døgnåpne hjelpesentralen for tolkning av dataspilltermer. Takk også til administrasjonen ved ISL og HF for støtten i innspurten.

Til sist ønsker jeg å takke alle mine gode venner og min tålmodige familie som har holdt ut med meg i disse åra. Jeg ser fram til å kunne være mer til stede i livene deres. Til mamma, pappa, Ellen Marit, Audun og Martin: Takk for alt dere er og alt dere gjør. Denne er til dere.

Trondheim, desember 2018
Anne Mette Sunde

Artikkelliste

1. Sunde, Anne Mette. 2016. «Inspect kniven i inventoryen min.» Språklig praksis i et nytt domene. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift*. 34(2). 7–34.
2. Sunde, Anne Mette & Martin Kristoffersen. 2018. Effects of English L2 on Norwegian L1. *Nordic Journal of Linguistics*. 41(3). 275–307.
3. Sunde, Anne Mette. 2018. A typology of English borrowings in Norwegian. *Nordic Journal of English Studies*. 17(2). 71–115.

Merknad til artikkel 2

Artikkel 2 er skrevet i samarbeid med Martin Kristoffersen. Kristoffersen har bidratt til datainnsamlinga og utført og beskrevet de statistiske beregningene av datamaterialet.

Innhold

Takksigelser	III
Artikkelliste	V
Innhold	VII
1 Innledning	1
1.1 Tema og formål	1
1.2 Oppbygning	4
2 Kontekst og tidligere studier	5
2.1 Engelsk som globalt språk	5
2.2 Engelskens utbredelse	7
2.3 Fremmedspråk eller andrespråk?	9
2.4 Kanaler for påvirkning	11
2.5 Myndighetenes arbeid med «anglonorsk» og domenetap	12
2.6 Tidligere studier av engelske lån i norsk	14
2.6.1 Sammensetning av det norske ordforrådet	15
2.6.2 Formell og konseptuell tilpasning av importord	15
2.6.3 Normeringsarbeid	17
2.6.4 Utvalgte forskningsbidrag	18
2.7 Oppsummering	19

3	Teoretiske perspektiver på lån og låneprosesser	21
3.1	Sentrale lånkategorier	22
3.1.1	En utvida anglisismeterm	22
3.1.2	Indirekte lån	23
3.1.3	Fraseologiske lån	26
3.1.4	Strukturelle lån	29
3.2	Språklige lån	31
3.2.1	Smal og brei låndefinisjon	31
3.2.2	Lån og kodeveksling	34
3.3	Hva påvirker låneprosesser?	36
3.3.1	Eksternlingvistiske forhold	37
3.3.2	Internlingvistiske forhold	39
3.3.3	Mentale forhold	42
3.4	Oppsummering	48
4	Datagrunnlag og metode	51
4.1	Dataspillstudien	52
4.1.1	Kildegrunnlag	52
4.1.2	Bearbeiding av kilder	54
4.1.3	Intervju	55
4.2	Akseptabilitetsstudien	56
4.2.1	Akseptabilitetsvurderinger	57
4.2.2	Utforminga av testapparatet	58
4.2.3	Testgjennomføringa	64
4.2.4	Bearbeiding av datamaterialet	66
4.3	Låntypologistudien	67
4.3.1	Internett som korpus	67
4.3.2	Lån vs. kodeveksling og utvalgskriterier	69
4.4	Oppsummering	70

5	Artikkeloppsummering og diskusjon	73
5.1	Artikkeloppsummering	74
5.1.1	Dataspillstudien	74
5.1.2	Akseptabilitetsstudien	76
5.1.3	Låntypologistudien	79
5.2	Økt kontakt og påvirkning	81
5.2.1	Økt kontakt: fra samfunnet til individet	82
5.2.2	Økt påvirkning: fra individet til samfunnet	85
5.3	Skjult påvirkning	89
	Referanser	91
	Artikler	105
	«Inspect kniven i inventoryen min.» Språklig praksis i et nytt domene (Sunde 2016)	105
	Effects of English L2 on Norwegian L1 (Sunde & Kristoffersen 2018)	135
	A typology of English borrowings in Norwegian (Sunde 2018)	169
	Vedlegg	205
A	Forespørsel Telenorligaen	205
B	Samtykkeerklæring Telenorligaen	207
C	Samtykkeerklæring VGTV	210
D	Samtykkeerklæring intervju	213
E	Intervjugaid	216
F	Samtykkeerklæring	219
G	Akseptabilitetsvurdering: test	222
H	Akseptabilitetsvurdering: svarskjema	226
I	Engelsktest m/oversettelsestest	228
J	Bakgrunnsskjema	239

INNHold

Kapittel 1

Innledning

1.1 Tema og formål

Temaet for denne avhandlinga er engelskpåvirkning i norsk. Den angloamerikanske kulturens dominans de siste 70 åra har satt tydelige spor i det norske språket, som har tatt opp i seg ei rekke engelske ord og uttrykk, omtalt som språklige *lån* eller *anglismes*. Den sterke innflytelsen fra engelsk i norsk er godt synlig for de fleste; særlig yngre nordmenn bruker *awesome* lånord i dagligtalen sin, og av og til slår vi helt om til engelsk *just for fun*. Samtidig har økende internasjonalisering – med engelsk som globalt *lingua franca* – ført til at det norske språket i sin helhet har kommet under press fra engelsk på visse samfunnsområder, som academia og deler av næringslivet. Sammen med lånord har faren for *domenetaap* fått stor oppmerksomhet – i samfunnsdebatten, i forskninga og fra språkpolitisk hold.

Det fins imidlertid også mer *skjulte* former for engelskpåvirkning. Dette er påvirkning som skjer i mer usynlige lag av språkssystemet, på samfunnsområder som er

utilgjengelige for det breie laget av befolkninga, og i tospråklige nordmenns oppfatning av hva som gjelder som engelsk og hva som gjelder som norsk. Skjult påvirkning manifesterer seg altså på ulikt vis i språkssystemet, i språksamfunnet og i språkbrukeren selv. Denne avhandlinga tar sikte på å undersøke og løfte fram noen viktige aspekter ved denne påvirkninga gjennom tre studier som hver fokuserer på én av de tre ovennevnte dimensjonene. Formålet er slik sett å gi et oppdatert og mer fullstendig bilde av forhold ved og manifestasjoner av den økte kontakten med engelsk i Norge.

Avhandlingas underliggende antakelse er at økende kompetanse i og eksponering for engelsk blant nordmenn fører til flere og nye typer lån fra engelsk i norsk. Dette utgangspunktet krever innsikt i mer enn språkssystemet aleine. De siste tiåras utviklinger innen moderne informasjonsteknologi har ført til en tettere og mer direkte kontakt med engelsk i Norge. Dette har bidratt til å øke tempoet i importen av anglismer, og til å forbedre engelskkompetansen i Norge, både kvantitativt og kvalitativt (Graedler 1998, 47). Vi vet imidlertid lite om hvordan kontakten med engelsk foregår på visse nye plattformer, og hvilke utslag den økte kontakten har på det norske språkssystemet utover lånord. Det overordna forskningsspørsmålet i prosjektet er: *Hva er effektene av den økte kontakten med engelsk i Norge?* Dette spørsmålet er igjen brutt ned i tre underspørsmål som i grove trekk gjenspeiler innfallsvinklene i de tre studiene:

1. *Hva kjennetegner språket til nordmenn i et sterkt anglisert språkmiljø?*
2. *På hvilken måte fører økt engelskkompetanse til økt engelskspråklig påvirkning utover lånord?*
3. *Hvordan kan vi lage en utfyllende typologi over engelske lån i norsk?*

Avhandlinga er skrevet innafor det som vidt kan betegnes som språkkontaktstudier, og anvender perspektiver og metoder fra ulike felt. Som nevnt er fellestrekket for de tre studiene at de undersøker former for påvirkning som på hvert sitt vis kan sies å være skjulte. Den første artikkelen (Sunde 2016, heretter *dataspillstudien*) undersøker en del av det norske **språksamfunnet** gjennom å gi et innblikk i et utvalgt norsk

dataspillmiljø der engelsk spiller en viktig rolle. Dataspillsamfunn er typisk ukjente og usynlige for de fleste som står utafor, men på samme tid svært populære blant mange barn og unge. Artikkelen undersøker dermed en aktuell og moderne plattform for språkkontakt mellom engelsk og norsk, og hvordan kontakten med engelsk manifesterer seg i norsk i dette miljøet.

Den andre artikkelen (Sunde og Kristoffersen 2018, heretter *akseptabilitetsstudien*) undersøker konsekvenser av økt kompetanse i og eksponering for engelsk fra perspektivet til den **tospråklige språkbrukeren**. Artikkelen undersøker sammenhengen mellom grad av engelskferdigheter og tilbøyelighet til å akseptere og produsere et utvalg nylig observerte flerordskalkeringer i norsk, dvs. oversatte flerordsuttrykk (som *stå ut* fra engelsk 'stand out'). Sammenligna med direkte lån, som i varierende grad har bevart sin engelske form, har slike *indirekte* lån fått relativt liten oppmerksomhet i norsk så vel som internasjonal språkkontaktforskning (Johansson 2002, 103; se kapittel 3.1.2). Dette gjelder også i litteratur som diskuterer låneprosessen fra det tospråklige individets perspektiv (Matras 2009, 2).

Den siste artikkelen (Sunde 2018, heretter *låntypologistudien*) tar for seg engelskpåvirkning i **språkssystemet** og foreslår en brei og oppdatert typologi over sentrale og nye typer engelske lån i norsk. Typologien gir plass til indirekte og strukturelle lån – to låndimensjoner som begge er mer kamuflerte typer påvirkning enn de direkte lånorda, og som kan antas å skyldes økt engelskkompetanse.

Avhandlinga løfter dermed fram flere moment som er ukjent for mange, og som samla sett gir oss en oppdatert og mer komplett forståelse av hvordan kontakten med engelsk utspiller seg i samfunnet og i den tospråklige språkbrukeren og manifesterer seg i det norske språkssystemet.

1.2 Oppbygning

Avhandlingas tre forskningsartikler kan leses i sin helhet fra side 105. Dette sammenbindingskapitlet er strukturert på følgende måte: Kapittel 2 presenterer studiens kontekst, deriblant det engelske språkets framvekst og rolle i Norge. Her gjennomgås også sentrale trekk i myndighetenes arbeid med engelskpåvirkning, og et utvalg studier av engelske lån i norsk. Kapittel 3 gir en nødvendig redegjørelse av lånkategoriseringer og teoretiske forutsetninger som ligger til grunn for de tre forskningsartiklene. Metodevalg og metodiske hensyn diskuteres i kapittel 4. Kapittel 5 gir ei oppsummering av de tre artiklene og besvarer avhandlingas forskningsspørsmål. Her diskuterer jeg også hvordan de tre studiene henger sammen og kan belyse hverandre.

Kapittel 2

Kontekst og tidligere studier

Dette kapitlet presenterer noen sentrale aspekter ved kontakten med engelsk i Norge. Kapitlet starter med en redegjørelse for det engelske språkets framvekst og utbredelse i verden (kapittel 2.1 og 2.2) og rolle i Norge (kapittel 2.3 og 2.4). Sia gjennomgår jeg noen sentrale punkt i myndighetenes arbeid med engelskpåvirkning og domenetap (kapittel 2.5), før jeg presenterer et utvalg tidligere studier av engelske lån i norsk (kapittel 2.6).

2.1 Engelsk som globalt språk

Verdenssamfunnet er tettere sammenvevd enn før, økonomisk, kulturelt og politisk, takket være teknologiske utviklinger som har gjort det langt enklere å transportere varer, mennesker og informasjon på tvers av landegrenser. I et slikt fellesskap har engelsk vokst fram og forplanta seg som et globalt *lingua franca*, dvs. et internasjonalt hjelpespråk til bruk av folk med ulike språkbakgrunn. Per i dag kan ingen andre språk måle seg med engelskens utbredelse. Språket står sterkt på viktige internasjonale are-

naer, deriblant vitenskap, teknologi, industri, næringsliv og finans, og lite tyder på at en videre ekspansjon av engelsk vil stanse i overskuelig framtid.

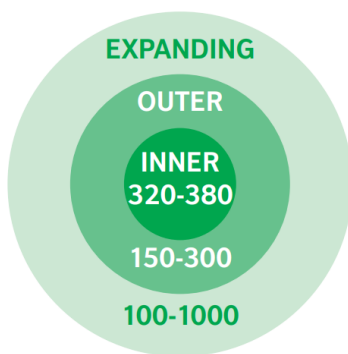
Engelskens globale posisjon er uløselig knytta til Storbritannias og etter hvert USAs dominerende rolle i verdensøkonomien de siste århundra. På denne måten kan spredninga av engelsk ses på som ei bivirkning av en globalisert verden, men òg som en integrert og uatskillelig del av både prosessen og resultatet (Ljosland 2008, 44). Engelsk blei spredd til store deler av verden gjennom det britiske imperiet, som hadde si storhetstid på slutten av 1800-tallet og videre gjennom den britiskleda industrielle revolusjonen i samme periode, da engelsk fikk ei viktig rolle også på det europeiske kontinentet (Crystal 1997, 53, 110f). Mot slutten av 1800-tallet vokste USA fram som ledende økonomisk stormakt – ei rolle som for alvor blei befestet etter andre verdenskrig, da landet inntok ei dominerende stilling også politisk og militært. I løpet av 1800- og 1900-tallet blei engelsk gradvis det ledende språket og et naturlig førstevalg i internasjonale organisasjoner og politiske allianser, samt på felt som påvirket flere lag av samfunnet, deriblant forskning, presse, reklame, sjø- og luftfart (Crystal 1997, 110f; Johansson og Graedler 2005, 49). I samme periode blei britisk og amerikansk språk og kultur spredd til allmennheten gjennom film- og musikkindustrien.

Selv om grunnlaget for engelsk som globalt språk var lagt, er det ifølge Crystal (1997, 111) særlig to forhold i andre halvdel av 1900-tallet som har bidratt til å sikre det engelske språkets videre ekspansjon. Det første er frigjøringa av tidligere britiske kolonistater, hvor engelsk fortsatte å være administrasjonsspråk og dessuten et viktig bindeledd mellom folkegrupper (ibid.; Johansson og Graedler 2005, 48f). Det andre forholdet dreier seg om den «elektroniske revolusjonen» som i stor grad har blitt og blir drevet fram av USA. Framveksten av nye typer medier, som radio, tv og internett, har bidratt sterkt til å endre betingelsene for språkkontakt, som ikke lenger kun kan studeres gjennom en geografisk dimensjon (Maurais 2003, 17). Også Tagliamonte m. fl. (2016, 825, 843) hevder at mulighetene for språkkontakt og -endring er forandra drastisk i samsvar med komplekse omveltninger i det globale samfunnet. Ifølge Mæhlum (2007, 159) er det høyst sannsynlig den digitale faktoren som er årsaken til at «det engelske språkets stilling globalt sett er av en både kvalitativt og kvantitativt annen

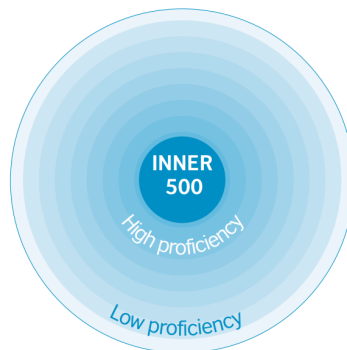
art enn noe annet språk i historien har hatt».

2.2 Engelskens utbredelse

Engelskens utbredelse i verden er ofte blitt beskrevet med referanse til Braj Kachrus tredelte sirkelmodell (Kachru 1985, illustrert i Graddol 2006, 110; Crystal 1997, 53f). Modellen tar utgangspunkt i engelskens rolle som første-, andre- eller fremmedspråk og er gjengitt i figur 1(a).



(a) Tredelt sirkelmodell



(b) Todelt sirkelmodell

Figur 1: Engelskens rolle og utbredelse i verden som illustrert i Graddol (2006, 110). Numra angir anslått antall millioner språkbrukere innafor hver sirkel.

Den *innerste sirkelen* utgjør den tradisjonelle basen for engelsk og rommer de landa der (majoriteten av) befolkninga har en versjon av engelsk som førstespråk, deriblant USA og De britiske øyer. Den *ytre sirkelen* rommer landa der engelsk har ei offisiell rolle i statsapparatet og dessuten en viktig funksjon som offisielt andrespråk, dvs. en felles ressurs for gjensidig forståelse i ei ellers flerspråklig befolkning.¹ I den ytterste

¹ Dette gjelder i hovedsak tidligere kolonistater, som Nigeria, Kenya, India, Pakistan og Singapore, i tillegg til rundt 50 andre territorier (Crystal 1997, 54).

og *ekspanderende sirkelen* plasseres landa der engelsk ikke har en offisiell rolle, men der språket likevel anerkjennes som et viktig fremmedspråk og et lingua franca for internasjonal kontakt, deriblant de fleste europeiske statene – tradisjonelt inkludert Norge og de nordiske landa.

Ut ifra tradisjonelle definisjoner, likt den presentert i Kachru (1985), er engelsk å regne som et fremmedspråk i Norge; språket har ingen offisiell rolle i statsapparatet og er heller ikke et offisielt andrespråk.² Imidlertid er grensen mellom andrespråk og fremmedspråk ikke vanntett. Ei innvending til modellen i figur 1(a) er at den ikke tar hensyn til den variasjonen som fins innafor sirklene. I stedet baserer den seg på en definisjon av andre- og fremmedspråk ut ifra hvorvidt engelsk er tilegna i eller utafor et samfunn der språket har en offisiell rolle (se diskusjon i Ljosland 2008, 45ff; Brunstad 2001, 99ff). Tar man derimot utgangspunkt i engelskkompetanse og hvilke kontekster språket tas i bruk i, vil flere av landa – i alle fall deler av befolkninga – i den ekspanderende sirkelen kunne sies å mestre og bruke engelsk som et andrespråk. Ifølge Brunstad (2001, 99) gjelder dette befolkninga i Norden:

Dei les, skriv eller talar engelsk ofte, stundom dagleg, i visse spesifikke kontaktar, men bruker heimespråket elles. Det kan gjelde t.d. konsulentar i selskap med engelsk som administrasjonsspråk, forskarar ved universitet, eller ungdom på internett-kafé som kommuniserer dagleg på engelsk på Internett. [...] Ein vekslar då mellom engelsk og morsmålet avhengig av domene, samtalepartnar, emne og funksjon [...].

I dag gir det derfor større mening å skille mellom grader av engelskkompetanse framfor språkets offisielle rolle i statsapparatet. Ei alternativ framstilling Kachru har tatt til orde for (gjengitt i Graddol 2006, 110), er å skille mellom en kjerne og en vid ytre sfære, som vist i figur 1(b), dvs. en indre sirkel bestående av «those who have 'functional nativeness' regardless of how they learned or use the language» og en ytre sirkel som rommer alle nyanser mellom høy og lav engelskkompetanse (ibid.). Modellen åpner

² Ei heller er Norge en tidligere kolonistat under Storbritannia eller nordmenn immigranter i et engelskspråklig samfunn (Rindal og Piercy 2013, 212).

for at det er mulig å finne representanter for alle nivåa av engelskkompetanse i alle samfunn – i engelskens kjerneområde så vel som i Norge.

2.3 Fremmedspråk eller andrespråk?

I likhet med Brunstad (2001) hevder Brevik (2015, 4) at ferdighetsnivået i og bruken av engelsk i Norge gjør at språket vanskelig kan klassifiseres som et fremmedspråk. Internasjonale tester har vist at nordmenn er blant de beste i engelsk i Europa (Bonnet 2004; Education First 2018). I land der engelsk ikke har ei offisiell rolle, er det vanlig å anta at språket primært tilegnes formelt – dvs. gjennom skolesystemet (Preisler 1999b, 246) – og i den norske skolen er engelsk skolefag gjennom hele den tiårige grunnskoleutdanninga.³ Nordmenns økte engelskkompetanse henger imidlertid også sammen med at språket i større grad enn før tilegnes på fritida (Brevik og Hellekjær 2018, 82); engelsk er utbredt i populærkultur for barn og unge, og hverdagslige aktiviteter som nettsurfing, tv-titting og dataspilling gir store mengder uformell engelskspråklig innputt. Blant fritidssyslene som antas å være gunstige for engelsklæring, er dataspilling, som utgjør en betydelig del av det norske kultur- og underholdningsmarkedet, spesielt for barn og unge (Kulturdepartementet 2008a, 6). Flere nordiske studier har vist at aktiv dataspilling virker positivt inn på engelskkompetansen – især vokabularet (se f.eks. Jensen 2017; Sundqvist og Wikström 2015; Sylven og Sundqvist 2012; Sundqvist 2009).^{4,5} Norske studier antyder det samme: I en undersøkelse av over 4000 ungdomsskoleelever fant Sletten m. fl. (2015) en positiv sammenheng mellom

³ Engelsk blei obligatorisk skolefag på 1960-tallet med start på datidas femtetrinn. I 1974 kom engelsk inn på tredjetrinn, og i 1997 på førstetrinn (Bonnet 2004, 51).

⁴ I denne sammenhengen trekkes særlig MMO-spill fram som spesielt gunstige. MMO står for *massively multiplayer online games*, dvs. flerspillerspill som spilles med og mot andre over internett. Sammenligna med mange enspillerspill er MMO-spill mer kognitivt og lingvistisk utfordrende, og det språklige miljøet og praksisen synes å være mer dominert av engelsk (se f.eks. Sundqvist 2013; Sundqvist og Sylven 2012, 190–191).

⁵ Se for øvrig Sundqvist og Wikström (2015, 66f) for ytterligere referanser til internasjonale studier som viser en sammenheng mellom dataspilling og andrespråkstilegning.

tid brukt på dataspilling og engelskkarakterer.⁶ En lignende korrelasjon finner også Brevik (2016), som antyder at aktiv dataspilling kan forklare hvorfor norske videregående elever som skårer lavt på leseferdigheter i norsk, skårer tilsvarende høyt på leseferdigheter i engelsk (se også Brevik m. fl. 2016). Årsaken til de høye testskårene i engelsk antas å henge sammen med den rike mengden engelskspråklig innputt som fås gjennom å lese og følge spillas instruksjoner, samt den interaktive kommunikasjonen i skrift og tale, som ofte foregår på engelsk (Brevik 2016, 54, 56).

Ved sida av at nordmenn jevnt over har fått bedre ferdigheter i engelsk, har språket fått ei sentral stilling på visse samfunnsområder (eller *domener*, se kapittel 2.5) som næringsliv, forskning og høyere utdanning. Den stadige internasjonaliseringa av utdanningssektoren, med bl.a. økt engelskspråklig pensum, undervisning og publisering, har gjort at høy engelskkompetanse nærmest er ei forutsetning for å ta høyere utdanning i Norge (se f.eks. Brock-Utne 2001; Ljosland 2007; Ljosland 2008). I tillegg er engelsk utbredt som arbeidsspråk i private, men også delvis statseide selskaper, som Aker, Statoil og Hydro (Simensen 2008, 2), og dessuten det dominerende arbeidsspråket i norske eksport- og importbedrifter (Hellekjær 2007, 20).⁷ På denne måten kan engelsk påstås å ha fått en semioffiisiell status i Norge.

Som en naturlig følge av den økte bruken og tilstedeværelsen av engelsk er muligheten for å tilegne seg språket på uformelt vis og i tidlig alder større i dag enn for et par generasjoner sia. Brevik og Hellekjær (2018, 82) hevder at engelsk i Norge «is present to such a degree that it is now considered a second language rather than a foreign language». Studier viser imidlertid også at nordmenn mangler gode nok engelskkunnskaper for visse utdanningsløp eller yrker (Hellekjær 2005, 2007, 2009). Dermed kan engelsk per i dag sies å befinne seg i en slags mellomposisjon mellom å

⁶ Studien viser en negativ sammenheng mellom tid brukt på dataspilling og karakterer i norsk og matematikk, men ikke i engelsk. Når resultata er kontrollert for konsentrasjonsvansker og skulking, får de som spiller mest dataspill (dvs. flere ganger i uka og tre timer eller mer per gang), derimot et signifikant bedre karaktersnitt i engelsk enn ungdom som ikke spiller eller spiller mer moderat (Sletten m. fl. 2015, 346).

⁷ En undersøkelse fra 2005 viser at 95 % av ca. 700 norske eksport- og importbedrifter bruker engelsk som arbeidsspråk (Hellekjær 2007, 20).

være et andre- og fremmedspråk i Norge (Rindal og Piercy 2013, 212).

2.4 Kanaler for påvirkning

Ifølge Preisler (1999b, 241ff; 1999a, 225ff), som beskriver engelskens rolle i Danmark, kommer innflytelsen fra og initiativet til å bruke engelsk både ovafra og nedafra. Ovafra skjer påvirkninga gjennom de språkferdighetene og holdningene til engelsk som tilegnes og traderes gjennom utdanningssystemet og det internasjonalt orienterte næringslivet (Preisler 1999a, 225f). På disse domena er engelsk høyt ansett i kraft av å være det primære internasjonale kommunikasjonsspråket, og her blir engelsk brukt aktivt, dvs. *snakka* og *skrevet* (Preisler 1999b, 241). Samtidig blir engelsk *hørt* og *lest*, dvs. brukt mer passivt, i et stort antall ikke-spesialiserte domener som appellerer til hele eller større deler av befolkninga. Dette er innflytelsen nedafra, som foregår gjennom den konvensjonaliserte bruken av engelsk i populærmusikk, samt gjennom angloamerikanske filmer og tv-programmer, som i stor grad ikke er dubba. I tillegg eksponeres befolkninga for engelsk gjennom reklame, samt manualer og beskrivelser for diverse produkter og dataprogram. Påvirkninga nedafra skjer dessuten gjennom bruken av engelsk i angloamerikansk-orienterte subkulturer som står sterkt blant ungdom og unge voksne, deriblant diverse musikksgangre og dataspillmiljø (se Preisler 1999a). I mange av disse miljøa er bruken av engelsk et iboende og definierende aspekt, og innflytelsen herfra skyldes blant annet den høye statusen engelsk har som verdisymbol på disse arenaene (Preisler 1999b, 244ff). På denne måten promoterer engelsk på forskjellig vis til flere lag av befolkninga og brukes både av rein nødvendighet og av mer symbolske årsaker. Preisler (1999b, 246) hevder videre at engelskens status i angloamerikansk-inspirerte subgrupper har implikasjoner for det å lære seg språket. Mens språket hovedsakelig tilegnes som en nødvendighet ovafra, er tilegninga nedafra ofte en integrert del av det å identifisere seg med en gitt subkultur. Mens bruken av engelsk i land som Danmark og Norge i stor grad er et resultat av den stadige internasjonaliseringa av spesialiserte domener, er ikke det å delta i og kommu-

nisere på internasjonale plattformer «the privilege of an educational elite» (Preisler 1999b, 241).

2.5 Myndighetenes arbeid med «anglonorsk» og domenetap

Norske myndigheter har lenge vært bekymra for den økte innflytelsen fra engelsk – i starten hovedsakelig for det voksende antallet importord (og den såkalte *anglonorsken*), og sia i økende grad for den potensielle fortrenkninga av norsk på visse samfunnsområder, kjent som *domenetap*. På årsmøtet for Norsk språknemnd i 1959 blei den angloamerikanske innflytelsen på norsk omtalt i negative ordelag som en språklig «invasjon» som ville komme til å skape «alvorlege og langvarige problem både når det gjeld skriftform og uttale» (Hellevik 1963, 15). Drøftinga i etterkant av møtet munna ut i et vedtak om å intensivere arbeidet mot det som blei sett på som «ukritisk og uheldig» innlån fra engelsk (ibid., 27), blant anna gjennom å erstatte importord med avløserord (se kapittel 2.6.3). Utgangspunktet for purismearbeidet var den økte påvirkninga i tida etter andre verdenskrig (Brunstad 2001, 57).

Til tross for noe termutviklingsarbeid retta mot olje- og databransjen på 70-tallet (av det nyoppretta Norsk språkråd) var det ikke før på slutten av 80-tallet at det blei vedtatt å jobbe mer systematisk mot engelskpåvirkninga (Simonsen 1992, 9). I 1990 blei holdningskampanjen *Aksjonen for språklig miljøvern* lansert med formålet å verne om norsk som morsmål (Norsk språkråd 1990, 2). Dette forsvaret for norsk var motivert ut fra en tilsynelatende voksende beundrerholdning til engelsk. I tillegg blei det hevda at de engelske orda skapte rot og praktiske vansker på den måten at de var vanskelige å integrere i norsk og uforståelige for mange nordmenn (ibid., 2f). Blant aksjonens tiltak var å distribuere informasjonsbrosjyrer, særlig mynta på næringslivet og skoleungdom (Simonsen 1992, 9ff).

Fra årtusenskiftet og utover har tyngdepunktet i myndighetenes arbeid flytta seg over til potensielle *domenetap*situasjoner. Domenetap betegner en situasjon der et språk erstatter et anna (her hhv. engelsk og norsk) innafor et bestemt språkbruksområde eller *domene*, og termen kan brukes om både prosessen og resultatet (Språkrådet 2005, 15). Frykten er at stadige internasjonaliseringsprosesser skal utløse full bruk av engelsk på visse domener. Dette var det sentrale temaet i Språkrådets strategiutredning *Norsk i hundre* (Språkrådet 2005), som danna grunnlaget for Stortingsmeldinga «Mål og mening – Ein heilskapleg norsk språkpolitikk» (Kulturdepartementet 2008b) noen år seinere. Utredninga hadde til hensikt å skissere virkemidler for den nasjonale språkpolitikken framover. For å sikre norskens framtid som et fullverdig og samfunnsbærende språk blei det tatt til orde for en politikk som hindrer domenetap, især på feltet for forskning, høgere utdanning og næringsliv, som trekkes fram som de mest utsatte domena (Språkrådet 2005, 5f, 17; Kulturdepartementet 2008b, 24). I ei tidligere utredning («Makt og demokrati», NOU 2003:19 2003) trekkes dessuten reklame, populærkultur og kommunikasjonsteknologi fram som sentrale domener som er sterkt prega av internasjonalisering, og hvor engelsk er i ferd med bli det dominerende språket (s. 46).⁸

De frykta konsekvensene av domenetap er blant annet at utviklinga av norsk fagspråk stagnerer, og at man utvikler negative holdninger til norsk (se Kulturdepartementet 2008b, 95f). Dersom engelsk blir språket som står sterkest i prestisjefulle domener, og dessuten i størst grad assosieres med alt som er nytt og moteriktig, står norsk i fare for å bli nedvurdert som et mindreverdige og fattige språk (ibid.). Videre kan domenetap føre til *diglossi* eller diglossilignende tilstander, dvs. en situasjon der engelsk og norsk får separate bruksfunksjoner i samfunnet. Faren her er at norsk blir et språk til bruk i hverdagssfæren, mens engelsk blir brukt i mer formelle sammenhenger.⁹ En

⁸ Frykten for domenetap har ført til en offensiv språklig forsvarspolitik i akademien i Norden; for å ivareta nasjonalspråka og internasjonaliseringa av sektoren blir det satsa på *parallellspråklighet*, som innebærer at man etterstreber en jevnbyrdig bruk av nasjonalspråket og engelsk (Hultgren m. fl. 2014, 10f; Ljosland 2010, 100; Språkrådet 2005, 40ff). Se også nettsida til Netværk for parallelsproglige mål på Nordens internationaliserende universiteter, <https://nordiskparallelsprogsnet.sites.ku.dk/>.

⁹ Ifølge Ljosland (2007, 401) innebærer diglossi, utover domenetap, «a state where the distribution of

videre konsekvens er da at det kan utvikle seg ei språkløft – og potensielt også ei klassekløft – mellom en elite som behersker engelsk, og ei stor folkegruppe som, på grunn av begrensa engelskkompetanse, ikke kan ta del i deler av samfunnslivet. I en slik sammenheng vil ikke lenger norsk kunne ses på som samfunnsbærende.

Med økende tendenser til domenetap har importordproblematikken med åra blitt tona ned. Domenetap anses på 2000-tallet som den største «trusselen» fra engelsk og vitner om «en radikalt ny situasjon for norsk språk» (Østerud m. fl. 2003, 288f, sitert i Språkrådet 2005, 22). Importord er imidlertid gitt stor oppmerksomhet i forskninga på engelskpåvirkning – og inngår også i denne avhandlingen.

2.6 Tidligere studier av engelske lån i norsk

Engelskpåvirkninga i det norske språksystemet strekker seg forbi lånord. Blant språkinventaret er det likevel ordtilfanget (eller *leksikonet*) som er mest utsatt for påvirkning, og som har fått mest oppmerksomhet i norsk og internasjonal språkkontaktforskning. I dette delkapitlet gjør jeg rede for noen sentrale beskrivelser og studier av direkte engelske importord i norsk, dvs. ord som er lånt inn i sin engelske form, som *hobby* og *headset* (se kapittel 3.1.2). Denne redegjørelsen er relevant for beskrivelsene av engelskpåvirkning i dataspillstudien og låntypologistudien. Framstillinger av øvrige typer påvirkning på språksystemet gis i kapittel 3.1.

language varieties corresponds to the perceived *status* of the situations involved». Dette finner vi igjen i beskrivelser av den norske situasjonen. I «Makt og demokrati» beskrives domenetapssituasjonen i Norge som en form for mental kolonisering ut ifra begrunnelsen om at «engelsk brukes i sammenhenger hvor kommunikasjonen ikke krever det, men hvor språket skal signalisere noe framtidsrettet, dynamisk og moderne» (NOU 2003:19 2003, 46).

2.6.1 Sammensetning av det norske ordforrådet

Det norske ordforrådet består av *arveord* på den ene sida og det som i vid forstand kan betegnes som *importord*, på den andre. I motsetning til arveorda, som er nedarva fra urnordisk (eventuelt urgermansk eller indoeuropeisk), har importorda blitt henta inn utafra (Jenstad 2016, 457; Sandøy 2000, 19ff). Ettersom det er vanskelig å avgjøre *når* et ord utafra har blitt en del av norsk, er det vanskelig å anslå nøyaktig hvor mange importord norsk består av, og hvordan man skal regne, er uklart (Sandøy 2000, 28). Likevel har det vært vanlig å regne med at om lag 30 % av det norske ordforrådet er importord (ibid., 26ff). Dette anslaget er basert på opptellinger i ordbøker. Av disse stammer oppimot 80 % fra lavtysk, høytysk, nederlandsk, latin, gresk og fransk; de engelske importorda anslås å utgjøre 10–12 % (ibid.; Graedler 2002a, 15). Selv om de engelske orda utgjør en relativt lav andel av det totale importordomfanget, regnes det imidlertid med at rundt 90 % av de *nyere* importorda – inkludert de som har opphav andre steder enn Storbritannia eller USA – kommer til oss i engelsk form (Sandøy 2013, 231; Sandøy 2000, 71). I forordet til *Anglismeordboka* hevdes det dessuten at det er vanskelig å sette en øvre grense for antallet engelske ord i norsk (Graedler og Johansson 1997, 8). Dette skyldes at mange importord er av såpass ny dato at de ikke er tatt opp i ordbøker, og at vi ikke kan vite hvor mange av dem som kommer til å etableres i språket på sikt.

2.6.2 Formell og konseptuell tilpasning av importord

Importord får ulik grad av formell tilpasning i det norske språksystemet. Innafor leksikografien er det vanlig å skille mellom *fremmedord* og *lånord*, hvorav lånord er blitt tilpassa norsk skrift-, lyd- og/eller bøyingsmessig, mens fremmedord i større grad har beholdt sin opprinnelige form. Eksempler på engelske lånord er *kjeks* og *tøff* fra henholdsvis ‘cakes’ og ‘tough’. Disse er tilpassa det norske systemet og har dessuten utvikla seg betydningsmessig fra de engelske modellene. Eksempler på engelske fremmedord er *brownie* og *design*, som skrives og uttales etter engelsk mønster.

Forskjellen mellom lånord og fremmedord er dermed at lånord i større grad oppfattes som en naturlig del av mottakerspråket, og man trenger som regel fagkunnskap for å vite at orda er importerte (Sandøy 2000, 19).¹⁰ I denne avhandlinga vil jeg derimot ikke anvende denne inndelinga, men bruke importord- og lånordbegrepet synonymt. I tillegg vil jeg bruke språklige *lån* som samlebetegnelse på ord, lengre fraser og øvrige trekk i norsk som har klare engelske modeller (se kapittel 3.2 for en videre diskusjon av lånbegrepet).

Den formelle integreringa av lånord henger sammen med intern- og eksterlingvistiske faktorer, og ofte er det snakk om grader av tilpasning (se diskusjon i Graedler 1998, 71ff).¹¹ Tilpassingsgraden vil også kunne variere på forskjellige domener (Sandøy 2000, 72) og også mellom språkbrukere.¹²

Ved sida av den formelle tilpasninga vil lånorda i ulik grad tilpasses norsk konseptuelt og funksjonelt. Dette henger sammen med at nordmenn sjelden kjenner til hele det engelske kildeordets betydningsmessige nyanser og funksjon. Derfor vil lånord typisk gjennomgå funksjonell-konseptuell innsnevring, utviding eller skifte (Andersen 2014, 18). Ifølge Graedler (1998, 218) får engelske lånord vanligvis ei smalere betydning i norsk enn i engelsk, fordi nordmenn ikke kjenner til det engelske ordets fullstendige betydning. For eksempel har ord som *boots* og *button* ei smalere betydning i norsk enn i engelsk. Et annet eksempel er *sorry/sorri* som har en smalere funksjon i norsk, hvor det som regel brukes for å unnskyldte mindre krenkelser/ugjerninger, mens det i engelsk har videre rekkevidde (Andersen 2014, 29). Både formell og konseptuell-funksjonell tilpasning illustrerer at det ikke er et én-til-én-forhold mellom et lånord og det engelske kildeordet. Dette illustreres også av såkalte *hybridlån* og *pseudolån*. Hybridlån refererer til ordformer som er satt sammen av (her) engelske og norske

¹⁰ Ei alternativ inndeling når man studerer samtidsspråket, er dermed å slå sammen arveord og lånord til *hjemlige ord*, og å skille disse fra fremmedord (Sandøy 2000, 21).

¹¹ Internlingvistiske faktorer er blant annet ordets fonologiske og ortografiske form, dets morfologiske kompleksitet og betydning; eksterlingvistiske faktorer er blant annet importordets alder og frekvens, samt typen register eller språklig stil/sjargong det brukes innafor.

¹² Også blant de etablerte lånorda fins en del variasjon, ortografisk (f.eks. *streit* vs. *straight*), uttalemessig (f.eks. /'mjʊ:səkl/ vs. /musi'ka:l/) og bøyingsmessig (f.eks. *hippies* vs. *hippier*) (Graedler 1998, 42).

morfem, som *releasefest* fra engelsk ‘release party’. Pseudolån er ord som formelt sett består av kildespråksmorfem, men som er oppfunnet av mottakerspråkets brukere, og som ikke har tilsvarende eller lignende betydning i kildespråket (Pulcini m. fl. 2012, 7). Et eksempel på et engelsk pseudolån er verbet *bæde* fra det engelske adjektivet ‘bad’, som på norsk betyr å ‘miste besinnelsen/bli lei seg’ eller ‘ha en dårlig opplevelse på grunn av narkorus’ (Andersen 2015, 126). Begge disse kategoriene inngår i låntypologistudien som en type direkte lån på ordnivå.

2.6.3 Normeringsarbeid

Formell tilpassing av importord har vært en sentral del av språkpolitikken i Norge. Dette arbeidet har bakgrunn i en språkpuristisk normeringsideologi prega av tanken om et reint språk (se Brunstad 2001; Simonsen 1992). Som nevnt i kapittel 2.5 blei det især på 90-tallet advart mot engelske nyord ettersom de formodentlig skapte rot i det norske språksystemet. Blant de språkpolitiske tiltaka har vært å fornorske importorda, enten gjennom å finne norske erstatningsuttrykk (såkalte *avløserord*) eller gjennom å fornorske ordas skrivemåte (kalt *norvagisering*).¹³ Ordninga har videre vært at den engelske skrivemåten skal bestå parallelt med den norske (Sandøy 2000, 97ff).

Observasjoner tyder på at det kan ta lang tid før avløserord og norvagiserte former får fotfeste i språket. Gjennom en korpusundersøkelse viser Andersen (2011, 28; se også Andersen 2012) at mange norvagiserte former ikke har slått gjennom i norsk (under 10 % av treffa på 36 undersøkte ordpar er norvagiserte former). Dette skyldes delvis at foreslåtte norvagismer ikke nødvendigvis blir godt mottatt av det norske folket (Graedler 1998, 33; Vinje 1996; Hansen 1996). Blant de foreslåtte avløserorda har noen slått bedre an enn andre, deriblant *datamaskin* for ‘computer’ og *nakkesleng* for ‘whiplash’ (Graedler 2002b, 62). I de fleste tilfeller vil imidlertid ikke den engelske formen forsvinne, men eksistere parallelt med norvagismen eller avløserordet.

¹³ De viktigste prinsippa for normeringsarbeidet har vært at det først skal vurderes om det engelske importordet kan få et norsk avløserord, og at den engelske formen skal tilpasses norsk ortografi dersom dette ikke lar seg gjøre (Sandøy 2000, 98f).

2.6.4 Utvalgte forskningsbidrag

Likt normeringsarbeidet har de fleste norske studiene av engelske lån sett på importen, tilpasninga og bruken av direkte ordformer. Her gjør jeg rede for et utvalg sentrale forskningsprosjekt. Av disse er Graedler (1998) allerede er referert til over.

Starten på anglisismeforskninga i Norge blir normalt datert til perioden rundt andre verdenskrig da Aasta Stene samla inn og dokumenterte i overkant av 500 engelske lånord til avhandlinga *English Loan-Words in Modern Norwegian* (Stene 1945, publisert etter krigen; se også Stene 1938). Stene var blant de første i landet som undersøkte lånord fra et synkront perspektiv, og materialet hennes består av direkte lånord fra skriftlige tekster. Lånorda blei delt inn i ti tematiske kategorier, hvorav sport og spill er den største gruppa. Øvrige lånord fordeler seg på blant anna reiseliv, sjøfart, handel, klær og mote, mat og drikke, samt kunst og vitenskap (Stene 1945, 176f). Som viktige kanaler for engelskpåvirkninga fremheva Stene populærkultur og fritidsaktiviteter, og forhold ved det moderne samfunnet mer generelt (ibid., 204). Stene merka seg at de engelske importorda syntes å øke kjapt i omfang, og forutså at den lingvistiske situasjonen ville komme til å endre seg drastisk i løpet av kort tid: «Present-day N[orwegian] borrowing from E[nglish] is so considerable that it is justified to say that we have entered a period of predominant E[nglish] influence on the vocabulary» (ibid., 210).

Til tross for ei rask økning i engelske lånord, og tilsvarende økt statlig bekymring, blei lite systematisk arbeid gjort før slutten av århundret, da forskningsprosjektet *English in Norway* blei lansert ved Universitetet i Oslo (Graedler 2012, 93). Prosjektet var delvis lansert som et resultat av en økende interesse og bekymring for engelskens påvirkning, og hadde som formål å undersøke og beskrive engelskens rolle i Norge og innflytelse på norsk (Graedler 1998, 33). Et øvrig mål var at prosjektet skulle bidra til å danne grunnlag for språkplanlegging (ibid.). Ved sida av ei rekke masteroppgaver resulterte prosjektet i to store verk: den tidligere nevnte *Anglisismeordboka* (Graedler og Johansson 1997) og doktorgradsavhandlinga *Morphological, semantic and*

functional aspects of English lexical borrowings in Norwegian (Graedler 1998).¹⁴ Anglisismeordboka består av flere enn 4000 oppslagsord – mer enn syv ganger så mange som i Stene (1945). Dette forholdstallet er tegn på ei rask økning engelske importord i norsk i andre halvdel av 1900-tallet. I likhet med Stene (1945) er Graedler (1998) – og også Graedler og Johansson (1997) – hovedsakelig en undersøkelse av direkte lånord. Materialet som ligger til grunn for verkene, bygger i stor grad på en lånorddatabase som inneholder avistekster fra perioden 1988 til 1994 (Graedler 1998, 3f). Graedler (1998) undersøkte tilpasninga av engelske leksikalske stammer i norsk og er slik sett en videreføring av Stenes arbeid (til tross for noe ulike mål og metoder).

I år 2000 blei det fellesnordiske samarbeidsprosjekt *Moderne importord i språka i Norden* (MIN) lansert (se f. eks. Graedler 2004; Kristiansen og Sandøy 2010). Prosjektet var initiert av Nordisk språkråd og innebar en studie av syv nordiske språksamfunn.¹⁵ Det overordna målet for prosjektet var å lage ei sammenlignende oversikt over bruken, tilpasninga og holdninger til (hovedsakelig) engelske importord i de syv språksamfunna. Likt Stene (1945) og Graedler (1998) tok MIN-prosjektet utgangspunkt i direkte lånord (inkludert hybride former og pseudolån) i hovedsakelig avistekster (Graedler 2004, 9). I likhet med forskningsprosjektet ved Universitetet i Oslo skulle også dette arbeidet danne grunnlag for framtidig språkrøktsarbeid (Graedler 2004, 6; Selback og Sandøy 2007, 9).

2.7 Oppsummering

I løpet av de siste hundre åra har det engelske språket befestet sin posisjon som internasjonalt fellesspråk. Det angloamerikanske samfunnet har lagt trykk på ei rekke språk og språksamfunn utafor engelskens kjerneområde, og teknologiske utviklinger har bidratt sterkt til å endre betingelsene for språkkontakt. Det relativt høye ferdig-

¹⁴ I tillegg resulterte prosjektet i monografien *Rocka, hipt og snacksy: om engelsk i norsk språk og samfunn* (Johansson og Graedler 2002), som diskuterer innflytelsen fra engelsk i perioden rundt årtusenskiftet.

¹⁵ Island, Færøyene, Norge, Danmark, Sverige, finsk- og svensktalende Finland.

hetsnivået i engelsk blant nordmenn, samt språkets posisjon på visse domener, gjør at engelsk er i ferd med å bli et andrespråk i Norge. Videre er det lite som tyder på at omfanget av engelske lånord har minka, til tross for Språkrådets holdningskampanjer. Som det framgår av kapitlet, har det meste av arbeidet med og forskninga på engelsk-påvirkning i språkssystemet beskrevet aspekter ved direkte lånord. Dette er ikke overraskende tatt i betraktning den raske veksten i importord etter andre verdenskrig og utover. I mitt prosjekt undersøkes i tillegg andre og mindre synlige manifestasjoner av den økte kontakten med engelsk i Norge, som ikke er gitt like stor oppmerksomhet i språkkontaktforskninga. Som nevnt i kapittel 1.1 tar den skjulte påvirkninga på språkssystemet form av blant annet indirekte lån og strukturlån. En generell antakelse i denne avhandlinga er at slike låntyper er i vekst, og at dette skyldes økt kontakt med engelsk. Dermed er det behov for mer kunnskap på dette området.

Kapittel 3

Teoretiske perspektiver på lån og låneprosesser

Dette kapitlet presenterer nødvendige utdypninger av teoretiske forutsetninger for studiene i avhandlinga. I delkapittel 3.1 diskuterer jeg sentrale lånkategorier som inngår i forskningsartiklene ved sida av direkte lånord, nemlig indirekte, fraseologiske og strukturelle lån. I de to neste delkapitla gjør jeg rede for sentrale aspekt tilknytt lån og låneprosesser mer lausrevet fra den norske konteksten. Kapittel 3.2 presenterer et utvalg låndefinisjoner som kaster lys over låneprosesser fra forskjellige, men komplementære vinkler. Her gjør jeg også rede for skillet mellom lån og kodeveksling slik jeg forstår det i denne avhandlinga. I kapittel 3.3 diskuterer jeg sentrale forhold som antas å påvirke låneprosesser og utfallet av språkkontakt. Denne gjennomgangen er tredelt mellom ekstern- og internlingvistiske faktorer og forhold relatert til organiseringa av språksystemet i det flerspråklige individet.

3.1 Sentrale lånkategorier

3.1.1 En utvida anglisismeterm

I norsk og internasjonal språkkontaktforskning omtales engelske lån ofte som *anglismer*, og studiet av disse – inkludert anglisismeordbøker – har i lang tid begrensa seg til direkte leksikalske lån (Gottlieb 2004, 43ff, jf. kapittel 2.6). For eksempel definerer Görlach (2003, 1) anglisisme som «a word or idiom that is recognizably English in its form (spelling, pronunciation, morphology, or at least one of the three)»¹ (sitert i Pulcini m. fl. 2012, 5). Sia engelsk i økende grad synes å påvirke flere lag i språket, har enkelte forskere tatt til orde for en videre og mer fleksibel anglisismeterm som kan dekke flere typer påvirkning fra engelsk. Et eksempel er Gottlieb (2004, 44), som bruker termen om «any individual or systemic language feature adapted or adopted from English, or inspired or boosted by English models, used in intralingual communication in a language other than English». Studiene i denne avhandlinga må forstås i lys av en slik vid anglisismedefinisjon. Som nevnt i kapittel 1.1 er den underliggende antakelsen i prosjektet at økt språkkontakt og tospråklighet fører til flere og nye typer lån fra engelsk i norsk. Dette støttes av MacKenzie (2012, 30ff, 39), som predikerer at økt engelskkompetanse i Europa vil føre til flere lån og mer kodeveksling, samt endringer på flere nivå i språket: «[A]s the number of multicompetent L2 users of English in Europe grows, their L1s – and not just the lexis – are probably being slightly Anglicized» (ibid., 31, se videre diskusjon i kapittel 3.3).

En lånkategori som er særlig sentral i denne avhandlinga, og som dekkes av den vide anglisismedefinisjonen, er indirekte lån, dvs. engelske lån som overføres til norsk ordmateriale (se nedafor). I litteraturen er skillet mellom direkte og indirekte lån som regel beskrevet på ordnivå (se f.eks. inndelinga i Pulcini m. fl. 2012, 6). I låntypologiartikkelen anvendes derimot denne inndelinga på to øvrige nivå i tillegg: flerordsuttrykk (eller *fraseologiske uttrykk*) og strukturelle trekk. Kategoriseringa av låna er

¹ [...] but is accepted as an item in the vocabulary of the receptor language» (ibid.).

utførlig beskrevet i selve artikkelen. (I tillegg diskuterer dataspillstudien og akseptabilitetsstudien hhv. direkte og indirekte lån). I det følgende diskuterer jeg noen øvrige forhold ved disse kategoriene.

3.1.2 Indirekte lån

Skillet mellom direkte og indirekte lån dreier seg om formell lånstrategi, dvs. på hvilken måte det innlånte ordet eller trekket fra kildepråket (her engelsk) reproduseres i låntakerspråket (her norsk) (se Haugen 1950, 212ff). Direkte lån innebærer de tilfella der den engelske formen etterlignes fonologisk og/eller ortografisk, som lånordet *team* fra engelsk 'team', eller flertallsaffikset *-s*. Indirekte lån refererer til lån som på ulikt vis gjengis med norske ordformer eller morfem.² De to hovedkategoriene indirekte lån er *betydningslån* og *oversettelseslån* (også kalt hhv. *semantiske lån* og *kalke-ringer*). Betydningslån refererer til ordformer (hovedsakelig) som har fått endra eller utvida sitt semantiske innhold etter påvirkning fra en (ofte overlappende) engelsk ordform. Et veletablert eksempel er ordet *album*, som er utvida til å bety *musikkalbum* (i tillegg til f.eks. *bilde- eller frimerkealbum*) etter påvirkning fra det engelske kognatet 'album'. Oversettelseslån er ord eller uttrykk som er oversatt fra engelsk til norsk, ofte ord-for-ord, som *frynsegode* fra engelsk 'fringe benefit'.

Som tidligere nevnt er det gjort lite forskning på indirekte lån i norsk; de fleste beskrivelsene av disse dreier seg om veletablerte lån eller avløserord, dvs. ord som er bevisst promoterte av Språkrådet eller øvrige instanser, jf. kapittel 2.6.3 (se f.eks. Graedler 2002b).³ En av årsakene til dette er muligens en utbredt antakelse om at indirekte lån

²Basert på typen lånstrategi deler Haugen (1950) lån inn i tre hovedkategorier: direkte lån ('importations'), indirekte lån ('substitutions') og hybridlån ('loan blends'), hvorav den siste kategorien innebærer former satt sammen av både kildepråks- og mottakerspråksmateriale (f.eks. *hårspray*, fra eng. 'hairspray'). I denne avhandlinga regner jeg imidlertid hybridlån som en underkategori av direkte lån (se låntypologi-artikkelen).

³ Graedler (2002b) er blant de få som gir en oversikt og inndeling av indirekte lån på ordnivå. Igjen er det hovedsakelig snakk om lån som er veletablerte, og som man må ha fagkunnskap for å vite at er fra engelsk.

er relativt få. Johansson (2002, 80) påstår at «the proportion of indirect loans is very low», og at forholdstallet mellom direkte og indirekte lån er «so striking that we seem to be forced to conclude that Norwegian borrowings from English are predominantly direct lexical loans» (ibid.). Samtidig vedgår Johansson at denne antakelsen delvis henger sammen med at indirekte lån er vanskeligere å oppdage. Med unntak av eldre og veltilpassa importord (som *kjip* fra eng. 'cheap') er direkte lånord – eller rettere sagt *fremmedord* (jf. kapittel 2.6.2) – stort sett enkle å identifisere. Til sammenligning er det ikke like opplagt at kalkeringer som *sentimentalverdi* stammer fra engelsk 'sentimental value', eller at bruken av *stresse* i betydninga 'understreke' er et semantisk lån fra engelske 'stress'. Når engelske sammensetninger eller betydninger lånes inn i norsk på denne måten, er de mindre iøynefallende og vanskeligere å oppdage (se kapittel 3.3.3 for en videre diskusjon). I forlengelsen av dette er indirekte lån også vanskelige å bevise, ettersom den norske formen gjør det utfordrende å identifisere kilden nøyaktig. Norsk og engelsk er relativt nært beslektet og har til dels samme orddanningsmekanismer. Engelsk og norsk kan dermed ha like eller overlappende sammensetninger/ordformer som har blitt utvikla parallelt og uavhengig av hverandre (Sandved 2007, 9). I tillegg kan språkas mange kognat gjøre det relativt enkelt å overføre betydninger fra engelske ordformer til norske, mens det igjen er utfordrende å påvise at betydningsendringa skyldes påvirkning fra engelsk. Ifølge Fiedler (2012, 247) er utfordringene med å bevise indirekte lån muligens en av årsakene til at de har fått mindre oppmerksomhet i språkkontaktforskninga.⁴

En videre årsak er at indirekte lån er mindre interessante fra et formelt perspektiv. Stene (1945, 3) utelukker indirekte lån fra sin undersøkelse sia de formelt sett og på overflata er norske konstruksjoner. Også Graedler (1998) – som i hovedsak er en undersøkelse av formell integrasjon av engelske lånord – ser bort fra indirekte lån sia de er mindre interessante i dette henseendet (Graedler 1998, 48f).⁵ *Anglisismeordboka* tar bare unntaksvis med indirekte lån; grunngevinga er igjen at de «ikke utgjør noe

⁴ «In studies on Anglicisms [calques] seem to play a peripheral part. One of the reasons for this situation might be the fact that indirect loan influences are difficult to prove» (Fiedler 2012, 247).

⁵ Graedler understreker likevel at indirekte lån utgjør en viktig del av «the whole picture of English influence on Norwegian» (Graedler 1998, 49).

problem med hensyn til skrivemåte, uttale og bøyning» (Graedler og Johansson 1997, 11). En delvis relatert årsak er at de indirekte låna muligens ikke har blitt ansett som en like stor «trussel» som de direkte låna. I et innlegg holdt på årsmøtet for Norsk språknemnd i 1959 hevdet Hellevik (1963, 23) at det er liten grunn til å kjempe mot indirekte lån «enda somme av dei nok kan synast unødvendige» (som f.eks. *ta av* for *lette*). Tvert imot blei kalkeringer som *kjøpesenter* og *tenåring* ansett som bedre alternativer enn ‘shoppingcenter’ og ‘teenager’, og Hellevik hevdet at det er «nettopp ved lån av dette slaget vi kan dyrke og bygge ut vårt eige mål» (ibid.).

Samtidig er det flere forhold som gjør indirekte lån verdt å undersøke. For det første synes indirekte lån, og da især fraseologiske kalkeringer, å øke i omfang i norsk. Dette gjelder også utafor Norge. Pulcini m. fl. (2012, 13) beskriver fraseologiske kalkeringer som «a new dimension of the influence of English on European languages», og i den siste tida har denne typen påvirkning fått mer oppmerksomhet blant forskere internasjonalt (se for eksempel Fiedler 2017 og flere studier i Furiassi m. fl. 2012). Videre kan den tilsynelatende økte bruken av indirekte lån i norsk og øvrige europeiske språk antas å skyldes økt kontakt med og kompetanse i engelsk. Gottlieb (2012, 175) hevder at indirekte lån representerer en relativt avansert form for påvirkning. Dette ser han i sammenheng med at indirekte lån potensielt skjer mindre bevisst enn de direkte låna:

Language users are often not aware that phrases are copied from English, and for that reason calques often lack the ‘smart’ connotations typical of loanwords – another reason for concluding that if these English-inspired expressions are succesful, the English influence has come a long way. (Gottlieb 2012, 177)

I motsetning til direkte lån som ikke er tilpassa formelt og/eller konseptuelt, og dermed er relativt enkle å identifisere som «fremmede former», vil det kunne være vanskeligere å oppdage indirekte lån, både i språkpersepsjon og språkproduksjon. Mens låntypologiartikkelen dokumenterer flere presumptivt nye indirekte lån i norsk, tar akseptabilitetsstudien sikte på å undersøke sammenhengen mellom engelskkompetanse og bruk av kalkeringer i norsk. Her diskuterer vi også hvorvidt indirekte lån

skjer mindre bevisst. Ei videre utgreiing av bakgrunnen for denne diskusjonen gis i kapittel 3.3.3.1.

3.1.3 Fraseologiske lån

Fraseologi refererer til et språks faste uttrykk eller vendinger, og også til studiet av disse. I lingvistikken omtales slike uttrykk som bl.a. *fraseologiske enheter* eller *flerordsleksem* (Fiedler 2017, 90). Jeg bruker også termen *flerordsuttrykk*. Flerordsuttrykk fins i forskjellige former og utgjør en betydelig del av et språks leksikon.⁶ I norsk språkkontaktforskning er innlån av både direkte og indirekte flerordsuttrykk, som henholdsvis *business as usual* og *sitte på gjerdet* (fra eng. 'sit on the fence'), via relativt lite oppmerksomhet. For de indirekte låna kan det skyldes – igjen – at de er mindre interessante fra et formelt perspektiv (jf. kapittel 3.1.2); for de direkte låna kan det skyldes at lengre engelske segmenter ofte blir ansett som kodevekslinger, dvs. fullstendig språkskifte til engelsk (se kapittel 3.2.2). I låntypologien diskuterer jeg direkte og indirekte fraseologiske lån fra engelsk i norsk; i akseptabilitetsstudien diskuterer jeg kun indirekte flerordsuttrykk. Her gjør jeg kort rede for noen sentrale trekk ved fraseologiske uttrykk og fraseologi som forskningsfelt.

Fordi flerordsuttrykk kommer i mange former, er kategoriseringa dem utfordrende. Dette forsterkes av at fraseologifeltet er svært variert; det fins ingen brei konsensus om terminologi eller inndelingskriterier for fraseologiske uttrykk. I tillegg er grensene mellom fraseologi og øvrige lingvistiske komponenter – især syntaksen og semantikken – utfordrende å trekke (se diskusjon i Granger og Paquot 2008, 29ff). Ifølge Fiedler (2017, 90; se også Gläser 1998, 125ff) har fraseologiske uttrykk følgende fem kjennetegn der (2–4) er delvis overlappende: (1) De er polyleksemiske, (2) de er relativt syntaktisk og semantisk stabile, (3) de er leksikaliserte (dvs. at de blir lagra og reproduisert som enheter i leksikonet), (4) de er hovedsakelig idiomatiske eller *ikke-*

⁶ Mel'čuk (1998, 24) anslår at antallet fraseologiske uttrykk i et språk er langt høyere enn antallet enkeltord: «[...] in any language – i.e. in its lexicon – phrasemes outnumber words roughly ten to one.»

komposisjonelle (dvs. at betydninga til hele uttrykket er forskjellig av summen av dets enkeltord), og (5) de fleste har konnotativt innhold.⁷ Det vil imidlertid være forskjell på i hvilken grad et flerordsuttrykk oppfyller disse kriterier, og typologiske inndelinger varierer ut ifra hvilke av de definerende kriterier man prioriterer.

Innafor ei tradisjonell tilnærming til feltet har studiet av flerordsuttrykk vært sentrert rundt relativt faste og ikke-komposisjonelle uttrykk (Granger og Paquot 2008, 31; Gläser 1998, 125). Samtidig anerkjenner man at disse kjennetegna må måles i grader, og uttrykka blir normalt rangert langs et kontinuum med de fasteste og betydningsmessig minst gjennomsluktige kombinasjonene på den ene sida, og de friere og mer transparente på den andre (se f.eks. Cowie 1988, 1994; Mel'čuk 1998). Fastest og minst gjennomsluktige er *idiomene*, som ofte anses for å være prototypen på fraseologiske uttrykk (Gläser 1998, 126). Dette er uttrykk som *å selge skinnen før bjørnen er skutt*, hvis betydning ikke kan utledes på bakgrunn av uttrykkets enkeltord, og som ikke lar seg variere i formen. Eksempler på friere flerordsuttrykk er uttrykk av typen *å selge seg selv*, som har en mer transparent betydning enn idiomet ovafor (verbet forstås billedlig), og som dessuten kan variere i formen (f.eks. *å selge seg inn*, *å selge seg selv inn*).

I ei nyere og korpus-/frekvensbasert tilnærming til feltet tar man i mindre grad utgangspunkt i forhåndsbestemte lingvistiske kriterier (likt punkta over), men identifiserer i stedet fraseologiske uttrykk gjennom å se på kombinasjoner av ord som opptrer ofte i språket (se f.eks. Sinclair 1987; Moon 1998; Altenberg 1998). Ei slik nedenfra-og-opp-tilnærming til fraseologi bidrar til å gi plass til uttrykk som tradisjonelt ikke har blitt inkludert innafor den tradisjonelle tilnærminga, men som har vist seg å være mer utbredt i språket enn for eksempel idiomene og andre ikke-komposisjonelle uttrykk, som altså er i fokus i den tradisjonelle retninga (Granger og Paquot 2008, 27, 29). Eksempler på kategorier som gir plass innafor frekvensbaserte tilnærminger, er uttrykk av mer funksjonell karakter, som kombinasjoner av leksikalske og grammatiske ord (f.eks. *til sist*, *i tide*) og leksikalske ord og deres utfylling (f.eks. *like* + infinitivsetning

⁷ Eksempelvis mener Høiner (2018, 36) at kalkeringa *gjøre en forskjell* har et positivt lada innhold utover det øvrige semantiske innholdet.

eller *at*-setning) (Moon 1998, 79f; Granger og Paquot 2008, 33).

Med denne variasjonen på feltet er det utfordrende å lage en dekkende typologisk oversikt over engelske fraseologiske lån i norsk. I låntypologiartikkelen har jeg hovedsakelig lagt vekt på polyleksemisk struktur og syntaktisk og semantisk stabilitet. Hvorvidt uttrykka er idiomatiske eller har konnotativt innhold, varierer derimot i større grad.⁸ I tillegg kan graden av leksikalitet variere (dette diskuterer jeg i kapittel 3.3.3.2). I typologien anvender jeg en forenkla versjon av inndelinga gitt i Cowie (1988; se også Cowie 1994), som deler uttrykka inn i to hovedkategorier, *kompositter* ('composites') og *formularer* ('formulae'), etter hvilken funksjon de har og hvilket strukturelt nivå de fins på (Cowie 1988, 132ff). Kompositter er uttrykk som har referensielt eller proposisjonelt innhold i ei setning, og som fungerer som setningskonstituenten. Formularer er pragmatisk spesialiserte uttrykk som brukes til å utføre ulike typer språkhandlinger, signalisere holdninger eller strukturere samtalen. Eksempler på kompositter er verbpartikkelkonstruksjoner, som *paye off* og *stå ut* fra henholdsvis engelsk 'pay off' og 'stand out'; eksempler på formularer er *what's up* og *ta vare*, sistnevnte fra engelsk 'take care'. Ettersom Cowie er influert av den tradisjonelle tilnærminga, har jeg samtidig delvis basert beskrivelsen av de fraseologiske underkategoriene på typologien foreslått i Granger og Paquot (2008), som dekker et videre spekter flerordsuttrykk enn Cowie (1988, 1994).⁹ Samtidig har jeg valgt å ikke operere med klart avgrensa underkategorier for kompositter og formularer. Dette skyldes delvis at jeg har ønska å holde typologien transparent, og delvis at det er vanskelig å finne dekkende kategorier for hvert av uttrykka jeg har dokumentert – noe som henger sammen med at fraseologiske uttrykk er svært varierte.

⁸ For eksempel har *å være ens kopp te* (fra 'to be one's cup of tea') ei overført eller idiomatisk betydning, mens *å ringe inn syk* (fra 'to call in sick') har ei mer komposisjonell og transparent betydning. Videre kan *holde det ekte* (fra 'keep(ing) it real') påstås å være positivt lada, mens *for nå* (fra 'for now') er mer nøytralt.

⁹ Granger og Paquot tar sikte på å forene den tradisjonelle og frekvensbaserte tilnærminga til fraseologi.

3.1.4 Strukturelle lån

Strukturlån er en potensielt svært brei kategori avhengig av – naturligvis – hva man definerer som språkstruktur og strukturell innflytelse. I denne avhandlinga brukes strukturlån som en samlebetegnelse for morfologiske og syntaktiske lån, og i låntypologien skiller jeg mellom direkte og indirekte strukturlån. Strukturlån er den minste av de tre kategoriene i typologien. Det skyldes primært at denne typen påvirkning er langt mindre omfattende enn leksikalsk og fraseologisk påvirkning – noe som henger sammen med at et språks grammatikkomponent er mindre utsatt for påvirkning utofra enn vokabularet (se kapittel 3.3.2). At det er få dokumentasjoner av strukturell påvirkning fra engelsk i norsk, har dermed si naturlige forklaring. Beskrivelser av et lite antall potensielle strukturlån fins imidlertid i Johansson og Graedler (2002, 23f) og Graedler (2002b, 60). Blant låna som jeg også diskuterer i typologiartikkelen, er bruk av det engelske flertallsaffikset *-s* på norske ord og bruken av infinitiv i hvsetninger (f.eks. *Forslag til hva å gjøre på date?*).¹⁰ Disse kategoriseres i typologien som henholdsvis direkte og indirekte strukturlån.

Videre trekker kildene fram endring i enkelte verbs transitivitet som en mulig syntaktisk påvirkning fra engelsk. Blant annet er verbet *gro* i ferd med å gå fra å være intransitivt til å bli transitivt (f.eks. *å gro skjegg*; se Graedler 2002b, 60). Motsatt synes andre verb, som *knuse*, *åpne* og *lukke*, å gå fra å være transitive til å også brukes intransitivt (f.eks. *dørene åpner* og *ruten knuser*; se Johansson og Graedler 2002, 24). Ei øvrig relatert endring er den økende tendensen til å utelate refleksivpronomenet fra visse norske refleksivverb, som *relatere seg*, *sosialisere seg* og *flokke seg* (f.eks. *Stjernene flokket _ til Versace's H&M-visning*, se Sunde 2013).¹¹ Ulikt de fleste germanske språka krever ikke engelsk et synlig refleksivpronomen (McWhorter 2007, 61–63). Dermed er det rimelig å anta at endringa i norsk skyldes innflytelse fra engelsk.

¹⁰ <https://forum.kvinneguiden.no/topic/871698-forslag-til-hva-%C3%A5-gj%C3%B8re-p%C3%A5-date/> lest 05.12.18.

¹¹ <https://www.dagbladet.no/kjendis/stjernene-flokket-til-versaces-hampm-visning/66812897> lest 05.12.18.

Når verken endring i transitivitet eller refleksivbortfall er inkludert i typologien, er det fordi begge endringene synes å gjelde for spesifikke leksikalske stammer med engelske kognat, og ikke generelt. Dermed er det mulig å anse disse låna som en form for leksikalsk og/eller fraseologisk innflytelse.¹² På samme måte som med fraseologiske uttrykk er det imidlertid vanskelig å trekke klare linjer mellom hva som skal regnes som strukturelle lån og hva som skal tilskrives andre former for påvirkning. I Sørensen (1990, 69) defineres engelskpåvirkning på danske verbs transitivitet som en form for syntaktisk innflytelse.¹³ Felles for de strukturelle låna som er inkludert i min låntypologistudie, er at de er morfologiske affiks og syntaktiske mønstre som er mer lausrevne fra de spesifikke innholdsorda de brukes på.

Som en midlertidig oppsummering kan vi slå fast at hovedårsakene til at man ikke har undersøkt indirekte og strukturelle lån, er at de er færre og mindre iøyenfallende enn de direkte låna. I tillegg er indirekte lån ansett som mindre interessante fra et formelt perspektiv sia de ikke innebærer fremmed form og dermed ikke må tilpasses norsk strukturelt. I denne sammenhengen blir de strukturelle låna svært interessante ettersom de potensielt og på sikt kan medføre strukturelle endringer i det norske språksystemet. Dette gjør de strukturelle låna til en mer avansert form for påvirkning – noe som også kan påstås for indirekte lån av ord og uttrykk, som foregår «under overflata» og potensielt mindre bevisst (se kapittel 3.3.3.1). Disse forholda gjør både strukturlån og indirekte former for påvirkning generelt svært aktuelle å undersøke, særlig sida disse låntypene synes å øke i omfang. I delkapittel 3.3 diskuterer jeg øvrige forhold som gjelder indirekte lån og strukturlån.

¹² I akseptabilitetsstudien er refleksivbortfall regna som ei flerordskalkering (*identifisere med* i stedet for *identifisere seg med*). I dette tilfellet kan man si at det innlånte fraseologiske uttrykket er en redusert form av det norske tilsvarende uttrykket.

¹³ Sørensen inkluderer også fraseologiske lån i denne kategorien (ibid., 68f).

3.2 Språklige lån

Språklige *lån* er termen som oftest brukes for å beskrive og diskutere språkkontakt-fenomen (Curnow 2001, 413). Termen blir forstått ulikt av ulike forskere. Hittil i denne framstillinga har termen blitt brukt for å referere til ord, uttrykk og strukturelle trekk fra engelsk som er tatt opp og brukt i norsk – enten i direkte eller indirekte form. I dette delkapitlet nyanserer jeg konseptet gjennom å presentere et utvalg definisjoner som i varierende grad fokuserer på samfunnsmessige og mer individuelle og mentale aspekter ved språkkontakt. Denne gjennomgangen er ikke ment som en utfyllende diskusjon av feltet. I stedet danner den grunnlaget for hvordan jeg forstår lån i denne avhandlinga, og i tillegg utgangspunktet for diskusjonen av hva som påvirker låneprosesser og utfallet av språkkontakt (kapittel 3.3).

3.2.1 Smal og brei låndefinisjon

Ifølge Haspelmath (2009, 36) blir lånbegrepet hovedsakelig brukt på to måter. I sin vanligste form brukes det som et paraplybegrep for å dekke alle typer språklige overføringer (heretter også kalt *transfer*) fra ett språk til et annet, uavhengig av hvilke trekk som overføres og hvilken retning lånet skjer i. En slik brei definisjon er gitt av Haugen (1950, 212) som definerer lån som «the attempted reproduction in one language of patterns previously found in another». Den smalere måten å forstå lån på kan eksemplifiseres med arbeidet til Thomason og Kaufman (1988) og Van Coetsem (1988, 2000).

Thomason og Kaufman (1988) skiller mellom to fundamentalt ulike typer språkkontaktfenomen: lån og ‘substratum interference’ (her kalt *interferens*). Grunnlaget for dette skillet er språkkontaktsituasjonen på samfunnsnivå og det forventede resultatet av enten språkbevaring eller -skifte. Lån refererer til prosessen der språklige trekk overføres fra ett språk til et annet, og der dette er initiert av mottakerspråkets brukere. I slike tilfeller – dog avhengig av intensiteten i kontakten – fører kontakten i hovedsak

til endringer i mottakerspråkets vokabular, og både kilde- og mottakerspråket bevares (Thomason og Kaufman 1988, 37). Språkkontaktsituasjonen mellom engelsk og norsk, der norske språkbrukere låner inn (hovedsakelig) leksikalske trekk fra engelsk, er et eksempel på en lånsituasjon. Motsatt brukes interferens til å beskrive situasjoner der kildespråksbrukere overfører trekk til et mottakerspråk i løpet av en prosess der kildespråket er i ferd med å fortrenkes av mottakerspråket. Språkendring av denne typen skjer når ei gruppe kildespråksbrukere ikke lærer seg mottakerspråket fullt ut, og når de «feila» kildespråksbrukerne gjør, blir tatt opp av og spredt blant mottakerspråkets brukere (ibid., 38). Et eksempel på språkendring av denne typen er det varierte og forenkla genussystemet som fins i noen nordnorske dialekter. Disse endringene antas å være resultatet av at morsmålsbrukere av kvensk og samisk, som er genuslause språk, tilegna seg norsk over en språkskifteperiode der samisk og kvensk var på vei ut (fra ca. 1850 til 1950) (se f.eks. Bull m. fl. 1986; Sollid 2005; Conzett m. fl. 2011).

Også Van Coetsem (1988, 2000) opererer med en smal låndefinisjon og foreslår et skille mellom to ulike transfertyper: lån og 'imposition' (her kalt *tvungen transfer*). Van Coetsems utgangspunkt er at transfer alltid skjer fra et kildespråk til et mottakerspråk, og at pådriveren for denne endringa er brukere av enten kildespråket eller mottakerspråket (Van Coetsem 1988, 3). Lån refererer til transfer initiert av mottakerspråksbrukeren, som inkorporerer trekk fra et kildespråk inn i sitt *lingvistisk dominante språk* – dvs. det språket personen har best kompetanse i (Van Coetsem 2000, 66f).¹⁴ Motsatt refererer tvungen transfer til de tilfella der en kildespråksbruker overfører trekk fra sitt lingvistisk dominante språk til et mottakerspråk. Skillet mellom lån og tvungen transfer ligner dermed skillet mellom lån og interferens. Forskjellen ligger imidlertid i at mens Thomason og Kaufman tar utgangspunkt i språklige endringer på samfunnsnivå, definerer Van Coetsem skillet med utgangspunkt i den enkelte språkbrukeren.

Matras (2009) er blant dem som definerer lånbegrepet i vid forstand, det vil si om alle typer transfer mellom språk eller språklige varieteter i kontakt (også Matras 2011, 2010; Matras og Sakel 2007). I likhet med Van Coetsem fokuserer Matras på det to-

¹⁴ Ved å bruke termen *lingvistisk dominant språk* framfor *førstespråk* eller *morsmål* ønsker Van Coetsem å understreke at det språket man mestrer best, ikke nødvendigvis er det man lærte først.

språklige individet. Imidlertid opponerer han mot tendensen til å omtale lån – og språkkontakt generelt – som en form for prosess der språkssystemer påvirker hverandre (Matras 2009, 66). I stedet for å regne lån som transfer fra ett avgrensa språk til et annet, forstår Matras (2011, 204) det som «the removal of an invisible demarcation line that separates subsets within the repertoire». Disse språklige delene eller delsystema ('subsets') er det vi vanligvis omtaler som en persons språk eller språklige varieteter, og består av ord, konstruksjoner og regler som er assosierte med den samme konteksten. Ifølge Matras har det flerspråklige individet et rikt og komplekst repertoar av språklige trekk til disposisjon. Gjennom lingvistisk sosialisering – dvs. gjennom å høre språk og interagere med mennesker, både i oppveksten og videre utover – blir disse trekkene assosierte med og kobla til spesifikke interaksjonskontekster, deriblant ulike sosiale aktiviteter, arenaer, temaer og samtalepartnere (Matras 2010, 66; Matras 2009, 4). Videre antar Matras at det tospråklige individet ikke kan blokkere eller deaktivere deler av sitt lingvistiske repertoar (et syn som også deles av bl.a. Kroll m. fl. 2006; Amaral og Roeper 2014). Istedet er hele repertoaret i prinsippet tilgjengelig, og det er språkbrukerens rolle å velge ut, kombinere og bruke de trekkene som passer til og er forventa i enhver situasjon (Matras 2009, 241). Reglene som bestemmer valget av kontekstpassende materiale, er del av språkbrukerens kommunikative kompetanse og stammer fra språkbrukerens mer eller mindre bevisste motivasjoner for å bruke hele repertoaret på den ene sida og å etterkomme mottakernes forventninger på den andre (Matras 2011, 207; Matras 2010, 66, se kapittel 3.3.3.1). På denne måten blir transfer forstått ikke som overføringer mellom isolerte system, men heller som en prosess der skillelinjer mellom repertoarets ulike deler blir utfordra. Lån som har blitt etablert, må videre forstås som «a long-term permanent license to lift selection constraints on the use of a word-form or structure» (Matras 2009, 147).

Mens Thomason og Kaufman og Van Coetsems rammeverk beskriver betydninga av språkkontaktsituasjonen og språkbrukernes rolle i språkendringer, ønsker Matras å understreke at språkkontakt best kan forstås fra perspektivet til det to- eller flerspråklige individet og dets organisering av et komplekst og rikt lingvistisk repertoar. I denne avhandlinga omtaler jeg lån langt på vei som språklige overføringer mellom

isolerte språk. Samtidig legger jeg til grunn at måten språka er organiserte på i det flerspråklige individet, ikke er som isolerte system. Denne måten å forstå lån på utgjør det teoretiske fundamentet i akseptabilitetsstudien. I dataspillstudien og låntypologistudien diskuterer jeg i større grad transfer eller lån mellom atskilte systemer, men like fullt er det Matras' forståelsesramme jeg legger til grunn.

3.2.2 Lån og kodeveksling

Et gjentakende tema i språkkontaktforskninga – og også i avhandlingas forskningsartikler – er hvordan man skal skille tilfeller av lån fra tilfeller av kodeveksling (Gottlieb 2004, 49). Forskninga på kodeveksling er teoretisk og begrepsmessig mangfoldig. I en brei lingvistisk kontekst blir lån typisk forstått som resultatet av en diakron og fullført prosess der et ord eller trekk fra et kildespråk har blitt tatt opp i et mottakerspråk; kodeveksling blir ofte brukt til å beskrive spontane vekslinger mellom to eller flere språk eller språklige koder innafor én og samme samtale (Matras 2009, 106). Ei slik veksling kan skje enten mellom eller i setninger og vil i begge tilfeller innebære ei aktivering av de to (eller flere) språka/kodene som er involvert. På denne måten innebærer lån *diakron* språklig endring, mens kodeveksling innebærer *synkron* språklig variasjon (Andersen 2014, 21).

Det en slik definisjon koker ned til, er et skille mellom enspråklig og flerspråklig kompetanse eller kommunikasjon; mens kodeveksling innebærer ei aktiv veksling mellom to eller flere språk, og dermed forutsetter en viss kompetanse i de involverte språka, vil bruken av etablerte lånord eller øvrige innlånte trekk ikke innebære ei aktivering av kildespråket på samme måte (Matras 2009, 113f). Dette kan beskrives fra både individets og språksamfunnets perspektiv:

If *reporten* is part of the mental lexicon of the Australian German speaker, it is a loanword, otherwise it is a single word switch [...]. From the point of view of an entire language [...], a loanword is a word that can conventionally be used as part of the language. In particular, it can be used in situations where no code-switching

occurs, e.g. in the speech of monolinguals. (Haspelmath 2009, 40)

Lån kan dermed forstås som de kildeorda eller -trekka som er etablert hos den enkelte språkbrukeren, eller som er tilgjengelige for enspråklige morsmålsbrukere av låntakerspråket. Ifølge Haspelmath er dette den enkleste og mest pålitelige måten å skille lån fra kodeveksling på (ibid.), og det er også denne forståelsesramma som ligger til grunn i denne avhandlinga. Imidlertid er det vanskelig å avgjøre når et ord eller trekk utafra er ei kodeveksling eller et lån – både i individet og i språksamfunnet. Dette gjelder især på ordnivå, og et av de mest debatterte temaene på feltet er hvorvidt enkeltord eller -morfem (i direkte form) kan kodeveksles (se Grimstad m. fl. 2014; Grimstad 2017; Lane 2006; Muysken 2000).¹⁵ Synet på dette avhenger av hvordan man betrakter samspillet mellom de involverte språka. Forskere som anser kodeveksling for å innebære fullstendig skifte av jambyrdige språk, vil regne kodeveksling og lån for å være fundamentalt forskjellige prosesser som er underlagt ulike betingelser og restriksjoner (f.eks. Poplack 1980; Poplack m. fl. 1989; Poplack og Mechaan 1998). Andre igjen regner kodeveksling og lån for å være nært beslektet fenomen (f.eks. Myers-Scotton 1993, 2002).¹⁶ Innafor dette synet regnes lån og kodevekslinger som punkter langs et kontinuum, og ikke som absolutte kategorier (se også f.eks. Thomason 2001; Treffers-Daller 2005). Motivasjonen for et slikt kontinuum er antakelsen om at alle lån starter som kodevekslinger før de gradvis etableres og kan regnes som lån (MacKenzie 2012, 31).

I denne avhandlinga regner jeg med et slikt kontinuum. I låntypologiartikkelen regner jeg som lån alle engelske ord, flerordsuttrykk og strukturelle trekk – både i direkte og indirekte form – som er belagt tre eller flere ganger på norske internettsteder. Dette kriteriet er inspirert av Myers-Scotton (1993, 204), som regner som lån alle

¹⁵ Poplack m. fl. (1988) introduserte termen ‘nonce borrowings’ om kildespråksstammer som integreres morfosyntaktisk i mottakerspråket og veksles inn én gang (dvs. uten å være etablert).

¹⁶ Etter dette synet vil det i begge tilfeller være et asymmetrisk forhold mellom de involverte språka, der ett av språka utgjør den språklige ramma for ytringa, mens ett eller flere innføyde språk bidrar med (hovedsakelig) leksikalske enkeltstammer som settes inn i rammespråket.

kildespråksformer som opptrer tre eller flere ganger i et korpus av en gitt størrelse.¹⁷ Myers-Scotton anvender imidlertid dette kriteriet kun for såkalte *kjernelån* (eng. 'Core Forms'), dvs. lån som mottakerspråket har synonyme eller langt på vei overlappende begreper for. Lån som benevner objekter eller konsepter som er nye i mottakerspråket (såkalte *kulturelle lån*, eng. 'Cultural Forms'), regnes umiddelbart som lån ettersom de tetter semantisk(-konseptuelle) «hull» i låntakerspråket. I dataspillartikkelen skiller jeg derimot ikke mellom kodeveksling og lån, men i stedet mellom kulturelle lån og kjernelån (her tar jeg altså i mindre grad stilling til om noe er et lån eller ei kodeveksling). Det kan ikke utelukkes at noen av de låna jeg presenterer i artiklene, heller bør kategoriseres som tilfeller av spontane vekslinger mellom engelsk og norsk. Likevel er det slik at de eksempla jeg viser til, uansett er å anse som transfer initiert av mottakerspråkets brukere (jf. Van Coetsem 2000; kapittel 3.2.1) og påvirkning fra engelsk, og at de potensielle tilfellene av kodeveksling kan etableres som lån på sikt – enten i individet eller i et breiere lag av språksamfunnet.

3.3 Hva påvirker låneprosesser?

Til tross for påstander om at alle språklige trekk i prinsippet kan lånes (Thomason og Kaufman 1988, 14), har sammenlignende studier vist at noen typer lån eller transfer skjer oftere enn andre. Et sentralt spørsmål på feltet (språkkontakt, språkhistorie) har derfor vært å definere hvilke betingelser som påvirker utfallet av språkkontakt. Dette har gitt opphav til foreslåtte lånhierarki og lånrestriksjoner (se f.eks. Curnow 2001; Haspelmath 2008). Hensikten med slike arbeid er å forstå hvordan og hvorfor språk endres, og å blant annet bruke denne kunnskapen til å rekonstruere tidligere språkstadium (Haspelmath 2008, 1). I dette delkapitlet går jeg gjennom et utvalg ekstern- og internlingvistiske forhold som antas å påvirke låneprosesser, dvs. forhold relatert til henholdsvis ytre, samfunnsmessige omstendigheter og iboende egenskaper ved språkssystemet. Til sist gjør jeg rede for noen faktorer som gjelder organiseringa av

¹⁷ Myers-Scotton vedgår videre at tallet tre er tilfeldig valgt – noe det naturlig nok også er i min studie.

språkssystemet i det flerspråklige individet. Denne tredelte presentasjonen gjenspeiler i noen grad de tre låndefinisjonene gitt i kapittel 3.2.1 og i grove trekk innfallsvinklene i de tre studiene – henholdsvis språksamfunnet (dataspillartikkelen), språkssystemet (låntypologiartikkelen) og den tospråklige språkbrukeren (akseptabilitetsartikkelen). Det er imidlertid vanskelig å skille skarpt mellom disse aksene, og innfallsvinklene forstås best i sammenheng.

3.3.1 Eksternlingvistiske forhold

Tidligere nevnte Thomason og Kaufman (1988) var blant de første på feltet til å hevde at utfallet av språkkontakt langt på vei er sosialt betinga. Ifølge Thomason og Kaufman (1988, 57) har det vært utbredt blant historiske lingvister å finne eksternlingvistiske forklaringer på språklige endringer *kun* når det er vanskelig å finne internlingvistiske forklaringer. Thomason og Kaufman hevder derimot at «it is the sociolinguistic history of the speakers, and not the structure of their language, that is the primary determinant of the linguistic outcome of language contact» (ibid., 35). Thomason og Kaufman er videre kjent for sin lånskala som anslår hvilke språkendringer som vil innrette basert på språkkontaktsituasjonen. De eksternlingvistiske faktorene som antas å ha predikerbar verdi, er i hovedsak graden av tospråklighet i et samfunn, varigheta av og intensiteten i kontakten mellom språka, og prestisjen som er tillagt ett av språka – eller rettere sagt ett av *språksamfunna* – i kontakt (ibid., 46).

Prestisjehypotesen antar at språkbrukere ønsker å låne trekk fra et sosialt og/eller kulturelt mer dominant språksamfunn for på den måten å assosieres med dette språksamfunnet og oppnå en spesifikk sosial status (Matras 2009, 150). Sammen med hypotesen om språklige «hull», dvs. antakelsen om at språkbrukere låner inn nye ord sammen med nye konsept, antas språklig prestisje ofte å være en av kjernemotivasjonene for lånord (Winford 2010, 177; Matras 2009, 149f).¹⁸ Selv om både hull- og

¹⁸ Lån som antas å motiveres av prestisje, er de såkalte kjernelåna, mens lån som tilfører nye begreper og konsepter i mottakerspråket, er de kulturelle låna (jf. kapittel 3.2.2).

prestisjehypotesen er relevant for å forstå hva som utløser lån i utgangspunktet, er prestisje en nøkkelfaktor når det gjelder å forstå og forutsi retninga lånet tar, sia lån ofte skjer fra et sosialt, kulturelt og/eller politisk mer dominant språksamfunn til et mindre dominant språksamfunn.

Videre vil utfallet av språkkontakt påvirkes av graden av flerspråklighet i et samfunn og intensiteten i kontakten mellom språka/språksamfunna det gjelder. I sin lånskala antar Thomason og Kaufman (1988, 74ff) at mengden lån øker proporsjonalt med graden av kontakt, og at intensiv tospråklighet og langvarig kulturell dominans fra kilde-språkssamfunnet kan føre til strukturelle endringer i mottakerspråket – også dette en antakelse som brøyt med datidas hovedstrømninger på feltet. Thomason og Kaufman hevder at forutsetninga for strukturelle lån er at det fins ei tospråklig gruppe i låntakermiljøet som bruker kildespråket jevnlig og snakker det flytende (ibid., 66f).

Et ytterligere forhold som her klassifiseres som eksterlingvistisk, gjelder graden av typologisk nærhet eller distanse mellom språka i kontakt; jo likere språka er strukturelt, jo enklere er det for språklige trekk å lånes mellom dem (ibid., 72).¹⁹ I tillegg må utfallet av språkkontakt også ses i sammenheng med ei rekke sosiolingvistiske og sosiopolitiske faktorer. Av betydning er blant annet språkbruksmønstre innafor visse domener og den institusjonelle støtten som gis til språk og språksamfunn. Graden av lån antas videre å henge sammen med faktorer på et mer lokalt plan, som alder, kjønn, utdanning, sosioøkonomisk bakgrunn og sosiale nettverk (Winford 2010, 178). Til sist kan ulike former for språklig bevissthet i form av holdninger og ideologi – enten hos individet eller mer generelt i språksamfunnet – bidra til å kontrollere eller styre lån i ei viss retning (Haspelmith 2009, 47). Van Coetsem (2000, 122) trekker fram språkbevissthet som en av faktorene som kan påvirke låntakerspråkets interne stabilitet (se kapittel 3.3.2): Purismeideologi eller normativitet kan bidra til å motvirke endring i vokabularet – en språkkomponent som i utgangspunktet er ustabil og relativt sterkt

¹⁹ Thomason og Kaufman (1988, 72) og Winford (2010, 178) omtaler typologisk distanse som en (intern)lingvistisk faktor. Jeg velger derimot å plassere typologisk distanse her ettersom dette avhenger av hvilke språk som er i kontakt, og dermed også av den spesifikke språkkontaktsituasjonen. På lignende vis kategoriserer Van Coetsem (2000, 58) typologisk distanse som en «circumstantial [factor]».

utsatt for endring. Motsatt kan prestisjefulle uttryksmønstre bidra til å endre fonologiske mønstre – en språkkomponent som i utgangspunktet er relativt stabil og lite utsatt for endring.

3.3.2 Internlingvistiske forhold

Ved sida av ytre omstendigheter antas resultata av språkkontakt også å styres av iboende egenskaper i språkssystemet. Sentralt hos Van Coetsem (2000, 58f) er ideen om at utfallet av språkkontakt langt på vei bestemmes av hvor internt stabilt språkets delkomponenter er.²⁰ Van Coetsem (2000, 111f) deler språket inn i tre hovedkomponenter: *vokabularet* (et semantisk orientert inventar av lingvistiske tegn), *grammatikken/morfosyntaksen* (systemet som styrer relasjonen mellom disse tegna) og *fonologien* (systemet som gir den akustiske realiseringa av vokabularet og grammatikken).²¹ Det som avgjør hvor stabile komponentene er, er i første instans hvor regelstyrt de er, dvs. hvor mange regler eller relasjoner de uttrykker. I tillegg vil høy frekvens gi mer stabilitet, mens lav frekvens gjør et ord eller trekk mindre stabilt og mer utsatt (Van Coetsem 2000, 105f; Matras 2009, 164). Mest regelstyrt og minst transparent er grammatikken og fonologien hvis regler og trekk er vanskeligere å isolere, mens vokabularet regnes som lausest strukturert og mest autonomt (Van Coetsem 2000, 111). Van Coetsem antar videre at språkbrukere typisk vil bevare de mer stabile komponentene i sitt lingvistisk dominante språk i møte med et annet (jf. kapittel 3.2.1). Det innebærer at lån, dvs. transfer initiert at mottakerspråkets brukere, som regel medfører endringer i mottakerspråkets ordtilfang (mens det meste av de formelle trekka i mottakerspråket bevares) (ibid., 59). Motsatt vil tvungen transfer, som er initiert av kildespråkets bru-

²⁰ Van Coetsem hevder at stabiliteten også påvirkes av faktorer som har med ytre omstendigheter å gjøre, som slektskap mellom språk og språkbrukernes holdninger (jf. forrige delkapittel). Dette som Van Coetsem kaller *subsidiær stabilitet*, utgjør, sammen med den interne stabiliteten, «the total stability outcome» (2000, 118). Her fokuserer jeg imidlertid på den interne stabiliteten.

²¹ Av disse hevdes vokabularet og grammatikken å utgjøre kjernen i språket, ettersom fonologien kan erstattes med skrift- eller tegnspråk (ibid., 112).

kere, som regel påvirke mottakerspråkets grammatikk og uttalemønster (ibid., 58).²²

De tre språkkomponentene består imidlertid av delkomponenter som er delvis overlappende. Leksikonet kan deles inn i *innholdsord*, som utgjør ei åpen og potensielt uendelig lang liste, og *funksjonsord*, som utgjør ei mer lukka liste. Funksjonsord, som preposisjoner og pronomen, er dermed leksikalske samtidig som de er markører for grammatiske relasjoner. Orda i den lukka lista er videre mer høyfrekvente og stabile enn innholdsorda og har slik sett mer til felles med grammatikken enn de øvrige orda i leksikonet (ibid., 107, 114). Skillet mellom leksikon og grammatikk må dermed ikke forstås absolutt. Dette kommer jeg tilbake til i kapittel 3.3.3.2.

Når det gjelder lånsituasjoner, er det brei enighet om at et språks ordtilfang er mest utsatt for påvirkning, mens uttalevaner og morfosyntaktiske trekk antas å være mer stabile og mindre utsatt for endring (Thomason og Kaufman 1988, 37; Winford 2010, 178; Curnow 2001, 413, 417; Haspelmath 2008, 7). Dette punktet kan for øvrig ses i sammenheng med språktilegning generelt; mens grammatikken og lydsystemet blir komplett tilegna i barndommen, vil vokabularet fortsette å endres/vokse hele livet. Videre er det en generell konsensus om at substantiv er blant det som først og oftest blir lånt, og denne ordklassen opptrer øverst i en rekke foreslåtte lånhierarkier (se f.eks. MacKenzie 2012, 31; Matras 2009, 157). Dette henger sammen med substantivenes referensielle stabilitet og strukturelle autonomi, samt språkbrukeres behov for å navngi konsepter og objekter (Matras 2011, 208). Til sammenligning er det foreslått at verb, eller morfologisk mer komplekse kategorier generelt, sjeldnere lånes inn (Winford 2010, 178; Curnow 2001, 415; Matras 2009, 175).²³

En kjent restriksjon for leksikalske lån er at ord som inngår i et språks *basisvokabular*, dvs. pronomen, slektskapstermer, termer for kroppsdelar og generelt ord som refererer til grunnleggende behov, sjelden blir lånt (Van Coetsem 2000, 114; Haspelmath

²² Tvungen transfer penetrerer slik sett dypere inn i mottakerspråkets struktur (Van Coetsem 2000, 59).

²³ Dette baseres derimot på forskjellig og av og til motstridende argumentasjon; noen påstår at kilde-språkets grammatikkssystem avgjør; andre påstår at det er mottakerspråkets kompleksitet som avgjør. Andre igjen påstår at det er det leksikalsk-semantiske innholdet til verb som gjør dem vanskeligere å låne enn for eksempel substantiv (Curnow 2001, 415f).

2009, 36; Matras 2009, 166). Dette skyldes at de fleste språk har termer som dekker disse konseptene, og at de er høyfrekvente (Van Coetsem 2000, 114).²⁴

Til tross for at den grammatiske komponenten antas å være relativt stabil i lånsituasjoner, hevder Winford (2010, 179) at innlån av strukturelle mønstre og grammatiske ord eller kategorier er mer utbredt enn tidligere antatt. Det henger sammen med at mange på feltet ikke har regnet det som sannsynlig at mottakerspråkets grammatikk kan påvirkes i lånsituasjoner (ibid.). Som vi så i kapittel 3.3.1, påstår imidlertid Thomason og Kaufman (1988) at strukturelle lån skjer i situasjoner der språkkontakten er langvarig og intens nok. Videre kan innlån av trekk tilhørende den grammatiske komponenten – inkludert funksjonsord – skje dersom det eksempelvis er kongruens mellom de involverte språkas morfosyntaktiske system (dvs. typologisk nærhet), og om morfema er transparente i form og/eller funksjon (Winford 2010, 179). Dette gjelder for eksempel for innlån og bruken av engelsk flertalls-s på norske morfem (se låntypologiartikkelen).

Som en midlertidig oppsummering kan vi slå fast at utfallet av språkkontakt styres av forhold knytta til både den spesifikke språkkontaktsituasjonen og graden av intern stabilitet som gjelder språkets ulike komponenter. Til sist i dette kapitlet skal jeg zoomme ytterligere inn og gi en utdypende redegjørelse for to forhold som kan informere låneprosessen, nemlig organiseringa og prosesseringa av språkssystema hos den flerspråklige språkbrukeren. I kapittel 3.3.3.2 kommer jeg også inn på kategoriseringa av flerordsuttrykk (jf. kapittel 3.1.3) som tilhørende leksikonet eller grammatikken.

²⁴ Samtidig har det vært vanskelig å definere *hva* som utgjør slike grunnleggende leksikalske uttrykk (Haspelmath 2009, 36).

3.3.3 Mentale forhold

3.3.3.1 Kontroll over det lingvistiske repertoaret

Som vi så i kapittel 3.2.1, anser Matras det flerspråklige individet for å være i besittelse av et rikt repertoar av språklige elementer som er kobla til ulike kontekster, og at denne organiseringa gir opphav til det vi omtaler som språk eller språklige varieteter. Matras understreker at for å forstå hva som utløser språkendring som følge av språkkontakt, må vi utforske det flerspråklige individet og dets manøvrering av det komplekse repertoaret i kommunikasjon med andre mennesker (Matras 2009, 2f). Sentralt i denne avhandlinga er antakelsen om at det er en sammenheng mellom typen lån og graden av kontroll språkbrukeren har over innholdet i repertoaret. Denne sammenhengen er utgangspunktet for akseptabilitetsstudien (som introdusert i kapittel 1.1), der vi diskuterer hvorvidt indirekte lån skjer mer ubevisst enn direkte lån. Her går jeg grundigere gjennom Matras' teori enn artikkelramma tillot. Utgangspunktet for framstillinga nedafor er en relativt enspråklig kontekst der den flerspråklige språkbrukeren forsøksvis anvender ett av språka sine.

Ifølge Matras (2009, 5, 19) styres den flerspråklige språkbrukeren av to motivasjoner når hun skal produsere ytringer. På den ene sida ønsker hun å nyttiggjøre seg alle tilgjengelige elementer i det lingvistiske repertoaret for å kunne uttrykke seg så effektivt og presist som mulig. På den andre sida ønsker hun å tilpasse det hun skal si til konteksten, dvs. ytringas mottaker(e). Som nevnt i kapittel 3.2.1 antar Matras at det er umulig for språkbrukeren å deaktivere ett av språka sine når hun kommuniserer på et annet. Dermed har det flerspråklige individet ei utfordring med å velge kontekstpassende materiale og samtidig undertrykke det materialet som ikke passer til konteksten (ibid., 151). I denne sammenhengen antar Matras at leksikalske formbetydning-enheter, som inngår i det Matras kaller 'linguistic matter' (her språklig *substans*), er relativt enkle å identifisere og koble til de kontekstene de vanligvis assosieres med eller er tilegna i. Til sammenligning er det han kaller 'linguistic patterns' (her språklige *mønstre*), vanskeligere å koble til «riktig» kontekst (ibid., 148, 235). Slike

mønstre forstås som

a meaningful combination of items at various possible levels: the association of a word-form with its semantic meaning, the mode of combining word-forms and the retrieval of new meanings from such combinations, and the ordering of word-forms (ibid., 235).

Egenskapen som skiller leksikalsk substans fra språklige mønstre, er at førstnevnte innebærer konkrete fonologiske enheter med ei transparent betydning. Dette gjør dem altså enklere å tilskrive spesifikke kontekster og velge «korrekt» i språkproduksjonen: «It appears that word-forms are more easily identified with the set of interaction contexts in which they are normally used. They are more easily controlled and selected [...]» (Matras 2009, 235). Motsatt vil abstrakte språklige mønstre være «subject to less awareness and overt control on the part of the speaker» (ibid., 59) og i større grad oppfattes som universelle.²⁵ Sia språkbrukeren har et bevisst og/eller ubevisst ønske om å nyttiggjøre seg av hele repertoaret sitt (og har dårligere kontroll på de språklige mønstra), vil hun dermed kunne komme til å anvende konstruksjoner fra et annet språk enn det konteksten krever, mens hun samtidig imøtegår mottakernes forventning om å velge kontekstpassende ordformer.²⁶ Dette omtales av Matras (2009, 135) som en *kompromisstrategi*:

[W]e might view the replication of patterns as a kind of compromise strategy that allows speakers to continue and flag language loyalty through a more or less rigid choice of word-forms and at the same time to reduce the load on the selection and inhibition mechanism by allowing patterns to converge, thus maximising the efficiency of speech production in a bilingual situation.

²⁵ Også grammatisk substans vil være vanskeligere å identifisere og koble til riktig kontekst ettersom det semantiske innholdet her er mer abstrakt og bruken av dem drevet av rutine (Matras 2009, 151). Disse er imidlertid fortsatt stabile ettersom de er høyfrekvente (jf. kapittel 3.3.2).

²⁶ De grammatiske reglene i mottakerspråket blir imidlertid ofte respektert (Matras og Sakel 2007, 831). For eksempel vil kalkeringer av fraseologiske uttrykk som *here it goes* innebære verbflytting på norsk: *her går det*.

Friheta til å leite gjennom hele repertoaret for å finne en passende og effektiv konstruksjon, mens man samtidig begrenser valget av ordformer til de som passer konteksten, hevder Matras skyldes at «[...] the control and inhibition mechanism can treat word-forms and patterns/construction [sic] in a differentiated manner» (ibid., 234). På denne måten antar Matras at der er ei kobling mellom typen lån og graden av kontroll det flerspråklige individet har over sitt lingvistiske repertoar. Det som motiverer mønsterlån – som her betyr det samme som indirekte lån – er regna for å være knytta til den kognitive sida ved språkproduksjon og handler om å redusere oppgaven som ligger i det å holde konstruksjoner eller mønstre fra hverandre. Indirekte lån kan slik sett antas å skje på grunn av «feil» i mekanismen som bidrar til å undertrykke valg av materiale som ikke passer til konteksten, og de «feila» som fører til endring i et språksamfunn på sikt, er de som forstås, godtas og spres videre av samtalepartnerne (Matras 2011, 210f).

For å oppsummere kan vi slå fast at lån eller transfer mellom språk ikke kun motive-res av prestisje eller språklige «hull» (jf. kapittel 3.3.1); lån kan også være motivert av et mer eller mindre bevisst ønske om å nyttiggjøre seg av hele sitt komplekse lingvistiske repertoar. I denne sammenhengen vil indirekte lån, ulikt innlån av direkte leksikalske former (eller substans), delvis og i noen tilfeller kunne utløses av at språkbrukeren har mindre kontroll over repertoarets ulike og tidvis overlappende abstrakte konstruksjoner sammenligna med de mer konkrete ordformene. Indirekte lån er slik sett forskjellig fra direkte lån ettersom denne prosessen potensielt skjer mindre bevisst og samtidig tar hensyn til de sosiale restriksjonene som gjelder for innlån av konkrete ordformer (Matras og Sakel 2007, 858). Hva som fører til at spontant produserte lån – det være seg direkte eller indirekte lån – spres i et språk på sikt, avhenger av flere forhold (jf. kapittel 3.3.1 og 3.3.2). Når det gjelder språkkontaktsituasjonen mellom engelsk og norsk, er det uansett slik at jo flere som har tilegna seg den engelske ordformen, konstruksjonen eller strukturen som det engelske lånet er basert på, jo større sannsynlighet er det for at lånet vil forstås, godtas og spres videre i det norske språksamfunnet.

3.3.3.2 Språkkomponenter og minnesystem

I beskrivelser av språk som kognitivt fenomen blir det ofte gjort et grunnleggende skille mellom det mentale ordtilfanget/leksikonet og den mentale grammatikken (jf. Van Coetsem 1988, 2000, kapittel 3.3.2). Dette gjelder også hos Ullman (2001a,b), som kobler prosesseringa av leksikalsk og grammatisk innhold til to distinkte minnesystem: det *deklarative* og det *prosedurale* minnesystemet (se nedafor).²⁷ Et viktig spørsmål i denne sammenhengen er hvor fraseologiske uttrykk skal plasseres (i leksikonet eller grammatikken), og videre hvilke minnesystem de tilegnes og prosesseres gjennom. Antar man et todelt skille mellom leksikon og grammatikk, vil fraseologiske uttrykk som regel plasseres i leksikonet (som f.eks. i Ullman 2001b, 105). Også innadfor tradisjonelle tilnærminger til fraseologi, som fokuserer på idiomer og øvrige faste og høyt leksikaliserte uttrykk, blir flerordsuttrykk plassert i leksikonet (jf. fotnote 6 i kapittel 3.1.3). Som nevnt i kapittel 3.1.3 fins det imidlertid også mindre leksikaliserte flerordsuttrykk. Spørsmålet her er hvor disse skal plasseres og hvilket minnesystem de omfattes av. I akseptabilitetsartikkelen (jf. kapittel 1.1) antyder vi at kalkeringene vi undersøker, prosesseres gjennom deklarativt minnesystemet (likt leksikalske uttrykk) hos en av studiens kontrollgrupper, og av det prosedurale minnesystemet (likt grammatikken) hos studiens yngste deltakere. Her følger en kort redegjørelse av bakgrunnen for denne antakelsen.

Ullmans modell antar at tilegnelsen, representasjonen og bruken av memorisert kunnskap og mer ubevisste ferdigheter foregår gjennom henholdsvis det deklarativt og det prosedurale minnesystemet. Leksikonet regnes som memorisert kunnskap; det består av leksikalske enheter (dvs. konvensjonelle sammenkoblinger av uttrykk og betydning), deriblant ord og øvrige ikke-komposisjonelle former som er mindre eller større enn ord, som bundne morfem (f.eks. fortidsaffikset *-a*) og idiomatiske/faste uttrykk (f.eks. *slå på stortromma*) (ibid., 105). Grammatikken regnes som mer ubevisst kunnskap; den defineres som de regler, operasjoner og restriksjoner som inngår i den produktive, sekvensbaserte og hierarkiske komposisjonen av leksikalske former til

²⁷ 'The declarative/procedural model' (Ullman 2001a,b).

komplekse strukturer. Det vil si at grammatikken står bak komposisjonen av lingvistiske strukturer hvis betydning kan avledes fra strukturens leksikalske innholdsord og grammatiske relasjoner (ibid.).²⁸ Ullmann antar videre at denne arbeidsfordelingen primært gjelder i førstespråkstilegning og tidlig andrespråkstilegning. En utbredt antakelse i andrespråksforskning er at sein startalder negativt påvirker muligheta for å oppnå morsmålsnær kompetanse i målspråket (Long 2013, 3f). I denne sammenhengen vil imidlertid ikke sein startalder påvirke begge språkkomponentene likt; Ullman antar at den aldersbetinga sensitiviteten rammer grammatikkomponenten og det prosedurale minnesystemet hardest. Dette fører til at andrespråkstilegning i større grad foregår gjennom og er avhengig av det deklaratve minnesystemet:

It is proposed that, because grammatical computations relying on procedural memory become relatively difficult to learn, whereas the learning ability of declarative memory function remains relatively strong, later learners of language, particularly those exposed after late childhood or puberty, may differ in crucial ways from earlier learners. Whereas earlier learners rely largely on procedural memory for grammatical computations, later learners tend to shift to declarative memory for the same «grammatical» functions, which are moreover learned and processed differently than in the earlier learners. Thus the processing of linguistic forms that are computed grammatically by procedural memory in L1 is expected to be dependent to a greater extent upon declarative memory in L2. (Ullman 2001b, 109)

I fraværet av et aktivt proseduralt minnesystem i sein andrespråkstilegning kan man anta at lingvistiske former og strukturer som i førstespråket tas hånd om av det prosedurale minnesystemet, blir memorisert som enheter i leksikonet i andrespråket. Dette er sentralt i diskusjonen av resultata i akseptabilitetsstudien (se kapittel 5.1.2), som viste at de engelskkompetente voksne deltakerne var langt mindre tilbøyelige til å akseptere engelske kalkeringer i norsk sammenligna med de yngre engelskkompe-

²⁸ Videre antar Ullman at kunnskapen som er lagra av det deklaratve minnesystemet, bevisst kan bli «henta fram» og «snakka om», mens verken innlæringa av eller det å huske prosedyrer som tas hånd om av det prosedurale minnesystemet, normalt er tilgjengelig for det bevisste minnet. Derfor blir minnesystema referert til som henholdsvis *eksplisitte* og *implisitte* minnesystem (Ullman 2001a, 45f).

3.3. Hva påvirker låneprosesser?

tente deltakerne. Årsaken til denne forskjellen antar vi er at de yngre deltakerne har lært de engelske konstruksjonene som kalkeringene er basert på, tidlig nok til at de har kunnet dra nytte av det prosedurale minnesystemet. Motsatt antar vi at de voksne kontroll deltakerne har lært engelsk seinere og mer formelt, hvilket innebærer at de i større grad har lagra konstruksjonene som deklarativ kunnskap. Kort forklart innebærer dette at de yngre deltakerne har lagra de engelske konstruksjonene som abstrakte konstruksjoner (de er lagra uten sin leksikalske realisering), mens de voksne har lagra dem som uanalyserte enheter, likt ord. Dette fører igjen og potensielt til at de yngre deltakerne i mindre grad er i stand til å skille mellom hvilke konstruksjoner som «tilhører» norsk og hvilke som «tilhører» engelsk, mens de voksne i større grad oppfatter kalkeringene som ei feilkobling mellom konstruksjon og leksikalsk/formell realisering. Denne argumentasjonen innebærer altså at vi anser (noen av) kalkeringene i akseptabilitetsstudien for å tas hånd om av det prosedurale minnesystemet, og at de slik sett ikke tilhører leksikonet. Dette fører oss tilbake til diskusjonen om hvor fraseologiske uttrykk kan plasseres: i leksikonet eller i grammatikken?

Det karakteristiske trekket ved fraseologiske uttrykk er at de har en dobbelt natur. På den ene sida er de arbitrære form-betydning-enheter som språkbrukere har lært utenat, likt ord. Samtidig er de lagra sammen med informasjon om deres grammatiske struktur (Howarth 1996, 6). På denne måten utfordrer fraseologiske uttrykk forståelsen av det strenge skillet mellom leksikon og grammatikk (With 2007, 56ff). Et alternativt syn er å betrakte skillet mellom leksikon og grammatikk (leksikalske uttrykk og grammatiske regler) for å være gradvis og ikke absolutt (Theil 2005, 243). Dette er det tradisjonelle synet innafor kognitiv grammatikk og konstruksjonsgrammatikk, jf. f.eks. Langacker (1987, 2008); Goldberg (1995). Ettersom fraseologiske uttrykk varierer i hvor faste og leksikaliserte de er (jf. kapittel 3.1.3), vil noen uttrykk ligge tettere opp mot leksikonet enn grammatikken og vice versa. På denne måten er det mulig å anta at visse uttrykk lagres i leksikonet som deklarativ kunnskap, mens andre i større grad omfattes av det prosedurale minnesystemet. I andrespråkstilegning vil dessuten startalder og mengden uformell språktrening spille ei rolle for hvordan uttrykk lagres og prosesseres (jf. akseptabilitetsstudien).

3.4 Oppsummering

Språklige lån er et komplekst fenomen som kan diskuteres fra forskjellige vinkler. I denne avhandlinga forstås lån hovedsakelig i den smale betydninga som transfer fra et kildespråk til et mottakerspråk initiert av mottakerspråkets brukere. Samtidig regnes det flerspråklige individet for å være det egentlige kontaktpunktet, og lån forstås parallelt i vid forstand som de tilfella der skillelinjene mellom individets lingvistiske delsystemer utfordres. Som vi har sett, er det flere faktorer som bidrar til å utløse og styre språkendringer i ei viss retning. Mens de internlingvistiske forholda i større grad er like for alle språkkontaktsituasjoner, er det som her er kategorisert som eksterningvistiske faktorer, mer varierende fra situasjon til situasjon. Utfallet av språkkontakt er dermed vanskelig å forutse i hvert spesifikke tilfelle.

For den norske språkkontaktsituasjonen kan vi gi følgende beskrivelse: Lån skjer fra engelskspråklige samfunn, som langt på vei kan beskrives som sosiopolitisk og kulturelt mer dominante (jf. kapittel 2) til det norske språksamfunnet, som er mindre dominant i et internasjonalt perspektiv. Norsk er i dette henseendet et mottakerspråk, og nordmenn overfører trekk fra det engelske kildespråket til norsk. Dette har i lang tid gitt utslag hovedsakelig på vokabularet, som er minst stabilt og mest utsatt for påvirkning utofra. Lån varierer derimot ut ifra hvor langvarig og intens kontakten med kildespråkssamfunnet/-samfunna er. Som diskutert i kapittel 3.1 har den økte kontakten med engelsk ført til flere og nye typer lån som påvirker andre deler av språket, og som dekkes av en vid anglisismeterm. Blant disse kan strukturelle lån ses på som en mer avansert form for påvirkning og som et tegn på økt kontakt med engelsk. Dette er fordi strukturlån medfører endringer i det norske språkets grammatikkomponent, som i utgangspunktet er mindre utsatt for endring enn vokabularet. I tillegg kan indirekte lån – både av ord og konstruksjoner – hevdes å være mindre bevisste enn direkte lån på den måten at abstrakte konstruksjoner og betydninger er mer utfordrende å koble til de kontekstene de tilhører, sammenligna med konkrete ordformer.

Til sist er det slik at mens lån i denne avhandlinga *i prinsippet* forstås som etablerte endringer – enten i individet eller i en større del av språksamfunnet – er det vanskelig å skille disse fra mer spontane vekslinger. Likevel kan både kodeveksling og lån forstås som resultatet av den samme prosessen; de er begge manifestasjoner av nordmenns økte kompetanse i engelsk. Hvorvidt de innovasjonene som skjer hos individet, spres til et større lag av befolkninga, kommer an på om mottakerne forstår og aksepterer konstruksjonen. Dette indikerer at jo flere som lærer seg engelsk – og jo tidligere og mer uformelt de lærer det – jo større sjanse er det for at engelskinspirerte nyvinninger oppstår, spres og etableres i norsk på sikt.

3. Teoretiske perspektiver på lån og låneprosesser

Kapittel 4

Datagrunnlag og metode

Datamaterialet som ligger til grunn for avhandlinga, er samla inn ved hjelp av forskjellige metoder. Å kombinere metoder og datasett i forskninga kalles *metode-* eller *datatriangulering* og er hensiktsmessig når man ønsker å studere et fenomen eller en situasjon fra ulike vinkler (Angouri 2010, 34). Forskjellige metoder vil også kunne inngå i ulike faser i et forskningsprosjekt og svare på ulike deler av problemstillinga. Dette gjelder i denne avhandlinga, der valget av metoder og datasett delvis er styrt av erfaringer gjort underveis i prosjektet. Metodetriangulering inngår også internt i to av artiklene (dataspillstudien og akseptabilitetsstudien). Blant fordelene ved metodetriangulering er at man oppnår en dypere forståelse for og et mer komplett bilde av en gitt situasjon. I tillegg vil flere metoder og datasett kunne gjøre resultata mer pålitelige og gyldige ved at de bidrar til å utjevne hverandres svakheter.

I dette kapitlet gjennomgår jeg det metodiske arbeidet og metodiske hensyn i hver artikkel (kapittel 4.1–4.3). Underveis gjør jeg rede for behovet for bruken av flere metoder. Mest plass vil gis til arbeidet med akseptabilitetsstudien, sia denne er metodisk mest kompleks.

4.1 Dataspillstudien

Som nevnt i kapittel 1 er utgangspunktet for prosjektet en antakelse om at økt kontakt med engelsk i Norge fører til flere og nye typer lån fra engelsk i norsk. Spesielt interessant i denne sammenhengen er indirekte lån og strukturpåvirkning. Sia det er rimelig å anta at nye lån oppstår blant personer som bruker og eksponeres for engelsk jevnlig, starta jeg med å undersøke språklig produksjonsdata blant unge nordmenn som spiller internasjonalt populære og nettbaserte dataspill. Flere norske dataspillmiljø har tette bånd til internasjonale samfunn der engelsk er utbredt som bruks- og kontaktspråk. Dermed kan man forvente at engelsk er en viktig og integrert del av språkbruken også i de norske miljøa.

4.1.1 Kildegrunnlag

I studien ønska jeg å undersøke språkbruk fra autentiske samtalsituasjoner. For å få tilgang på slike data kontakta jeg våren 2015 et utvalg e-sportlag som deltok i den nasjonale e-sportturneringa *Telenorligaen*. I henvendelsen blei laga bedt om å gjøre lydopptak av en e-sportkamp og sia delta i et intervju (se vedlegg A). De oppgitte formåla med undersøkelsen var å få innsikt i hvordan kommunikasjonen i dataspilling foregår (samt «avdekke hvilke muligheter for språkutvikling som ligger i aktiv gaming», *ibid.*), og å lære mer om unge nordmenns dataspillvaner. Dermed blei formålet om å undersøke kontakten med engelsk på feltet holdt skjult samtidig som de oppgitte formåla ikke var usanne. Dette var viktig for at informantene i minst mulig grad skulle tenke over og potensielt nedtone eller endre bruken av engelske ord og uttrykk i løpet av opptaket. En slik «vaghet» i informasjonen til informanter er vanlig i en del sosiolingvistisk forskning (se Eckert 2013, 15).

I studien brukte jeg opptaket fra ett av e-sportlaga som konkurrerte i spillet *Counter-Strike: Global Offensive* (forkorta CS:GO). I tillegg valgte jeg å bruke kommentatorspo-

ret til finalesendinga i det samme spillet, som blei sendt på VGTV.¹ På denne måten fikk jeg undersøkt språkbruken i CS:GO-miljøet fra to muntlige og noe ulike vinkler. Lagopptaket besto av e-sportlagets fem mannlige medlemmers dialoger under en hel CS:GO-kamp, og finalesendinga blei kommentert av to menn. Alle de syv informantene var i tjueåra da opptaka blei gjort, og signerte samtykkeskjema (vedlegg B og C).

Gjennom lydopptaka ønska jeg å få innsikt i bruken av engelsk i CS:GO-miljøet. Ei metodisk utfordring i denne sammenhengen er kjent som *observatørens paradoks* (Labov 1972, 113), nemlig at vi ønsker å få innsikt i hvordan deltakerne bruker språket når vi ikke observerer dem, men at dette kun lar seg gjøre gjennom en form for observasjon. Sia CS:GO-laget visste at samtaleopptaket skulle benyttes til forskning, kan vi ikke utelukke at språkbruken deres blei tilpassa i ei eller anna retning. Samtidig foregår spillet i et høyt tempo og krever høy konsentrasjon, og derfor er det rimelig å anta at laget i liten grad lot seg affisere av at samtaleene deres blei tatt opp. Når det gjelder finaleopptaket, blei kommentatorene kontakta etter at finalen var sendt. Dermed visste de ikke – på det gjeldende tidspunktet – at lydsporet ville komme til å benyttes i forskning.

Ved sida av lydopptaka samla jeg inn 40 skriftlige innlegg (eller *tråder*) fra ei av flere norske CS:GO-grupper på Facebook.² Formålet med å undersøke skriftlige kilder i tillegg var å dekke det språklige miljøet fra ytterligere en vinkel. Dessuten ønska jeg å sammenligne sjargongen i muntlig tale med sjargongen i skriftlige tekster. Tematisk skiller innholdet i det skriftlige datasettet seg fra de muntlige datasetta ved at Facebook-grupper (og øvrige fora) brukes til å diskutere alle aspekter ved spillet, inkludert for eksempel programvare og spillrelatert utstyr. De muntlige datasetta er til forskjell kobla opp mot selve spillsituasjonen og innebærer slik sett og mest sannsynlig flere spontane ytringer. Dermed er det interessant å undersøke om bruken av engelsk ligner i muntlige og skriftlige kilder, og om noen av de samme strukturelle

¹ Avis VG sin nett-tv-kanal, <https://www.vgtv.no/>.

² *Counter-Strike: Global Offensive Norway*, <https://www.facebook.com/groups/439758399452451/?fref=ts>.

4. Datagrunnlag og metode

trekka går igjen.

4.1.2 Bearbeiding av kilder

Begge de muntlige opptaka varte i oppimot to timer, og fra hvert av dem transkriberte jeg en tilfeldig utvalgt passasje på 30 minutter. Dette var, etter mine vurderinger, nok til å få et representativt bilde av språkbruken i de to opptaka. De 40 skriftlige innlegga blei valgt ut fordi de inneholdt spor fra engelsk, og dermed blei ikke disse tilfeldig utvalgt på samme måte. Samtidig var sjargongen i Facebook-gruppa generelt svært lik språkbruken i de utvalgte innlegga, og også dette utvalget blei ansett som representativt for sjargongen i gruppa for øvrig.

De engelske innslaga i det transkriberte materialet besto i all hovedsak av direkte engelske ordformer. I undersøkelsen av disse la jeg vekt på hvordan de tilpasses morfosyntaktisk i norsk, og i tillegg hva de best kan kategoriseres som av *kulturelle lån* eller *kjernelån* – dvs. om de i grove trekk er lånt inn av henholdsvis nødvendighet eller prestisje (jf. kapittel 3.2.2). I denne sammenhengen blei dialektale trekk vurdert som mindre interessante. Opptaka blei derfor transkribert etter vanlige rettskrivingsregler (bokmål), men tilpassa uttalen så langt det lot seg gjøre. Det skriftlige datamaterialet var variert ortografisk sett; de fleste innlegga var skrevet på bokmål, mens noen var skrevet i en mer dialektnær eller muntlig stil. Likt de muntlige utdraga blei det skriftlige materialet gjengitt med normalortografi. På denne måten blei datasetta enklere å sammenligne samtidig som ingen variasjoner som var interessante for studien, forsvant i transkripsjonen.

Sia de muntlige opptaka blei transkribert i tråd med normalortografi, har jeg ikke tatt hensyn til uttalen av de engelske innslaga – et punkt som for så vidt gjelder i prosjektet som helhet. I denne studien skyldes dette dessuten at det ikke var mulig å si noe om uttalen i de skriftlige innlegga, som blei sammenligna med de muntlige kildene.³

³ Et annet aspekt jeg ikke har tatt med i analysen, er intra- og interindividuell variasjon. Dette skyldes

4.1.3 Intervju

I etterkant av transkripsjonene gjennomførte jeg et halvstrukturert intervju med tre av de fem medlemmene i e-sportlaget som sto bak lagopptaket. Halv- eller semistrukturerte intervju benyttes ofte når målet er å samle inn deskriptiv informasjon og den intervjuedes opplevelse av et gitt forhold (Hårstad m. fl. 2017, 165; Kvale 2001, 21), og intervjuet er typisk laust strukturert rundt visse tema og spørsmålsforslag (Kvale 2001, 72). Formålet med intervjuet var å samle informasjon som kunne belyse CS:GO-miljøet som helhet og språkbruken i datasetta mer spesifikt. Intervjuet besto av 15–20 spørsmål fordelt på to hovedtema: (1) informantenes dataspillvaner og forhold til data-spilling, og (2) språkbruk og bruken av engelsk i CS:GO og dataspilling generelt (se samtykkeerklæring og intervjugaid i vedlegg D og E).

Blant utfordringene med å bruke intervju som metode er at deltakerne oppfordres til å tenke over og gi svar på forhold de ikke nødvendigvis har et særlig bevisst forhold til. Årsaker og motivasjoner bak språkvalg er ofte komplekse og ubevisste; dermed kan det være vanskelig for deltakerne i intervjuet å sette ord på hva som utløser valg av ord eller vedgå motivasjoner relatert til språkholdninger, som for eksempel språklig prestisje. Ei anna utfordring som særlig er diskutert innafor sosiolingvistikken, er at det ikke automatisk vil være samsvar mellom personers selvrapporterte og faktiske språkbruk (se f.eks. Labov 1966, 455; Trudgill 1972, 184ff).⁴ Likevel kan deltakerenes selvrapportering og metaspråklige opplysninger være interessante og nødvendige supplement til det datamaterialet som undersøkes. Ett av formåla i intervjuet var å la deltakerne få se et utdrag av de transkriberte passasjene og kommentere sin egen bruk av engelske termer. Sett utafra kan mange av de engelske termene i CS:GO-sjargongen lett framstå som unødvendige ettersom flere av dem tilsynelatende har synonyme norske begrep. I løpet av intervjuet blei det derimot klart at de absolutt

delvis at det i lagopptaket var vanskelig å skille mellom hvem som prata til enhver tid.

⁴ Som et eksempel oppga den ene informanten at motivasjonen for å bruke engelske *go* 'gå' i presens (*goer*) framfor norske *gå*, var at det engelske ordet tok kortere tid å si enn det norske. Sia den engelske presensformen har to stavelser, mens den norske har én, er det nærliggende å heller forstå informanten dit hen at den engelske formen tar kortere tid å komme på og anvende i den spesifikke konteksten.

4. Datagrunnlag og metode

fleste termene som ved første øyekast ligna kjernelån, som *walke* ‘walk’ for ‘gå’, i stedet har helt kontekstspesifikke betydninger og dermed må klassifiseres som kulturelle lån. Dette viser at det ikke er enkelt å skille mellom kulturelle lån og kjernelån, og at det er tjenlig å inkludere språkbrukernes egne tolkninger i denne vurderinga. Mens det transkriberte materialet gir oss innsikt i hvordan kontakten med engelsk kommer til uttrykk i norsk, bidrar altså intervjuet til å belyse sider ved språkbruken som er utilgjengelig for forskeren, inkludert informasjon om generelle forhold ved det spesifikke dataspillmiljøet. Slik informasjon er nødvendige supplement i den videre analysen av datamaterialet, og kombinasjonen av datakilder og innfallsvinkler gir oss en breiere forståelse av kontaktsituasjonen og det språklige domenet som helhet.

4.2 Akseptabilitetsstudien

Som det framgår av dataspillartikkelen, består de engelske innslaga i CS:GO-miljøet hovedsakelig av direkte engelske ordformer. Dermed illustrerer studien at det er relativt få indirekte lån i produksjonsdata, selv blant nordmenn som bruker og eksponeres for engelsk daglig. Fravær av slike lån i et relativt lite datasett betyr imidlertid ikke at de ikke fins, eller at engelskkompetente nordmenn ikke er tilbøyelige til å bruke dem i norsk. I den neste studien ønska vi derfor – gjennom akseptabilitetsvurderinger – å undersøke hvilke *intuisjoner* unge, engelskkompetente nordmenn har om et utvalg kalkeringer i norsk, og videre å se disse i sammenheng med ferdighetsnivå i engelsk.⁵ Formålet i studien er slik sett å undersøke en skjult form for påvirkning fra engelsk som ikke lar seg avdekke gjennom produksjonsdata aleine. Ved sida av akseptabilitetsvurderinger består testapparatet i studien av en engelsktest og en oversettelsestest, hvorav førstnevnte brukes for å gruppere deltakerne etter ferdighetsnivå i engelsk, og sistnevnte for å sammenligne persepsjonsdata med produksjonsdata. I dette delkapitlet diskuterer jeg først noen aspekter ved akseptabilitetsvurderinger som metode, før jeg går gjennom utforminga og utførelsen av testapparatet.

⁵ «Vi» refererer i dette delkapitlet til medforfatter Martin Kristoffersen og meg selv, jf. Sunde og Kristoffersen (2018).

4.2.1 Akseptabilitetsvurderinger

Lingvistiske intuisjoner er et mye nytta datagrunnlag innafor (især den formelle) lingvistikken.⁶ Når forskeren ikke konsulterer seg selv, innebærer metoden å be språkbrukere bedømme hvorvidt en bestemt ordstreng er ei velforma ytring eller ikke (Schütze 2011, 210). På denne måten kan man få innsikt i hvilke konstruksjoner som er mulige og ikke i et gitt språk, eller undersøke et språklig fenomens utbredelse og distribusjon. Metoden er også velegna til å undersøke konstruksjoner som opptrer sjelden i spontan tale eller tekst (Cornips og Poletto 2005, 941), som de kalkeringene denne studien ser på.

Utfordringa med metoden er imidlertid at bedømminger av språklige ytringer – likt produksjonen av språklige ytringer – vil kunne være påvirket av eksterne forhold; intuisjoner kan farges av bl.a. ordstrengens sannhetsgehalt og spesifikke leksem, samt forhold relatert til språkprosessering og selve testsituasjonen (Schütze 2011, 211f). I tillegg kan språkbrukere ha et bevisst eller ubevisst ønske om å svare «korrekt», for eksempel ved å rette seg etter skriftspråksregler og/eller normative uttalemønstre (Hårstad m. fl. 2017, 147; Cornips og Poletto 2005, 949). Dermed kan vi ikke alltid vite om de bedømmingene som gis, faktisk svarer på det vi ønsker å måle (Featherston 2008, 2f). Kritikere av metoden hevder i denne sammenhengen at akseptabilitetsvurderinger er problematiske ettersom de krever et visst nivå av metaspråklig bevissthet. Et motargument er at akseptabilitetsvurderinger nettopp skal være umiddelbare reaksjoner jamvel om de er uinformerte, og at det er lingvistens oppgave å tolke grunnlaget for bedømmingene videre (Hårstad m. fl. 2017, 142ff, 148). Før dette igjen er det avgjørende å utforme testdesignet på en måte som øker sannsynligheta for at bedømmingene blir gyldige. Det viktigste grepet i dette henseendet er, ifølge Featherston (2007, 10f), å samle bedømminger fra mange nok språkbrukere – ideelt sett over 20

⁶ Introspeksjon som grunnlag for språkvitenskapelige studier er blant annet forbundet med generativ grammatikk (Hårstad m. fl. 2017, 134). Motivasjonen for å basere teorier på lingvistiske intuisjoner er at disse regnes som en mer direkte og presis empirisk innfallsport til den underliggende språkmekanismen enn språklige produksjonsdata.

personer, men 10–12 er nok for «some purposes».^{7,8} Med mange nok bedømminger vil den variasjonen som fins, som regel sentreres rundt en gjennomsnittsverdi (Featherston 2008, 3). I denne studien innhentes bedømminger fra totalt 109 språkbrukere – 83 videregående skoleelever og 26 eldre kontrollinformanter fordelt på to grupper (se kapittel 4.2.3). I de påfølgende kapitla gjør jeg rede for hvilke øvrige grep som blei gjort for å styrke datagrunnlagets gyldighet.

4.2.2 Utforminga av testapparatet

4.2.2.1 Akseptabilitetsvurderingstesten

Akseptabilitetsvurderingstesten (heretter kalt *aksepttesten*) besto av totalt 100 setninger. Disse var fordelt på 20 relevante testsetninger og 80 såkalte *fylletninger* (vedlegg G). Formålet med fylletninger er å kamuflere de relevante testsetningene slik at informantene ikke gjennomskuer testens formål og justerer svare sine i tråd med det de antar forskeren vil ha (Schütze og Sprouse 2013, 39). Fylletningene var igjen fordelt på akseptable og uakseptable setninger, og disse blei jevnt fordelt utover i testen. For å unngå å skape for store kontraster til testsetningene sørge vi for å ikke ha med for mange opplagt uakseptable fylletninger. For mange uakseptable fylletninger kunne potensielt ha medført at testsetningene blei vurdert som mer akseptable enn de ville blitt i andre sammenhenger. Videre sørge vi for at ei testsetning aldri etterfulgte ei uakseptabel fylletning – også dette for å unngå å skape for store kontraster og en falskt positiv akseptrate.

Som et ledd i å hindre deltakerne fra å rette bedømmingene sine etter normative språkregler valgte vi å presentere aksepttesten muntlig og på samme dialekt som deltakerne. Gjennom dette grepet ønske vi å stimulere deltakerne til å fokusere på det muntli-

⁷ Schütze spesifiserer ikke hva han mener med «some purposes». Informantgruppa i akseptabilitetsstudien med lavest antall deltakere var den tospråklige kontrollgruppa på ti personer (se kapittel 4.2.3.2).

⁸ Også Dąbrowska (2010, 2) og Schütze (2011, 213) trekker fram betydninga av å ha mange nok deltakere.

ge språket, som ofte ligger et stykke fra og er mindre konservativt enn skriftspråket. Bedømmingene blei gitt skriftlig på et skjema som ikke inneholdt testens setninger (vedlegg H). Dermed blei deltakerne presentert for hver setning kun én gang. Dette bidrar til å styrke resultata ettersom å lese eller høre en konstruksjon gjentatte ganger kan føre til at språkbrukerne blir «immune» mot eller mister sin intuitive reaksjon på den gitte konstruksjonen (kjent som «the satiation effect», Dąbrowska 2010, 4).

Som grunnlag for bedømmingene valgte vi en *likert-skala*, dvs. en numerisk skala der ytterpunktene tilsvarer *akseptabel* og *uakseptabel* (Schütze og Sprouse 2013, 33). Likert-skalaer spenner ofte over intervallene 1–5 eller 1–7 og har en nøytral karakter i midten. I tråd med Aa (2015, 52) valgte vi imidlertid å anvende en skala med fire alternativer. Dette er fordi vi regna det som sannsynlig at språkbrukere har en umiddelbar reaksjon i enten positiv eller negativ retning, og på denne måten unngår man for mange nøytrale bedømminger i analysen. Aksepttesten blei pilottesta i to omganger – først med et utvalg studenter og sia sammen med resten av testapparatet i en videregående klasse. Deltakerne blei presentert for de relevante testsetningene etter testgjennomføringa, og ingen oppga å ha lagt merke til dem underveis eller å ha avslørt testens formål.

4.2.2.2 Testsetninger og identifisering av kalkeringer

Hver av de 20 testsetningene besto av én spesifikk engelsk konstruksjon. Det vil si at det var 20 (potensielle) indirekte lån som blei testa. Av disse blei 12 valgt ut for nærmere analyse. 8 øvrige konstruksjoner blei tatt ut før analysen, delvis fordi noen var mer tvilsomme anglismer enn andre, og delvis fordi vi beslutta å begrense studien til en undersøkelse av fraseologiske kalkeringer.⁹ Blant de 12 konstruksjonene var én

⁹ Et eksempel på en mulig anglisme er utelating av preposisjonen *på* i uttrykket *måte(n) å + verb + noe + på* hvis engelske ekvivalent mangler preposisjon; et anna eksempel er utelating av infinitivsmerket i ei setning som *Hjelp oss _ bli bedre*, der infinitivsmerket tradisjonelt blir realisert i norsk, men ikke i engelsk. Disse konstruksjonene er imidlertid ikke like klare anglismer som de øvrige konstruksjonene, og dessuten mer utfordrende å undersøke systematisk.

ei etablert kalkering og én ei ikke-observert, men potensiell kalkering. Disse blei tatt med for å ha et sammenligningsgrunnlag i analysen av de øvrige testkonstruksjonene.

Et metodisk forbehold i aksepttesten er at hver kalkering kun blei testa én gang. Ideelt sett bør man teste konstruksjoner flere ganger for å kontrollere for forhold som har med det leksikalske innholdet i setninga å gjøre (Featherston 2007, 16). Dette er imidlertid ei utfordring når man tester kalkeringer og ikke (f.eks.) en grammatisk regel, sia kalkeringer består av spesifikke leksem og slik sett potensielt er markerte og enkle å oppdage. Det vi derimot har testa flere ganger, og som vi i større grad fokuserer på enn hver spesifikke konstruksjon, er *fenomenet* kalkering og hvorvidt de ulike deltakergruppene oppfører seg likt eller ulikt i bedømmingene av dem. I tillegg testes de samme konstruksjonene i oversettelsestesten, se kapittel 4.2.2.3.

Bortsett fra den ikke-observerte kalkeringa hadde de resterende 11 kalkeringene blitt observert i tale eller skrift. Som nevnt i kapittel 3.1.2 kan det være utfordrende å bevise at indirekte lån faktisk er lån, ettersom de formelt sett og på overflata er norske konstruksjoner. Denne utfordringa er beskrevet av Fiedler (2012, 247) på følgende vis:

Borrowing is only one possible explanation. All living languages undergo language change. [...] [I]t is hard to say whether [a set expression or formula] is due to English influence, whether the unit has always been in existence latently, or whether its use is perhaps the result of a combination of both loan processes and indigenous developments.

Vi kan altså ikke alltid vite med sikkerhet om de kalkeringene vi undersøker, faktisk er lån, eller om de har oppstått uten påvirkning utafra. Antatte lån kan potensielt tilskrives geografisk betinga eller idiosynkratisk variasjon, eller være produksjonsfeil (produksjonsfeil diskuterer jeg i kapittel 4.3.2). For å identifisere indirekte lån er det foreslått forskjellige kriterier. I en undersøkelse av engelske kalkeringer i tysk ser Fiedler (2012, 249ff) på om lånet opptrer i en angloamerikansk setting (f.eks. i tekster eller sitat som er oversatt fra engelsk), om det er eksplisitt markert som et fremmed uttrykk, om det varierer i formen, og om det innlånte uttrykket opptrer (dvs. er lånt

inn) i andre språk også. Dersom et uttrykk fins i forskjellige versjoner i et språk, mens modelluttrykket kun fins i én versjon i det antatte kildespråket, kan det indikere at uttrykket er lånt inn, dersom man forventer at morsmålsversjonen av uttrykket også ville eksistert i kun én versjon (ibid., 252). Slike kriterier kan fungere i enkelttilfeller og for visse uttrykk, men ikke generelt. Eksempelvis opptrer den antatte kalkeringa *i min mening* (fra eng. 'in my opinion') i tekster som ikke er oversatt, og som ikke markerer uttrykket som en anglisisme. Uttrykket varierer heller ikke i formen, men opptrer muligens også i andre språk. Likevel kan ikke dette aleine indikere at uttrykket er lånt inn, ettersom mange av de samme uttrykka kan finnes i ulike språk.¹⁰

I leksikografien har man ifølge Sandved (2007, 9ff) hovedsakelig operert med tre kriterier for å identifisere indirekte lån fra engelsk i norsk. Det første handler om tidspunktet for når begrepet først blei tatt i bruk; er den engelske formen eldre enn den norske, indikerer det at den norske konstruksjonen er lånt inn. Det andre kriteriet gjelder om det norske uttrykket har endra betydning etter et engelsk mønster. Dette gjelder for eksempel ordet *datert* som har tatt opp i seg betydninga 'avleggs' fra det engelske kognatet 'dated'. Det siste kriteriet går på uttrykkets egenart: «Hvis et uttrykk er helt spesielt, en uvanlig og (høyst) uventet sammenstilling av ord, er det liten grunn til å tro at det er utviklet parallelt i de to språkene, altså må det være et lån [...]» (ibid., 10). Dette gjelder for eksempel sammenstillinga *hvit elefant* fra 'white elephant'. Disse kriteria må vektas ulikt for hver konstruksjon og vurderes sammen. Likevel kan vi sjelden bevise at en konstruksjonen er et lån, og leksikografene opererer derfor som regel med en usikkerhetsskala.

I akseptabilitetsstudien (og låntypologistudien, se kapittel 4.3) har jeg først tatt utgangspunkt i egen og andres intuisjon for å identifisere indirekte lån. Dernest har jeg implisitt anvendt kriteria som går på endra betydning og/eller om uttrykket er en ny

¹⁰ *I min mening* er dessuten et transparent og funksjonelt uttrykk, og ikke ei like uvanlig sammenstilling av ord på samme måte som for eksempel *elefanten i rommet*, som er ett av uttrykka Fiedler (2012) undersøker. Dersom ei slik uvanlig sammenstilling av ord opptrer i flere språk, er det rimelig å anta at den har opphav i og har spredt seg fra ett språk – ikke at det har oppstått parallelt og tilfeldig i flere språk samtidig.

eller uvanlig sammenstilling av norske ord, jf. Sandved (2007). Dette har jeg gjort ved å undersøke ordbøker, korpus og Nasjonalbibliotekets nettbibliotek (se under). Kun sannsynlige kalkeringer blei tatt med i studien. Selv om noen av kalkeringene potensielt kan ha andre opphav enn engelsk, er det rimelig å anta at konstruksjoner som avviker fra tradisjonell norsk og samtidig har klare engelske modeller, er lån. Likevel må vi ta visse forbehold i analysene av dem.

Sia målet i artikkelen var å undersøke hvorvidt høyere grad av engelskferdigheter øker akseptraten for kalkeringer i norsk, ønska vi å undersøke kalkeringer som ikke er veletablerte i språket. Dette minsker sannsynligheta for at kalkeringene godtas fordi de er spredt i og tilegna gjennom norsk. For å undersøke utbredelsen av dem blei kalkeringene søkt opp i to skriftlige og ett muntlig korpus, henholdsvis *Leksikografisk bokmålskorpus* (Knudsen og Fjeld 2013), *Norsk Webkorpus* (NoWaC) (Guevara 2010) og *Nordisk dialektkorpus* (Johannessen m. fl. 2009). Disse undersøkelsene viste at de fleste kalkeringene er relativt lavfrekvente i norsk (se tabell 2, side 9 i akseptabilitetsartikkelen). Korpusundersøkelser av indirekte lån er imidlertid utfordrende. Det er fordi ordstrengene som utgjør mange av kalkeringene, opptrer i norsk i andre betydninger, og det er vanskelig – om ikke *umulig* – å ekskludere treff som *ikke* er kalkeringer fra søket. Skal man kunne undersøke lånas utbredelse eller bruk, eller forholdstallet mellom kalkeringene og de norske tilsvarende konstruksjonene (dersom slike fins), må man manuelt gå gjennom potensielt flere tusen treff.¹¹ I korpusundersøkelsene begrensa vi derfor antallet treff til 200. I denne sammenhengen vil det imidlertid nødvendigvis bli flere treff på eksempelvis kalkeringa *i min mening* enn *stå ut*, ettersom verbpartikkelkonstruksjonen *stå ut* fins i norsk fra før (i en mer bokstavelig betydning enn kalkeringa), mens *i min mening* ikke er et etablert uttrykk. Dermed gir det ikke uten videre mening å sammenligne korpustreffa for hver konstruksjon med hverandre.

¹¹ Nasjonalbibliotekets digitale tekstbase er enda vanskeligere å bruke enn tagga språkkorpus, ettersom denne ikke er tilpassa systematiske søk.

4.2.2.3 Oversettelsestesten og engelsktesten

Ei av innvendingene mot akseptabilitetsvurderinger er at lingvistiske intuisjoner ikke er etterprøvbare. Ettersom slike intuisjoner tross alt skal være spontane og ubevisste reaksjoner på bestemt språklig stimuli, gir det liten mening å argumentere mot riktigheten av dem (Johannessen 2003, 139). I denne studien valgte vi derfor å balansere bedømmingene opp mot produksjonsdata ved å inkludere de engelske konstruksjonene som kalkeringene er basert på, i en oversettelsestest. Oversettelsestesten besto av engelske setninger som skulle oversettes til norsk, og testen blei kamuflert som en del av engelsktesten (se nedafor). Motivasjonen for å undersøke denne typen produksjonsdata i tillegg var at mens akseptabilitetsvurderingene potensielt kun undersøker hvorvidt deltakerne er i stand til å oppdage eller akseptere de engelske konstruksjonene brukt i norsk, kan oversettingsresultatene i større grad svare på om kalkeringene tas i bruk av deltakerne i faktisk språkbruk. Forholdet mellom bedømmingene og oversettelsene diskuteres i artikkelen (se også kapittel 5.1.2).

Engelsktesten besto av selskapet Transparent Language sin *English proficiency test*. Denne består av totalt 50 oppgaver fordelt på fire deler: to grammatikktester, en vokabulartest og en leseforståelsestest. I tillegg blei fem øvrige grammatikkspørsmål tilført fra ILS English sin engelsktest, *Test your English level*.¹² Oversettelsestesten var inkludert som en femte del. Etter pilotundersøkelsen blei engelsktesten nedskalert fra 55 til 46 oppgaver for å sikre at alle deltakerne kom igjennom hele testen på den tilmalte tida.¹³ Den endelige versjonen av engelsktesten bestod dermed av fem deler: henholdsvis 15 og 13 grammatikkoppgaver, 10 vokabularoppgaver, 8 oppgaver om leseforståelse og oversettelsestesten (vedlegg I).

Selv om en slik test gir en indikasjon av ferdighetsnivå i engelsk, kan den ikke uten videre sies å gi et korrekt bilde på en persons totale engelskkompetanse. Språkkompetanse består også av aspekter tilknyttet muntlige og kommunikative ferdigheter.

¹² Testene er tilgjengelige på henholdsvis <https://www.transparent.com/learn-english/proficiency-test.html> og <http://www.ilsenglish.com/quicklinks/test-your-english-level>.

¹³ Fem oppgaver blei tatt ut fordi alle klarte dem; de resterende fem blei vilkårlig tatt ut.

Dette blei ikke testa av praktiske årsaker, ettersom vi måtte utforme en test som kunne gjennomføres på under en skoletime. Testen gir imidlertid en pekepinn på grad av engelskkompetanse, og dessuten – grunna det høye antallet grammatikkoppgaver – en pekepinn på grad av metaspråklig bevissthet. Også dette forholdet inngår i diskusjonen av resultata i artikkelen.

4.2.3 Testgjennomføringa

Hovedundersøkelsen blei gjennomført i en by i Nord-Norge og med fire videregående klasser ($n = 89$, gjennomsnittsalder 17.8 ± 0.8) og to kontrollgrupper. Kontrollgruppene presenteres i kapittel 4.2.3.2. Testinga foregikk over to skoletimer, og klassene blei testa hver for seg. For at elevene ikke skulle mistenke at vi undersøkte engelskpåvirkning, blei aksepttesten gitt i den første timen og engelsktesten (inkl. oversettelsestesten) i den andre. Aksepttesten blei lest inn av en med lik dialektbakgrunn som elevene og spilt av for hver klasse. På denne måten blei deltakerne presentert for testen på samme måte. Etter testene fylte elevene ut et bakgrunnskjema. Samtykkeskjemaet, testene og bakgrunnskjemaet fins i vedlegg F–J.

4.2.3.1 Instruksjon til aksepttesten

For å sikre at akseptabilitetsvurderingene som gis, i størst mulig grad svarer på det vi ønsker å undersøke, er det viktig å gi en god og presis instruksjon til testen. Elevene blei fortalt at vi forska på utviklinga av moderne norsk, og at de skulle bedømme et utvalg setninger på sin dialekt ut ifra hvor naturlige eller akseptable de høres ut. For å illustrere oppgaven blei elevene bedt om å vurdere følgende tre setninger: (1) «Ka slags bil har du kjøpt?», (2) «Korsen bil har du kjøpt?» og (3) «Kem bil har du kjøpt». Elevene godtok de to første setningene og avviste unisont den siste. Hensikten med setning (1–2) var å illustrere at variasjon i spørreord – men også variasjon i ytringer

mer generelt – er mulig og vanlig.¹⁴ Gjennom eksempelsetning (3) kunne vi forklare at selv om elevene ikke var kjent med eller ville godta den i sin dialekt, er konstruksjonen likevel vanlig i andre deler av landet. Poenget her var å understreke at det alltid vil finnes ulike oppfatninger av hva som er mulig i norsk, og at testen ikke hadde fasitsvar.

4.2.3.2 Kontrollinformanter

Kontrolldeltakerne blei fordelt på to grupper. Den første gruppa besto av 16 antatt (relativt) enspråklige voksne (gjennomsnittsalder 74.8 ± 5.8 , kalt *seniorgruppa*). Seniorgruppa blei inkludert i studien for å undersøke hvilken effekt liten engelskkompetanse har på bedømmingene. Deltakerne blei rekruttert fra to pensjonistforeninger (ei i samme by som elevene og ei i nabobyen) ettersom det er størst sannsynlighet for å finne enspråklige deltakere blant eldre nordmenn. Den andre kontrollgruppa besto av 10 antatt engelskkompetente voksne fra samme by som elevene (gjennomsnittsalder 54.9 ± 5.8 , kalt *voksengruppa*). Disse blei rekruttert blant folk som bruker engelsk jevnlig – enten i jobbsammenheng eller privat.¹⁵ Hensikten med å inkludere denne gruppa i tillegg til seniorgruppa var å isolere variabelene *høyere alder* og *god engelskkompetanse* og undersøke i hvilken grad akseptabilitetsvurderingene henger sammen med høyere alder alene.

Instruksjonen til og gjennomføringa av aksepttesten foregikk på samme måte med kontrollinformantene som med elevene. Imidlertid gjennomførte ingen av kontrollgruppene engelsktesten. Dette skyldes hovedsakelig at det var svært vanskelig å rekruttere deltakere til en test som tok oppimot to timer. I tillegg blei rekrutteringa til studien langt enklere når vi kunne understreke at undersøkelsen ikke innebar testing av kunnskapsnivå. De relative forskjellene mellom engelsknivået blant elevene,

¹⁴ Dette poenget kan virke banalt, men oppfatninga mi er at mange språkbrukere har ei streng/normativ oppfatning om hva som er mulige konstruksjoner i muntlig språk, i alle fall i en slik type kontekst. Eksempelsetningene illustrerte for deltakerne at vi ikke var interessert i å undersøke skriftspråksnormer.

¹⁵ Vi visste kun at syv av de ti i voksengruppa hadde med engelsk å gjøre jevnlig. De resterende tre visste vi ikke like mye om, men alle vurderte sin egen engelskkompetanse som 'god' i bakgrunnsskjemaet (se nedafor).

voksengruppa og seniorgruppa blei imidlertid bekrefta av deltakernes selvrapporterte engelsknivå i bakgrunnsskjemaet. Her vurderte deltakerne sin egen engelskkompetanse på en skala fra 'svært dårlig' (1) til 'flytende' (6). Elevenes, voksengruppas og seniorgruppas gjennomsnittsskår tilsvarer henholdsvis 4,6, 4,3 og 2,5, noe som igjen tilsvarer 'svært god', 'god' og 'middels/dårlig'.

Selv om kontrollgruppene ikke gjennomførte engelsktesten, gjennomførte imidlertid voksengruppa oversettelsestesten (se s. 7–8 i vedlegg I). Videre fikk kontrollgruppene det samme bakgrunnsskjemaet som elevene (vedlegg J), men uten spørsmål 7.

4.2.4 Bearbeiding av datamaterialet

Av de 89 elevbesvarelsene blei seks tatt ut før analysen – fire fordi deltakerne hadde andre morsmål enn norsk, og to fordi besvarelsene var ufullstendige. Dermed gjensto 83 elevbesvarer. Alle de totalt 26 kontrolldeltakerne hadde norsk som morsmål og fullstendige besvarer. For å ytterligere styrke resultatets gyldighet blei seks fyllsetninger (3 akseptable og 3 uakseptable) brukt i en kontrolltest for å luke ut deltakere som var tilbøyelige til å akseptere eller avvise setninger i for høy grad. Deltakerne var forventa å akseptere de tre akseptable setningene og avvise de tre uakseptable setningene, og avvik blei regna som «feil». Deltakere med flere enn én feil – 14 elever og én i seniorgruppa – blei tatt ut før den statistiske analysen. Gjennom dette grepet luka vi ut deltakere som vi mistenkte ikke forsto aksepttesten godt nok. Den statistiske bearbeidinga av datamaterialet blei dermed utført med besvarelsene til 69 elever, 15 seniordeltakere og 10 voksendeltakere.

Resultata viste at gruppene i ulik grad aksepterte testkonstruksjonene (dette er illustrert i figur 2(a) i artikkelen, side 14). For å undersøke hvorvidt disse resultata var tilfeldige, blei det foretatt statistiske beregninger. Elevene blei delt inn i tre grupper basert på skåren i engelsktesten. Disse gruppene blei sammenligna med hverandre, med elevgjennomsnittet og med kontrollgruppene ved hjelp av en tosidig *t*-test (se f.eks. Hagen 2003, 224ff). Nullhypotesen var at elevene i gruppa med høyest engelsk-

skår i gjennomsnitt ville akseptere flere konstruksjoner enn resten, samt at elevene generelt ville ha høyere akseptrate enn kontrollgruppene. Testen blei gjort tosidig for å teste den motsatte hypotesen i tillegg. Alle tester med $p < 0.05$ blei ansett som statistisk signifikante. Den samme testen blei utført for oversettelsene. Den statistiske beregninga av datamaterialet er skissert i større detalj i artikkelen.

4.3 Låntypologistudien

Formålet i den tredje og siste artikkelen er – teoretisk – å foreslå en brei og oversiktlig typologisk inndeling av engelske lån i norsk og – empirisk – å illustrere typologien med (blant annet) lån som hittil ikke har vært beskrevet i norsk sammenheng. I artikkelen ønsker jeg å vise at skillet mellom direkte og indirekte lån, som ofte gjøres på ordnivå, er overførbart til to øvrige nivå i språket, nemlig fraseologiske uttrykk og strukturelle trekk. De fleste av låneeksempla er henta fra norske internetsider etter som flere av de låna jeg diskuterer, synes å være av såpass ny dato at tradisjonelle språkkorpus ikke inneholder dem. Eksempelvis har tidligere nevnte NoWaC, som er relativt nytt og dessuten basert på internettekster, henholdsvis ingen og ett treff på kalkeringene *offerklandring* (fra eng. ‘victim blaming’) og *falle i forelskelse* (fra engelsk ‘fall in love’). Til sammenligning gir søk på nettet flere treff på begge. Dermed framstår internettet som en bedre innfallsport til å undersøke nye låntrender i norsk enn mange etablerte korpus. I dette delkapitlet diskuterer jeg bruken av internettkilder som datagrunnlag og gjør rede for hvilke kriterier jeg har anvendt i utvelgelsen av eksempler.

4.3.1 Internett som korpus

Fordelen ved å bruke internettkilder som datagrunnlag er at tekstene som fins på nett, er stilistisk varierte og representative for et variert utvalg språkbrukere. Dermed skiller internettet seg fra mer tradisjonelle (skriftspråks)korpus, som inneholder

tekster i hovedsak skrevet av profesjonelle skribenter (Schütze 2011, 209). Videre er internettekster ofte uredigerte – også dette i motsetning til mange skriftspråskorpus, som i stor grad består av språkvaska og redaksjonelt behandla materiale. Dermed gir internettet rik tilgang på uformell og dagsaktuell språkbruk, og det er rimelig å anta at trekk som avviker fra den tradisjonelle skriftforma, kommer fram i større grad her enn de vil gjøre i øvrige korpus.

Bruken av internett som korpus har imidlertid noen begrensninger. For det første er ikke søkemotorer som Google tilpassa kontrollerte søk, og dermed blir framgangsmåten mer manuell enn i etablerte korpus.¹⁶ Videre vil søkemotorer jevnlig oppdatere sine databaser og endre sine søkegrensesnitt – noe som kan gjøre det vanskelig å gjenfinne belagte eksempler (Lüdeling m. fl. 2007, 17).¹⁷ Imidlertid er ikke målet i denne artikkelen å gi en kvantitativ analyse av de utvalgte låna. I stedet ønsker jeg å beskrive gjennom eksempler hvilke språklige nivå engelske lån befinner seg på, og hvilken form de tar (direkte eller indirekte lån). I denne sammenhengen er distribusjon og frekvens – utover kriteriet om at låna må ha blitt belagt tre eller flere ganger (se kapittel 4.3.2 nedafor) – mindre interessant.

Blant de mer kvalitative utfordringene med å bruke internettkilder er at vi ikke alltid kan vite hvem som har produsert en tekst (Schütze 2009, 152). Teksten vi henter eksempler fra, kan ha vært skrevet av en person uten morsmålskompetanse i norsk eller være automatisk generert eller maskinelt oversatt. Videre kan tekster inneholde produksjonsfeil, dvs. utilsikta skrivefeil eller øvrige feil som er typisk for faktisk språkbruk (ibid.; jf. kapittel 4.2.1 ovafor). I datainnsamlinga unngikk jeg å ta med eksempler fra tekster som viste tegn til «innlærernorsk» eller transfer fra andre språk utover den spesifikke anglisismen (eller øvrige anglisimer). I tillegg unngikk jeg å ta med eksempler fra tekster som viste tegn til å ha vært maskinelt oversatt. Produksjonsfeil er derimot vanskeligere å kontrollere for. Dette er imidlertid en risiko med

¹⁶ Dersom man for eksempel vil kartlegge bruken av kalkeringa *stå ut*, må den søkes opp manuelt i flere verbtider, og typen adverbial må spesifiseres (f.eks. *står alltid ut*; *sto(d) alltid ut* vs. *står aldri ut*; *sto(d) aldri ut*, etc.). Som *sto(d)* viser, må vi også ta hensyn til variasjon i norsk rettskrivning.

¹⁷ I artikkelen oppgir jeg url-adressa til hvert illustrerte eksempel.

alle metoder og ikke unikt for internettkilder; produksjonsfeil er et naturlig trekk ved all autentisk språkproduksjon, og studier av produksjonsdata må alltid ta høyde for at de tekstene man undersøker, inneholder dem.

4.3.2 Lån vs. kodeveksling og utvalgskriterier

I likhet med akseptabilitetsstudien innebærer låntypologistudien en undersøkelse av indirekte lån. Også her har jeg tatt utgangspunkt i intuisjon og sia vurdert hvorvidt konstruksjonene representerer en endra bruk av norske morfem, betydningsmessig og/eller strukturelt. Eksempla som er tatt med i studien, er alle vurderte som sannsynlige lån, selv om noen av låna potensielt kan ha andre opphav (jf. diskusjonen i kapittel 4.2.2.2).

En annen ting vi ikke kan vite sikkert, er om de låna som er dokumentert i artikkelen, i prinsippet heller er kodevekslinger, dvs. spontane vekslinger til engelsk (jf. kapittel 3.2.2). Dette er likevel ikke strengt nødvendig å avgjøre ettersom jeg regner de to konseptene for å være beslekta fenomen, og at det som skiller dem, er hvorvidt de kan regnes som etablerte eller ikke i individet eller språksamfunnet. At anglisismene uansett produseres – om enn ubevisst og bare én gang – er i begge tilfeller interessant i og med at det sier noe om den tospråklige språkbrukerens evne eller tendens til å velge konstruksjoner som er tilegna i eller forbindes med en annen kontekst enn den norske. Slik sett er både lån og kodevekslinger manifestasjoner av økt engelskkompetanse og -påvirkning – som er det jeg ønsker å vise eksempler på i denne artikkelen. For å likevel forsøke å unngå for mange kodevekslinger blant eksempla har jeg kun tatt med anglismer som er belagt tre eller flere ganger. Tanken er at jo flere treff jeg finner for hver anglisisme, jo mindre sannsynlig er det at anglisismen er ei kodeveksling og ei språklig døgnflue. Kriteriet på tre eller flere treff er henta fra Myers-Scotton (1993, 204, jf. kapittel 3.2.2) og innebærer at visse potensielle lån ikke blei tatt med i artikkelen. Eksempler er kalkeringa *ubevisst* i betydninga 'bevisstlaus' (potensielt danna etter mønsteret til engelske 'unconscious') samt de fraseologiske kalkeringene *veie*

inn ('komme med synspunkter') og *ønske noen lykke* fra henholdsvis engelsk 'weigh in' og 'wish someone luck'. Ingen av disse uttrykkene nådde frekvenskriteriet. Når det gjelder *ubevisst*, kan vi heller ikke utelukke at ordet er formet etter norske mønstre, dvs. at prefikset *-u* er lagt til adjektivstammen for å danne et antonym. Dette eksempelet illustrerer dermed utfordringa med å identifisere indirekte lån (jf. diskusjonen i kapittel 4.2.2.2). Det som videre forener eksempla, er at de opptrer i andre betydninger eller inngår i øvrige uttrykk i norsk. Ettersom det er vanskelig å utelate irrelevante forekomster av orda eller ordstrengene fra søket, var det derfor vanskelig å finne nok treff. Også dette illustrerer vanskeligheten med å identifisere anglismer.

4.4 Oppsummering

Forskjellige metoder og datagrunnlag trengs til forskjellige formål. Denne avhandlinga kombinerer ulike metoder og datasett for å gi et mest mulig komplett bilde av hvordan kontakten med engelsk manifesterer seg i et utvalgt språksamfunn, i språkbruken og i språkssystemet. Som et første steg i å undersøke nye former for engelskpåvirkning har jeg studert språkbruk fra autentiske samtalesituasjoner i et sterkt anglifisert miljø. Intervjuet bidro til å belyse sider ved språkbruken som er utilgjengelige for forskeren, og har gjort meg i stand til å gi et fyllestgjørende bilde av en lite kjent og langt på vei ustudert arena for språkkontakt mellom engelsk og norsk. I den neste artikkelen har vi gjort kontrollerte undersøkelser av en spesifikk type lån. Dette er nødvendig når produksjonsdata ikke gir høy nok konsentrasjon av det vi er ute etter, og i tillegg, når man vil undersøke engelskpåvirkning fra den tospråklige språkbrukerens perspektiv. Den interne metodekombinasjonen av akseptabilitetsvurderinger og oversettelser har videre bidratt til å kontrollere spriket mellom hva som aksepteres og hva som faktisk produseres av de studerte låna. Til sist har bruken av internettkilder i låntypologiartikkelen gjort det mulig å dokumentere et utvalg nyere anglismer som ikke er veletablerte i et breiere lag av befolkninga, og dermed heller ikke særlig frekvente i mer tradisjonelle språkkorpus. Trianguleringa mellom flere

metoder og datasett – både internt i og mellom artiklene – bidrar på denne måten til en breiere og mer mangfoldig innsikt i språkkontaktsituasjonen mellom engelsk og norsk.

4. Datagrunnlag og metode

Kapittel 5

Artikkeloppsummering og diskusjon

Det overordna forskningsspørsmålet i avhandlinga er (jf. kapittel 1.1): *Hva er effektene av den økte kontakten med engelsk i Norge?* Dette er et omfattende spørsmål som krever at vi undersøker språkkontaktsituasjonen fra flere perspektiv. Avhandlinga tar sikte på å løfte fram aspekter ved den økte kontakten slik den manifesterer seg i deler av språksamfunnet, i den tospråklige språkbrukeren og i det norske språksystemet. Forskningsspørsmålet er derfor brutt ned i tre underspørsmål som gjenspeiler disse innfallsvinklene, som igjen fordeler seg på avhandlingas tre forskningsartikler – henholdsvis dataspillstudien, akseptabilitetsstudien og låntypologistudien:

1. *Hva kjennetegner språket til nordmenn i et sterkt anglifisert språkmiljø?*
2. *På hvilken måte fører økt engelskkompetanse til økt engelskspråklig påvirkning utover lånord?*
3. *Hvordan kan vi lage en utfyllende typologi over engelske lån i norsk?*

I kapittel 5.1 besvarer jeg de tre forskningsspørsmåla samtidig som jeg gir ei oppsummering av artiklene. I kapittel 5.2 diskuterer jeg funna med utgangspunkt i avhandlingas utgangsansakelse om at økende kompetanse i og eksponering for engelsk fører til flere og nye typer lån fra engelsk i norsk. Kapittel 5.3 oppsummerer kapitlet og avrunder avhandlinga.

5.1 Artikkelloppsummering

5.1.1 Dataspillstudien

Det første forskningsspørsmålet går ut på å undersøke og beskrive hva som kjennetegner språket til nordmenn i et sterkt anglifisert språkmiljø. Dette er utgangspunktet for avhandlingas første artikkel, «‘Inspect kniven i inventoryen min.’ Språklig praksis i et nytt domene», publisert i *Norsk Lingvistisk Tidsskrift* (Sunde 2016). Artikkelen undersøker aspekter ved språkkontakt mellom engelsk og norsk i den norske dataspillkulturen, representert ved spillet *Counter-Strike: Global Offensive* (CS:GO). CS:GO er blant verdens mest populære dataspill, og mange norske spillere har tett kontakt med et internasjonalt CS:GO-miljø med engelsk som utbredt kontaktspråk. Artikkelen formål er å undersøke hvordan kontakten med engelsk kommer til uttrykk i språket til de norske spillerne. I tillegg har artikkelen som formål å beskrive en relativt moderne og ukjent arena for språkkontakt med engelsk.

Undersøkelsene av språkbruken tar utgangspunkt i transkriberte lydspor og skriftlige Facebook-innlegg, som beskrevet i kapittel 4.1.1. For å få nærmere innsikt i språkbruken hadde jeg i tillegg et intervju med ei gruppe CS:GO-spillere (jf. kapittel 4.1.3). Hovedfunnet i studien er at dataspillsjargongen i all hovedsak består av et norsk rammespråk med hyppige innslag av engelske leksikalske stammer (f.eks. *goe* ‘gå på’ fra eng. ‘go’ og *hitte* ‘treffe’ fra eng. ‘hit’). Norsk utgjør altså den morfosyntaktiske ramma og bidrar også med de fleste leksikalske stammene, mens engelsk bidrar med leksikalske stammer som settes inn i det norske rammespråket. Langt de fleste av de engelske

stammene fordeler seg på verb og substantiv, og den strukturelle tilpassinga av disse er fullstendig i de fleste bøyingsformene. Unntakene gjelder i hovedsak bruk av engelsk flertalls-s, samt den adjektiviske bøyinga av verb i predikativform, der et fåtall stammer får predikativendinga *-ed* (f.eks. *smokes* 'røykgranater' og *banned* 'utestengt'). Interessant nok besto datamaterialet for øvrig av svært få innslag av lengre engelske segmenter og ingen indirekte eller strukturelle lån. Dette er noe overraskende tatt i betraktning mengden engelsk som snakkes og brukes i miljøet. Dette illustrerer at direkte leksikalske lånord langt på vei er den mest utbredte påvirkninga fra engelsk i norsk, selv i svært angliciserte språkmiljø.

Et anna sentralt funn er at størsteparten av de leksikalske stammene er å regne som kulturelle lån, dvs. termer som betegner objekter og konsepter som ikke fins på norsk, eller som norske språkbrukere føler de mangler fullgode norske begreper for. Mange av disse låna er nedarva fra en internasjonal CS:GO-terminologi eller kan knyttes opp mot bevegelser og handlinger på de sentrale nettstedene som utgjør samfunnas digitale møteplasser. Også de termene som ved første øyekast ligner en type kjernelån, viste seg å ha helt spesifikke betydningsnyanser som ikke lett dekkes av norske termer, uten at man bevisst går inn for å oversette dem. Den absolutt største grunnen til å bruke de engelske termene er dermed at det er mest praktisk og mest naturlig. En liten andel av de engelske termene kan imidlertid kategoriseres som en type kjernelån, (f.eks. *overtime* 'overtid' og *luck* 'flaks'). Dette er termer som ikke kan knyttes til spillet eller spillsamfunnet for øvrig, og som norsk kan sies å har fullgode uttrykk for. Disse innslaga kan i større grad enn resten regnes som uttrykk for den statusen engelsk har på den internasjonale CS:GO-arenaen.

At de engelske stammene tilpasses norsk strukturelt og i tillegg motiveres av både praktiske og mer symbolske årsaker, gjør at bruken av engelsk i CS:GO-miljøet langt på vei gjenspeiler bruksmønstre og motivasjoner for bruken av engelsk i et breiere lag av det norske språksamfunnet (f.eks. Graedler 1998). Det er altså ikke noe spektakulært annerledes ved bruken av engelsk i CS:GO-miljøet enn i norsk for øvrig annet enn at engelske termer forekommer hyppigere og dessuten er svært tekniske; mange av de engelske stammene i CS:GO-miljøet inngår sjelden i den norske dagligtalen

og har betydningsnyanser knytta opp mot spillet og spillsamfunnet – noe som gjør sjargongen tilnærma uforståelig for de uinnvidde. I dette henseendet er det passende å karakterisere den språklige praksisformen som et slags spesialistspråk; det spesifikke engelskspråklige vokabularet som benyttes, må tilegnes og beherskes som et ledd i å være en del av miljøet.

Selv om engelsk har en helt sentral og definerende rolle i miljøet, er den tette kontakten med et internasjonalt og engelskspråklig samfunn blant det som har definert kulturen fra starten av. Artikkelen konkluderer derfor med at dataspillmiljøet ikke kan påstås å være utsatt for domenetap i tradisjonell forstand; sia norsk aldri har hatt en fullt utvikla terminologi tilknytta CS:GO, er det dermed heller ikke snakk om tap av norske uttrykk på dette området. Tvert imot viser studien at norsk har en relativt robust rolle nordmenn imellom, og at typen lån og tilpasninga av disse ligner bruken av engelske lånord i det norske språksamfunnet for øvrig.

5.1.2 Akseptabilitetsstudien

Avhandlingas andre artikkel, «Effects of English L2 on Norwegian L1», er skrevet sammen med Martin Kristoffersen og publisert i *Nordic Journal of Linguistics* (Sunde og Kristoffersen 2018). Utgangspunktet for studien er en antakelse om at økt kontakt med og kompetanse i engelsk fører til økt bruk av kalkeringer i norsk – et forhold som er vanskelig å påvise gjennom produksjonsdata aleine (jf. kapittel 4.2). I studien undersøker vi derfor hvilke intuisjoner nordmenn har for et utvalg kalkeringer. I tillegg diskuterer studien på hvilken måte økt engelskkompetanse fører til økt påvirkning av denne typen (jf. forskningsspørsmål 2).

Studien tar utgangspunkt i et utvalg nylig observerte fraseologiske kalkeringer som ikke regnes for å være veletablerte i det breie laget av befolkninga. Disse blei studert gjennom akseptabilitetsvurderinger blant 83 engelskkompetente videregåendeelever (gjennomsnittsalder 18 år) og i to kontrollgrupper bestående av henholdsvis 10 engelskkompetente voksne (gjennomsnittsalder 55 år) og 16 relativt enspråklige voksne

(gjennomsnittsalder 75 år). Elevene blei igjen delt inn i tre grupper basert på resultatet av en engelsktest. På denne måten kan man undersøke hvorvidt akseptraten for låna øker i takt med engelskkompetanse både i og på tvers av generasjoner.

Prediksjonen vår var at elevene med høyest engelskkompetanse ville godta flest kalkeringer, og elevene med lavest engelskkompetanse færrest. Videre forventa vi at elevene – samla sett – ville godta flere kalkeringer enn de enspråklige kontrollinformantene. For den tospråklige kontrollgruppa hadde vi ingen prediksjoner, ettersom denne var med for å teste hva som ga størst utslag av høyere alder og engelskkompetanse. Resultata viste at de tre elevgruppene var langt mer tilbøyelige til å godta kalkeringene enn begge kontrollgruppene. Blant elevene godtok gruppa med lavest engelskkompetanse flest kalkeringer, mens gruppa med best engelskkompetanse godtok færrest. Dette var motsatt av det vi forventa for de to gruppene.

For å sammenligne persepsjon med produksjon blei de engelske versjonene av kalkeringene sia gitt i en oversettelsestest til elevgruppene og de engelskkompetente kontrolldeltakerne. Resultata viste at elevene var mest tilbøyelige til å kalkere de engelske konstruksjonene, selv om antallet kalkerte oversettelser var betydelig lavere enn antallet aksepterte kalkeringer.¹ I tillegg viste resultata at elevgruppa med lavest engelskkompetanse kalkerte oftest blant elevene, og elevene med høyest engelskkompetanse sjeldnest.

Med utgangspunkt i det samla datagrunnlaget fastholder vi vår antakelse om at økt bruk av kalkeringer i norsk henger sammen med økende kompetanse i og eksponering for engelsk blant nordmenn. Grunnlaget for denne konklusjonen er hovedsakelig at elevene hadde betydelig høyere akseptrate for kalkeringene enn kontrollgruppene. Forskjellen mellom elevene og kontrollgruppene mener vi primært ligger i at elevene har lært og lærer engelsk tidligere, mer aktivt og mer uformelt – og dermed grundigere – enn kontrollgruppene, som har vokst opp i ei tid da engelsk ikke var like allesteds-

¹ Et forbehold som gjelder disse resultata – og som er diskutert i artikkelen – er at oversettelsestesten kan ha gitt falskt negative resultater ettersom testen var skriftlig og i større grad enn akseptabilitetsvurderingene hadde fasitsvar.

nærværende i det norske språksamfunnet. Rik eksponering for og bruk av engelsk tidlig i livet regnes for å lette tilegninga av språket og for å skje i større grad gjennom det prosedurale i tillegg til det deklaratve minnesystemet (jf. kapittel 3.3.3.2). Et aktivt proseduralt minnesystem i engelsk tilegninga antas å føre til at visse engelske flerordsuttrykk lagres og prosesseres som analyserte enheter og mer uavhengig av det språklige uttrykket – noe som igjen gjør dem vanskeligere å koble til et spesifikt delsystem i det språklige repertoaret (jf. kapittel 3.3.3.1). Dette tror vi fører til at elevene ikke oppdager at testsetningene består av engelske konstruksjoner. Videre foreslår vi at relativt sein og formell engelskinnlæring kan forklare hvorfor akseptraten hos de engelskkompetente kontroll deltakerne ligger nærmere de enspråklige kontroll deltakerne enn elevene (jf. kapittel 3.3.3.2). Selv om denne gruppa antas å ha tilegna seg de engelske konstruksjonene som kalkeringene er basert på, tror vi at de i større grad oppfatter kalkeringene som ei «feilkobling» mellom konstruksjon og leksikalsk realisering.

Det relativt lave antallet kalkeringer i oversettelsestesten indikerer imidlertid at de fleste kalkeringene ikke er veletablerte i språket. Når vi likevel mener at resultata støtter utgangsansakelsen, handler det om at de positive bedømmingene er ei viktig forutsetning for at låna i det hele tatt kan spres i norsk. At elevene i stor grad og jevnt over bedømmer kalkeringene som akseptable, indikerer – som nevnt over – at elevene ikke oppdager dem blant de norske setningene. Alternativt kan de ha oppdaga dem, men likevel vært villige til å godta dem.² Begge alternativa utgjør et fruktbart utgangspunkt for at kalkeringene spres og eventuelt etableres i språket på sikt, ettersom en slik prosess avhenger av at låna forstås og godtas av mottakerne (jf. kapittel 3.3.3.1). Slik sett kan de høye akseptratene hos elevene ses på som en form for «passiv» påvirkning som med tida kan bli «aktiv» når eller dersom låna produseres av elevene selv. At de to kontrollgruppene jevnt over var langt mindre tilbøyelige til å akseptere de engelske kalkeringene, skyldes enten at de ikke var i stand til å forstå dem (og dermed heller ikke ville godta dem), eller at de forstod dem, men likevel ikke ville godta dem.

² Dette regner vi imidlertid som mindre sannsynlig ettersom kalkeringene ikke blei oppdaga verken i pilottestinga eller blant den ene av de fire videregående klassene, som blei presentert for kalkeringene etter at testen var gjennomført.

Kontrollgruppens negative bedømminger er i begge tilfeller dårlige utgangspunkt for spredning av kalkeringene. Forskjellen mellom elevene og kontrollgruppene kan altså indikere at kalkeringer både oppstår og mest sannsynlig spres blant yngre engelsk-kompetente nordmenn. På denne måten kan resultatene være tegn på ei begynnende endring, og vi kan forvente at tilvoksende generasjoners akseptabilitetsvurderinger vil ligne elevenes og ikke kontrolldeltakernes.

At sammenhengen mellom aksept-/kalkeringsgrad og engelskkompetanse ikke lar seg påvise blant de tre elevgruppene, antar vi henger sammen med at elevene jevnt over eksponeres for engelsk i like stor grad. At elevgruppa med høyest engelskkompetanse har lavest aksept- og kalkeringsrate, tror vi skyldes at denne gruppa samtidig har høyest grad av metaspråklig bevissthet, ettersom engelsktesten til en viss grad kan sies å være et mål på dette. Høy metaspråklig bevissthet antas å forbedre evnen til å skille mellom abstrakte konstruksjoner i det komplekse repertoaret, og vice versa. Det motsatte gjelder altså for gruppa med lavest engelskkompetanse. I videre studier vil det derfor være behov for å teste metaspråklig bevissthet eksplisitt og i tillegg teste alle deltakernes engelskkompetanse på samme måte. Til sist vil det være tjenlig å kartlegge hvilke holdninger deltakerne har til engelskpåvirkning og språkføring generelt, ettersom også dette kan påvirke resultatene og bidra til å forklare utviklinga.

5.1.3 Låntypologistudien

Avhandlingas siste artikkel har tittelen «A typology of English borrowings in Norwegian» og er publisert i *Nordic Journal of English Studies* (Sunde 2018). Artikkelen har til hensikt å foreslå en bred og utfyllende typologi over engelske lån i norsk (jf. forskningsspørsmål 3). Tidligere studier av engelskpåvirkning i språkssystemet har i hovedsak undersøkt direkte lån på ordnivå (f.eks. Stene 1945; Graedler 1998) – en trend som også gjelder utafor Norge (Gottlieb 2004, 44). Mindre oppmerksomhet er gitt til indirekte (især fraseologiske) lån og strukturelle lån. I de seinere åra synes derimot engelske lån å ha økt i omfang, og observasjoner tyder på at påvirkninga i økende

grad strekker seg forbi ord- og overflatenivået. Dermed er det behov for en oppdatert typologi som kan romme et større spekter engelske lån i norsk. Videre har artikkelen som formål å dokumentere nye lån og øke vår forståelse om fraseologiske så vel som strukturelle lån – to låndimensjoner som har fått relativt lite oppmerksomhet og hvor et mangfoldig begrepsapparat er i bruk.

Den foreslåtte typologien er inspirert av en vid og fleksibel anglisismeterm, som den definert av Gottlieb (2004, 44; jf. kapittel 3.1.1). En slik vid definisjon tar altså hensyn til at påvirkninga fra engelsk er mangefasettert. Med dette som utgangspunkt kan typologier utformes svært ulikt, og spørsmålet er hvordan vi kan gi en utfyllende typologisk oversikt over svært komplekse forhold (jf. forskningsspørsmål 3). I typologien jeg foreslår, fokuserer jeg på engelskinspirerte novasjoner i det norske språksystemet. Dermed utelukker jeg noen aspekter ved påvirkninga som dekkes av den vide anglisismetermen (for eksempel kodeveksling eller fullstendig språkskifte). Hensikten med ei slik begrensning er å unngå å inkludere for mange perspektiv og kategorier, som igjen kan gjøre typologier vanskelige å forstå fullt ut og anvende på nye språkkontaktsituasjoner. Målet har dermed vært å komme nærmere ei mer intuitiv og anvendbar inndeling.

Typologien bygger på et formelt skille mellom direkte og indirekte lån på den ene sida og et strukturelt skille mellom ord, fraseologiske uttrykk og strukturer på den andre. Dette gir opphav til seks kategorier: (1) direkte og (2) indirekte lån på ordnivå, (3) direkte og (4) indirekte fraseologiske lån, og (5) direkte og (6) indirekte strukturelle lån. På denne måten ønsker jeg å vise at skillet mellom direkte og indirekte lån – som ofte gjøres på ordnivå – er overførbart til øvrige nivå i språket. Inndelinga i tre strukturelle nivå er gjort ut fra tanken om at lån er enklere å sortere når man kan skille mellom enkeltord og flerordsuttrykk på den ene sida og trekk relatert til språkstruktur mer generelt på den andre.

Det primære inndelingskriteriene i typologien er altså hvilke språklige nivå låna befinner seg på, og om de er gjengitt med engelske eller norske morfem. Samtidig presenteres hver av kategoriene med utgangspunkt i et utvalg underkategorier, og typolo-

logien inneholder dermed noen videre inndelinger. På ordnivå deles de direkte låna inn i lånord, pseudolån og hybridlån (også noen direkte fraseologiske lån beskrives som hybridlån), og de indirekte låna deles inn betydningslån og oversettelseslån (eller kalkeringer, jf. kapittel 3.1.2). Både de direkte og de indirekte fraseologiske låna deles inn i kompositter og formularer etter hvilken funksjon de har (jf. kapittel 3.1.3). De direkte og indirekte strukturelle låna fordeler seg på henholdsvis grammatiske morfem og syntaktiske mønstre. Denne underkategoriseringa er imidlertid ikke ment som ei uttømmende inndeling ettersom hver av de seks kategoriene innebærer en stor mengde potensielle underkategorier. Samtidig illustrerer den videre inndelinga som er gjort, at typologien kan utvides og nyanseres på alle nivå.

Hver av kategoriene blir rikt illustrert eksempler. Noen av låneksempla er henta fra tidligere studier (deriblant Graedler 1998, 2002b; Johansson og Graedler 2002), men de fleste eksempla er henta fra norske internetsider. Lånkategoriene – og illustrasjonene av dem – varierer dermed fra å være velkjente og tidligere beskrevet for norsk til å være mindre kjente og kun beskrevet i overflata. Som beskrevet i kapittel 4.3.1 er motivasjonen for å hente eksempler fra internett at dette er en lite overvåka språkbbruksarena hvor man kan forvente at trekk som avviker fra den generelle skriftforma, kommer fram i større grad enn hva de gjør i etablerte korpus. Som lån regnes engelske konstruksjoner som er dokumentert brukt tre eller flere ganger (i tråd med Myers-Scotton 1993). Ei slik grense er nødvendigvis arbitrær, og flere av eksempla kan i prinsippet være eksempler på kodevekslinger (som definert i kapittel 3.2.2). Likevel mener jeg at eksempla uansett er å regne som manifestasjoner av den økte kontakten med og kompetansen i engelsk i Norge.

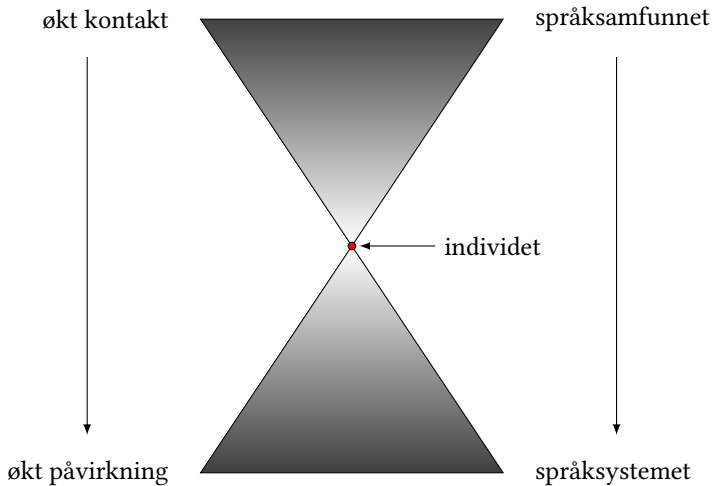
5.2 Økt kontakt og påvirkning

Som beskrevet i kapittel 2.6 har mye av arbeidet med og tidligere studier av engelskpåvirkning i norsk vært opptatt av direkte engelske lånord og den umiddelbart *synlige* påvirkninga på språkssystemet. Norske myndigheter har ført en aktiv politikk

om normering av lånord, og sentrale forskningsbidrag har delvis vært drevet fram av språkrøktsarbeid. Dette gjelder også arbeidet med domenetap, som har tatt for seg mer synlige samfunnsområder. I denne sammenhengen skiller mitt prosjekt seg ut ved at det ikke er motivert av språkbevaring eller purismehensyn. I stedet har jeg undersøkt mer skjulte former for engelskpåvirkning som et ledd i å finne ut hvor «dypt» presset fra engelsk strekker seg. Under toppen av isfjellet som utgjør den synlige påvirkninga, finner vi en tilsynelatende voksende mengde indirekte og strukturelle lån som endrer språket på mer dyptgripende måter, og som er mindre bevisst hos språkbrukerne. På mer bortgjemte og mindre tilgjengelige steder finner vi potensielle årsaker til denne utviklinga; vi finner arenaer for massiv og direkte kontakt med engelsk, og vi finner en økende engelskspråklig kompetanse hos den enkelte språkbrukeren. Ved å undersøke disse forholda bidrar jeg til å løfte fram aspekter ved engelskpåvirkning som så langt har vært lite studert, og som det er nødvendig å få innsikt i dersom man ønsker et mer komplett bilde av språkkontaktsituasjonen. I dette kapitlet diskuterer jeg sammenhengen mellom studiene med utgangspunkt i avhandlingas utgangsansakelse om at økt kontakt med engelsk fører til økt engelskpåvirkning i norsk. Figur 2 illustrerer diskusjonen, der individet utgjør prismet all språkendring brytes gjennom.

5.2.1 Økt kontakt: fra samfunnet til individet

Betingelsene for språkkontakt er betraktelig endra i løpet av de siste 70 åra (jf. kapittel 2.1). Årsaken til dette ligger i rivende teknologisk utvikling og globalisering, som gjensidig har bidratt til gode vekstvilkår for engelsk og til flere og større plattformer for kontakt. Både teknologi og engelsk er viktige stikkord i beskrivelsen av mange norske dataspillmiljø. Blant de definerende aspekta ved CS:GO-miljøet, som beskrevet i dataspillstudien, er at det inngår i et internasjonalt og engelskspråklig storsamfunn. Slike samfunn er ikke karakteristisk for CS:GO aleine, men typisk for især de dataspilla som spilles i sanntid over internett, og som er internasjonalt populære (MMO-spill og øvrige *online*-spill, jf. fotnote 4 kapittel 2.3). Slike samfunn eksisterer og opprettholdes via diverse nettsteder, som Twitch, YouTube og Steam, der spillere fra hele verden møtes



Figur 2: Forholdet mellom språkkontakt og språklig påvirkning via det tospråklige individet.

for å spille sammen, se hverandre spille, utveksle erfaringer og kjøpe og selge utstyr. I disse digitale storsamfunna utvikles det kontinuerlig en engelskspråklig terminologi, og nordmenn som spiller internasjonalt populære dataspill, må derfor beherske et tidvis komplekst begrepsapparat på engelsk selv når de spiller med andre nordmenn. I tillegg er det slik at sia den sosiale interaksjonen er en integrert del av CS:GO og mange lignende dataspill, vil nordmenn som oppsøker og spiller på lag med folk fra andre land, aktivt måtte kommunisere på engelsk. Å spille nettbaserte, internasjonalt populære dataspill innebærer dermed potensielt å investere tid i en aktivitet og på en arena med engelskspråklig dominans, og der det å kunne lese og forstå, og også selv kommunisere på engelsk, nærmest er avgjørende for selve deltakelsen. Å spille eller strøkke nettbaserte dataspill gir dermed potensielt en rik mengde engelskspråklig innputt, der språket brukes både passivt og aktivt. Mens den mer passive bruken av engelsk ligger i det å tilegne seg et komplekst og spesialisert begrepsapparat, ligger den aktive bruken i det å selv kommunisere muntlig eller skriftlig med personer fra andre land. Det interaktive aspektet i mange dataspill gjør dermed bruken av og kontakten med engelsk mer aktiv og intens sammenligna med den mer passive bruken

av engelsk i eldre teknologier, som radio og tv. På denne måten er det rimelig å anta at forholdene i mange dataspillmiljø sørger for mye og uformell engelskinnlæring i tidlig alder – noe som også antydes av internasjonale såvel som norske studier (jf. kapittel 2.3).

I et videre perspektiv er det ikke kun forskjellige dataspillmiljø som preges av en mer direkte kontakt med engelskspråklige samfunn; dataspilling er bare ett eksempel på en moderne og digital plattform for språkkontakt. Især den passive bruken av engelsk er omfattende på diverse sosiale medier, nettsteder og strømmetjenester som er særlig populære blant ungdom, som Instagram, Snapchat, Facebook, Twitter, Reddit, YouTube, Netflix og HBO. Deltakelse i sosiale nettverk på internasjonale medieplattformer vil også kunne kreve en aktiv bruk av engelsk. Nordmenn har dermed på ulike måter mulighet til å tilbringe store deler av fritida si i en engelskspråklig verden, som kun er et tastetrykk unna. All den tilgjengelige teknologien i samfunnet og i husholdingene gjør dermed situasjonen i dag unik og tvinger oss til å undersøke språkkontakt og endring gjennom en digital dimensjon. I tillegg til dette kommer eksponeringa for engelsk i mer offentlige domener, deriblant høyere utdanning, som 35 % av unge nordmenn tar.³ Engelsk brukes stadig mer i undervisninga ved norske utdanningsinstitusjoner, og bruken av engelskspråklig pensum øker i mastergradsutdanningene og i de naturvitenskapelige faga (Språkrådet 2017, 38). Engelsk er også sterkt til stede i diverse markedsføring i kraft av sitt antatte salgspotensial (jf. NTNUs rekrutteringskampanje i 2018, *Challenge*).⁴ Også den økte mobiliteten av mennesker gjør engelsk mer relevant i Norge; for eksempel fører den voksende tilstrømninga av utenlandsk arbeidskraft til at nordmenn fra tid til annen må snakke engelsk i møte med sørvismedarbeidere (bl.a. i hotell- og restaurantbransjen). På denne måten er engelsk i ferd med å bli et uunngåelig kommunikasjonsmiddel i både hverdagslige og mer profesjonelle domener, og domenene øker.

Den økte kontakten med engelsk i samfunnet får følger for den enkelte språkbrukeren. En mer intensivert eksponering for engelsk fra et økende antall plattformer fører

³ <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/utuvh>, lest 06.12.18.

⁴ <https://www.ntnu.no/challenge>, lest 06.12.18.

til at nordmenn utvider sitt lingvistiske repertoar (jf. Matras 2009, kapittel 3.3.3.1); vi tilegner oss engelske ord og uttrykk og grammatiske regler som lagres i et engelskspråklig delsystem blant repertoarets øvrige delsystem, og denne tilegninga foregår både tidligere enn før og ofte mer uformelt. Perspektivet i denne avhandlinga er at det engelskspråklige systemet fins, likt de øvrige systema (inkl. registre og varieteter), ikke som atskilte språk, men som en dynamisk samling av språklige trekk som er forbundet med den samme engelskspråklige konteksten. Når repertoaret utvides med engelskspråklige elementer, får språkbrukeren mer å holde kontroll over og flere former å velge blant i kommunikasjonen. Sia språka ikke lagres isolert fra hverandre, må språkbrukeren jobbe aktivt – bevisst eller ubevisst – for å holde systema atskilte, og det kan være utfordrende å bevare skillelinja mellom dem. For å nyttiggjøre oss av alle de lingvistiske ressursene våre er vi imidlertid villige til å bygge ned disse skillelinjene. Slike språklige innovasjoner hos den enkelte språkbrukeren kan på sikt spre seg og føre til endringer – og økt engelskpåvirkning – hos språket i et større lag av befolkninga.

I denne sammenhengen er det viktig å nevne at økt engelskpåvirkning ikke aleine handler om at flerspråklige språkbrukere har vansker med å holde systema atskilte. Som beskrevet i kapittel 3.3.1 må lån og transfer ses i sammenheng med flere eksterningvistiske faktorer, deriblant maktbalansen mellom språka eller språksamfunna i kontakt. Årsaken til at vi jevnlig eksponeres for engelsk, ligger i språkets posisjon på internasjonale arenaer, samt de angloamerikanske samfunnas sosiokulturelle dominans og prestisje. Det er den *stadige eksponeringa* for et *internasjonalt prestisjefullt språk* som kan føre til økt påvirkning på morsmålet.

5.2.2 Økt påvirkning: fra individet til samfunnet

Som beskrevet i kapittel 3.3.3 kan den konkrete realiseringa av ei språklig ytring beskrives som resultatet av to motivasjoner hos språkbrukeren: Språkbrukeren ønsker å nyttiggjøre seg av alle trekk i sitt individuelle repertoar for å uttrykke seg så ef-

fektivt og presist som mulig; samtidig vil språkbrukeren tilstrebe å tilpasse ytringa til mottakerne. I denne prosessen kan ønsket om å anvende kontekstpassende materiale beskrives som en restriksjon på valget av språklige trekk, som alle i prinsippet er tilgjengelige. Når en språkbruker spontant anvender ord og uttrykk fra det engelske delsystemet i ei ellers norskspråklig ytring, kan det i mange tilfeller motiveres av at det engelske uttrykket ligger nærmest det språkbrukeren ønsker å formidle. Vi lærer engelske ord og uttrykk for konsepter som vi ikke har direkte synonym til i norsk; vi opplever at det oppstår semantisk-konseptuelle hull i det norske delsystemet som vi kan velge å fylle med engelske ord. Parallelt eller alternativt kan det skyldes et ønske om å kommunisere noe utover uttrykkets basale semantiske innhold, for eksempel når vi gjennom det språklige uttrykket ønsker å markere tilhørighet til og assosieres med spesifikke (grupper av) mennesker som anvender engelsk (jf. språklig prestisje, kapittel 3.3.1). Vi velger altså de termene som best dekker de konseptene eller nyanseene vi har i tankene eller som trigger visse konnotasjoner eller gir ønska stilistiske effekter.

I tillegg vil valget av engelske uttrykk kunne skyldes at disse ligger lettest tilgjengelig i minnet. Ettersom vi eksponeres ofte og rikelig for engelsk, er det rimelig å anta at engelske uttrykk – og det engelske delsystemet generelt – vil være mer aktivert enn øvrige tilegna delsystem som ikke er like synlig til stede i det norske språksamfunnet eller for den enkelte språkbrukeren, og som er begrensa til mindre eller færre domener og samtalepartnere.⁵ Med hyppig eksponering for engelsk er det naturlig at engelske uttrykk eller formuleringer fra tid til annen vil være blant dem språkbrukeren først kommer på. Dersom språkbrukeren eksempelvis ønsker å uttrykke det å se en serie i ett jafs, kan det engelske uttrykket 'binge watch' (eller bare 'binge') være mer nærliggende enn å gi en beskrivelse på norsk, som ikke har et etablert uttrykk for konseptet.

Samtidig og i siste instans vil altså valget av språklige trekk bestemmes av vår bevisste eller ubevisste vurdering av hva ytringas mottakere er i stand til å forstå. Sett

⁵ Det varierer naturligvis sterkt fra språkbruker til språkbruker hvilke delsystem som vil være aktivert ved sida av det norske.

bort fra de tilfella der språkbrukeren ønsker å distansere seg fra mottakerne gjennom det språklige uttrykket, vil språkbrukeren kunne anvende engelske uttrykk når han eller hun har vurdert det slik at mottakerne har tilegna seg de samme uttrykka. Den daglige eksponeringa for engelsk i det norske språksamfunnet vil dermed legge til rette for bruk av engelsk på den måten at språkbrukeren bevisst eller ubevisst kan anta at mottakeren har overlappende engelskspråklig kompetanse. Når hele grupper språkbrukere eksponeres for og tilegner seg det samme språkssystemet – om enn i varierende grad – er det altså mindre behov for å bevare et strengt skille mellom det norske og det engelske delsystemet i kommunikasjonen.

Derfor er det rimelig å anta at et voksende og aktivert engelskspråklig repertoar kan føre til økt engelskspråklig transfer i norsk. Som diskutert i kapittel 3.3.2 vil et språks minst regelstyrte komponenter være mest utsatt for endring i kontakt med andre språk, der grammatikken regnes som mer regelstyrt enn vokabularet. Dette innebærer at terskelen for å spontant anvende trekk fra det engelske vokabularet er lavere enn terskelen for å anvende trekk fra språkets grammatiske og mer regelstyrte komponent. Ergo kan vi forvente at tettere kontakt med engelsk i alle fall vil føre til økt leksikalsk påvirkning. Som vi har sett, skjer transfer av engelske leksikalske trekk både i form av engelske ordformer (eller leksikalsk substans) og av konstruksjoner og betydninger (språklige mønstre). Relevant her er antakelsen om at språkbrukeren har bedre kontroll over de konkrete ordformene enn de mer abstrakte mønstra (jf. kapittel 3.3.3). At vi relativt enkelt kan koble engelskspråklig substans til det engelske delsystemet, gjør at vi derfor også enklere og mer bevisst kan velge å unngå å bruke dem i norsk. Dette gjelder antakeligvis i mindre grad for engelskspråklige mønstre, som – når de spontant brukes på norske ord – oftere skyldes at vi ikke klarer å plassere dem riktig. Videre er det slik at mens lån av direkte former kan utløses av språklig prestisje (jf. kapittel 3.3.1), er dette imidlertid vanskeligere å påstå for indirekte lån. Det er fordi fraværet av engelske ordformer ikke utløser like sterke assosiasjoner til de menneska eller språksamfunna man ønsker å uttrykke tilhørighet til. Dette, samt at indirekte lån er vanskeligere å oppdage – både i språkproduksjon og språkpersepsjon – gjør at slike lån kan klassifiseres som mer avanserte former for påvirkning og

et tegn på økt engelskkompetanse (jf. Gottlieb 2012, 175; kapittel 3.1.2).

Også innlån av grammatiske trekk, som tilhører språkets mer regelstyrte side, kan regnes som ei mindre bevisst og mer dyptgripende påvirkning enn direkte leksikalske lån. Som vi så i kapittel 3.2.1, er strukturlån hovedsakelig belagt i kontaktsituasjoner der långiverspråkets brukere selv overfører trekk til mottakerspråket (jf. interferens og tvungen transfer, kapittel 3.2.1 og 3.3.2). Ifølge Thomason og Kaufman (1988, 66f) forutsetter slike lån at det fins ei tospråklig gruppe i låntakermiljøet som bruker kilde-språket jevnlig og snakker det flytende (jf. kapittel 3.3.1). Dermed kan vi anta at denne typen innovasjoner oppstår og spres blant nordmenn som har tilegna seg et relativt høyt ferdighetsnivå i engelsk.

En mer direkte kontakt med engelsk, som kanalene beskrevet ovafor og i kapittel 5.2.1 åpner for, gir på sikt utslag på det norske språkssystemet på den måten at engelskkompetente nordmenn har ei viktig rolle som lingvistiske innovatører. Når vi diskuterer språkendringer på samfunnsnivå, er dette alltid de akkumulerte resultata av individuelle språkhandlinger. På den ene sida er språk et kollektivt fenomen – et system av ord og regler som er felles for ei gruppe mennesker. På den andre sida er språk den internaliserte og individuelle kunnskapen i hodet til hver enkelt språkbruker. Språkendringer på samfunnsnivå er avhengig av at språklige innovasjoner hos individet spres til flere språkbrukere. Dermed kan det tospråklige individet anses som utgangspunktet for språklig endring (jf. figur 2); selv om den økte tilstedeværelsen av engelsk er synlig i det norske språksamfunnet, er det i den tospråklige språkbrukeren lingvistiske innovasjoner skjer og hvorfra de potensielt spres videre til øvrige språkbrukere. Denne spredninga fører på sikt – dersom de etableres – til språklige endringer i et breiere lag av befolkninga, dvs. i språket som kollektivt fenomen. I denne sammenhengen er det slik at jo flere som tilegner seg engelsk, jo større sannsynlighet er det for at lingvistiske innovasjoner – i form av leksikalske og strukturelle, direkte og indirekte lån – forstås og godtas av mottakerne. Dette øker igjen sjansen for at låna vinner terreng hos flere språkbrukere og fører til økt påvirkning i norsk.

5.3 Skjult påvirkning

Den overordna målet i prosjektet har vært å gi ei oppdatert framstilling av språklige endringer i norsk som med rimelighet kan analyseres som effekter av den økte kontakten med engelsk. Dette har jeg belyst gjennom tre studier som undersøker språkkontaktsituasjonen fra forskjellige perspektiv: språksamfunnet, den tospråklige språkbrukeren og språkssystemet. Felles for de tre studiene er at de tar for seg former for kontakt med og påvirkning fra engelsk som på hvert sitt vis kan sies å være skjulte. På denne måten har jeg løfta fram nye og sentrale sider ved engelskinnflytelsen og bidratt til å gi et mer fullstendig bilde av språkkontaktsituasjonen.

I sammenbindingskapitlet har jeg i tillegg drøfta og demonstrert hvordan de tre perspektiva i studien henger sammen og kan belyse hverandre. I dataspillstudien viser jeg hvordan kontakten med engelsk kan foregå på digitale arenaer som er ukjente for folk flest. Om vi ønsker å forstå omfanget av kontakten med engelsk blant dagens unge, må vi undersøke slike dataspillmiljø og lignende plattformer for språkkontakt og språklæring. Direkte kontakt med engelsk, som slike arenaer åpner for, er sentralt for å forstå den påvirkninga som skjer i det norske språkssystemet. Det er fordi intensivt kontakt kan gi opphav til generasjoner av tospråklige nordmenn, der påvirkninga fra ett språkssystem til et annet nærmest er uunngåelig.

I akseptabilitetsstudien har jeg vist hvordan den økte kontakten med engelsk kan endre nordmenns oppfatning av hva som gjelder som norsk – for eksempel engelske flerordsuttrykk anvendt på norske ordformer. Denne formen for påvirkning er vanskeligere å oppdage for språkbrukeren selv og er også mer utilgjengelige for oss som forskere. Likevel er det nødvendig å inkludere dette perspektivet siden det kaster lys over endringer i norsk som et internalisert og mentalt språkssystem. Denne innsikta bidrar videre til å øke vår forståelse for framveksten og spredninga av nye kalkeringer og øvrige indirekte og strukturelle lån, som blir presentert og drøfta i låntypologistudien. På denne måten illustrerer avhandlinga at det er fruktbart å undersøke språkkontaktsituasjonen fra ulike vinkler.

Når det gjelder den engelske innflytelsen på det norske språkssystemet, er de direkte leksikalske låna fortsatt mest utbredt og definitivt mest synlig. Men så lenge kontakten med engelsk opprettholdes, og engelsk fortsetter å være høyt ansett nasjonalt og internasjonalt, vil den skjulte påvirkninga sannsynligvis bli mer påtrengende og synlig framover. Det er rimelig å forvente at stadig mer eksponering for engelsk fører til at påvirkninga fra og initiativet til å bruke språket – både ovafra og nedafra – tilsvarende øker i kraft. Den norske språkbrukeren får et større og mer avansert engelskspråklig repertoar som gir utslag i norsk – både direkte og indirekte lån på flere og dypere nivå i språket – når språklige innovasjoner hos individet blir til normale språkvalg og dermed språkendring på samfunnsnivå. Ei kvantitativ økning av de skjulte låna kan med rimelighet forventes å føre til at de blir stadig mer synlige. Derfor har jeg foreslått en ny og utvida typologi som kan fungere som et redskap i beskrivelsen av dem. Hvorvidt hvert av de spesifikke låna som er belagt i avhandlinga, øker i bruk på sikt, er vanskelig å spå. Dette vil være gjenstand for nye granskinger i tida framover og ei spennende utvikling å følge med på. I denne sammenhengen passer det å avslutte med ei nylig observert kalkering fra engelsk: *Tida vil fortelle* ('time will tell').

Referanser

- Aa, Leiv Inge. 2015. *The Grammar of Verb-Particle Constructions in Spoken Norwegian*. Doktorgradsavhandling, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
- Altenberg, Bengt. 1998. On the Phraseology of Spoken English: The Evidence of Recurrent Word-Combinations. I Cowie (1998), 101–122.
- Amaral, Luiz og Tom Roeper. 2014. Multiple Grammars and Second Language Representation. *Second Language Research*, 30(1), 3–36.
- Andersen, Gisle. 2011. Finisj eller finish? – Norvagisering femten år etter normeringsvedtaket. *Språknytt*, 39(1), 27–29.
- Andersen, Gisle. 2012. A corpus-based study of the adaptation of English import words in Norwegian. I *Exploring Newspaper Language: Using the Web to Create and Investigate a Large Corpus of Modern Norwegian*, 157–192. Amsterdam: John Benjamins.
- Andersen, Gisle. 2014. Pragmatic borrowing. *Journal of Pragmatics*, 67, 17–33.
- Andersen, Gisle. 2015. Pseudo-borrowings as cases of pragmatic borrowing. I Cristiano Furiassi og Henrik Gottlieb (red.), *Pseudo-English. Studies on False Anglicisms in Europe*, 123–144. Berlin: De Gruyter Mouton.

- Angouri, Jo. 2010. Quantitative, qualitative or both? Combining methods in linguistic research. I Lia Litosseliti (red.), *Research Methods in Linguistics*, 29–49. London: Continuum International.
- Blaauw, Knud, Trond Vernegg og Lars Roar Langslet (red.). 1996. *Engelske ord med norsk rettskrivning? Seks seminarforedrag 1996*. Bergen: Bergens Riksmålsforening, Riksmålsforbundet og Det Norske Akademi for Sprog og Litteratur.
- Bonnet, Gérard (red.). 2004. *The Assessment of Pupils' Skills in English in Eight European Countries 2002: A European Project*. Paris: European network of policy makers for the evaluation of education systems.
- Brevik, Lisbeth M. 2015. *How teachers teach and readers read. Developing reading comprehension in English in Norwegian upper secondary school*. Doktorgradsavhandling, Universitetet i Oslo.
- Brevik, Lisbeth M. 2016. The Gaming Outliers. Does Out-of-School Gaming Improve Boys' Reading Skills in English as a Second Language? I Eyvind Elstad (red.), *Educational Technology and Polycontextual Bridging*, 39–61. Rotterdam: Sense Publishers.
- Brevik, Lisbeth M. og Glenn Ole Hellekjær. 2018. Outliers: Upper secondary school students who read better in the L2 than in L1. *International Journal of Educational Research*, 89, 80–91.
- Brevik, Lisbeth M., Rolf Vegar Olsen og Glenn Ole Hellekjær. 2016. The complexity of second language reading: Investigating the L1-L2 relationship. *Reading in a Foreign Language*, 28(2), 161–182.
- Brock-Utne, Birgit. 2001. The growth of English for academic communication in the Nordic countries. *International Review of Education*, 47(3–4), 221–233.
- Brunstad, Endre. 2001. *Det reine språket. Om purisme i dansk, svensk, færøysk og norsk*. Doktorgradsavhandling, Universitetet i Bergen.

- Bull, Tove, Jorid Hjulstad Junttila og Aud-Kirsti Pedersen. 1986. Nominalfrasen i skibotnmålet i Troms. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift*, 1(2), 60–71.
- Conzett, Philipp, Åse Mette Johansen og Hilde Sollid. 2011. Genus og substantivbøyning i nordnorske språkkontaktområder. *Norand: Nordisk tidsskrift for andrespråksforskning*, 6(1), 35–71.
- Cornips, Leonie og Cecilia Poletto. 2005. On standardising syntactic elicitation techniques (part 1). *Lingua*, 115(7), 939–957.
- Cowie, Anthony P. 1988. Stable and creative aspects of vocabulary use. I Ronald Carter og Michael McCarthy (red.), *Vocabulary and Language Teaching*, 126–137. London: Longman.
- Cowie, Anthony P. 1994. Phraseology. I Ronald E. Asher (red.), *The Encyclopedia of Language and Linguistics: 6 : [Pac to Qur]*, 3168–3171. Oxford: Pergamon Press.
- Cowie, Anthony P. (red.). 1998. *Phraseology. Theory, Analysis and Applications*. Oxford: Oxford University Press.
- Crystal, David. 1997. *English as a global language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Curnow, Timothy Jowan. 2001. What Language Features Can Be ‘Borrowed’? I Alexandra Aikhenvald og Robert M. W. Dixon (red.), *Areal Diffusion and Genetic Inheritance*, 412–436. Oxford: Oxford University Press.
- Dąbrowska, Ewa. 2010. Naive v. expert intuitions: An empirical study of acceptability judgments. *The Linguistic Review*, 27(1), 1–23.
- Eckert, Penelope. 2013. Ethics in linguistic research. I Podesva og Sharma (2013), 11–26.
- Education First. 2018. EF English proficiency Index. Henta fra <https://www.ef.com/-epi>.

- Featherston, Sam. 2007. Data in generative grammar: the stick and the carrot. *Theoretical Linguistics*, 33(3), 269–318.
- Featherston, Sam. 2008. Thermometer judgements as linguistic evidence. I Claudia Maria Riehl og Astrid Rothe (red.), *Was ist linguistische Evidenz?*, 69–89. Aachen: Shaker Verlag.
- Fiedler, Sabine. 2012. Der Elefant im Raum... The influence of English on German phraseology. I Furiassi m. fl. (2012), 239–260.
- Fiedler, Sabine. 2017. Phraseological borrowing from English into German: Cultural and Pragmatic Implications. *Journal of Pragmatics*, 113, 89–102.
- Furiassi, Cristiano, Virginia Pulcini og Félix Rodríguez González (red.). 2012. *The Anglicization of European Lexis*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Gläser, Rosemarie. 1998. The Stylistic Potential of Phraseological Units in the Light of Genre Analysis. I Cowie (1998), 125–143.
- Goldberg, Adele E. 1995. *A Construction Grammar Approach to Argument Structure*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Görlach, Manfred. 2003. *English Words Abroad*. Amsterdam: John Benjamins.
- Gottlieb, Henrik. 2004. Danish Echoes of English. *Nordic Journal of English studies*, 3(2), 39–65.
- Gottlieb, Henrik. 2012. Phraseology in flux. Danish Anglicisms beneath the surface. I Furiassi m. fl. (2012), 169–198.
- Graddol, David. 2006. *English next. Why global English may mean the end of 'English as a Foreign Language'*. British council London.
- Graedler, Anne-Line. 1998. *Morphological, Semantic and Functional Aspects of English Lexical Borrowings in Norwegian*. Doktorgradsavhandling, Universitetet i Oslo.

- Graedler, Anne-Line. 2002a. Engelske lånord i norsk 1950–2000. *Språknytt*, 30(3–4), 14–17.
- Graedler, Anne-Line. 2002b. Norwegian. I Manfred Görlach (red.), *English in Europe*, 57–81. Oxford: Oxford University Press.
- Graedler, Anne-Line. 2004. Modern Loanwords in the Nordic Countries. Presentation of a project. *Nordic Journal of English Studies*, 3(2), 5–21.
- Graedler, Anne-Line. 2012. The collection of Anglicisms. Methodological issues in connection with impact studies in Norway. I Furiassi m. fl. (2012), 91–109.
- Graedler, Anne-Line og Stig Johansson. 1997. *Anglismeordboka. Engelske lånord i norsk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Granger, Sylviane og Magali Paquot. 2008. Disentangling the phraseological web. I Sylviane Granger og Fanny Meunier (red.), *Phraseology: An interdisciplinary perspective*, 27–49. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Grimstad, Maren Berg. 2017. The code-switching/borrowing debate: Evidence from English-origin verbs in American Norwegian. *Lingue e linguaggio*, XVI(1), 3–34.
- Grimstad, Maren Berg, Terje Lohndal og Tor A. Åfarli. 2014. Language mixing and exoskeletal theory: A case study of word-internal mixing in American Norwegian. *Nordlyd*, 41(2), 213–237.
- Guevara, Emiliano Raul. 2010. NoWaC: a large web-based corpus for Norwegian. I *Proceedings of the NAACL HLT 2010 Sixth Web as Corpus Workshop, Association for Computational Linguistics*, 1–7.
- Hagen, Per Christian. 2003. *Innføring i sannsynlighetsregning og statistikk*. 4. utg. Oslo: Cappelen akademisk forlag.
- Hansen, Erik Fosnes. 1996. Kan man lytte med øynene? I Blaauw m. fl. (1996).
- Hårstad, Stian, Terje Lohndal og Brit Mæhlum. 2017. *Innganger til språkvitenskap. Teori, metode og faghistorie*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

- Haspelmath, Martin. 2008. Loanword typology: Steps toward a systematic cross-linguistic study of lexical borrowability. I Thomas Stolz, Dik Bakker og Rosa Salas Palomo (red.), *Aspects of language contact: New theoretical, methodological and empirical findings with special focus on Romancisation processes*, 43–62. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Haspelmath, Martin. 2009. Lexical borrowing: concepts and issues. I Martin Haspelmath og Uri Tadmor (red.), *Loanwords in the World's Languages. A Comparative Handbook*, 35–54. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Haugen, Einar. 1950. The Analysis of Linguistic Borrowing. *Language*, 26(2), 210–231.
- Hellekjær, Glenn Ole. 2005. *The acid test: Does upper secondary EFL instruction effectively prepare Norwegian students for the reading of English textbooks at colleges and universities?* Doktorgradsavhandling, Universitetet i Oslo.
- Hellekjær, Glenn Ole. 2007. *Fremmedspråk i norsk næringsliv – engelsk er ikke nok!* Halden: Fremmedspråksenteret.
- Hellekjær, Glenn Ole. 2009. Academic English reading proficiency at the university level: A Norwegian case study. *Reading in a Foreign Language*, 21(2), 198–222.
- Hellevik, Alf. 1963. *Lånord-problemet. To foredrag i Norsk språknemd*. Småskrifter 2. Oslo: Cappellen.
- Hickey, Raymond (red.). 2010. *The Handbook of Language Contact*. Malden/Oxford: Wiley-Blackwell.
- Høiner, Erlend Klouman. 2018. *Norsk utenpå og engelsk inni? En tverrlingvistisk studie av engelske fraseologiske oversettelseslån og betydningslån i norsk*. Masteroppgave, Universitetet i Agder.
- Howarth, Peter Andrew. 1996. *Phraseology in English Academic Writing. Some implications for language learning and dictionary making*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.

- Hultgren, Anna Kristine, Frans Gregersen og Jacob Thøgersen. 2014. Introduction: English at Nordic Universities. Ideologies and practices. I Anna Kristine Hultgren, Frans Gregersen og Jacob Thøgersen (red.), *English at Nordic Universities. Ideologies and practices.*, 1–25. Amsterdam: John Benjamins.
- Jensen, Signe Hannibal. 2017. Gaming as an English Language Learning Resource among Young Children in Denmark. *CALICO Journal*, 34(1), 1–19.
- Jenstad, Tor Erik. 2016. Ordforrådet. I Helge Sandøy (red.), *Norsk språkhistorie. Mønstre*, 447–509. Oslo: Novus forlag.
- Johannessen, Janne Bondi. 2003. Innsamling av språklige data: Informanter, introspeksjon og korpus. I Janne Bondi Johannessen (red.), *På språkjakt - problemer og utfordringer i språkvitenskapelig datainnsamling*, 133–171. Oslo: Unipub.
- Johannessen, Janne Bondi, Joel Priestley, Kristin Hagen, Tor Anders Åfarli og Øystein Alexander Vangsnes. 2009. The Nordic Dialect Corpus – an advanced research tool. Proceedings of the 17th Nordic Conference of Computational Linguistics NODALIDA 2009. NEALT Proceedings Series, 4, 73–80.
- Johansson, Stig. 2002. Review Article: English Influence on the Scandinavian Languages. *Nordic Journal of English studies*, 1(1), 89–105.
- Johansson, Stig og Anne-Line Graedler. 2002. *Rocka, hipt og snacksy. Om engelsk i norsk språk og samfunn*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Johansson, Stig og Anne-Line Graedler. 2005. Anglicisms in Norwegian: When and Where? I Gunilla Anderman og Margaret Rogers (red.), *In and Out of English: For Better, for Worse?*, 185–199. Buffalo: Multilingual Matters.
- Kachru, Braj B. 1985. Institutionalized second-language varieties. I Sidney Greenbaum (red.), *The English Language Today*, 211–226. Oxford: Pergamon Press.
- Knudsen, Rune Lain og Ruth Vatvedt Fjeld. 2013. LBK2013: A balanced, Annotated National Corpus for Norwegian Bokmål. Proceedings of the workshop on lexical

- semantic resources for NLP at NODALIDA 2013, NEALT Proceedings Series 19, 12–20.
- Kristiansen, Tore og Helge Sandøy. 2010. Introduction. The linguistic consequences of globalisation: the Nordic laboratory. *International Journal of the Sociology of Language*, 204, 1–7.
- Kroll, Judith F., Susan C. Bobb og Zofia Wodniecka. 2006. Language selectivity is the exception, not the rule: Arguments against a fixed locus of language selection in bilingual speech. *Bilingualism: Language and Cognition*, 9(2), 119–135.
- Kulturdepartementet. 2008a. *Dataspill*. (Meld. St. 14 (2007–2008)). Henta fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-14-2007-2008/id502808/>.
- Kulturdepartementet. 2008b. *Mål og mening. Ein heilskapleg norsk språkpolitikk*. (Meld. St. 35 (2007–2008)). Henta fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-35-2007-2008/id519923/>.
- Kvale, Steinar. 2001. *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Labov, William. 1966. *The Social Stratification of English in New York City*. Washington D.C.: Center for Applied Linguistics.
- Labov, William. 1972. Some principles of linguistic methodology. *Language in Society*, 1(1), 97–120.
- Lane, Pia. 2006. *A tale of two towns: A comparative study of language and culture contact*. Doktorgradsavhandling, Universitetet i Oslo.
- Langacker, Ronald W. 1987. *Foundations of Cognitive Grammar*. Stanford: Stanford University Press.
- Langacker, Ronald W. 2008. *Cognitive Grammar. A Basic Introduction*. New York: Oxford University Press.
- Ljosland, Ragnhild. 2007. English in Norwegian academia: A step towards diglossia? *World Englishes*, 26(4), 395–410.

- Ljosland, Ragnhild. 2008. *Lingua franca, prestisjespråk og forestilt fellesskap: Om engelsk som akademisk språk i Norge. Et kasusstudium i bred kontekst*. Doktorgradsavhandling, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
- Ljosland, Ragnhild. 2010. Teaching through English: Monolingual Policy Meets Multilingual Practice. *Hermes. Journal of Language and Communication in Business*, 45(1), 99–113.
- Long, Mike. 2013. Maturational constraints on child and adult SLA. I Michael H. Long og Gisela Granena (red.), *Sensitive Periods, Language Aptitude, and Ultimate L2 Attainment*, 3–41. Amsterdam: John Benjamins.
- Lüdeling, Anke, Stefan Evert og Marco Baroni. 2007. Using web data for linguistic purposes. I Marianne Hundt, Nadja Nesselhauf og Carolin Biewer (red.), *Corpus Linguistics and the Web*, 7–24. Amsterdam/New York: Brill.
- MacKenzie, Ian. 2012. Fair play to them: Proficiency in English and types of borrowing. I Furiassi m. fl. (2012), 27–42.
- Mæhlum, Brit. 2007. *Konfrontasjoner. Når språk møtes*. Oslo: Novus forlag.
- Matras, Yaron. 2009. *Language Contact*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Matras, Yaron. 2010. Contact, convergence and typology. I Hickey (2010), 66–85.
- Matras, Yaron. 2011. Universals of structural borrowing. I Peter Siemund (red.), *Linguistic Universals and Language Variation*, 204–233. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Matras, Yaron og Jeanette Sakel. 2007. Investigating the mechanisms of pattern replication in language convergence. *Studies in Language*, 31(4), 829–865.
- Maurais, Jaques. 2003. Towards a new linguistic world order. I Jacques Maurais og Michael A. Morris (red.), *Languages in a Globalising World*, 13–36. Cambridge: Cambridge University Press.
- McWhorter, John. 2007. *Language Interrupted: Signs of Non-Native Acquisition in Standard Language Grammars*. Oxford: Oxford University Press.

- Mel'čuk, Igor. 1998. Collocations and lexical functions. I Cowie (1998), 23–53.
- Moon, Rosamund. 1998. Frequencies and Forms of Phrasal Lexemes in English. I Cowie (1998), 79–100.
- Muysken, Pieter. 2000. *Bilingual Speech. A Typology of Code-Mixing*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Myers-Scotton, Carol. 1993. *Duelling Languages. Grammatical Structure in Code-switching*. Oxford: Oxford University Press.
- Myers-Scotton, Carol. 2002. *Contact Linguistics*. Oxford: Oxford University Press.
- Norsk språkråd. 1990. *Ja til norsk! Informasjons- og debathefte om engelsk i norsk*. Oslo: Norsk språkråd.
- NOU 2003:19. 2003. *Makt og demokrati. Sluttrapport fra Makt- og demokratiutredningen*. Henta fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2003-019-/id118893/>.
- Østerud, Øyvind, Fredrik Engelstad og Per Selle. 2003. *Makten og demokratiet*. Oslo: Gyldendal Akademisk forlag.
- Podesva, Robert J. og Devyani Sharma (red.). 2013. *Research Methods in Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Poplack, Shana. 1980. “Sometimes I’ll start a sentence in Spanish Y TERMINO EN ESPAÑOL”: Toward a typology of code-switching. *Linguistics*, 18, 581–618.
- Poplack, Shana og Marjory Mechaan. 1998. Introduction: How Languages Fit Together in Codemixing. *International Journal of Bilingualism*, 2(2), 127–138.
- Poplack, Shana, David Sankoff og Christopher Miller. 1988. The social correlates and linguistic processes of lexical borrowing and assimilation. *Linguistics*, 26, 47–104.
- Poplack, Shana, Susan Wheeler og Anneli Westwood. 1989. Distinguishing Language Contact Phenomena: Evidence from Finnish-English Bilingualism. . I Kenneth

- Hultenstam og Loraine K. Obler (red.), *Bilingualism Across the Lifespan*, 132–154. Cambridge: Cambridge University Press.
- Preisler, Bent. 1999a. *Danskerne og det engelske sprog*. Fredriksberg: Roskilde Universitets Forlag.
- Preisler, Bent. 1999b. Functions and Forms of English in a European EFL Country. I Tony Bex og Richard Watts (red.), *Standard English: The Widening Debate*, 239–267. London: Routledge.
- Pulcini, Virginia, Cristiano Furiassi og Félix Rodríguez González. 2012. The lexical influence of English on European Languages. From words to phraseology. I Furiassi m. fl. (2012), 1–24.
- Rindal, Ulrikke og Caroline Piercy. 2013. Being ‘neutral’? English pronunciation among Norwegian learners. *World Englishes*, 32(2), 211–229.
- Sandøy, Helge. 2000. *Lånte fjører eller bunad? Om importord i norsk*. Oslo: Cappelen akademisk forlag.
- Sandøy, Helge. 2013. Linguistic globalization: Experiences from the Nordic laboratory. I Eline Zenner og Gitte Kristiansen (red.), *New Perspectives on Lexical Borrowing: Onomasiological, Methodological and Phraseological Innovations*, 225–249. Boston/Berlin: Mouton de Gruyter.
- Sandved, Arthur O. 2007. Engelske lån som leksikografisk problem. *Språknytt*, 35(1), 7–11.
- Schütze, Carson T. 2009. Web searches should supplement judgements, not supplant them. *Zeitschrift für Sprachwissenschaft*, 28, 151–156.
- Schütze, Carson T. 2011. Linguistic evidence and grammatical theory. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Cognitive Science*, 2(2), 206–221.
- Schütze, Carson T. og Jon Sprouse. 2013. Judgment data. I Podesva og Sharma (2013), 27–50.

- Selback, Bente og Helge Sandøy. 2007. Avissspråk og importord. I Bente Selback og Helge Sandøy (red.), *Fire dagar i nordiske aviser. Ei jamføring av påverknaden i ordforrådet i sju språksamfunn*, Moderne importord i språka i Norden 3, 9–24. Novus forlag.
- Simensen, Aud Marit. 2008. *Engelsk i verden*. Fokus på språk, 9. Halden: Fremmedspråksenteret.
- Simonsen, Dag F. 1992. Fra hair design til vill-lokk – om Norsk språkråds aksjon mot anglonorsk. *Språkbruk*, 1, 8–13.
- Sinclair, John (red.). 1987. *Looking Up. An Account of the COBUILD Project in Lexical Computing*. London: Collins Cobuild.
- Sletten, Mira Aaboen, Åse Strandbu og Øystein Gilje. 2015. Idrett, dataspilling og skole – konkurrerende eller “på lag”? *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 5, 334–350.
- Sollid, Hilde. 2005. *Språkdannelse og -stabilisering i møtet mellom kvensk og norsk*. Oslo: Novus Forlag.
- Sørensen, Knud. 1990. Engelsk indflydelse på det danske sprog: en oversigt. *Tijdschrift voor Skandinavistiek*, 11(1-2), 60–71.
- Språkrådet. 2017. *Språkstatus 2017. Språkpolitisk tilstandsrapport frå Språkrådet*. Henta fra <https://www.sprakradet.no/Vi-og-vart/Publikasjoner/sprakstatus1/>.
- Språkrådet. 2005. *Norsk i hundre! Norsk som nasjonalspråk i globaliseringens tidsalder. Et forslag til strategi*. Henta fra https://www.sprakradet.no/Vi-og-vart/-Publikasjoner/Norsk_i_hundre_Strategiar/.
- Stene, Aasta. 1938. The Influence of English on present-day Norwegian. *Transactions of the Philological Society*, 37(1), 35–63.
- Stene, Aasta. 1945. *English Loan-words in Modern Norwegian: A Study of Linguistic Borrowing in the Process*. Doktorgradsavhandling, Universitetet i Oslo.

- Sunde, Anne Mette. 2013. *Bortfall av obligatoriske SEG-refleksiver. En studie av mønstertiln fra engelsk til norsk*. Masteroppgave, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
- Sunde, Anne Mette. 2016. "Inspect kniven i inventoryen min." Språklig praksis i et nytt domene. *Norsk lingvistisk tidsskrift*, 34(2), 7–34.
- Sunde, Anne Mette. 2018. A typology of English borrowings in Norwegian. *Nordic Journal of English studies*, 17(2), 71–115.
- Sunde, Anne Mette og Martin Kristoffersen. 2018. Effects of English L2 on Norwegian L1. *Nordic Journal of Linguistics*, 41(3), 275–307.
- Sundqvist, Pia. 2009. *Extramural English Matters. Out-of-school English and its Impact on Swedish Ninth Graders' Oral Proficiency and Vocabulary*. Doktorgradsavhandling, Karlstads universitet.
- Sundqvist, Pia. 2013. The SSI Model: Categorization of digital games in EFL studies. *European Journal of Applied Linguistics and TEFL*, 1(3), 89–104.
- Sundqvist, Pia og Liss Kerstin Sylvén. 2012. World of VocCraft: Computer Games and Swedish Learners' L2 English Vocabulary. I Hayo Reinders (red.), *Digital games in language learning and teaching*, 189–208. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Sundqvist, Pia og Peter Wikström. 2015. Out-of-school digital gameplay and in-school L2 English vocabulary outcomes. *System*, 51, 65–76.
- Sylvén, Liss Kerstin og Pia Sundqvist. 2012. Gaming as extramural English L2 learning and L2 proficiency among young learners. *ReCALL*, 24(3), 302–321.
- Tagliamonte, Sali A., Alexandra D'Arcy og Celeste Rodríguez Louro. 2016. Outliers, impact, and rationalization in linguistic change. *Language*, 92(4), 824–849.
- Theil, Rolf. 2005. Leksikon. I Kristian Emil Kristoffersen, Hanne Gram Simonsen og Andreas Sveen (red.), *Språk. En grunnbok*, 222–248. Oslo: Universitetsforlaget.

- Thomason, Sarah G. 2001. *Language contact. An introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Thomason, Sarah Grey og Terrence Kaufman. 1988. *Language Contact, Creolization, and Genetic Linguistics*. California: University of California Press.
- Treffers-Daller, Jeanine. 2005. Evidence for insertional codemixing: Mixed compounds and French nominal groups in Brussels Dutch. *International Journal of Bilingualism*, 9(3-4), 477–506.
- Trudgill, Peter. 1972. Sex and Covert Prestige: Linguistic Change in the Urban British English of Norwich. *Language in Society*, 1(2), 179–195.
- Ullman, Michael T. 2001a. The Declarative/Procedural Model of Lexicon and Grammar. *Journal of Psycholinguistic Research*, 30(1), 37–69.
- Ullman, Michael T. 2001b. The neural basis of lexicon and grammar in first and second language: the declarative/procedural model. *Bilingualism: Language and Cognition*, 4(1), 105–122.
- Van Coetsem, Frans. 1988. *Loan Phonology and the Two Transfer Types in Language Contact*. Dordrecht: Foris.
- Van Coetsem, Frans. 2000. *A General and Unified Theory of the Transmission Process in Language Contact*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.
- Vinje, Finn-Erik. 1996. Omstaving av fremmedord i norsk og nordisk. I Blaauw m. fl. (1996).
- Winford, Donald. 2010. Contact and Borrowing. I Hickey (2010), 170–188.
- With, Louise. 2007. *Idiomer under lupen. En teoretisk-empirisk studie av idiomatiske uttrykk i norsk*. Masteroppgave, Universitetet i Oslo.

«Inspect kniven i inventoryen min.»

Språklig praksis i et nytt domene

(Sunde 2016)

“Inspect kniven i inventoryen min.” Språklig praksis i et nytt domene

Anne Mette Sunde

Denne artikkelen undersøker sosiale og strukturelle aspekter ved språkkontakt mellom engelsk og norsk i den norske dataspillkulturen. Artikkelen beskriver et nytt og ukjent språklig domene der engelsk spiller en viktig rolle. Med utgangspunkt i muntlig og skriftlig datamateriale fra det norske Counter-Strike-miljøet viser jeg hvordan kontakten med engelsk kommer til uttrykk i norsk i form av hyppig språkblanding på ordnivå. Siden tar jeg utgangspunkt i et intervju med en gruppe aktive gamere, og viser hvordan de engelske innslagene i språket har sine røtter i en internasjonal standardterminologi, og at bruken av engelsk primært er motivert ut fra praktiske hensyn. Artikkelen argumenterer også for at bruken av engelsk kan ses i sammenheng med et ønske om å identifisere seg med og uttrykke tilhørighet til det globale Counter-Strike-samfunnet, som det norske miljøet har tette bånd til.

Nøkkelord: Språkkontakt, språkblanding, lånord, ungdomskultur, dataspill

1 Innledning¹

- (1) – Jeg kan *flashe* hvis du *peeker*.
 – Jeg bare ‘*nader* den, jeg.
 – *Resmoker*.
 – Jeg *walker* mot B, jeg da.
 – *Nader pool, boys*.

Slik lyder det når fem unge voksne sitter og spiller dataspillet *Counter-Strike: Global Offensive* (forkorta *Counter-Strike* eller *CS*). *CS* er blant de mest populære dataspillene i Norge og spilles på lag mot andre over internett. En som ikke spiller *CS* selv, vil neppe forstå utdraget over. Derimot er det lett å legge merke til de mange engelske innslagene i språket. Språkblanding av denne

1. Takk til to anonyme fagfeller for god og konstruktiv tilbakemelding på artikkelen.

typen er blant de mest iøynefallende konsekvensene av språkkontakt i Norge i dag.

Norske myndigheter har lenge vært bekymra over den stadig større rolla engelsk får på enkelte samfunnsområder, som academia og deler av norsk næringsliv. Frykten er at engelsk skal ta over som bruksspråk på disse domenene, og at norsk vil slutte å være et fullverdig og samfunnsbærende nasjonalspråk (Språkrådet 2005; Kulturdepartementet 2008b). Selv om de dystreste profetiene om en nært forestående norsk språkdød (Lomheim 2001a; 2001b) er kritisert og avfeid (Mæhlum 2002; Akselberg 2002), er myndighetenes offisielle holdning fortsatt å styrke det norske språkets stilling på de områdene der påvirkningen anses som betydelig. I denne sammenhengen er det særlig academia og næringsliv som trekkes fram som «utsatte» domener (Johansson & Graedler 2002; Kristoffersen 2005; Språkrådet 2005), og som stadig følges opp gjennom kampanjer og målretta tiltak. Selv om dataspillkulturen har blitt lagt merke til i denne sammenhengen (Kulturdepartementet 2008a; Kulturdepartementet 2008b), er den fortsatt via lite oppmerksomhet. I mange norske dataspillmiljø har engelsk en viktig rolle. Det henger sammen med at slike miljø ofte inngår i store, internasjonale fellesskap på internett, der engelsk er utbredt som kontakt- og bruksspråk. Det norske dataspillmarkedet er i dag dominert av engelskspråklige spill, og under én prosent av spillene er av nordisk opphav (Kulturdepartementet 2008b). Samtidig oppgir over 90 % av barn og unge at de spiller digitale spill på fritida (Medietilsynet 2012; 2014). Til tross for dette er språkbruksområdet per i dag et nokså ukjent og ustudert felt i norsk språkkontaktforskning.

Med utgangspunkt i miljøet tilknytta Counter-Strike vil jeg gjøre rede for sentrale sosiale og strukturelle aspekt ved språkkontakt mellom engelsk og norsk i den norske dataspillkulturen. Problemstillinga er todelt. Først gjør jeg rede for hvordan den tette kontakten med engelsk kommer til uttrykk i den norske dataspillsjargongen, dvs. hvilken form engelskpåvirkninga tar. Her baserer jeg meg på opptak av spontan tale og skriftlig materiale. Derest diskuterer jeg hvilken funksjon engelsk har i miljøet. Her tar jeg utgangspunkt i et intervju med en gruppe aktive gamere. Sentralt i denne framstillinga er informanternes motivasjoner for å bruke engelsk, samt deres oppfatninger av egen språkbruk. Gjennom å undersøke disse aspektene bidrar studien til å skissere et bilde av et relativt nytt og ukjent språklig domene der engelsk er svært sentralt. Å kombinere en undersøkelse av faktisk språkbruk med språkbrukernes egne tolkninger vil også øke vår forståelse av hva som styrer unge

nordmenns språkvalg. Dermed får vi oppdatert kunnskap *om*, og eventuelt på hvilken måte, norsk språk er under press fra engelsk, og om dataspilldomenet i det hele tatt kan sies å være utsatt for domenetap.

Artikkelen er strukturert på følgende måte. I del 2 presenterer jeg noen sentrale trekk ved den norske dataspillkulturen og spillet Counter-Strike. Her gjør jeg også rede for datainnsamlinga som ligger til grunn for studien. I del 3 presenterer jeg strukturelle trekk i dataspillsjargongen. Framstillinga av språkbruken er i hovedsak deskriptiv, og jeg vil bruke begrepsapparatet til Myers-Scotton (1993), som har vært toneangivende for mye av den seinere forskningen på kodeveksling. I del 4 diskuterer jeg hvilken funksjon engelsk kan sies å ha i miljøet. Del 3 og del 4 inneholder også en diskusjon om hvorvidt de engelske innslagene i dataspillsjargongen skal regnes som spontan kodeveksling eller etablerte lån. Del 5 avslutter artikkelen.

2 Bakgrunn

2.1 *Dataspilling og Counter-Strike*

Fra å være et lite utbredt, subkulturelt fenomen har dataspillindustrien på få tiår utvikla seg til å bli en internasjonal storindustri. I dag er datamaskiner, spillkonsoller og nettbrett selvfølgelig innslag i norske hjem, og den digitale spillindustrien utgjør en betydelig del av det norske kultur- og underholdningsmarkedet (Kulturdepartementet 2008a: 6). I Medietilsynets rapport om barn og unges medievaner oppgir 94 % av de spurte 9–16-åringene at de spiller digitale spill på fritida (2014). Dataspilling har med andre ord etablert seg som en viktig fritidssyssele for svært mange barn og unge.

På grunn av det store mangfoldet i sjangre og teknologiske spillplattformer er det vanskelig å identifisere en enhetlig gamerkultur. Også i bruken av dataspill er det store variasjoner. Denne studien tar utgangspunkt i et spesifikt og begrensa miljø. Likevel har mange dataspill flere fellestrekk, og mye av det som gjelder for Counter-Strike er overførbart til øvrige dataspillsamfunn. Counter-Strike er et lagbasert onlinespill, dvs. et spill som spilles over internett i sanntid. Dataspillet er blant Norges mest populære. Også globalt er spillet svært utbredt; på verdensbasis har Counter-Strike over ti millioner unike brukere hver måned. Rundt mange internasjonalt populære onlinespill har det vokst fram store, internasjonale samfunn (eng. *communities*). Slike samfunn skapes og opprettholdes via diverse nettsteder, som Steam, Twitch og YouTube, i tillegg til at-

skillige diskusjonsforum. Her møtes spillere fra hele verden for å spille sammen, utveksle erfaringer og lære av hverandre, både gjennom tekst og video. På slike arenaer er bruken av engelsk som felles kontaktspråk svært utbredt. Siden den sosiale interaksjonen er en viktig og integrert del av mange onlinespill, vil nordmenn som oppsøker og spiller med personer fra andre land via disse nettstedene, måtte kommunisere aktivt med lagspillerne sine på engelsk.

Fra de internasjonale dataspillsamfunnene utvikles og traderes det også kontinuerlig en felles, dataspillrelatert terminologi. Denne terminologien tar utgangspunkt i sentrale termer fra diverse dataspill (hvis originalspråk er engelsk), i tillegg til mer generelle termer tilknyttet handel og andre aktiviteter som foregår via typiske gamernettsteder som Twitch og Steam. I (2) ser vi et eksempel på hvordan en slik terminologi bidrar til å farge den nasjonale dataspillsjargongen. Eksempelet er hentet fra et norsk Counter-Strike-forum på internett (engelske ord og uttrykk er markert i kursiv):

- (2) Ser etter *knife upgrader/keys*. Send *trade offer*. Helst *faire offers*. Gir ikke *over-pay* for *pattern* som ikke finnes, så ikke *bullshit* meg *plz* [for *please*] med *triple webs* og *double diamant*-greier! [...] *Offer* i kommentarfeltet.

Eksempelet ovenfor viser at sjargongen tilknyttet Counter-Strike, også når man spiller med eller henvender seg til nordmenn, har betydelige innslag av engelskspråklig terminologi. Å spille nettbaserte, internasjonalt populære dataspill innebærer med andre ord potensielt å investere tid i en aktivitet og et samfunn med engelskspråklig dominans, der det å kunne lese og kommunisere på engelsk nærmest er avgjørende for selve deltakelsen. Norske myndigheter er bekymra over den høye andelen engelskspråklige spill på markedet. I stortingsmeldinga «Mål og mening» ble det presisert at det er et sterkt behov for å sikre barn og unge tilgang på alternative dataspill med norsk språk og innhold (Kulturdepartementet 2008b: 153). For å få til dette ble det besluttet å heve tilskuddene til utvikling av slike dataspill. Ifølge dataspillanmelder Rune Håkonsen i NRK (personlig kommunikasjon, februar 2015) har tiltakene i dag, ni år senere, ikke fungert; til det har de økonomiske tilskuddene vært altfor lave.²

Counter-Strikes suksessfaktor henger sammen med spillets konkurranseaspekt, som også gjør det svært egnet til e-sport. E-sport står for *elekt-*

2. Selv om de totale tilskuddene til satsning på formidling av norsk språk og kultur innen audiovisuell produksjon har økt, tildeles dataspillområdet færre ressurser enn andre områder, som for eksempel filmindustrien.

ronisk sport og er dataspilling i konkurranseform. Her hjemme er det nettstedet Gamer.no i samarbeid med Telenor som står for den største satsningen innen e-sport; *Telenorligaen* ble for første gang arrangert våren 2015 med turneringer i fire dataspill, deriblant CS. I ligaens første og andre sesong var Counter-Strike det spillet som tiltrakk seg absolutt flest deltakere, og spillet er per i dag det ledende e-sportspillet i Norge.

2.2 Datamateriale

Studien bygger på et muntlig og et skriftlig datasett, samt et intervju. Det muntlige datasettet består av ett kampopptak og ett kommentatoropptak fra Telenorligaens turnering i Counter-Strike våren 2015. Kampopptaket stammer fra et av deltakerlagene i turneringas øverste divisjon. Per mai 2015 besto laget av fem unge menn fra østlandsområdet i alderen 23 til 28 år. Opptaket består av lagets dialoger under en kamp, og ble gjort av spillerne selv på min forespørsel. Kommentatoropptaket stammer fra en av turneringskampene som ble direkteoverført og kommentert på nett-TV samme høst. Den aktuelle kampen ble kommentert av to unge menn i starten av tyvårene, en fra Vestlandet og en fra Østlandet. Fra hvert av de rundt to timer lange opptakene er det transkribert et utdrag på 30 minutter. Starttidspunktet for transkripsjonen er tilfeldig bestemt, og utdragene er transkribert med vanlig norsk (bokmål) og engelsk rettskriving.

Det skriftlige datamaterialet består av 40 innlegg (eller *tråder*) fra ei norsk Counter-Strike-gruppe på nettstedet Facebook. Facebook-gruppa fungerer som et slags forum folk oppsøker for å finne noen å spille med, diskutere og utveksle erfaringer, samt kjøpe og selge spillrelatert utstyr. Per desember 2015 hadde gruppa oppimot 4000 medlemmer. De 40 innleggene ble valgt ut fordi de inneholder språkblandingsdata, og ble dermed ikke tilfeldig utvalgt på samme måte som de muntlige passasjene. Samtidig er sjargongen i gruppa generelt svært lik språkbruken i de utvalgte innleggene, og utsnittet er derfor, slik jeg ser det, representativt for språkbruken i gruppa for øvrig. På samme måte som med de muntlige passasjene er det skriftlige datamaterialet gjengitt med vanlig rettskriving.

Gruppeintervjuet ble holdt med tre av de fem medlemmene i e-sportlaget bak kampopptaket. Intervjuet ble strukturert rundt to hovedtema: dataspilling og dataspillmiljøet generelt, og språkbruken i dataspillinga spesielt. Formålet med intervjuet var å lære mer om Counter-Strike-miljøet og om laget selv, i tillegg til å avdekke årsaker til bruken av engelske ord og uttrykk i dataspill-

sjargongen. I denne sammenhengen ble også informantenes holdninger til engelsk og norsk et tema. Dessuten var det et mål å la de samme personene som står bak store deler av det øvrige datamaterialet se og kommentere sin egen språkbruk. På den måten kan informantene selv komme med viktige innspill til analysene av språkblandingsdataene.

3 Hvilken form tar påvirkninga?

Her gjør jeg rede for hvordan kontakten med engelsk påvirker den norske dataspillsjargongen. Inntil videre bruker jeg termen *språkblanding* som overordna begrep for alle typer engelsk påvirkning. Seinere diskuterer jeg hvorvidt de engelske innslagene i språket er som lån eller kodevekslinger å regne.

3.1 Generelle trekk: norsk *matrisespråk*

Som vist i (1) og (2) er den norske dataspillsjargongen spekket med engelske ord og uttrykk. I (3) vises utdrag fra datamaterialet, henholdsvis det muntlige og det skriftlige. Engelske stammer er markert i fet skrift, norske bøyingsaffiks og funksjonsord som står til de engelske stammene, er kursivert:

- (3) a. Selv om han **trada** seg sjøl ut [...] så lot han fortsatt **team maten** sin som var på A værende igjen aleine, og han blei **overwhelma** av alle terroristene [...].
- b. Noen som kan finne ut av **valuen** på kniven min? Eller ja, **price checke** den?

Eksemplene ovenfor viser det som synes å være det generelle mønsteret i datamaterialet: Norsk er et tydelig *matrisespråk* mens engelsk bidrar med leksikalske stammer som settes inn i det norske *matrisespråket*. *Matrisespråk* ('Matrix Language') er definert av Myers-Scotton (1993: 6) som det språket som bidrar med den morfosyntaktiske ramma i en språkblandingssituasjon; det bestemmer morfemrekkefølge og vil normalt bidra med alle relevante *systemmorfem*, dvs. funksjonsord og bøyingsaffiks, i tillegg til hovedtyngden av leksikalske stammer eller *innholdsmorfem*. Det *innføyde* språket ('Embedded Language') bidrar primært med *innholdsmorfem* som settes inn i *matrisespråket*. På denne måten er det en strukturell asymmetri mellom de to språkene som blandes, og denne asymmetrien vises i (3): I (3a) er de engelske verbstammene *trade* 'handle' og *overwhelm* 'overmanne' tillagt det norske bøyings-

affikset *-a*, henholdsvis som preteritumsending og partisippending, mens verbstammen *price check* 'sjekke pris' i (3b) får den norske infinitivsendinga *-e*. Substantivstammene *value* 'verdi' i (3b) og *mate* i *team mate* 'lagkamerat' i (3a) mottar bøyingssuffikset *-en* som uttrykker bestemt form entall i norsk. *Team mate* inngår i en frase som følger norsk grammatikk med bestemt form før etterstilt possessiv.

I datamaterialet fins også noen tilfeller av setningsintern språkblanding der lengre engelske sekvenser blandes inn i norsk: *Join et game in a few hours*; *Kommenter if u has* [*u has* som slanguttrykk for *you have*], samt noen hele setninger på engelsk: *Really nice shooting*; *I have a gift for you*. Forekomstene av slike lengre engelske innslag er imidlertid såpass få sammenlignet med tilfellene av innføyde enkeltord at jeg velger å se bort fra dem her. Det generelle mønsteret i data-spillsjargongen, basert på både det muntlige og det skriftlige datamaterialet, synes altså å være at norsk er det dominerende matrisespråket, mens engelsk hovedsakelig bidrar med leksikalske enkeltord og *-stammer* som settes inn i norsk. Hovedtyngden av de leksikalske stammene i datamaterialet er verb og substantiv. I resten av denne framstillinga vil jeg gå gjennom hovedtrekk i den strukturelle integreringa av disse, og starter med verb.

3.2 «Da goer vi» – Integrering av verb

Som det framgår av tabell 1, er det identifisert 60 verbstammer i datamaterialet:

Tabell 1. Oversikt over engelske verbstammer i datamaterialet

Verb (n = 60)	Add, ban, bate, bet, block, boost, bullshit, carry, catch, chill, defuse, drop, field test, flash, force, frag, fuck, gamble, go, hide, hit, hunt, inspect, join, leave, limitere, moneyfuck, nade, offer, outdraw, overextend, overpay, overwhelm, peek, price check, push, rage quit, rank, reconnect, reload, resmoke, retake, rush, save, smoke, smurf, spot, squeeze, stab, stack, strafe, stream, trade, unbox, unrank, update, upgrade, value, walk, withdraw, wrap
------------------	--

I norsk er det vanlig å sette opp fire bøyingsformer av verbet: infinitiv, presens, preteritum og partisippform. I tillegg må vi regne med imperativ som en femte form. Tabell 2 viser hvor mange av de 60 verbene som opptrer i de forskjellige bøyingsformene. Antall ganger verbene forekommer i hver form er oppført i parentes:

Tabell 2. Oversikt over antall verb i de fem verbformene

Infinitiv	Presens	Preteritum	Partisippform	Imperativ
25 av 60 (74)	34 av 60 (103)	17 av 60 (35)	13 av 60 (21)	11 av 60 (30)

Den morfologiske tilpassinga av de engelske verbstammene er fullstendig i infinitiv, presens og preteritum, som eksemplifisert i (4a–c):

- (4) a. De har ikke tid til å **defuse** bomben.
 b. **Carrier** deg lett ut.
 c. Nå **overextend**a de veldig.
 d. Han blei **overwhelm**a.
 e. Vet jeg har **leav**et før.
 f. Den er **field test**ed.
 g. Er **bann**ed i en uke nå.

Som preteritum uttrykkes partisippformen i perfektum hovedsakelig med bøyingsendelsen *-a*, enkelte ganger med *-et*, som vist i (4d–e). De engelske verbene synes med andre ord å tas opp i den svake *kaste*-klassen, som de fleste norske verb tilhører, og som også de fleste nye verb i moderne norsk tas opp i (Faarlund, Lie & Vannebo 1997: 482) (*Norsk referansegrammatikk*, heretter *NRG*). I partisippform får 12 av de 13 engelske verbstammene norsk partisippmorfologi, mens to verb beholder engelsk bøyning (*ban* 'utestenge' opptrer med både norsk og engelsk partisippmorfologi). Dette vises eksempler på i (4f–g). Tre ganger beholder engelske verb engelsk partisippmorfologi. Til sammenligning får verbene i denne formen norsk partisippmorfologi 18 ganger. Altså er norsk partisippmorfologi mest produktivt for engelske verbstammer i denne formen. Alle tilfellene der verbet beholder engelsk partisippmorfologi, dreier seg om adjektivisk bøyning av verbet. Dette stemmer overens med tidligere studier som viser at det er vanlig å beholde engelsk bøyning i denne formen (Graedler 1998: 84f; Lea 2009: 75–77). Ifølge Graedler (1998: 85) kan slike morfologisk uintegreerte former skyldes at den engelske partisippformen oppfattes som en leksikalisert enhet som ikke skal bøyes.

Siden imperativ uttrykkes via stammen både i engelsk og norsk, kan man vanskelig se på formen av verbet om det er integrert i det norske matricespråket eller ikke (5a–b):

- (5) a. **Offer** i kommentarfeltet.
 b. **Peek** mid A.
 c. **Peek**e side, der.
 d. **Smoke** mid A.

Noen hint får vi likevel; blant de totalt 30 imperativsformene i datamaterialet tillegges stammene *-e*-suffiks fem ganger. Dette vises eksempler på i (5c–d). Å gjøre imperativformen lik infinitivsformen er vanlig i norsk når man vil lette uttalen av verbet (NRG 1997: 477). Verbstammene følger med andre ord jevnt over norske bøyingsregler. Dette bekrefter mønstre som tidligere er dokumentert i norsk; i datamaterialet til Graedler (1998: 79) integreres 98 % av de engelske verbstammene i det norske bøyingsystemet. Unntakene fordeler seg på adjektivisk bøyning av verb i predikativform og verbbøyning i lengre engelske fraser.

3.3 «Kom med offers!» – Integrering av substantiv

Tabell 3 viser de totalt 72 identifiserte substantivstammene (appellativene) i datamaterialet. Der genus kan bestemmes, er stammene markert med *M* for maskulinum og *N* for nøytrum:

Tabell 3. Oversikt over engelske substantivstammer i datamaterialet

Substantiv (n = 72)	Account _M , aim _N , armour, attention, boost _M , boys, bug, case _M , caseopening, cash, collector, damage, death, dobbelkill _M , eco (economic round) _M , execute _M , fight _M , flash _M , force/full buy _M , frag _{M/N} , game _{M/N} , gap _M , giveaway, gun, inventory _M , item, key, kill _N , kit _M , knife _M , limitering, link _M , luck, mail _M , main _M , map _N , map pool _M , major, match _M , nade, nail, noob, nothing, offer _N , overtime, pattern, play _N , peek, price, rank _M , read, rush _N , scam, scout _M , screenshot, silver, site _M , skin _N , smoke _M , smurf _M , spot _N , steam name, sticker, stream _M , trade _M , trade history, truck _M , underpay, value _M , vision, web, win
------------------------	--

I motsetning til norsk er engelsk ikke et genusspråk. De engelske substantivstammene forventes derimot å tilordnes genus når de tas opp i norsk. Som uttrykk for genus regnes her, i tråd med f.eks. NRG (1997: 149–150) og Enger (2004: 65), formen på ord som står til substantivet (6a) og bøyingsendinga i bestemt form entall (6b):

- (6) a. Plukker opp *en_M kjapp_M dobbelkill*
 b. Sitter ikke *aimet_N* ennå, så.

Av de 72 identifiserte engelske substantivene er det kun 38 som uttrykker genus. De resterende 34 substantivene opptrer kun i former der genus er usynlig, for eksempel i flertall. Genustilordninga blant de 38 substantivene er som følger: 28 (74 %) får maskulint genus, 8 (21 %) får nøytralt genus, og 2 (5 %) har vekslende genus. Ingen av substantivene i datamaterialet er tatt opp som

hunkjønnsord. Denne fordelinga bekrefter i stor grad tidligere studier som viser at hovedtyngden engelske importord tas opp som hankjønns- eller felleskjønnsord, mens resten tas opp som intetkjønnsord (Stene 1945; Graedler 1998; se også Johansson & Graedler 2002: 184).³ Engelske substantiv tilordnes svært sjelden feminint genus. En gjennomgang av de *norske* substantivene i datamaterialet tyder dessuten på at informantenes genussystem også er todelt mellom intetkjønn og felleskjønn. Genustilordninga kan således også forklares med paralleller til informantenes todelte genussystem for øvrig.

Av plasshensyn vil jeg ikke diskutere mønstre i genustilordninga i denne artikkelen. Likevel kan det nevnes at analogiprinsippet, det vil si at importord kan overta genus til norske synonyme begrep (NRG 1997: 158), *kan* se ut til å ha spilt en rolle: De ekvivalente norske begrepene til samtlige av de åtte engelske substantivene med nøytralt genus er intetkjønnsord, for eksempel *map*_N – kart_N, *aim*_N – sikte_N og *offer*_N – bud_N. Også de fleste engelske substantivene med maskulint genus oversettes til hankjønnsord på norsk, eksempelvis *value*_M – verdi_M, *trade*_M – handel_M og *smoke*_M – røyk_M. Dette stemmer for 16 av 20 substantiv med maskulint genus. De øvrige 8 hankjønns-substantivene har ikke et klart synonymt begrep i norsk, og er dermed vanskeligere å vurdere på denne måten.

De to substantivstammene som gjennomgående har vekslende genus i datamaterialet, er *game* ‘spill’ og *frag* ‘drap’:

- (7) a. Klarer å plukke opp *én*_M **frag**
 b. Han tar åpnings**fraget**_N
 c. Var midt i *en*_M CS-**game**
 d. Join *et*_N **game**

En mulig forklaring på denne vekslinga er at det kan ta tid før genus fester seg hos lånord (NRG 1997: 158; Johansson & Graedler 2002: 186). Her er det verdt å nevne at *game* kan regnes som etablert i norsk. Ordet står oppført både i *Bokmålsordboka* og *Anglismeordboka* (Graedler & Johansson 1997) som intetkjønnsord i betydninga ‘lek’ eller ‘spill’. I CS-sammenheng betyr ordet noe litt annet; her refererer *game* mer spesifikt til en slags «delkamp» inni en større kamp, nemlig en *match* ‘kamp’. Slik sett har *game* en annen betydnings-

3. Felleskjønn (*genus commune*) er en sammenslåing av hunkjønn- og hankjønnskategorien. Felleskjønnsord har gjennomgående maskulin markering på ord som står til substantivene, men kan realisere to ulike bøyingsendinger i bestemt form entall: *-en* på opprinnelige hankjønnsord og *-a* på opprinnelige hunkjønnsord (jf. Lødrup 2011).

nyanse i CS. Dette, samt at ordets genus trolig er etablert i norsk for øvrig, men vekslende i dataspillsjargongen, kan være et tegn på at ordet er «lånt inn på ny» i CS-miljøet.

Norske substantiv bøyes i tall (entall og flertall) og bestemthet (ubestemt og bestemt form). Det gir totalt fire bøyingsformer for substantiv i standard norsk. Tabell 4 viser hvor mange av de 72 engelske substantivene som opptrer i hver form (antall forekomster i hver form er igjen oppført i parentes):

Tabell 4. Oversikt over substantiv i tall og bestemthet

	Entall	Flertall
Ubestemt form	52 av 72 (134)	30 av 72 (92)
Bestemt form	29 av 72 (84)	9 av 72 (10)

I entall synes den strukturelle tilpassinga å være fullstendig; ubestemt form uttrykkes med ulike determinativ: artikkel (8a), demonstrativ (8b) og possessiv (8c), og bestemt form uttrykkes både via bøyningssuffiks på selve stammen (8d), samt via dobbel bestemthetsmarkering med foranstilt demonstrativ (8e) og etterstilt possessiv (8f):

- (8) a. Han prøvde å pushe *et* **spot** på mappet
 b. Bare gamble litt på *hvilken* **site**
 c. Selger *min* **smurf account**
 d. Fant **traden**
 e. Jeg kommer til å holde *den* **scouten**
 f. Inspect kniven i **inventoryen** *min*

Bestemthetssuffiks, dobbel bestemthetsmarkering og etterstilt possessiv fins ikke i engelsk. Et annet tegn på at den strukturelle tilpassinga av engelske substantiv følger det norske systemet, ser vi i setninga *han er collector*. Her forstås predikativleddet *collector* 'samler' som en objektiv klassifisering av subjektet, på lik linje med hva som er vanlig når man omtaler en persons yrke, eksempelvis *han er klovner* (Golden & Mac Donald 1998: 16). Med artikkel (*han er en klovner*), forstås predikativleddet i større grad som en subjektiv karakterisering av subjektet (ibid.) I engelsk fins ikke denne distinksjonen, og den ubestemte artikkelen *a/an* vil i begge tilfeller være del av konstruksjonen. Dette eksempelet viser at selv om ordet *collector* er et innføyd engelsk ord, beholdes likevel den norske måten å uttrykke forholdet mellom subjektet og predikativleddet på.

I likhet med verbstammene synes de engelske substantivstammene jevnt over å tilpasses det norske bøyingsystemet. Unntaket er ubestemt form flertall. Som det framgår av tabell 4, opptrer 30 av de 72 engelske substantivstammene i denne formen. Ubestemt flertall i norsk (bokmål) uttrykkes normalt med bøyingsuffixet *-er* for hankjønnsord og *-er* eller ingen ending for intetkjønnsord. Av de 30 substantivene er det kun fire som bøyes etter norsk mønster (uten ending eller med suffikset *-er*): *To kjappe* kill *kom opp*; *Finner mange finere caser enn det der*. *Kill* 'drap' og *case* 'våpeneske' opptrer dessuten også i former der de får engelsk flertallsmarkering. Hele 28 av de 30 aktuelle engelske substantivene beholder sin opprinnelige engelske flertallsmarkering i denne formen. Eksempler på dette vises i (9) med substantivstammene *game*, *map*, *trade*, *item* 'gjenstand' og *offer* (den engelske flertallsmarkeringa er kursivert):

- (9) a. Rolige **games** på **maps** som ingen spiller.
 b. Så du ser [...] at det har blitt gjort **trades** med dine **items**?
 c. Kom med **offers**.

De fire engelske substantivstammene som mottar norsk bøyning, opptrer i denne formen totalt fem ganger. Til sammenligning opptrer de 28 engelske substantivene med engelsk flertallsmarkør totalt 87 ganger, noe som tilsvarer 95 % av tilfellene. Den engelske flertallsmarkøren synes med andre ord å være det foretrukne bøyingsaffikset for engelske substantiv i ubestemt form flertall, og engelsk flertallsbøyning må dermed sies å være et produktivt trekk for engelske substantiv i datapillsjargongen.⁴

At engelske lånord beholder sin engelske flertallsmarkering når de importeres til andre språk, er ikke uvanlig. Trenden med å markere engelske substantiv i flertall på denne måten ble dokumentert av Aasta Stene så tidlig som på 1930-tallet. Stene hevda samtidig at den engelske flertallsmarkøren *ikke* blir forbundet med flertall, blant annet fordi flertallsmarkøren ofte har blitt lånt inn som en del av ordets stamme (eksempelvis *kjeks*, *pins*, *caps*), og at *-s* vil vike for norsk flertallsmarkering etter hvert som det engelske ordet etableres i norsk (Stene 1945: 158; Stene 1938: 56). Nyere studier tyder derimot på at engelsk flertalls-s er en produktiv bøyingsform også for etablerte lånord (Graedler 1998;

4. I datamaterialet opptrer substantivet *boys* (indefinitt plural av *boy* 'gutt') 23 ganger. *Boys* fins kun i det transkriberte kamppoptaket, og kun i bøyingsformen ubestemt flertall. Ordet synes dermed å veksles inn som et fast uttrykk (*Kom igjen'a*, *boys*; *Nice*, *boys!*), og det kan derfor være noe misvisende å hevde at ordet aktivt er bøyd i flertall med engelsk flertalls-s. Av denne grunnen har jeg valgt å ikke regne med *boys* blant de andre substantivene som opptrer i denne formen.

Johansson & Graedler 2002: 187, 196). I tillegg fins eksempler på at også øvrige ord i norsk og ord som stammer fra andre språk enn engelsk, bøyes på denne måten: *Bordstativ til nettbretts; Jeg hater å fylle ut skjemas* (se også Graedler 1998: 145f).⁵

Årsaken til at de engelske substantivstammene i datamaterialet beholder sin opprinnelige bøyning, kan forklares med at dette bøyingssuffikset er nært tilknyttet substantivstammer; mens de fleste bøyingsaffiks i det innføyde språket ikke vil følge med et morfem når det settes inn i et matricespråk, er det engelske flertallsaffikset ofte et unntak (Myers-Scotton 1993: 62). Dette ser vi også tegn på i bestemt form flertall: Syv av de ni engelske substantivstammene som opptrer i denne formen får norsk bøyingsaffiks *oppå* eller i tillegg til den engelske flertallsmarkøren, som eksemplifisert i (10):

- (10) a. **Skinsene** følger med.
 b. Ikke gi meg **itemsa**.
 c. Om du ikke leavet de andre **gamesene**.

Slike «doble lag» av flertallsmarkering er heller ikke uvanlig i språkblanding generelt, og Myers-Scotton hevder at de mest frekvente tilfellene av denne typen dobbelmarkering nettopp skjer i flertallsform (ibid.: 63). Substantivene med dobbel markering opptrer til sammen åtte ganger. De resterende to substantivene i bestemt form flertall, *mail* 'e-post' og *aimfight* 'siktetduell' opptrer én gang hver med kun norsk bøyingsaffiks: *Mailene har vært der; De klarte ikke å matche dem i aimfightene*. Også tendensen med dobbel morfologisk markering er attestert i norsk tidligere. I sin database finner Graedler (1998: 126) langt flere tilfeller av engelsk flertalls-s kombinert med bestemthets-suffikset *-ene*, enn *-s* og flertallssuffikset *-er*. Dette tas til inntekt for at det engelske *-s*-affikset forbindes med flertall i norsk, og at norske *-ene* blir sterkere assosiert med bestemthet enn flertall.

Som en foreløpig oppsummering kan vi slå fast at dataspillsjargongen, slik den kommer til uttrykk i dette datamaterialet, består av et norsk matricespråk med hyppige innslag av engelske leksikalske stammer. Den morfologiske integreringa av disse stammene er fullstendig i de fleste bøyingsformene for både verb og substantiv. Unntakene er bruken av engelsk flertalls-s i ubestemt form flertall, samt den adjektiviske bøyinga av verb i predikativform. Disse funnene

5. <https://www.123elektronikk.no/ipad-stativ-bord/bordstativ-til-nettbretts-flexibel-med-45cm-arm.asp>, lest 27.04.16); «Radioresepsjonen» [Radioprogram NRK P3], 07.11.12.

bekrefter, som vist, tidligere dokumenterte mønstre for tilpassing av engelske importord i norsk.

3.4 Hva består språkblandinga i?

Et spørsmål som melder seg her, er hva de engelske innslagene i dataspillsjargongen best kan analyseres som: etablerte lån eller spontane kodevekslinger? Kodeveksling blir normalt brukt om spontan veksling mellom ulike språk eller språklige koder innenfor én og samme samtale. Lån forbindes derimot med resultatet av en diakron prosess der et språk over tid har tatt opp i seg ord eller strukturer fra et annet språk (Matras 2009: 106). Etter en slik definisjon dreier skillet mellom lån og kodeveksling seg prinsipielt om enspråklig kontra flerspråklig kommunikasjon; mens kodeveksling innebærer en aktiv veksling mellom to eller flere språkssystemer, vil bruken av innlånte, etablerte ord eller strukturer ikke trigge eller forutsette en aktivisering av giverspråket på samme måte (ibid.: 113f). I vår sammenheng er spørsmålet altså om dataspillsjargongen innebærer en aktiv tospråklig veksling mellom engelsk og norsk.

Den morfologiske tilpassinga av de engelske morfemene i denne studien viser – etter vanlige definisjoner – at det er snakk om lånord. Myers-Scotton hevder derimot at innføyde enkeltmorfem fra et gjestespråk i et vertsspråk også skal kunne regnes som kodeveksling, og at lån og kodeveksling er å regne som punkter langs et felles kontinuum (1993: 163) (se for eksempel Muysken 2000; Lane 2006 og Grimstad, Lohndal & Åfarli 2014 for en nærmere diskusjon av skillet mellom lån og kodeveksling). Motivasjonen for å regne med et slikt kontinuum ligger i antakelsen om at språklige lån nødvendigvis initieres av personer med en viss kompetanse i giverspråket. Forholdet mellom kodeveksling og lån handler i denne sammenhengen om frekvens og diakroni, og skillet mellom kodeveksla morfem og innlånte morfem dreier seg om hvorvidt det kodeveksla elementet har rukket å bli etablert eller ikke, enten hos individet eller i språket hos et bredere lag av befolkninga. Siden aktiv gaming forutsetter god brukskompetanse i engelsk, kan man forvente at de fleste bidragsyterne til datamaterialet i denne studien har muligheten til å kodeveksle. Det vil fortsatt være vanskelig å skille mellom hvilke av de engelske morfemene i dataspillsjargongen som krever en aktivisering av den engelske språkkompetansen, og hvilke som kan regnes for å være etablerte uttrykk. Ettersom en slik distinksjon kan være vanskelig å måle i hvert tilfelle, baserer Myers-Scotton sitt skille mellom de to konseptene på hvorvidt det innføyde morfemet er forutsigbart eller ikke i en gitt kontekst (1993: 193ff). Morfemets forutsigbarhet måles ut

fra om morfemet best kan kategoriseres som kulturelt lån eller kjernelån, samt hvor ofte det opptrer i et gitt korpus. Som kulturelle lån ('Cultural Forms') regnes ord for objekter eller konsepter som er nye i lånetakerspråket, og som importeres eller kopieres for å fylle begrepsmessige «hull» i språket de lånes inn i (ibid.: 169). Kjernelån ('Core Forms') erstatter uttrykk som allerede fins i mottakerspråket. Ifølge Myers-Scotton er kjernelån i større grad motivert ut fra et ønske om å identifisere seg med den kulturen som er forbundet med giverspråket (ibid.: 172). Siden det ikke fins alternative uttrykk for dem i lånetakerspråket, hevder Myers-Scotton (ibid.:16) at kulturelle lån automatisk etableres som lånord. Kjernelån fungerer derimot, før de eventuelt etableres, som en alternativ uttrykksmåte, som introduseres av personer med en viss kompetanse i giverspråket. På denne måten er det kun kjernelånene som regnes for å ha opphav som egentlige kodeveksla elementer. Som etablerte lån regner Myers-Scotton *alle* tilfeller av kulturelle lån, samt alle kjernelån som opptrer tre eller flere ganger i et korpus av en gitt størrelse (ibid.: 204). Motsatt vil alle kjernelån som opptrer færre enn tre ganger, regnes som kodeveksling. Selv om frekvens kan være en god indikasjon på hvorvidt et morfem er etablert i en viss kontekst, er det problematisk å sette et slikt fast tall, noe Myers-Scotton selv innrømmer. Igjen er det altså vanskelig å skille mellom kodeveksla og innlånte morfem. Et bedre utgangspunkt i denne studien er å se på hva de innføyde morfemene i datamaterialet best kan kategoriseres som av kulturelle lån og kjernelån. Ved å undersøke dette kan vi bedre forstå hva som motiverer bruken av engelske ord. Dataspilling bringer med seg et helt univers der norsk har begrepsmessige hull som må fylles. Samtidig er det interessant å undersøke om de engelske innslagene i språket også motiveres ut fra andre hensyn. Sett utenfra er dette spørsmålet vanskelig å bedømme. For å kunne si noe mer om hva språkblandinga består i, er vi altså nødt til å vite mer om bakgrunnen for mange av de engelske termene: hva de betyr og hvorfor de brukes.

4 Hvilken funksjon har engelsk?

I denne delen vil jeg først gjøre rede for de bakenforliggende årsakene til den utstrakte bruken av engelsk i dataspillsjargongen, slik de kommer til uttrykk i intervjuet med tre av de fem medlemmene i e-sportlaget bak kampopptaket. Deretter vil jeg ta opp igjen diskusjonen i 3.4 og forsøke å kategorisere de engelske innslagene i datamaterialet som enten kulturelle lån eller kjernelån.

4.1 Effektiv kommunikasjon

Informantene forteller at de har spilt dataspill siden tiårsalderen og tidlig i tenårene. De har spilt sammen i ett til to år, og per 2015 ble laget ansett for å være blant Norges beste. E-sportlaget har som mål å kunne leve av spillinger. Det vil i første omgang si å bli kvalifisert til en av de prestisjetunge, internasjonale e-sportturneringene med store pengepremier. Til det kreves det hardt arbeid, og laget anslår at de trener sammen opptil 20 timer i uka. Selv om medlemmene tilhører et fast lag, oppsøker de også ofte og regelmessig internasjonale spillplattformer, der de møter og spiller med tilfeldige spillere fra hele verden. I disse kampene foregår kommunikasjonen på engelsk, og informantene kan på denne måten ende opp med å sitte og snakke engelsk flere timer om dagen.

Når det gjelder lagets interne kommunikasjon, synes det overordna argumentet for å bruke mange av de engelske termene å være at de er nedarva fra en internasjonal terminologi. Informantene forteller at mange av de engelske uttrykkene har blitt tradert innad i det norske CS-miljøet helt siden den første versjonen av Counter-Strike ble lansert i 1999. Ettersom de engelske termene har fulgt spillet hele veien, hevder informantene at de er svært innarbeida og uproblematisk å bruke; alle som spiller CS forstår hva de betyr og det er et naturlig førstevalg i kommunikasjonen:

- Informant 1: *Det er jo det med vaner. Det er en vane å si det. [...] Det går 100 % på automatikk. Fordi spillet går såpass kjapt, så det er liksom umulig å sitte og tenke, liksom ... Ja, altså hvis du skal si det på norsk, så blir det, det blir bare helt feil.*
- Informant 2: *Men det er allerede et etablert språk, da. Så det gir ikke noe mening å komme inn og liksom: «Nei, vi kaller alt noe annet i stedet, som er norsk», ikke sant, for man bruker bare det som er der, og alle vet hva det er.*

Å skulle erstatte de engelske termene med norske framstår for informantene som en unaturlig og unødvendig omvei som vil hindre kommunikasjonen. Årsaken til at mange av de engelske termene er et naturlig førstevalg, blir enda klarere når det kommer fram at flere av disse har en mer spesifikk betydning i CS-sammenheng enn hva utenforstående er i stand til å oppfatte. Dette kan illustreres med et eksempel fra kampopptaket, som de intervjuet informantene altså selv står bak. I løpet av kampen ytrer den ene spilleren at han *walks mot B* (B står for *B-site*, et område på kartet). Valget av engelske *walk* framfor norske

gå er ikke umiddelbart opplagt, og *gå* kan lett oppfattes som en fullgod ekvivalent til *walk* i denne sammenheng. Når e-sportlaget i intervjuet blir bedt om å kommentere denne setninga, forklarer de at bruken av *walk* framfor *gå*, skyldes at å *gå* i CS-sammenheng refererer til den manøvreringen som skjer på kartet med spillerens standardhastighet – ei hastighet som tilsvare løping. Siden denne løpinga avgir en lyd som motstanderlaget kan oppfatte, kan spillerne alternativt velge å *gå* eller liste seg lydløst framover ved å skru ned hastigheten. Det er denne lydløse manøvreringa som ligger i verbet *walk*. Valget av *walk* foran *gå* kan dermed sies å skyldes at *gå* er «opptatt», ettersom dette verbet viser til den standardinnstilte løpehastigheten i spillet. Dette eksempelet illustrerer at flere av de termene som i utgangspunktet ligner en type kjernelån (dvs. lån som erstatter uttrykk i lånetakerspråket), faktisk er kulturelle lån, dvs. lån som motiveres ut fra betydningsmessig nødvendighet framfor, eksempelvis, prestisje. Forskjellen mellom *gå* og *walk* i den norske CS-sjargongen tilsvare dessuten forskjellen mellom de internasjonale CS-termene *go* og *walk*. Selv om engelsk *go* er mindre spesifikt enn norsk *gå* og i hovedsak betegner en bevegelse eller ferdsel fra ett sted til et annet (mens *gå* i større grad refererer til aktiviteten 'å ferdes til fots'), ligner de såpass på hverandre at *go* har blitt oversatt til *gå* i stedet for eksempelvis *dra*.

Selv om engelsk *go* er blitt oversatt til *gå* i det norske CS-språket, har også engelsk *go* fått feste i e-sportlagets dataspillsjargong:

- (11) a. Da **goer** vi.
 b. Hvis de **goer** på en av oss må vi bare **goe** som faen.
 c. En går Boiler [stedsnavn]. En går side.
 d. Hvis du går side, så går jeg Boiler.

Eksemplene i (11) viser at e-sportlaget veksler mellom *go* og *gå* – ei veksling som går igjen flere steder i kampoptyket. Ettersom begge verbene betyr det samme i CS-sammenheng, samt at den CS-spesifikke betydninga til *gå* er godt kjent i e-sportlaget, kan det i dette tilfellet tenkes å ligge en annen motivasjon bak valget av det engelske verbet enn at det betyr noe annet enn det norske. Flere ganger i løpet av intervjuet nevner informantene at norske ord er *lengre* enn engelske, og at kommunikasjonen ville gått mye tregere dersom de bare skulle brukt norske ord. Dette er blant annet argumentet for å bruke engelske *go* i stedet for norske *gå*:

- Informant 1: *Hvis det er noen som «går på» så er det noen som «goer på» oss. Det er merkelig.*
- Informant 2: *Det er litt merkelig.*
- Informant 1: *Men det er vel fordi det er enklere.*
- Informant 2: *Ja, det er enklere, og kort og enkelt å si. [...] Greia er at hvis vi hadde hatt så mye lange ord, og hele tida måtte lange ut om, liksom, alt vi skal si på skikkelig, liksom, så hadde det blitt så mye kaos på TeamSpeak [programvaren spillerne kommuniserer gjennom].*

Ettersom påstanden om at norske ord er lengre enn engelske, ikke stemmer her (*goer* har to stavelser, mens *går* har én), er det mer nærliggende å tolke denne analysen i retning av at de engelske termene er mer innarbeida og dermed lettere å «få tak i» enn ekvivalente norske termer. På oppfølgingsspørsmål hevder informantene igjen at det dreier seg om automatikk og vane. Siden det språklige miljøet tilknyttet Counter-Strike i Norge er såpass influert av engelsk terminologi, og miljøet generelt har tette bånd til det internasjonale CS-miljøet der engelsk har en dominerende rolle, er det ikke unaturlig at det er de engelske termene som melder seg først i kommunikasjonen. Når mange av begrepene i tillegg har en mer spesifikk betydning i spillet enn ellers, framstår valget av engelske ord framfor norske både som mer naturlig og mer effektivt. I tillegg ville det vært upraktisk å skulle måtte operere med et norsk sett med begreper i tillegg til et engelsk. Siden terminologien opprinnelig er engelsk, og dessuten blir utvikla og oppdatert på engelsk, krever det en bevisst innsats å skulle oversette den til norsk. Dermed blir den enkleste og mest effektive løsningen å bruke de samme engelske ordene i en norsk kontekst også.

4.2 Symbolverdi

Dataspillsjargongen består ikke bare av kulturelle lån fra en internasjonal standardterminologi. E-sportlaget forklarer at de også krydrer språket med engelske ord og uttrykk for å skape ei viss stemning i laget. Når de setter seg ned foran datamaskinen og tar på seg hodetelefonene, går de inn i en rolle der de *skrur på en bryter og snakker litt annerledes enn ellers* – en sjargong de beskriver som *vår måte å prate på* (kursiverte fraser i dette avsnittet er autentiske sitat). I denne særegne koden eller praksisformen blir engelske ord og uttrykk (som ikke er CS-spesifikke) brukt for å *hype opp laget* under viktige kamper og tilføre

samtalen mer humor. Dette er informantenes forklaring bak språkbruken i pas-sasjen i (12):

- (12) - **Hello boys.**
- **Hello**, er dere klare, eller?
 - Da er vi klare, da.
 - Jeg er **back**.
 - «Jon», er du her?
 - **Back**.
 - Da **goer** vi.

Ifølge informantene bidrar altså slike engelske innslag i språket til å bygge opp en skjerpet og samtidig munter stemning i kampsituasjonen, som norsk alene ikke kan skape. Et spørsmål som melder seg her, er hvorfor engelsk, men ikke norsk, er i stand til å tilføre laget denne stemninga. Selv om den ene infor-manten tidlig i intervjuet avviser at engelsk høres bedre ut enn norsk, og samtidig bedyrer at de engelske termene i språket utelukkende skyldes vane, kommer det seinere fram at e-sportlaget – i CS-sammenheng – synes å oppfatte engelsk som mer profesjonelt enn norsk. Når informantene blir bedt om å for-klare hvorfor enkelte nordmenn i miljøet velger å skrive hele innlegg på engelsk i norske fora, mener de at det først og fremst skyldes et ønske om å nå ut til flere enn bare nordmenn, altså rent praktiske hensyn:

- Informant 1: *Med en gang du har en litt engelsk fanbase, så må du kom-munisere på engelsk, og så vet du at alle de norske forstår det uansett, så det er bare det kollektive språket å gjøre seg forstått på. [...]*
- Informant 2: *Det er jo for å nå flere folk, da. Skriver du bare på norsk, og det blir lagt ut på for eksempel Twitch, da, så er det jo [...] Altså det det jo ingen andre enn nordmenn som vil klikke seg inn og eventuelt se på. For da tenker de også at da er kanalen på norsk, og da skjønner de ikke en dritt.[...]*
- Informant 1: *Det er sikkert bare copy paste. For det der [et eksempelinnlegg jeg viser dem, som er skrevet på engelsk og publisert i ei norsk CS-gruppe på Facebook] havner jo på flere sider også, ikke bare norske.*

Helengelske innlegg kan altså publiseres på internasjonale og nasjonale fora på samme tid, og det vil ikke være nødvendig å oversette innleggene til norsk for det norske publikummet. Samtidig utelukker ikke informantene at å publisere tekster og innlegg på engelsk kan ha en sammenheng med at engelsk er høyere ansett i miljøet enn norsk:

- Informant 3: *Det at han skriver på engelsk, det er jo liksom litt sånn ... Det er jo også litt for at det skal se litt kult ut.*
- Informant 2: *Ja.*
- Informant 1: *M-m.*
- Informant 2: *Hvis du skriver på engelsk ... Du føler at det blir hakket mer profesjonelt.[...] Og så syns vel mange at engelsk høres litt bedre ut, ofte.*
- Informant 3: *Ja, jeg tror det.*
- Informant 2: *Altså hvis du skal si noe på norsk. Det er vel akkurat det samme som folk som synger på norsk og folk som synger på engelsk. Norsk høres ofte litt sånn rart og teit ut i forhold til engelsk.*
- Informant 3: *Men hovedgrunnen er jo for å nå flere folk.*
- Informant 2: *Det er absolutt hovedgrunnen.*

Informantene understreker altså at hovedmotivet for å skrive hele innlegg på engelsk ligger i å nå ut til flere i miljøet og å bli lagt merke til internasjonalt. Samtidig antyder de også at engelsk høres mer profesjonelt ut enn norsk, som til sammenligning høres *litt sånn rart og teit ut*, og at dette igjen kan påvirke valget av språk. At engelsk oppvurderes når det settes opp mot nasjonalspråket, er kjent fra flere norske studier som har undersøkt bruken av engelsk i akademia, næringsliv og reklame (Ljosland 2003; 2008; Schwab 2004; Bergsland 2008). Lignende holdninger går også igjen i den danske dataspillkulturen, der morsmålet – i dataspillsammenheng – påstås å framstå som negativt, komisk og flatt (Preisler 1999: 177). Slike holdninger til eller oppfatninger av eget og andres språk er en viktig faktor å regne med når det gjelder å forstå språkbruk. Sammenhengen mellom språkholdninger og språkvalg illustrerer dessuten en grunntanke innenfor sosiolingvistikken, om at språk bærer i seg symbolsk mening og brukes til å signalisere identitet og sosial tilhørighet (og avstand) til bestemte fellesskap (Le Page & Tabouret-Keller 1985: 181; Mæhlum 2007: 181f). I studien fra Danmark beskrives engelsk som et viktig verdisymbol for hele den internasjonale dataspillarenaen. Å mestre og bruke engelsk kan på

denne måten ses på som en språklig strategi for å uttrykke tilhørighet til den internasjonale dataspillkulturen og vise at man er innenfor. Ettersom det norske CS-miljøet har sterke bånd til det internasjonale CS-samfunnet, er det nærliggende å tro at slike mer eller mindre bevisste holdninger og strategier også gjelder norsk ungdom og unge voksne som spiller Counter-Strike. På denne måten har engelsk også en symbolsk funksjon utover en rent praktisk. I denne sammenhengen skal man heller ikke se bort ifra at noen også legger helt om til engelsk for å kopiere sine internasjonalt anerkjente forbilder. Norske e-sportlag og enkeltspillere som har slått gjennom på den internasjonale arenaen, markedsfører seg selv på engelsk via nettsteder som Facebook, Twitch og Twitter. Ettersom mange av de som spiller CS aktivt selv trolig har et ønske om å bli bedre, er det nærliggende å tro at disse ønsker å etterligne slike forbilder også gjennom språket. Likevel, dersom vi skal tro e-sportlaget, har engelskens høye status en mer sekundær rolle som motivasjon for å bruke engelsk. Hovedmotivet for å velge engelsk, gjentar de, er et praktisk anliggende.

4.3 Kategorisering av de engelske ordene i dataspillsjargongen

I det følgende tar jeg utgangspunkt i språkblandinga som presentert i avsnitt 3, og diskuterer hvorvidt denne todelinga også er overførbar til de spesifikke verb- og substantivstammene i datamaterialet. Formålet med denne diskusjonen er å kunne presentere dataspillsjargongen mer nøyaktig, og se hvorvidt vi finner spor av det informantene forteller i datamaterialet: Hvor stor andel av de engelske innslagene er motivert ut fra praktiske hensyn (kulturelle lån) og hvor stor andel kan tilskrives mer symbolske hensyn (kjernelån)? Som kulturelle lån regnes ord for objekter, aktiviteter og konsepter som er nye i lånetakerspråket (her norsk), som ikke har fullgode synonyme norske uttrykk, og som dermed kopieres og tas i bruk av praktiske grunner. Kjernelån er en betegnelse på ord som erstatter allerede eksisterende ord i lånetakerspråket, og som i større grad enn kulturelle lån kan sies å motiveres ut fra et ønske om å assosieres med eller uttrykke tilhørighet til et spesifikt fellesskap. En nærmere kategorisering av de ulike verb- og substantivstammene viser at de absolutt fleste engelske innslagene i datamaterialet er som kulturelle lån å regne. Inndelinga er gjort på bakgrunn av opplysninger om de forskjellige termene gitt i intervjuet, samt internettkilder og informasjon fra personlig bekjente CS-spillere:

Tabell 5. Kategorisering av engelske morfem i dataspillsjargongen

		Etablerte lånnord norsk	Kulturelle lån dataspillsjargongen	Kjernelån dataspillsjargongen
Verb	(n = 60)	10	47	3
Substantiv	(n = 72)	9	55	8
Totalt	(n = 132)	19 (14,4 %)	102 (77,3 %)	11 (8,3 %)

I denne inndelinga har jeg laget et skille mellom etablerte lån, kulturelle lån og kjernelån. I det følgende gjennomgår jeg kort hva som inngår i de tre kategoriene.

Blant de engelske innslagene i datamaterialet regner jeg 10 verb og 9 substantiv for å være etablerte i det norske generelt, for eksempel *mail*, *truck*, *cash*, *push* og *gamble*. Disse ordene antar jeg har funnet sin vei inn i dataspillsjargongen via det norske allmennspråket, ikke via den internasjonale CS-terminologien. For å avgjøre hvilke ord som regnes som etablert i norsk, har jeg hovedsakelig tatt utgangspunkt i om ordet står oppført i *Bokmålsordboka*. Å bruke ordbøker som utgangspunkt er ikke uproblematisk, ettersom det gjerne går ei stund før et ord blir tatt opp i disse. En annen utfordring gjelder generasjonsforskjellene i språkbruken; flere engelske ord vil kunne regnes som etablerte i norsk dersom man tar utgangspunkt i generasjonen født på 80- eller 90-tallet, enn om man ser på språkbruken i eldre generasjoner. Ettersom majoriteten av informantene i denne studien er under 30 år, har jeg valgt å inkludere flere ord i denne kategorien, blant annet *link* 'lenke', *chill* 'roe ned/slappe av' og *catch* 'ta imot'.⁶

Videre regner jeg opp mot 80 % av alle de engelske innslagene i datamaterialet for å være kulturelle lån. Ordene i denne kategorien regner jeg for å være etablerte innenfor CS-miljøet. Inkludert i denne gruppa er også alle engelske termer som er vidt brukt i dataspillmiljøet generelt, som substantivet *bug* 'krøll i systemet' og verbet *carry*, som brukes når en spiller gjør det betraktelig bedre enn resten. Mer spesifikt for CS er ord som *smoke* og *flash*, både som substantiv og verb (henholdsvis 'røykgranat'/'kaste røykgranat' og 'sjokkgranat'/'kaste sjokkgranat'). De fleste termene i denne gruppa er opplagt som kulturelle lån å regne, for eksempel verbene *moneyfuck* (et uttrykk som brukes om det å ødelegge motstanderlagets økonomi) og *nade*, av eng. *grenade* 'å kaste granat'. Dette er alle klare kulturelle lån, ettersom de har en helt spesifikk be-

6. *Link* '(forbindelses)ledd' står oppført i *Bokmålsordboka*, men i en annen betydning enn den informantene i denne studien tillegger ordet, nemlig 'henvisning til nettsted', på norsk *lenke* eller *nettlenke*.

tydning innenfor dataspill- eller CS-miljøet, og som det ikke fins dekkende uttrykk for på norsk. Som kulturelle lån regner jeg også en rekke ord som tilsynelatende har fullgode termer i norsk. Som vist i 4.1 har flere ord og uttrykk en mer spesifikk betydning i CS-sammenheng enn det utenforstående er i stand til å oppfatte; mange av de engelske termene i dataspillspråket har en betydningsnyanse som de tilsvarende norske ordene mangler, og som dermed gjør dem vanskelig å oversette. Dette gjelder blant annet tidligere nevnte *game* og *walk* (se henholdsvis avsnitt 3.3 og 4.1). På bakgrunn av dette kan en stor del av de etablerte termene innenfor denne kategorien karakteriseres som en type kulturelle lån. Andre termer i denne gruppa er det mer nærliggende å karakterisere som kjernelån. Dette gjelder eksempelvis substantivene *case* og *account*, samt verbene *trade* og *offer*. Disse ordene kan sies å ha fullgode norske termer, henholdsvis 'eske', '(spill)konto', 'byttehandle' og 'gi bud'. Selv om *case* står oppført i Bokmålsordboka, refererer termen i CS-sammenheng til en type våpeneske – og altså ikke 'sak' eller 'tilfelle', som ordet betyr ellers i norsk. At *case* ikke oversettes til 'eske' eller 'våpeneske', skyldes ikke nødvendigvis et ønske om å bruke mest mulig engelsk. *Case*, likt øvrige termer med klare norske ekvivalenter, er nemlig del av den internasjonale fagterminologien som stadig blir tradert innenfor det norske Counter-Strike-miljøet. Så selv om det fins fullgode norske termer for mange av de engelske ordene i datamaterialet, er ordene såpass nært knyttet til det internasjonale CS-språket at de vanskelig kan ses på som *reine* kjernelån. I stedet kan de eventuelt sies å befinne seg i mellomsjiktet mellom kulturelle lån og kjernelån.

Den tredje og minste kategorien viser antallet engelske ord jeg regner som kjernelån. Denne gruppa består av åtte substantiv og tre verb, blant annet *luck* 'flaks', *attention* 'oppmerksomhet', *overtime* 'overtid' og *overwhelm* 'overmanne'. Å skille kjernelån fra kulturelle lån på denne måten vil alltid være et definisjonsspørsmål (jf. avsnitt 3.4). Felles for det jeg her regner som kjernelån, er at ordene ikke kan sies å være etablert i norsk for øvrig, og at de ikke har en spesifikk betydning relatert til dataspilling generelt eller Counter-Strike mer spesifikt. Med andre ord regner jeg disse lånene for å være alternative uttrykksmåter som erstatter fullgode uttrykk i norsk. Det norske substantivet *overtid* kan ses på som et synonym til engelsk *overtime* i setninga *Det gikk på overtime på siste kartet*. Det samme gjelder norsk *flaks* i setninga *Alt er mulig med luck*. Kjernelån kan som nevnt sies å motiveres ut fra prestisjen som er forbundet med lånetakerspråket, eller retttere sagt: prestisjen som er forbundet med en spesifikk kultur eller sosial gruppe som bruker språket. Det kan høres både

«kulere» og mer profesjonelt ut å si at man må *prøve å ta* attention i stedet for *oppmerksomhet*. Likevel mener jeg prestisje ikke alene vil motivere engelske kjernelån. Vel så avgjørende kan det være at det språklige miljøet spillerne befinner seg i generelt er svært dominert av engelsk. Et slikt flerspråklig miljø kan tenkes å føre til at spillerne naturlig trigges til å bruke engelske ord og uttrykk som ikke har en spesifikk betydning i CS- eller dataspillsammenheng.

4.4 Oppsummering

Her har jeg vist at de absolutt fleste engelske innslagene i datamaterialet trolig er å regne som etablerte, kulturelle lån. Rundt 80 % av termene regner jeg med har funnet sin vei inn i dataspillsjargongen via en internasjonal standardterminologi for CS. Dette er termer som kontinuerlig traderes innenfor miljøet og overføres til nyankomne spillere. Denne kategoriseringa stemmer overens med det e-sportlaget selv forteller. Informantene påstår at de bruker engelsk av praktiske årsaker: De engelske termene betyr spesifikke ting, de har alltid vært der og de er godt kjent og vidt brukt i hele det norske miljøet. Siden spillerne ofte spiller på engelsk, og derfor uansett er nødt til å holde seg oppdatert på den internasjonale terminologien, er det like greit og naturlig å bruke de samme termene i norsk. En annen, mindre fremtredende motivasjon for å bruke engelsk dreier seg om språkets symbolske status i miljøet mer generelt. Som vist regner jeg rundt 8 % av de engelske termene for å være mulige kjernelån. Disse inngår ikke i et spesifikt CS-vokabular, og erstatter dermed potensielt fullgode uttrykk i norsk. Å bruke engelske ord og uttrykk utover det som er rent praktisk nødvendig kan tolkes som et ønske om å ville identifisere seg med og signalisere tilhørighet til den internasjonale CS-kulturen. En slik todelt argumentasjon for å bruke engelsk i norsk går også igjen blant unge nordmenn mer generelt. Johannessen (2014) hevder at unge nordmenn kodeveksler til engelsk både av praktiske grunner og av mer symbolske eller identitetsmessige årsaker, nemlig et ønske om å betrakte seg selv som del av en spesifikk sosial eller lingvistisk gruppe. Selv om e-sportlaget gjentar at det praktiske aspektet er det viktigste, vedgår de også å bruke engelsk for å piske opp og skape god stemning i laget før en kamp. Med andre ord virker det som at engelskens sentrale rolle internasjonalt gir språket høy status på den norske arenaen, noe som igjen fører til et økt ønske om å bruke engelsk i og for seg selv.

5 Konklusjon

I denne artikkelen har jeg skissert et bilde av en svært populær ungdomskultur der engelsk har en viktig rolle. Målet har vært å vise hvordan kontakten med engelsk setter spor i norsk på denne arenaen og hvilken funksjon bruken av engelsk kan sies å ha. Den språklige praksisformen tilknytta Counter-Strike består i all hovedsak av et norsk matricespråk ispedd engelske verb- og substantivstammer. Flesteparten av disse termene er etablerte lån som stammer fra en internasjonal standardterminologi tilknytta CS. Siden det norske CS-miljøet har tette bånd til et internasjonalt og engelsktalende CS-miljø, er det rimelig å anta at bruken av engelsk ytterligere motiveres ut fra et mer eller mindre bevisst ønske om å identifisere seg med og uttrykke tilhørighet til denne kulturen.

Sammenligner man dataspillmiljøet som språkbruksarena med øvrige språkbruksområder der engelsk har en viktig rolle, som academia og næringsliv, er det visse likheter. Det norske dataspillsamfunnet inngår i og har hyppig kontakt med internasjonale nettverk og aktører som i utstrakt grad bruker engelsk som kontaktspråk. Likt det som er tilfellet både innenfor academia og deler av næringslivet, smitter kontakten med engelsk over til norsk i form av innlånt engelsk terminologi. Dataspilldomenet skiller seg derimot fra øvrige «utsatte» språkbruksområder på to måter. For det første er det slik at mens norsk i forskning og høyere utdanning samt visse bedrifter og konsern er under press på den måten at språket i sin helhet erstattes av engelsk, synes ikke dette å være tilfellet på dataspilldomenet. Som jeg har vist i denne studien, har norsk en relativt robust rolle i kommunikasjonen nordmenn imellom. For det andre er det slik at det språklige utgangspunktet i dataspilldomenet alltid har vært engelsk-norsk språkblanding. Online dataspilling vokste fram i takt med utviklinga av internett på 1990-tallet. Domenet er med andre ord relativt nytt, og kontakten med et internasjonalt og engelskspråklig samfunn er blant det som har definert den norske dataspillkulturen fra starten av. Slikt sett har norsk aldri hatt en fullt utviklet dataspillterminologi, og dermed er det ikke snakk om tap av uttrykksmiddel i norsk på dette området. Derfor er heller ikke dataspillkulturen utsatt for domenetap i tradisjonell forstand. Til tross for dette er myndighetene likevel bekymra over barn og unges tette kontakt med engelsk på dette feltet. Som nevnt i 2.1, har styresmaktene derfor forsøkt å dempe bruken av engelsk gjennom å heve de økonomiske tilskuddene til utvikling av norskspråklige dataspill, et tiltak som inntil videre ikke har fungert. Her kan man spørre seg hvorvidt slike fornorskningstiltak i det hele tatt vil kunne begrense bruken av engelsk all den tid noe av selve essensen ved å spille dataspill

nettopp er å være del av en digital og verdensomspennende (ungdoms)kultur. Game on.

Referanser

- Akselberg, Gunnstein. 2002. Kvifor kjem ikkje engelsk språk til å overta i Noreg? Nokre merknader til myten om norsk språkdød og engelsk språkovertaking i Noreg. *Nordica Bergensia* 26 (2002): 109–123.
- Bergsland, Anette O. 2008. You look great! Om holdninger til engelsk reklame. Masteroppgave, NTNU.
- Bokmålsordboka, <http://ordbok.uib.no/>
- Enger, Hans Olav. 2004. On the relation between gender and declension: a diachronic perspective from Norwegian. *Studies in Language* 28-1, 51–82.
- Faarlund, Jan T., Lie, Svein & Vannebo, Kjell I. 1997. *Norsk referansegrammatikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Golden, Anne & Mac Donald, Kirsti. 1998. Hva er vanskelig for utlendinger i norsk grammatikk? I Golden, Anne, Mac Donald, Kirsti, Michalsen, Bjørg A. & Ryen, Else (red.): *Hva er vanskelig i grammatikken? Sentrale emner i norsk som andrespråk*. Oslo: Universitetsforlaget, 11–26.
- Graedler, Anne-Line. 1998. *Morphological, Semantic and Functional Aspects of English Lexical Borrowings in Norwegian*. Doktorgradsavhandling, Universitetet i Oslo.
- Graedler, Anne-Line & Johansson, Stig. 1997. *Anglisismeordboka. Engelske lånord i norsk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Grimstad, Maren B., Lohndal, Terje & Åfarli, Tor A. 2014. Language mixing and exoskeletal theory: A case study of word-internal mixing in American Norwegian. *Nordlyd* 41-2, 213–237.
- Johannessen, Maria B. 2014. «Alt er awesome i mitt liv.» Social motivations for Norwegian-English code-switching. Masteroppgave, NTNU.
- Johansson, Stig & Graedler, Anne-Line. 2002. *Rocka, hipt og snacksy. Om engelsk i norsk språk og samfunn*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Kristoffersen, Gjert. 2005. Vil det norske språk overleve? [avisartikkel] <http://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/Vil-det-norske-sprak-overleve-469060b.html> (lest 30.04.16)
- Kulturdepartementet 2008a Stortingsmelding nr. 14 (2007–2008) Dataspill.
- Kulturdepartementet 2008b Stortingsmelding nr. 35 (2007–2008) Mål og mening. Ein heilskapleg norsk språkpolitikk.

- Lane, Pia. 2006. *A Tale of Two Towns. A Comparative Study of Language and Culture Contact*. Doktorgradsavhandling, Universitetet i Oslo.
- Lea, Ann Helen. 2009. Lånnord i norsk talespråk. Masteroppgave, Universitetet i Oslo.
- Le Page, Robert B. & Tabouret-Keller, Andrée. 1985. *Acts of Identity: Creole-Based Approaches to Language and Ethnicity*. New York: Cambridge University Press.
- Ljosland, Ragnhild. 2003. Engelsk som akademisk språk i Norge. En domenetapsstudie. Masteroppgave, NTNU.
- Ljosland, Ragnhild. 2008. *Lingua franca, prestisjespråk og forestilt fellesskap: om engelsk som akademisk språk i Norge. Et kasusstudium i bred kontekst*. Doktorgradsavhandling, NTNU.
- Lomheim, Sylfest. 2001a. Kamp i all æve? I Bakke, E. og H. Teigen (red.): *Kampen for språket. Nynorsken mellom det lokale og det globale*. Oslo: Det norske samlaget, 216–35.
- Lomheim, Sylfest. 2001b. Nådetid for norsk. [avisartikkel], Dag og Tid. 21. juni, 25.
- Lødrup, Helge. 2011. Hvor mange genus er det i Oslo-dialekten? *Maal og Minne* 103-2, 120–136.
- Matras, Yaron. 2009. *Language Contact*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Medietilsynet 2012. Barn og medier 2012. Fakta om barn og unges (9–16 år) bruk og opplevelser av medier.
- Medietilsynet 2014. Barn og medier. Barn og unges (9–16 år) bruk og opplevelser av medier.
- Muysken, Peter. 2000. *Bilingual Speech. A Typology of Code-Mixing*. New York: Cambridge University Press.
- Myers-Scotton, Carol. 1993. *Duelling Languages. Grammatical Structure in Codeswitching*. Oxford: Clarendon Press.
- Mæhlum, Brit K. 2002. «Om hundre år er allting glemt.» Når pseudovitenskap får lov til å prege den språkpolitiske agendaen. *Norsk lingvistisk tidsskrift* 20, 177–199.
- Mæhlum, Brit K. 2007. *Konfrontasjoner. Når språk møtes*. Oslo: Novus forlag.
- Preisler, Bent. 1999. *Danskerne og det engelske sprog*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag.

- Schwab, Inger L. 2006. Learning to «Walk the talk»: Language socialization in MBA classroom and the production of marginality. Masteroppgave, Universitetet i Oslo.
- Språkrådet 2005. Norsk i hundre! Norsk som nasjonalspråk i globaliseringens tidsalder. Et forslag til strategi.
- Stene, Aasta. 1938. The Influence of English on Present-day Norwegian. *Transactions of the Philological Society*, 37-1, 35–63.
- Stene, Aasta. 1945. English Loan-words in Modern Norwegian. A Study of Linguistic Borrowing in the Process. London: Oxford University Press, Oslo: Tanum Forlag

English summary

This article investigates structural as well as social aspects of language contact between English and Norwegian as it occurs among young Norwegians participating in the strongly anglicized gaming culture. The paper describes a new and so far unstudied linguistic domain in Norway where English plays a pivotal role. Based on oral and written data from the Norwegian Counter-Strike community, I show how the contact with English is expressed through frequent word-internal language mixing. Based on an interview with competitive gamers, I show how the majority of the English words and word-stems stem from an international Counter-Strike terminology, and that the use of English mainly is motivated by practical needs. The article further argues that the use of English additionally is motivated through a wish to identify with and express belonging to a global Counter-Strike community to which the Norwegian culture has tight relations.

Anne Mette Sunde
Institutt for språk og litteratur
NTNU
NO-7491 Trondheim
anne.sunde@ntnu.no

Effects of English L2 on Norwegian L1

(Sunde & Kristoffersen 2018)

Is not included due to copyright available in
Nordic Journal of Linguistics 2018 ;Volum 41.(3) s. 275-307
<https://doi.org/10.1017/S0332586518000070>

A typology of English borrowings in Norwegian

(Sunde 2018)

NB: Denne postprint-versjonen av artikkelen inneholder endringer gjort etter fagfellevurdering. Den publiserte versjonen av artikkelen inneholder små endringer og forbedringer.

A typology of English borrowings in Norwegian

Abstract

English outweighs other languages as a source for linguistic borrowing in present-day Norwegian. The aim of this article is to propose a lucid and comprehensible typology of English borrowings in Norwegian that takes into account phraseological as well as structural borrowing – two borrowing dimensions that have received relatively little scholarly attention, and where multiple terminology is in use. The typology is based on a division between word-level, phraseological and structural borrowing on the one hand and a formal division between direct and indirect borrowing on the other. A second goal is to illustrate the typology with recently emerged loans that can provide an updated picture of the influence exerted by English on the Norwegian language.

Keywords: Linguistic borrowing, borrowing typologies, borrowing classifications, language contact, English, Norwegian

1 Introduction

In the postwar period, the dominance of British and in particular American culture has had a considerable impact on how languages change (Gottlieb, 2004, 39). This is the case even in remote contact situations, such as in Norway and the Nordic speech communities more generally, where English has become the prime source of loanwords (Sandøy, 2007, 130). In Norwegian contact research, most research into English borrowings has considered direct lexical loans, meaning open-class word forms that are based on formal imitation of the English model (e.g. Stene, 1945; Graedler, 1998; Graedler and Johansson, 1997; Sandøy, 2013).¹ Direct loans have also gained a great deal of attention from language policy makers (Norsk språkråd, 1990; Simonson, 1992; Brunstad, 2001). This is not surprising considering the massive import of English words and expressions during the second half of the 20th century. A seemingly small portion of the attested loans are indirect borrowings, such as *calques* and

¹Research papers and recent master theses have also addressed Norwegian-English code-switching, meaning intra- and/or inter-sentential alternation between Norwegian and English in oral and written texts (e.g. Graedler, 1999; Andersen, 2007; Johannessen, 2014; Hanssen, 2017).

semantic loans, which are entirely made up by native language material (see Section 2.2.1). A few traces of structural influence have also been attested (Graedler 2002, 60; Johansson and Graedler 2002, 23f). In recent years, ongoing internationalisation processes and technological developments have continued the expansion of English in Norway and enabled a more direct contact with the English-speaking world. Such heightened exposure is likely to speed up the pace and affect the patterns of borrowing, as is evident in a range of new *phraseological calques* (i.e. translated multi-word units; see Sunde and Kristoffersen, 2018). Similar developments are observed in other European languages as well, with English affecting multi-word units and morphosyntactic patterns below the lexical surface (see e.g. Fiedler 2017 and several contributions in Furiassi et al. 2012). Compared to direct loans, calques – or indirect borrowings in general – may be viewed as less conscious borrowings since they do not consist of overt English forms but instead entail reorganising native morphemes (see discussion in Sunde and Kristoffersen, 2018, 279f). Further, the absence of overt English forms make indirect loans lack the smart connotations assumed to motivate borrowing (Gottlieb, 2012, 177). Both of these aspects make indirect borrowing indicate an intensified English influence.

Previous descriptions of English borrowings in Norwegian have largely been restricted to the word level (e.g. Graedler, 1998, 2002; Sandøy, 2000). More comprehensive typologies have been proposed for Danish (Gottlieb, 2004) and Romance languages (Capuz, 1997). However, manifold terminology and classification criteria make it difficult to compare suggested typologies, and the frameworks are not necessarily easily applicable to other contact situations (see Section 2.3). Hence, the aim of this article is to provide a lucid and comprehensible typology of English borrowings in Norwegian that stretches beyond the word level. The typology takes into account direct and indirect borrowing of single words, phraseological units and structural features. The suggested categories thus range from being previously proposed for Norwegian data, to being only superficially described and less agreed upon. Further, the loans chosen to illustrate the typology build partly on previous works (e.g. Graedler, 1998, 2002; Johansson and Graedler, 2002; Graedler and Johansson, 1997) and mainly on data material retrieved from the Web, with searches limited to pages written in Norwegian. The motive for using the Web as a source is to be able to account for a wider scope of anglophone features found in present-day Norwegian, which is especially relevant to the category of phraseological calques (this is discussed in Section 3.2). According to Gottlieb (2012, 177), successful English calques, which lack the smart connotation assumed to motivate borrowing, indicate that English influence has come a long way. A similar claim can be made for structural borrowings, which are often held to take place in situations of more intense contact (Thomason and Kaufman, 1988, 37). As such, the article seeks to systemise and illustrate what may be labelling an advanced

stage of the ‘anglicisation’ of the Norwegian language.

1.1 Outline

The article is structured as follows. Section 2 provides the backdrop of the study. First, it offers a brief discussion of borrowing and the closely related phenomenon of code-switching. Next, it presents two borrowing classifications that seem to be part of an established consensus within the field – the distinction between direct and indirect borrowing and lexical and structural borrowing – before addressing two suggested typologies for English borrowings (Capuz, 1997; Gottlieb, 2004). The typology proposed for Norwegian and its formal criteria are presented in Section 3. Section 4 concludes the article.

2 Borrowing: terms, types and typologies

2.1 Defining and delimiting borrowing

Borrowing is the term most commonly used to describe and discuss language contact phenomena (Curnow, 2001, 413). In general, it refers to all kinds of linguistic transfer between a donor or source language (SL) and a borrowing or recipient language (RL) (Matras 2009, 146; Haspelmath 2009, 37). Borrowing is commonly understood as the result of a diachronic process whereby SL forms or features have been incorporated into an RL. A recurring issue in the field is thus how to separate instances of such completed processes from instances of spontaneous mixing of languages (or linguistic codes or varieties), which is known as code-switching (Matras, 2009, 106). The essential basis for distinguishing between the two is whether the incorporated material or feature is seen as retrieved directly from the SL or indirectly from the RL, where it has been taken up and incorporated as part of the RL system (Haspelmath 2009, 40; Matras 2009, 113f). Still, it may be difficult to separate code-switches from borrowings – especially at the level of single morphemes – and the relation between the two is often seen as a continuum (e.g. Myers-Scotton, 1993, 2002; Grimstad et al., 2014). The motivation for assuming a continuum is the belief that all borrowings start out as, and thus constitute the institutionalisation of, code-switching (Larsen 1994, 22, in Gottlieb 2004, 49). In this case, it is challenging to determine by the form whether the inserted item is an established loan or a single switch, and what distinguishes the two is the extent to which the SL item is considered as established either in an individual or in the larger speech community. Different theories use diagnostics such as the speaker’s degree of SL proficiency, the degree to which the SL item is considered as included

in the standard RL lexicography or the frequency of the inserted item (Zenner and Kristiansen, 2013, 4). Myers-Scotton (1993, 204) applies the third solution and counts as established borrowings all forms that are attested three or more times in a corpus of a given size while at the same time admitting that this is an arbitrary number.²

Although this article will not provide a quantitative analysis of the loans attested, I will adopt this approach and count as illustrative items loans that are attested three or more times on the Web. This criterion does not exclude the chances of including potential ad hoc switches, and the selected loans are not easily arranged along the code-switching–borrowing continuum. However, by setting a low number, I am able to cover and illustrate a wide range of new manifestations of the influence exerted by English on Norwegian. (See Section 3.2 for a more detailed discussion of the methodology.)

2.2 Borrowing classifications

2.2.1 Direct versus indirect borrowing

A common way of categorising borrowing outcomes is to distinguish them on the basis of form, meaning here the way in which the SL forms or features are either copied directly or reproduced through native forms in the RL. Terms used to capture these processes include *importation* and *substitution* (Haugen, 1950), *matter* and *pattern* borrowing, (Matras, 2009; Sakel, 2007) and *direct* and *indirect* borrowing (Pulcini et al., 2012). I will use *direct* and *indirect*.

Direct borrowings refer to loans that are based on formal imitation of the corresponding source form – i.e. form-meaning pairs that are more or less similar to the model. Pulcini et al. (2012, 6–7) divide this type of borrowing into *loanwords*, *false loans* and *hybrids*. Loanwords are imported open-class word forms, such as the Italian forms *pizza* and *spaghetti*, which have found their way into most of the world’s languages. Depending on the degree of formal and semantic adaptation in the RL, loanwords may show various degrees of ‘foreignness’. For example, it is not obvious that the Norwegian adjective *tøff*, which has conceptually broadened to denote ‘cool’ or ‘trendy’ besides ‘brave’ or ‘challenging’, is borrowed from English ‘tough’.³ False or *pseudo* loans are ‘home-spun’ forms coined by SL material, but unknown to or used «with

²This criterion is applied only to the so-called *core loans* – meaning forms for which the RL system has equivalent terms (Myers-Scotton, 1993, 169). Loans that denote objects or concepts that are new to the RL system (*cultural loans*) are regarded as instant borrowings (ibid.; see Section 2.2.2).

³In a description of borrowings in Norwegian, Sandøy (2000) uses the common distinction between *loanword* and *foreign word* (Nor. *lånord* and *fremmedord*) to refer to loans that have and have not been formally adapted to the Norwegian language system, respectively. Because most importations undergo at least slight formal (and/or conceptual) adaptation in Norwegian, it is difficult to maintain a clear distinction between the two subtypes. In this article, I will therefore use the loanword term for both obvious foreignisms and adapted, more covert importations. See Section 3 for some further discussion about adaptation.

a conspicuously different meaning» by SL speakers (Pulcini et al., 2012, 7), such as German *handy*, derived from English ‘hand’ and denoting ‘mobile telephone’ (ibid.). Lastly, hybrid loans refer to forms that involve only the partial transfer of an SL lexeme. An example is the Norwegian compound *hårspray* ‘hairspray’, in which only the latter morpheme is directly borrowed.⁴ Adapted, false and hybrid loans show that there is not always a one-to-one relationship between the source item and the replica. As such, the concept of direct borrowing refers first and foremost to loans in which an SL form is detectable (Pulcini et al., 2012, 6), at least initially before (potentially) being formally adapted.

Indirect borrowings are loans made up by native forms in the RL, entailing a change or shift in the organisation of native forms. This category is commonly divided into *calques* and *semantic loans*. Calquing denotes the process whereby SL words or expressions are translated into native forms in the RL system, and are subdivided by Pulcini et al. (2012) into *loan translations*, *loan renditions* and *loan creations*. The first category consists of literal, item-by-item translations of poly-lexemic SL units, such as English ‘loanword’ from German *Lehnwort* (Haspelmath, 2009, 39). Loan renditions are coined by a translated SL form, and a form more loosely tied to the concept of the borrowed expression, such as Norwegian *etterbarberingsvann* lit. ‘aftershave water’ from English ‘aftershave’ (Pulcini et al., 2012, 8).⁵ Lastly, loan creations are borrowings more freely inspired by a source form or concept. An example is the Norwegian compound *nakkesleng* lit. ‘neck toss’, inspired by English ‘whiplash’ (Graedler, 2002, 73). Although loan creations are inspired by an SL, Haugen (1950, 220) claims that their status as calques, or borrowings in general, is not as clear as other loans.

Semantic loans (also labelled *semantic extensions*) are RL forms that are semantically changed or extended due to influence from an often formally related SL form. While calques create new lexical units in the RL, semantic loans typically create homonym expressions (Capuz 1997, 88; Haugen 1950, 219), as is the case in *mus* from English ‘(computer) mouse’ borrowed into the Scandinavian languages (Gottlieb, 2012, 176). In other cases, RL forms adopt the polysemy of conceptually related SL forms. An example is the Norwegian noun *album*, which has been extended from denoting ‘book for collecting pictures, stamps, etc.’ to also denote ‘music album’ after the English equivalent form (Graedler and Johansson, 1997, 10).

⁴Others classify hybrids as an own category in between direct and indirect loans; Haugen (1950, 215), for example, labels them *loanblends*.

⁵‘lit.’ = literal translation

2.2.2 Lexical versus structural borrowing

Another line is often drawn between *lexical* and *structural* borrowing. Lexical borrowing typically refers to the transfer of labels for naming concepts (Grant, 2015, 431), that is, open-class items such as nouns, adjectives and verbs. As such, lexical loans are those that enrich the lexical inventory of the RL. In addition, a large part of a speaker's lexicon consists of *phraseological units* (PUs), meaning ready-made, multi-word items that constitute single choices (Granger and Paquot, 2008, 29). Hence, lexical borrowing may also include phrases or even clauses that can merit separate listings in the lexicon (e.g. phrasal verbs and idioms). Structural borrowing, on the other hand, typically refers to loans that affect the grammatical component of the RL, such as phonological, morphological and syntactic traits (Thomason and Kaufman, 1988, 37). As such, structural borrowing entails the transfer of forms and rules that contribute to the composition of morphemes and word forms into larger units, as well as loans affecting the sound system.

The division between lexical and structural borrowing is not absolute. This regards for instance certain phraseological units, because syntagmatic relations also belong to the domain of syntax. According to Granger and Paquot (2008, 33), the borderline cases usually concern looser and less idiomatic PUs, such as combinations of a lexical word and a grammatical structure (e.g. *important* + infinitive). Most of the PUs illustrated in this article are regarded as relatively rigid in the sense that they are composed by fixed lexemes (see Section 3.4). Derivational morphemes can also be seen as borderline cases. While inflectional morphemes unquestionably belong to the grammar component of a language, derivational affixes are sometimes referred to as lexical morphology since they contribute to word formation (e.g. Jarmulowicz and Taran, 2013, 58). Thomason and Kaufman (1988, 37, 74f) seem to disregard derivational morphology as a type of structural borrowing. However, since derivational affixes carry grammatical content and must be attached to lexical stems, they are categorised in this article as a type of structural borrowing (see Section 3.5).

It is widely acknowledged that single lexical items – especially nouns – are most prone to being borrowed (Winford 2010, 178; Haspelmath 2008, 7). The reason is that a language's vocabulary is more autonomous and loosely structured and thus easier to adjust than its grammar or sound system, which constitute more resistant parts of a language (Van Coetsem 2000, 58f; Winford 2010, 178). This is evident since lexical borrowing is attested in situations of (relatively) little contact, while structural borrowing is held to take place in situations of long-term cultural pressure and widespread bilingualism (Thomason and Kaufman, 1988, 37, 50). As for contact with English in Europe, which is still mostly distant, MacKenzie (2012, 31ff) predicts that increased contact with English in Europe may penetrate deeper layers of the language: «[A]s

the number of multicompetent L2 users of English in Europe grows, their L1s – and not just the lexis – are probably being slightly Anglicized» (ibid., 31). This is especially relevant for languages that are typologically related to English, such as Norwegian.

Further, loanwords are commonly categorised based on their semantic-conceptual content and whether or not they bring along a new concept to the lexical inventory of the RL (Myers-Scotton, 1993, 169; Haspelmath, 2009, 46ff). *Cultural loans* are words for cultural novelties which are objects or concepts that are new to the culture of the RL and for which the RL lacks an adequate term. *Core loans* on the other hand are not connected with new cultural concepts. Instead, these loanwords supplement and sometimes replace parallel expressions in the RL system (Haspelmath, 2009, 48). While cultural loanwords are explained by necessity, core borrowings are often held to be motivated by prestige (Matras, 2009, 150), which understood as a speaker's need to express belonging to a specific social identity associated with the SL culture (Haspelmath 2009, 48; Myers-Scotton 1993, 172). Other and related motivations are the degree to which the loanwords serve as euphemisms or make known phenomena sound new and 'catchy' (Gottlieb, 2012, 174).

2.3 Two suggested borrowing typologies

Borrowing typologies – here limited to 'Anglicisms' – may include few categories and be fairly simple, such as Graedler (2002); Walsh (2016) and Pulcini et al. (2012), whose descriptions are largely limited to direct and indirect borrowings at the word level.⁶ Others contain crossings of two or more categories in order to provide a broader and more detailed impression of a given contact situation. Examples of more elaborate typologies are Capuz (1997) for Romance languages and Gottlieb (2004) for Danish.

Capuz (1997) distinguishes seven categories of Anglicisms based on which level or grammatical sub-system of the RL is affected. These are the formal (both graphic and phonetic), morphological, semantic, lexical, syntactic, phraseological and pragmatic levels. Additionally, Capuz (1997, 84) suggests two internal cross categories that «transcend most of the levels of the main typology». The first regards the degree of formal modification in the RL; the borrowed item is either imported, substituted or blended (following Haugen, 1950, see fn. 4, Section 2.2.1). The second internal category concerns the degree of novelty represented by the borrowed item; *absolute borrowings* include imported or otherwise newly coined words or features that are modelled on English and new in the RL system, while *frequency borrowings* refer to RL forms and features that increase in use due to influence from English, where the feature is more

⁶The term *Anglicism* is broadly defined by Gottlieb (2004, 42) as «any individual or systemic language feature adapted or adopted from English, or inspired or boosted by English models, used in intralingual communication in a language other than English.»

frequent (ibid., 84). As such, the typology aims to capture both formal traces and pragmatic implications of English influence.

A challenge with Capuz' (1997) typology is that the category of lexical borrowing is somewhat fuzzy. According to Capuz, lexical borrowings contain direct, hybrid and calqued word level borrowings, but not semantic loans. Based on the definition of lexical borrowing given in Section 2.2.2, semantic loans are thus – it seems – not considered as a type of lexical enrichment.⁷ Furthermore, Capuz claims that phraseological borrowing is only possible as «morphemic substitution» (ibid., 90), meaning in calqued form. At the same time, however, directly borrowed multi-word units such as formulae, phrases and idioms are included in the category of lexical borrowing (1997, 87). Lastly, word-level borrowings span the levels of lexical, semantic and pragmatic borrowing (which includes interjections and adverbials) and multi-word loans are found at the level of lexis, phraseology and pragmatics. Thus, the sorting of Anglicisms in Capuz (1997) depends on the degree to which the loans attested are regarded as being lexical, semantic or phraseological enrichments, or as having pragmatic implications – lines that are not always easy or even possible to draw.

Gottlieb's (2004) typology of Anglicisms in Danish is built by crossing two distinctive categories. In line with Capuz, Gottlieb separates different language levels. Yet, while Capuz proposes seven, Gottlieb proposes two; *microlanguage Anglicisms* are found below the clause level, entailing phonemes, morphemes and lexemes, as well as «phenomena relating to phraseology and syntax» (ibid., 47f), while *macrolanguage Anglicisms* are those found at the clause, sentence or text level and range from sentence external tags (e.g. *okay?*) to domain loss situations. Next, Gottlieb distinguishes between features that are adopted or adapted from English (labelled *active Anglicisms*), and native features that are «inspired or numerically boosted» by an English language phenomenon, labelled *reactive Anglicisms* (ibid.).⁸ This makes four categories in total, of which only three are illustrated with examples: (1) active and (2) reactive microlanguage Anglicisms and (3) active macrolanguage Anglicisms (labelled *code-shifts*).⁹ Hence, Gottlieb also aims to cover a wide scope and different manifestations of English influence, even including structural changes to the larger speech community.

A challenge with Gottlieb's typology is that all three main categories contain numerous sub-categories. The high level of detail makes the typology somewhat hard to follow, especially since the categories are only briefly explained, if at all. Next, it

⁷This is also contrary to the typology offered by Pulcini et al. (2012), who place semantic loans under lexical influence.

⁸Active and reactive Anglicisms correspond, yet are not identical, to Capuz' categories of absolute and frequency borrowing, as Gottlieb includes semantic loans as a type of reactive loans.

⁹The reason for excluding a further explanation and illustration of reactive macrolanguage influence is that it is hard to prove when entire sentences or text types are inspired by English (Gottlieb, 2004, 48).

is not always intuitively comprehensible what counts as micro- and macrolanguage influence. For example, the clausal expression (*Jeg elsker dig!* ‘(I) love you!’), which Gottlieb claims has become semantically extended to denote ‘goodbye’ due to English influence, is categorised as a type of boosted microlanguage Anglicism, despite its resembling an independent clause.¹⁰ At the same time, the sub-clausal expression *for your ears only* is classified as a macrolanguage code-shift. According to the definitions of micro- and macrolanguage as below and at or above the clause level, the placements of these examples seem contradictory when not accompanied by explanations.

To summarise, both Capuz (1997) and Gottlieb (2004) are able to cover a wide range of English borrowings and paint a nuanced picture of the strong impact of English on Western languages. At the same time, their typologies contain numerous categories and subcategories that are not always intuitively comprehensible. This makes the typologies somewhat hard to follow and apply to other contact situations.

3 Creating a typology of English borrowings in Norwegian

In this section, I will first discuss the criteria selected for the typology of English borrowings in Norwegian (Section 3.1). This is done by drawing on the classifications presented and discussed in Section 2. A note on methodological considerations is presented in Section 3.2, before the typology is presented and explained category by category in Sections 3.3–3.5.

3.1 Typology criteria

The typology suggested herein is based on crossing two distinct categories. First, I adopt Pulcini et al.’s (2012) twofold classification and separate direct and indirect borrowings. Next, I distinguish between three hierarchical language levels: (1) word-level borrowings, (2) phraseological borrowings and (3) structural borrowings. The rationale behind this division is the conviction that borrowings are more easily sorted when one can separate single- and multi-word units at the one hand, and structural features on the other. Hence, the typology is built by transferring and expanding Pulcini et al.’s (2012) typology to two additional language levels, thereby illustrating that the distinction between direct and indirect borrowing is applicable outside the word level. This gives rise to six categories in total, as shown in Table 1.

¹⁰Here, the reader is forced to conclude that the placement is due to the expression being perceived (and uttered) as a single unit.

Table 1: Typology categories

	Direct borrowing	Indirect borrowing
Words	Direct, hybrid and pseudo loans	Calques and semantic loans
Phrasemes	Direct and hybrid phrasemes	Calqued phrasemes
Structure	Bound and free morphemes	Syntactic patterns

The category of word-level borrowings encompasses single words and compounds (Section 3.3). Because compounds contain more than one stem, they are sometimes sorted as phraseological units (e.g. Granger and Paquot, 2008, 42ff), and the border between the two categories is indistinct. In this article, however, compounds are assigned to the word level since they constitute single graphic words in Norwegian. Phraseological borrowing includes a wide range of ready-made expressions – constituting two or more graphic words – at both the phrase and clause levels (Section 3.4). Lastly, structural borrowing comprises morphological and syntactic traits (Section 3.5).

Because lexical borrowing stretches beyond the word level to also entail lexicalised phrases and clauses, lexical borrowing is not listed as an own category, pace Capuz (1997). Neither is pragmatic borrowing, which also has the potential to transcend categories. Hence, while interjections, discourse markers and routine formulae may serve pragmatic functions, they are instead sorted according to the language level to which they belong. Furthermore, complete shifts of code and domain loss situations are excluded, as these have more to do with structural changes in the larger speech community and less to do with borrowing – meaning linguistic changes to Norwegian – per se. Frequency borrowings, as defined by Capuz (1997), are also kept out. Since the semantics of the word, phrase or entire sentence of a frequency borrowing remains the same and what changes instead is the frequency of usage, they are not regarded as ‘proper’ borrowings, although they are clearly relevant in the bigger picture.

Hence, the main feature of the typology is linguistic form, and the pragmatic implications of English influence – in terms of both absolute and frequency borrowings – as well as structural changes to the speech community are deemed outside the scope of the present article. Lastly, in order to make the typology broad and easy to follow, the number of subcategories proposed is kept to a minimum.

3.2 Methodological considerations

As mentioned in Section 1, the typology builds largely on data material retrieved from the Web, in order to account for a wide spectre of English loans in contemporary Norwegian. The Web contains a vast amount of stylistically and formally varied texts written by a range of different people. In this sense, the Web is representative of a

large population of language users, and differs from many traditional language corpora, which are largely compiled of texts written by professional writers (Schütze, 2011, 209). In this way, it is reasonable to assume that features deviating from the normal language standard appears more frequently on the Web than in other corpora. A further motivation for using Web sources is that many attested Anglicisms are new, making even fairly recent and web-based corpora seem outdated. For instance, the *Norwegian Web as Corpus* (NoWaC, Guevara, 2010) which is based on all Web documents using the `no.`-domain from late 2009 to early 2010, has either very few or zero hits for the direct loanword *paye* ‘pay’ and the calques *sentimentalverdi* ‘sentimental value’ and *ta dagen av* ‘take the day off’. By comparison, Web searches reveal several occurrences of the loans in Norwegian texts. This indicates that the loans might be catching on in Norwegian, and that the Web may be a well-suited source for documenting recent borrowing trends.

However, using the Web as a corpus has some limitations. One of the challenges is that we cannot always know who have produced the specific texts from which an example is taken (Schütze, 2009, 152). For instance, it may be difficult to know whether a text is produced by a native speaker or by an L2 learner of Norwegian. Furthermore, the Web contains a large amount of autotranslated pages. Hence, the procedure has been to search for occurrences of a given loan and exclude examples from texts that show signs of poor translation or other types of transfer than the specific Anglicism. Examples were chosen from sources where it was reasonable to assume that the author was a native speaker of Norwegian. As mentioned in Section 2.1, loans that have been attested three or more times have been included. In this context it is important to note that many Anglicisms can potentially be connected to specific linguistic registers or age groups. Some loans may also have been produced by highly English proficient Norwegians who use the language actively on a daily basis, and who are probably more likely to produce English loans than others. These aspects are difficult to measure. However, the loans were extracted from sources likely to reflect common language usage, such as newspaper articles and ‘daily life’ blogs or discussion forums. Still, it is important to keep in mind that there may be large interspeaker variation at play.

Another methodological concern is that it is difficult to know with certainty that indirect loans are indeed of foreign origin. When English constructions or structural features are applied onto Norwegian forms, the resulting constructions are formally Norwegian, and the influence from English is thus covert and difficult to prove (see discussion in Sandved, 2007; Høiner, 2018). Fiedler (2012, 247) even states that this may be one of the reasons why this type of influence has received relatively little scholarly attention in international Anglicism research. Furthermore, borrowing is only one possible explanation since languages change without foreign influence (*ibid.*). How-

ever, since the constructions attested in this study all have clear English models, while they deviate more or less from what is perceived as traditional Norwegian, it is reasonable to assume that they are English loans – especially when taking into account the massive influence exerted by English on Norwegian. However, we must exercise caution when evaluating the loans, particularly since Norwegian and English are typologically related languages, which means that they have several cognates as well as overlapping mechanisms for word and phrase formation.¹¹

3.3 Word-level borrowing

In what follows, direct and indirect word-level borrowings are presented separately. The loan categories are illustrated by a selection of examples. The sources for each example are provided in the Appendix.

3.3.1 Direct word-level borrowing

The most visible sign of English influence in Norwegian is the direct transfer of open-class word forms (Graedler, 2002, 77). As seen in Section 2.2.1, Pulcini et al. (2012) divide direct word-level borrowing into loanwords, false loans and hybrids. Table 2 offers examples of each.

Looking first at the loanword category, English lexical stems are, as a general rule, structurally adapted to the Norwegian system. This is illustrated below, where English verb (1) and noun (2) stems receive Norwegian inflectional morphology.^{12,13}

- (1) Og samtidig har jeg lyst til å lage en kjempeplakat som **out-er**-PRES henne
And at the same time, I want to make a large poster that outs her
- (2) Vi har ikke helt **den**-MASC.DEM **connection-en**-MASC.DEF
We don't quite have that connection

Exceptions to the rule of inflectional adaptation involve plural marking, as borrowed English nouns tend to retain the English plural affix *-s* in both the indefinite (3) and definite forms (4), a fairly common trend in many contact situations (Myers-Scotton, 1993, 62ff).¹⁴

¹¹ Additionally, one cannot exclude the possibility that the loan constructions in some cases can be connected to idiosyncrasy or dialectal variation.

¹² The illustrated loans are marked in bold, and the lexical forms are marked for inflection. The sentences are provided with translations that give a sense of the original.

¹³ Abbreviations: DEF = definite, DEM = demonstrative, FEM = feminine, INF = infinitive, MASC = masculine, NEUT = neuter, PAST = past tense, PAST PART = past participle, PL = plural, PRES = present tense, SU = subject.

¹⁴ In some cases, the plural marker is analysed as part of the stem, as in *muffins* 'muffin'. However, this is applies mainly to older, well-established loanwords (e.g. *pins* 'pin', *caps* 'cap' and *klips* 'clip').

Table 2: Examples of direct word-level borrowings

Type	Loan	English model
Loanwords	oute	out
	binge	binge (watch)
	shave	shave
	paye	pay
	limitere	limit
	selfie	selfie
	influencer	influencer
	connection	connection
	location/lokasjon	location
	basic	basic
	random	random
	awesome/åsam	awesome
	nice/nais/najs	nice
	fuck/føkk/fåkk	fuck
Pseudo loans	bæde	bad-INF ('to lose one's temper')
	stressless	stress less ('recliner chair')
	smoking	smoking jacket ('tuxedo')
	snaksy	snack-PL + -y ('hot')
Hybrid loans	grapefrukt	grapefruit
	releasefest	release party
	trillebag	rolling ('wheeled') bag
	lightbrus	light ('diet') soda

- (3) Det er mange **audition-s-PL** der
There are many auditions there
- (4) De 17 **selfie-s-ene-PL.DEF** er nå godt bevismateriale for politiet.
The 17 selfies are now good evidence for the police.

Furthermore, some verbs retain the English past participle affix *-ed* in the adjectival function, as shown in (5). The reason may be that the past participle form is analysed as its own lexical unit (Graedler, 1998, 84f), or that the English affix overlaps with one of the Norwegian past participle affixes, *-et*.¹⁵

- (5) Det er så **føkk-ed-PAST PART** nå ...
It is so fucked now ...

Depending on the degree of formal (and semantic) adaptation, the borrowed word form may end up being distant from the model, as illustrated by *tøff* in Section 2.2.1. While complete or elaborate adaptation normally takes a long time (Haspelmath, 2009, 42), lexical stems may be instantly adapted by receiving Norwegian affixes, like the verb ending *-ere*, which is attached to the verb stem 'limit' (6), and *-sjon*, which replaces the English ending *-sion* in 'location' (7).

- (6) Her er litt inspirasjon til noen økter for andre som må **limit-ere-INF** øvelsene sine
Here's some inspiration for sessions for others who have to limit their exercises

¹⁵The *-ed* affix is sometimes even added to stems that are irregularly inflected in English (e.g. *starstrucked* 'starstruck').

- (7) På vårt lager har vi samme vare på flere **loka-sjon-er-MASC.PL**
At our warehouse we have the same product in several locations

Orthographic adaptation may also take place at an early stage, as is the case with the fairly recent borrowing *åsâm* ‘awesome’, which appears interchangeably with ‘Norwegianised’ orthography – as illustrated in (8).

- (8) Her er et snes (20) **åsâm(m)-e-PL** spelledamer
Here’s a score (20) of awesome female artists

Regarding the categorisation of loanwords as either cultural or core forms (cf. Section 2.2.2), several of the older English loans are typically cultural forms, as they can be connected to specific lexical fields such as sport, entertainment, fashion and music (Graedler, 1998, 21–23). Many of the newer attested loans also belong to special fields – such as Facebook and gaming terminology (e.g. Sunde, 2016) – while others are of more ‘everyday language’ character, like the verbs *oute* ‘out/snitch’, *binge* ‘binge watch’, *crave* ‘crave’ or *face* ‘face’ or the noun *influencer* ‘influencer’, which have in common that they lack simple synonymous terms in Norwegian. Other recent loans resemble core borrowings in that they duplicate parallel Norwegian lexemes, such as the verbs *shave* ‘shave’ for *barbere* or *paye* ‘pay’ for *betale* – the latter shown in (9).

- (9) Hvor mye **pay-er-PRES** du i året?
How much do you pay each year?

Although overlapping with Norwegian forms, the imported loans may develop into carrying certain semantic-conceptual aspects that the native forms lack. In addition, since core borrowings are held to be motivated by prestige, the choice of an SL form over an RL form may be semantically but not necessarily pragmatically redundant (Matras, 2009, 150). As such, it is challenging to speak about *true* core borrowings or *true* Norwegian synonyms, a point that applies to loans in general.

Further, Table 2 shows a selection of pseudo borrowings which are forms that are coined by English material but lack clear English models. The number of pseudo Anglicisms in Norwegian are relatively few (Andersen, 2015, 124), and most of the pseudo loans above are well established in the language. Examples are *stressless* ‘stress less’ – originally a brand name – used to refer to a type of reclining armchairs (Andersen, 2015, 125f) and the adjective *snaksy* ‘good looking/neat’ derived from English ‘snacks’ and the adjectival suffix *-y* (Graedler, 2002, 77). Of more recent origin is the verb stem *bæde*, derived from English ‘bad’, which means ‘to lose one’s temper/become sad’ or ‘experience a bad trip from drugs’ (Andersen, 2015, 126), as illustrated in (10).¹⁶

¹⁶Graedler (2002, 77) further lists the hybrids *collegegenser* ‘college sweater’ (a specific type of sweater) and *joggedress* ‘jogging dress’ – meaning ‘tracksuit’ – as pseudo loans. Although both compounds are coined by English loanwords and lack English models, it is possible to view these forms as products of normal word formation in Norwegian.

- (10) hun **bæd-er**-PRES på at hun ikke også var jomfru
she baded [was sad/angry] for not being a virgin too

Lastly, hybrid loans encompass word forms that are made up of a combination of borrowed and native morphemes, such as *passord* ‘password’, *grapefrukt* ‘grape fruit’ and *releasefest* ‘release party’. Such hybridisation is highly productive in Norwegian (ibid., 124). Some hybrids are more loosely connected to equivalent English expressions. Examples are *trillebag* ‘rolling bag’ (Eng. ‘wheeled bag’) and *lightbrus* ‘light soda’ (Eng. ‘diet soda’). These examples illustrate that established English loans are included in productive word formation in the same manner as native forms, a point that may explain why hybrids are indeed so frequent.

3.3.2 Indirect word-level borrowing

As seen in section 2.2.1, indirect borrowings are divided into calques and semantic loans. Table 3 offers a selection of well-established indirect borrowings and a few more recent ones.

Table 3: Examples of indirect word-level borrowings

Type	Loan	English model	Adopted meaning
Semantic loans	kjøpe	buy	‘accept’
	adressere	address	‘approach/discuss’
	realisere	realise	‘understand’
	stresse	stress	‘emphasise’
	album	album	‘music album’
	karakter	character	‘sign’
	opsjon	option	‘choice/alternative’
	het	hot	‘pretty/handsome’
	lett	light	‘low fat’
Calques	kringkaste	broadcast	
	replassere	replace	
	velferdsstat	welfare state	
	frynsegode	fringe benefit	
	kroppssbygger	bodybuilder	
	bestselger	best seller	
	kollisjonspute	airbag	
	lydplanke	sound bar	
	ropealarm	spoiler alert	
	offerklandring	victim blaming	
	sideeffekt	side effect	
	sentimentalverdi	sentimental value	
	prisløs	priceless	

As explained in Section 2.2.1, semantic loans are native forms that are semantically changed due to influence from an (often formally) overlapping source form, thereby creating homonym or polysemic expressions in the RL system. Examples of well-established semantic loans in Norwegian is the verb *kjøpe* ‘buy’, which has become semantically extended to denote ‘accept’ in line with the English lexeme (Graedler,

2002, 79), and the noun *karakter*, which has taken up the meaning ‘sign’ after English ‘character’ (Graedler and Johansson, 1997, 10).

Semantically changed words of more recent origin are the verbs *adressere*, *stresse* and *realisere*. *Adressere* is extended from denoting the process of writing names and addresses of postal consignments to also denoting the action of contacting or simply *addressing* someone or something. *Stresse* ‘stress’ – which was first borrowed as a direct loan denoting the condition of being under psychic stress – is increasingly attested as denoting ‘emphasise’ in line with the English word form.¹⁷ Lastly, *realisere* has become semantically extended from denoting ‘carry out’ or ‘implement’ to include ‘understand’ or ‘see’ after English ‘realise’, as illustrated in (11).

- (11) Føresetnaden for å kunne ta grep er å **realisere** at noko ikkje stemmer.
The prerequisite for taking action is to realise that something is not right.

A semantically extended noun of recent origin is *opsjon*. While traditionally denoting ‘pre-emptive right’, *opsjon* is attested as denoting ‘alternative’ or ‘choice’ after the English form. This is illustrated in (12).

- (12) Men det er ingen **opsjon** å la være å skrive.
But it is not an option to not write.

In the same manner as formally adapted direct loans may co-exist with their non-adapted versions (e.g. *najs* and *nice*), some indirect loans may co-exist with a directly borrowed form. Examples are the semantically extended adjectives *het* ‘hot’, which is extended to denote ‘pretty’ or ‘handsome’ besides ‘warm’, and *lett* ‘light’, which is extended to denoting ‘low fat’, besides ‘simple’ or ‘lightweight’. Both are used interchangeably with the English forms in Norwegian (Graedler, 2002, 79).

As seen in Section 2.2.1, calquing takes different shapes. Most of the examples in Table 3 are literal, item-by-item translations of English word forms, such as the well-established compound *frynsegode* ‘fringe benefit’ (Graedler and Johansson, 1997, 10). Others are more freely inspired by English, such as *nakkesleng* (mentioned in Section 2.2.1) and *kollisjonspute* lit. ‘collision pillow’ from ‘air bag’ (Graedler, 2002, 79). Several well-established calques are the result of a conscious policy to replace direct loans with Norwegian substitutes (Graedler, 2002, 62).¹⁸ While it may be difficult to know which calques have and have not been promoted by professional bodies, it is likely

¹⁷Graedler and Johansson (1997, 405) categorise *stresse* ‘emphasise’ as a direct loan. Nevertheless, the verb is by far mostly used to denote the condition of being busy or bothered by stress (as is evident from NoWaC, where only 2 of 200 randomised hits for *stresse* denote ‘emphasise’). Because *stresse* already exists as a frequent verb in Norwegian, the changed usage – which appears to be catching on in Norwegian – is regarded in the present study as a semantic extension.

¹⁸Successful substitutions include *datamaskin* lit. ‘data machine’ for ‘computer’ and *ferdsskriver* lit. ‘flight writer’ for ‘flight recorder’, which have given the direct forms healthy competition, even if they have not made them disappear.

that promoted calques are those that accompany cultural novelties, such as the fairly recent *røpealarm* ‘spoiler alert’, which is listed by The Language Council of Norway as a recommended substitute.¹⁹ Other calques that replace fairly recent direct loans – and for which Norwegian lacks adequate terms – are *lydplanke* lit. ‘sound plank’ from English ‘sound bar’ and *offerklandring* from ‘victim blaming’. The latter is illustrated in (13).

- (13) Det er en kjent sjargong, en **offerklandring**, som jeg ble lei av.
It is a known jargon, a victim blaming that I became tired of.

Examples of calques that resemble core borrowings are the verb *replassere* from English ‘replace’ and the nouns *sentimentalverdi* and *sideeffekt* from English ‘sentimental value’ and ‘side effect’, respectively. Examples of *replassere* and *sentimentalverdi* are shown in (14–15).

- (14) Det ble foretatt et inngrep der meniskene i kjeveleddet ble tatt ut og **replassert**.
An operation was made where the jaw joint menisci were taken out and replaced.
- (15) De har en høy **sentimentalverdi** for ham.
They have a high sentimental value for him.

All three calques have equivalent Norwegian terms (*erstatte* ‘replace’, *bivirkning* ‘side effect’ and *affeksjonsverdi* ‘sentimental value’). As such, these calques can be described as «unnecessary» loans. But again, it is challenging to speak about true core borrowings, especially since also indirect loans may be conceptually adapted in the RL. Through a corpus analysis, Gottlieb (2004, 51ff) shows that the calque *sideeffekt* has become conceptually narrowed in Danish to encompass neutral or positive spin-off benefits, while the traditional Danish form *bivirkning* «typically belong[s] to the realm of medicine and carr[ies] a negative semantic load» (ibid., 51). Thus, English loans do not always replace native forms. Instead, they may coexist with and possibly develop as complementary terms to existing RL forms.

3.4 Phraseological borrowing

Phraseology has been broadly defined as «the study of the structure, meaning, and use of *word-combinations*» (emphasis added, Cowie, 1994, 3168) which are also known as *phrasemes*, *multiword lexemes* or *phraseological units* (PUs) (Fiedler, 2017, 90). Phrasemes are heterogeneous, and there is still no agreed set of phraseological categories. However, researchers generally agree that the central feature of a phraseme is semantic and syntactic stability (Pulcini et al. 2012, 13; Fiedler 2017, 90) and that the various

¹⁹The Language Council of Norway has a list of suggested substitutions for English expressions on their website: <http://www.sprakradet.no/sprakhjelp/Skriverad/Norsk-for-engelsk/Avloesarord/>

types can be situated along a continuum with the most fixed and opaque units at one end and the less fixed and more transparent ones at the other (Granger and Paquot 2008, 28; see Granger and Paquot 2008 for a discussion of the field).

In this typology, I apply a simplified version of the typology suggested by Cowie (1988, 1994) and distinguish between phrase-level and clause-level phrasemes (see also different proposals by e.g. Burger, 1998; Mel'čuk, 1998; Granger and Paquot, 2008). Phrasal phrasemes function as sentence constituents and have referential or otherwise propositional functions (Cowie, 1988, 134), such as phrasal verbs, collocations and figurative or idiomatic expressions. Clausal PUs consist of routine formulae that have speech act functions (such as greetings, invitations or compliments) and formulae that have discourse-structuring functions (PUs used to organise messages or turn-taking or indicating speaker attitude) (Cowie 1988, 133; Granger and Paquot 2008, 36). For simplicity and in order to avoid proposing a fixed set of categories, phrasal phrasemes are listed in the typology according to the grammatical phrase they constitute (VP, NP, etc.). Clausal phrasemes are tentatively described as serving either speech act or discourse-structuring functions.

3.4.1 Direct phraseological borrowing

Table 4 offers a selection of direct English phrasemes attested in Norwegian. As mentioned in Section 2.3, Capuz (1997) does not include overt English phrasemes in the category of phraseological Anglicisms – indicating that larger, direct chunks are instead analysed as code-switches. Similarly, Gottlieb (2004, 47) categorises active, macrolanguage Anglicisms as code-shifts. Based on the definition of borrowing used in the present study, however, there is no reason to disbelieve that direct phrases or clauses may also be borrowed into the RL in the same manner as word forms or indirect PUs. Hence, I continue to count three or more attestations as the limit for borrowing while keeping in mind that there may be large interspeaker variation at play.

The verb phrases in Table 4 are all phrasal verbs. Because of the close kinship between Norwegian and English, many prepositions have parallel forms and functions in the two languages (Graedler, 2002, 71). This may contribute to explaining why several of the phrasal verbs are attested with both the original English and a translated Norwegian preposition; the latter cases are regarded as hybrid borrowings. This alternation is illustrated in (16–17).

- (16) I dag har jeg bare **chilla**-PAST PART **out**.
Today I have only chilled out.
- (17) ...chill hjørnesofa der man kan virkelig **chille**-INF **ut**
...chill cornersofa where one can really chill out

Table 4: Direct phraseological borrowing

Type		Loan	English model
Phrasal PUs	VP	paye off	pay off
		tune in/inn	tune in
		speede up/opp	speed up
	PP	from/fra the top of my head	from the top of my head
		off topic	off topic
		down to earth	down to earth
	NP	tough guy	tough guy
		rookie mistake	rookie mistake
		worst case scenario	worst-case scenario
		walk in the park	walk in the park
		work in progress	work in progress
Clausal PUs	AdvP	business as usual	business as usual
		still going strong	still going strong
		what's up	what's up
		go for it	go for it
		no problem	no problem
		shit happens	shit happens
		fair enough/nok	fair enough
		never mind	never mind
		as if	as if
		in your face	in your face
		LOL	LOL ('laughing out loud')
		ASAP	ASAP ('as soon as possible')

Worth noting in (16) is that while the English preposition is kept, the verb stem *chille* still receives Norwegian inflectional morphology.

Among the attested PPs is *down to earth*, which has an adjectival function either in NPs (18) or in predicatives (19).

- (18) Og for ei **down to earth**, herlig jente!
And what a down-to-earth, lovely girl!
- (19) Han er **down to earth** og har ingen stjernerkykker
He is down to earth and has no star ego

Because the phraseme is used as an adjective, and since it is interchangeably attested with a hyphen, this phraseme resembles a word-level borrowing. Given that a central feature of multi-word units is precisely that they constitute single choices, it is placed in the category of phraseological borrowing in the present study.

The NPs in Table 4 include lexical collocations, meaning preferred syntagmatic relations between two lexemes (Granger and Paquot, 2008, 43), such as *rookie mistake* and *tough guy*, as well as longer, fixed expressions like *business as usual* and *walk in the park*. Just like the phrasemes in (18–19), they behave like single words.

Turning to clausal phrasemes, the line between formulae that have speech act and discourse-structuring functions is not always easy to draw and depends on contextual information. Phrasemes recognised as belonging to the first category are for instance

the expressions *go for it*, *no problem* and *what's up* – the latter illustrated in (20) – which serve as invitations, responses (to thanks or apologies) or greetings, respectively.

- (20) **What's up** folkens?
What's up people?

Clausal phrasemes having more discourse-structuring functions include *fair enough* – also attested with the Norwegian preposition *nok* – *as if* and *in your face* – illustrated in (21) – which have in common that they signal speaker attitude.²⁰

- (21) Haha. **In your face**, brannfolk.
Haha. In your face, Brann [soccer team] people.

What should be noted is that also single lexical items can be categorised as formulaic phrases when they form an entire expression (Brink, 2006, 43). Examples are the expressions *So?* and *Sweet!*, which signal speaker attitude. Also borrowed English acronyms – many of which are associated with computer- or SMS-related language – can be regarded as phrasemes. Examples are *LOL* ('laughing out loud'), *LMAO* ('laughing my ass off') and *ASAP* ('as soon as possible').

3.4.2 Indirect phraseological loans

A selection of indirect phraseological loans attested in Norwegian is presented in Table 5. As with indirect word-level borrowings, indirect PUs are often more challenging to notice since they appear in local guise. Moreover, indirect loans can be said to penetrate deeper layers of the language. Therefore – and due to the fact that there are relatively few descriptions of indirect phrasemes in Norwegian – the number of illustrated examples is higher in this category than in the others.

Indirect phrasemes are normally the product of calquing. Examples of well-established phraseological calques are the phrasal verb *ta av* 'take off' (e.g. *Flyet tok av i tide* 'The plane took off in time') (Hellevik, 1963, 23) and the more figurative expression *sitte på gjerdet* 'sit on the fence' (Sandved, 2007, 8). In other cases, it may be more reasonable to analyse indirect phrasemes as semantic extensions, as is the case with *være familiær med*, which has been extended from denoting 'being related to' to 'being acquainted with' after the English expression (ibid.). The remaining loans have, to the author's knowledge, not been discussed in previous literature and appear to be of more recent origin.

²⁰The use of SL formulae resemble what is referred to as *tag-switching* in the code-switching literature (e.g. Muysken, 2000; Poplack, 1980), that is, the insertion of fixed expressions.

Table 5: Examples of indirect phraseological borrowing

Type		Loan	English model
Phrasal PUs	VP	ta av	take off
		stå ut	stand out
		henge ut	hang out ('be together')
		gå ned	go down ('happen')
		hate på	hate on
		møte med	meet with
		gi opp på noe(n)	give up on someone/thing
		ha et svakt punkt for noe(n)	have a weak spot for someone/thing
		rulle med øynene	roll one's eyes
		falle i forelskelse	fall in love
		ringe inn syk	call in sick
		stå opp for seg selv	stand up for oneself
		ha tid på ens hender	have time on one's hands
		sitte på gjerdet	sit on the fence
		være familiær med	be familiar with
		være opp for	be up for
		komme opp med	come up with
		komme full sirkel	come full circle
		være ens kopp te	be one's cup of tea
		være opp ens gate	be up one's alley
		gjøre matten	do the math
		kalle det en dag	call it a day
		ta dagen av	take the day off
		holde det ekte	keep it real
		miste det	lose it
		feile miserabelt	fail miserably
	NP	episk feil	epic fail
		dag inn og dag ut	day in and day out
	PP	for nå	for now
		i min mening	in my opinion
		fra toppen av hodet	from the top of my head
	AdvP	over og over igjen	over and over again
		når det kommer til	when it comes to
Clausal PUs		ta vare	take care
		her går det	here it goes
		gjett hva	guess what
		hør meg ut	hear me out
		mine ord eksakt	my words exactly

Most of the phrasemes in Table 5 constitute verb phrases. The examples in (22–24) show a selection of indirect phrasal verbs – meaning complex verbs that contain a verb and an adverbial particle.

- (22) Moteklær for unge menn som liker å **stå ut**.
Fashion clothes for young men who like to stand out.
- (23) Vi [skal] ha et skikkelig flyttesalg ... Det hele **går ned** neste søndag
We are having a real moving sale. It all goes down next Sunday
- (24) Kan vi ikke **henge ut** uten å drikke en dag?
Can't we hang out without drinking one day?

While the words that constitute these verb phrases may occur naturally with a literal

meaning in Norwegian, they are in the examples above used with the same lexicalised meaning as the English verb phrases on which they are modelled.

(25–26) show examples of borrowed prepositional verbs – meaning verbs that contain a verb and a preposition – *hate på* ‘hate on’ and *møte med* ‘meet with’, respectively.

- (25) Jeg kan sitte her resten av dagen å **hate på** meg selv
I can sit here the rest of the day and hate on myself
- (26) Våre eksperter er tilgjengelig for å **møte med** deg og vurdere dine problemer
Our experts are available to meet with you and evaluate your problems

Both *hate* and *møte* are traditionally transitive verbs in Norwegian, and the addition of the preposition have clear English models.

Other verbal phrasemes include fairly transparent expressions, such as *gi opp på noe(n)* ‘give up on someone/thing’ (27) and *rulle med øynene* ‘roll one’s eyes’ (28), which both have similar expressions in Norwegian (*gi noe(n) opp* ‘give someone/thing up’ and *himle med øynene* ‘roll one’s eyes’, respectively).²¹

- (27) Bør jeg komme meg videre eller ikke **gi opp på han?**
Should I get on with my life or not give up on him?
- (28) Jeg **rullet med øynene** og snudde meg mot Marie og Bahare.
I rolled my eyes and turned towards Marie and Bahare.

Similarly, also *falle i forelskelse* ‘fall in love’ (30) and *ha et svakt punkt for noe(n)* ‘have a weak spot for someone/thing’ (31) are examples of figurative expressions in which semantic content is related to it’s literal meaning.

- (29) Jeg fant disse formene på Jernia og **falt i forelskelse**
I found these cake tins at Jernia [hardware store] and fell in love
- (30) Vi **har et svakt punkt for** nordiske serier.
We have a weak spot for Nordic series.

Expressions that are regarded as less semantically transparent are for instance *komme full sirkel* ‘come full circle’, *være ens kopp te* ‘be one’s cup of tea’, *være opp ens gate* ‘be up one’s alley’, *kalle det en dag* ‘call it a day’, *ta dagen av* ‘take the day off’ and *miste det* ‘lose it’ (meaning to become emotional in either a positive or negative manner), all of which carry a more idiomatic content. Examples of the latter four are given below.

- (31) Sånn som låta «Bitch better have my money» **er veldig opp min gate**.
Like the song «Bitch better have my money» is very up my alley.
- (32) Og jeg vil gjerne ha minst en god runde før jeg **kaller det en dag**
And I would like to have at least one good round before I call it a day

²¹The verb *himle* is derived from *himmel* ‘sky’. The expression *himle med øynene* thus means to direct one’s eyes towards the sky.

- (33) Jeg bestemte meg for å **ta dagen av**.
I decided to take the day off.
- (34) Jeg **mista det** helt da jeg fikk beskjeden
I totally lost it when I got the message

While some of phrasemes in Table 5 have closely related or overlapping expressions in Norwegian, such as *skille seg ut* ‘separate oneself out’ in (22), and *være svak for noe(n)* ‘be weak for someone/thing’ in (30), others – lack overlapping expressions, like *komme full sirkel* and *stå opp for seg selv*. Hence, as with word-level loans, borrowed phrasemes may also be categorised roughly into cultural and core borrowings.

Attested lexical collocations are the verb phrase *feile miserabelt* ‘fail miserably’ and the noun phrase *episk feil* ‘epic mistake’. Another attested NP is *dag inn og dag ut* ‘day in and day out’ – attested by Gottlieb (2012, 181) – and illustrated in (35).

- (35) Jeg har sovet **dag inn og dag ut**
I have slept day in and day out’

The latter expression already exists in Norwegian, but in reversed order (*dag ut og dag inn* ‘day out and day in’).

Among the prepositional phrases attested are *for nå* ‘for now’ (36), *over og over igjen* ‘over and over again’ (37), *i min mening* ‘in my opinion’ (38) and *når det kommer til* ‘when it comes to’ (39). The last example stands out by being highly frequent in Norwegian (see Høiner, 2018).

- (36) Det du har gjort har gitt gode resultater og ...er godt nok **for nå**.
What you’ve done have given great results and is good enough for now.
- (37) **Over og over igjen** ventet jeg på at det skulle ta slutt
Over and over again I waited for it to end
- (38) **I min mening** er dette et interessant synspunkt som er verdig å publiseres.
In my opinion this is an interesting view worthy of publication.
- (39) Oljebransjen er sidrumpa **når det kommer til** ny teknologi
The oil industry is slow when it comes to new technology

While the first one lacks a synonymous expression in Norwegian, (37–39) replace the Norwegian expressions *om og om igjen* ‘around and around again’, *etter min mening* ‘after my opinion’ and *når det gjelder* ‘when it concerns’, respectively.

Borrowed clausal routine formulae attested in Norwegian are *ta vare* ‘take care’ and *utrop til (noe/n)* ‘shoutout to someone/thing’, as shown in (40–41).

- (40) **Ta vare** kjære Guri
Take care dear Guri

- (41) **Utrop til Niclas** som har laget denne tøffe plakaten!
Shoutout to Niclas who has made this cool poster!

Clausal phrasemes serving more discourse-structuring functions are *her går det* ‘here it goes’ (with the verb in the second place), *gjett hva* ‘guess what’, *hør meg ut* ‘hear me out’ and *mine ord eksakt* ‘my words exactly’ (42–44).

- (42) Ok, **her går det**; Jeg var hos en venninne av meg på fest.
Ok, here it goes; I was at a friend of mine at a party.
- (43) Men **gjett hva**, de kommer alltid til å finnes der.
But guess what, they will always exist there.
- (44) Hehe ...**mine ord eksakt**
Haha ...my words exactly

Again, some calques have overlapping Norwegian expressions, (e.g. *ta vare på deg selv* ‘take care of yourself’ (40), while others like *utrop til* (41), which is used for addressing or applauding someone, and *gjett hva* (43) lack overlapping Norwegian expressions.

Furthermore, it is reasonable to assume that highly idiomatic phrases like *opp ens gate* ‘up one’s alley’ and *være ens kopp te* ‘be one’s cup of tea’ are more conscious borrowings than expressions like *dag inn og dag ut* and *gi opp på noen*, which have closely overlapping Norwegian versions.

3.5 Structural borrowing

As seen in Section 2.2.2, structural borrowing was defined broadly as the transfer of phonological, morphological and syntactic traits. In this article, I address English-origin grammatical morphemes and syntactic patterns. Phonetic and phonological borrowing are kept out, as there are few traces of English influence on the Norwegian sound system.²²

Compared with the lexical component, a language’s structural features are more stable and less susceptible to change. For this reason, the number of structural borrowings in contact situations like the one in the present study will typically be low. As with the category of word-level and phraseological borrowing, structural borrowing is divided into direct and indirect borrowing. Because of the low number of attested loans, both categories are summarised in a single table (Table 6).

²²Graedler (2002, 59f) gives a few examples of non-English origin names and loanwords that are pronounced in line with English patterns for pronunciation.

Table 6: Examples of structural borrowings

Category	Type	Loan	Example	English model
Direct	<i>Inflectional morph.</i>	plural <i>-s</i>	temas	topics
	<i>Derivational morph.</i>	<i>-isj/-ish</i>	støvel-isj	boot-ish
Indirect	<i>Syntactic patterns</i>	indef. article wh-clause + infinitive	være en bonde hva å gjøre	be a farmer what to do

3.5.1 Direct structural borrowing

Direct structural borrowing from English in Norwegian is visible in the transfer of grammatical morphemes. As mentioned in Section 2.2.2, also derivational morphemes are classified as structural loans in this article since they carry grammatical content.

Morphological borrowing commonly happens by indirect means, when grammatical affixes that are borrowed along with lexical loanwords become productive in the RL. The first structural loan in Table 6 is the attested use of the English plural affix *-s* with Norwegian nouns. Based on the insight that the plural *-s* tended to become analysed as part of the stem (as mentioned in fn. 15, Section 3.3.1), Stene (1945, 158) claimed that this suffix was not connected with plurality in Norwegian. Over 70 years later, however, this is no longer true, as it is fairly common for direct English nouns to be inflected with the plural *-s*. Regarding the inflection of Norwegian nouns, Graedler (2002, 60, 69) claims that the English plural affix is not found except in situations where it is used for humorous effect. While this effect or intention is difficult to measure, observations nevertheless indicate that the plural *-s* is tending to become productive for Norwegian nouns – or more accurately, nouns that are not borrowed from English, as illustrated in (45–54).

- (45) USB ladestasjon til **nettbretts**
USB chargers for tablets
- (46) Eg hatar å fylle ut **skjemas**.
I hate filling out forms.
- (47) Send oss gjerne noen mer eller mindre aktuelle **temas**, takk!
Please send us somewhat current topics, thanks!
- (48) Det er for politikken jeg er her, ikke for mine personlige **opphengs**
I am here for the politics, not my personal hangups
- (49) Slapp av nettavisen er et konkursbo og trenger **klikks**
Relax, Nettavisen[online newspaper] is bankrupt and needs clicks
- (50) Med dette har vi fått kanalisert vekk porno-snutter, morsomme **klipps** ... etc.
With this, we have channeled away porn cuts, funny clips, etc.
- (51) Den består av diverse **videosnutts** jeg fant rundt om på nettet.
It consists of different video clips I found on the internet.
- (52) Har sett mange **forums** som er mye verre!
Have seen many forums that are much worse!

- (53) Laget muffins til **kollegas**
Made cupcakes for colleagues
- (54) Det vil si **datas** som fra før er samlet inn av noen andre.
Meaning data that have previously been collected by others.

The attested examples suggest that the plural *-s* is most likely to occur with neuter nouns (45–50). In Norwegian, neuter nouns typically do not receive inflectional affixes in the indefinite plural form, something which may facilitate the use of English *-s* as a plural marker. It must further be noted that the use of plural *-s* in (49) and (50) may have been triggered by the existence of the overlapping English forms ‘click’ and ‘clip’, respectively. Although not of English origin, the nouns may have been perceived and inflected as if they were. The examples in (52–54) contain well-established Latin loanwords that are traditionally irregularly inflected. As the ‘correct’ declensional class or form may be challenging to recall on the spot, the choice of the English plural affix may be a means of avoiding the need to choose a declension class. As such, although potentially used consciously – either as an avoidance strategy or to achieve a humorous affect – the English plural affix may indeed be catching on in Norwegian.

The next direct structural loan in Table 6 is the derivational affix *-ish*. Norwegian has already borrowed the adjectival affixes *-y* and *-minded* (Graedler, 1998, 195f), of which the latter seems to be most productive in Norwegian, as in *ferieminded* ‘vacation-minded’ and *fartsminded* ‘speed-minded’ (ibid.). Of more recent origin is the derivational morpheme *-ish* (also written *-isj*), which denotes ‘circa’ or ‘similar to’. The morpheme is studied by Nilssen and Kinn (2017; see also Nilssen, 2015) who find that the use of *-ish* has steadily increased in frequency since 2000 (Nilssen and Kinn, 2017, 141).²³ *-ish* can be attached to adjectival and nominal expressions to form adjectival constructions (55–56) (denoting either ‘like X’ or ‘similar to X’) or to nominal expressions that are either adjectival or nominal (57).

- (55) Lysbrytere og kontakter i **rødisj** farge med blomster ...
Light switches and contacts in reddish colour with flowers ...
- (56) Du må blande salt, vann og tannkrem til en tynn, **kaffeish** konsistens
You have to mix salt, water and toothpaste to a thin coffee-ish consistency
- (57) Sangen er **ballade-ish**.
The song is ballade-ish.

In these cases, *-ish* can be said to replace Norwegian suffixes like *-aktig* (*rødaktig* ‘red-dish’, *balladeaktig* ‘ballade-ish’), *-ete* (*guttete* ‘boy-ish’) and *-lignende* (*støvellignende* ‘boot-ish’). Additionally, *-ish* can be attached to nominal expressions to refer to hour or year, as shown in (58).

²³The morpheme also occurs as a free morpheme (e.g. *Jeg har ish samme rumpe* ‘I have ish the same bum’); however this usage is not elaborated in this article.

- (58) Så at «Homeland» skal starte fra starten tirsdag morgen klokka **fem-ish**.
Saw that «Homeland» will be shown from the beginning Tuesday morning at five-ish.

Here, the morpheme replaces the free words *cirka* ‘circa’ or *rundt* ‘around’ and hence changes the traditional Norwegian phrasing.

3.5.2 Indirect structural borrowings

A possible indirect structural borrowing from English in Norwegian regards the increased use of the indefinite article *en-MASC/ei-FEM/et-NEUT* ‘a(n)’ in nominal predicates in specific contexts. In Norwegian, the realisation or omission of indefinite articles depends on whether the predicate is to be interpreted as an identifying or a characterising/evaluating property of the subject (Faarlund et al., 1997, 733ff). For example, in the sentence *hun er leder* ‘she is a leader’ (meaning ‘manager’), the absence of the indefinite article traditionally demands a reading where the predicate is interpreted as an objective property of the subject: i.e. the subject referred to works or holds a position as a manager. In *hun er en leder*, on the other hand, the realisation of the indefinite article facilitates a more subjective evaluation made by the speaker. Here, the subject is interpreted as carrying certain aspects denoted by or associated with the predicate; for example, the woman has management skills.²⁴ In English, however, this distinction does not exist, and the indefinite article is realised in both cases. In recent times, the indefinite article is attested in contexts where it normally is omitted, as illustrated in (59–60) (examples are taken from Norli, 2017, 1).

- (59) Hvordan kan jeg vite at jeg er **en kristen**?
How can I know if I am a Christian?
- (60) Candace er ikke egentlig en barnepike; hun er **en sykepleier**.
Candace is not really a nanny; she is a nurse

Hence, the potential expulsion of this distinction in Norwegian has a clear English model, and a change is therefore likely to be due to increased knowledge of, and exposure to, English.

The last example in Table 6 involve changes in the usage of *wh*-clauses. In Norwegian, *wh*-clauses – even embedded ones – traditionally require finite verbs and overt subjects, as in *Jeg vet hva jeg-su skal-pres gjøre* ‘I know what I shall do’. This criterion does not apply to English *wh*-clauses, which may contain both finite and infinite verbs. The loan was first noted by Johansson and Graedler (2002, 23), and the web reveals numerous examples of the structure in use, as illustrated in (61–62).

²⁴The realisation or omission of the indefinite article depends on additional conditions; for example, the article is obligatory in factual reading when the predicate contains a relative clause. A full discussion of the predicate structure is omitted for brevity.

- (61) Føler meg helt alene akkurat nå, aner ikke **hvem å spørre** til råds
Feeling all alone right now, don't know who to ask for advice
- (62) Ingrid og Kåre Magnus lærer deg ALT om **hvordan å stelle seg** til jul!
Ingrid and Kåre Magnus teach you ALL about how to get ready for Christmas!

The structure is found with all wh-words (i.e. *hvem* ‘who’, *hva* ‘what’, *hvilken* ‘what/which’ and *hvordan* ‘how’), except for *hvorfor* ‘why’. The reason may be that the ‘why’ is typically followed by the present continuous in English rather than an infinitive.

It should be noted that wh-clauses containing the adverbials *hvorfor* and *hvordan* may appear in the infinitive form in Norwegian, but without the infinitive marker. This construction appears to be most common in headlines (or other elliptic constructions) like *Hvordan lage wok* ‘How (to) make wok’. Since it is only possible in adverbial wh-clauses, it is not related to the English loan. However, the existence of this construction in Norwegian may facilitate the borrowing of the other kind.

4 Concluding remarks

Borrowing definitions vary, as do ways of classifying borrowing outcomes. The lines between related terms and concepts are difficult to draw, and it is challenging – if not impossible – to arrive at universally valid typologies that can cover the broad and nuanced spectre of the linguistic influence exerted by a source language on a recipient language. As I have shown in this article, there are varying ways of tackling the task, and the end product depends on terminological definitions as well as the range of borrowings and types of influence one wants to include. The motivation behind the typology suggested in the present study is to keep the various categories wide and transparent enough to provide a comprehensible frame that is easily applicable to other contact situations. The internal subcategories of the main typology are kept to a minimum, yet can be revised or expanded further within the given frame. By limiting the typology to linguistic borrowing, certain aspects covered by other typologies are ruled out, such as the pragmatic implications of borrowing and domain loss situations. These areas of linguistic influence are clearly relevant in the bigger picture, but are better studied outside a typology.

As regards the Norwegian contact situation, it is difficult to make predictions about future developments. However, it is likely that greater intensity of contact will result in more borrowing, especially between typologically related languages. MacKenzie (2012, 27, 39) predicts that the growing English proficiency among Europeans is likely to affect borrowing patterns, with intensified code-switching among the anticipated changes. As discussed, the difference between ad hoc switches and established loans is challenging to measure, and the recently emerged loans illustrated here are not

easily arranged along the code-switching–borrowing continuum. However, although not all innovations will lead to change, the conditions for new borrowings to gain acceptance and diffuse in Norwegian are more likely in a situation of intensified contact and growing English skills. Together with increased code-switching, indirect and structural borrowing are seen as signs of more intense contact (Gottlieb 2012, 177; Thomason and Kaufman 1988, 37). Hence, the manifestations of cross-linguistic interaction discussed in this article are indicative of increasing English proficiency in the Norwegian society.

List of sources

The internet sources were checked 8th December 2018.

- (1) <https://forum.klikk.no/foreldre/topic/144197049-mannen-min-var-utro-veien-videre-s%C3%A5-mange-motstridende-f%C3%B8lelser/>
- (2) <https://forum.babyverden.no/threads/kjenne-skikkelige-spark-morkaka-framme.1120477/>
- (3) <https://www.ung.no/oss/arbeid/183539.html>
- (4) <https://www.abcnheter.no/video/2015/01/19/216028/tok-selfies-med-tjuvgodset-ble-fersket-av-icloud>
- (5) http://hverdagspresset.blogg.no/1481103853_det_er_s_fkked_n.html
- (6) <http://www.fredrikgyllensten.no/2010/06/05/improviserende-trening/>
- (7) <https://community.visma.com/t5/Diskusjon-i-Mamut-One/Lokasjon/td-p/16190>
- (8) <https://www.facebook.com/fridaann/posts/1596261683733339>
- (9) <https://vgd.no/forbruker/jobb-og-utdanning/tema/1783688/tittel/bi-handelshoeskolen>
- (10) <https://vgd.no/helse-sex-og-livsstil/samliv-generelt/tema/1303319/tittel/hva-syns-jenter-om-gutter-som-er-seksuelt-uefarne>
- (11) <https://alreit.no/systemisk-nlp-og-trump/>
- (12) <https://journalisten.no/2017/11/kjetil-stormark-fikk-tyn-bruk-av-anonyme-kilder>
- (13) <https://www.dagsavisen.no/innenriks/navn-i-nyhetene/er-flest-fine-menn-1.766636>
- (14) <https://www.tb.no/tjome/nyheter/pasientgruppen-som-ikke-blir-trodd/s/2-2.426-1.7437854>
- (15) <https://www.dagbladet.no/nyheter/innbruddstyven-rotet-stjal--og-etterlot-en-snodig-beskjed/68695013>
- (16) http://shally.blogg.no/1246831919_06jul2009.html
- (17) <https://freak.no/forum/showthread.php?t=244643&page=2>
- (18) <http://brahverdag.no/sjekk-den-rumpa/>
- (19) <https://www.nordlys.no/kultur/angrer-pa-at-jeg-ikke-snudde-meg-for-peter-estdahl/s/1-79-5954988>
- (20) http://emmasofias.blogg.no/1473872519_is_wednesday_still_hu.html
- (21) <http://www.klikk.no/forum/foreldre/topic/10692430-haha-in-your-face-brannfolk/>
- (22) <https://www.180.no/bransje/bazaar-trondheim/1.htm>
- (23) <https://www.instagram.com/p/BVcm1bCAHU/?taken-by=jennyskavlan>
- (24) <https://www.dagbladet.no/kultur/du-kan-ikke-vi-henge-ut-uten-a-drikke-en-dag/63014610>
- (25) <https://lunach.psykmagasinet.no/stikkord/selvhat/>
- (26) <http://www.vn.no/produkter/transportband>
- (27) <https://www.ung.no/oss/forelskelse/81451.html>
- (28) <http://denye.no/hverdagsrasisme/>
- (29) http://hendoriasdigg.blogg.no/1349989762_minifest_muffins.html
- (30) <https://www.facebook.com/tv2sumo/posts/10153329886358796>
- (31) <https://p3.no/musikk/jeg-har-dromt-om-henne/>
- (32) <https://www.medier24.no/artikler/pal-korneliussen-53-gar-av-som-publisher-i-intrafish-og-fiskeribladet-gir-seg-etter-18-ar-med-sjomatjournalistikk/435074>
- (33) http://krisssy.blogg.no/1480332396__vre_litt_normal.html
- (34) https://www.nrk.no/kultur/_heimebane_-har-gitt-mersmak-for-emma-bones-1.14026376
- (35) <https://www.nettavisen.no/sport/golf/-jeg-har-sovet-dag-inn-og-dag-ut/1429696.html>
- (36) <https://helseinspirator.com/2017/03/01/slankeoperasjon-eller-livsstilsendring/>
- (37) <https://www.seher.no/kjendis/jeg-ble-seksuelt-misbrukt-til-jeg-var-14-ar/69321186>
- (38) <https://forskning.no/2016/12/tidsskrift-publiserte-falsk-forskning>
- (39) <https://sysla.no/offshore/oljebransjen-er-sidrumpa-nar-det-kommer-til-ny-teknologi/>
- (40) http://nuedetnok.blogg.no/1386445581_nils_kommer.html
- (41) <https://www.facebook.com/PrebzOgDennis/photos/a.263589303763947.58158.260445180745026/444717438984465/>

- (42) <http://forum.kvinneguiden.no/topic/231723-forelsket-i-god-vennine-det-gir-ikke-slipp/>
- (43) https://www.nrk.no/ytring/sophie-elise-svarer-_skam_-skuespiller-ulrikke-falch-1.13892672
- (44) <http://forum.babyverden.no/threads/her-bor-vi-bilder.563065/>
- (45) <https://www.123elektronikk.no/usb-lader/usb-ladestasjon-til-nettbretts-5x2.4a.asp>
- (46) Radioresepsjonen (Radio show, NRK P3, 07.11.12)
- (47) <https://www.facebook.com/NRKP13/videos/942919239074015/>
- (48) <https://www.adressa.no/pluss/magasin/2016/05/28/Anarkist-i-bl%C3%A5-skjorte-12793629.ece>
- (49) <http://forum.kvinneguiden.no/topic/1165042-nettavisen-og-trump/>
- (50) <https://www.digi.no/artikler/na-kan-du-teste-din-ip-telefon-linje/281784>
- (51) <https://freak.no/forum/showthread.php?t=57393>
- (52) <https://skolediskusjon.no/Forums/Thread.aspx?id=252>
- (53) <http://730.no/blog.aspx?newsId=6582>
- (54) <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2406805/Bachelor5030SOS2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- (55) http://ultrababe.blogg.no/1352137780_var-dette-s_lurt-da.html
- (56) http://mythbuster.blogg.no/1415394003_kviser_er-smittsomt.html
- (57) <http://vgd.no/musikk-tv-og-film/musikk/tema/1437332/tittel/navn-paa-laat>
- (58) <http://forum.kvinneguiden.no/topic/239703-jaja-siste-ordet/?page=6784>
- (59) (Norli, 2017, 1)
- (60) (Norli, 2017, 1)
- (61) <http://forum.kvinneguiden.no/topic/357508-kan-dere-gi-meg-r%C3%A5d-v%C3%A6r-s%C3%A5-snill/>
- (62) <https://www.facebook.com/NRKUnderholdning/videos/1333819593337453/>

References

- Andersen, Gisle. 2015. Pseudo-borrowings as cases of pragmatic borrowing. In Cristiano Furiassi and Henrik Gottlieb (eds.), *Pseudo-English. Studies on False Anglicisms in Europe*, 123–144. Berlin: De Gruyter Mouton.
- Andersen, Pia Høgmo. 2007. “Oh bloody hell sir æ åsså tar æ av mæ kappa.” *En undersøkelse av engelske innslag i rollespill*. MA thesis, University of Tromsø.
- Brink, Lars. 2006. Den fraseologiske terminologi. *Nordiske Studier i Leksikografi*, 8, 39–52.
- Brunstad, Endre. 2001. *Det reine språket. Om purisme i dansk, svensk, færøysk og norsk*. PhD thesis, Universitetet i Bergen.
- Burger, Harald. 1998. *Phraseologie: eine Einführung am Beispiel des Deutschen*. Berlin: Erich Schmidt.
- Capuz, Juan Gómez. 1997. Towards a Typological Classification of Linguistic Borrowing. *Revista Alicantina de Estudios Ingleses*, 10, 81–94.
- Cowie, Anthony P. 1988. Stable and creative aspects of vocabulary use. In Ronald Carter and Michael McCarthy (eds.), *Vocabulary and Language Teaching*, 126–137. London: Longman.

- Cowie, Anthony P. 1994. Phraseology. In Ronald E. Asher (ed.), *The Encyclopedia of Language and Linguistics*, bd. 6, 3168–3171. Oxford: Pergamon Press.
- Curnow, Timothy Jowan. 2001. What Language Features Can Be ‘Borrowed’? In Alexandra Aikhenvald and Robert M. W. Dixon (eds.), *Areal Diffusion and Genetic Inheritance*, 412–436. Oxford: Oxford University Press.
- Faarlund, Jan Terje, Svein Lie and Kjell Ivar Vannebo. 1997. *Norsk referansegrammatikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Fiedler, Sabine. 2012. Der Elefant im Raum... The influence of English on German phraseology. In Furiassi et al. (2012), 239–260.
- Fiedler, Sabine. 2017. Phraseological borrowing from English into German: Cultural and pragmatic implications. *Journal of Pragmatics*, 113, 89–102.
- Furiassi, Cristiano, Virginia Pulcini and Félix Rodríguez González (eds.). 2012. *The Anglicization of European Lexis*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Gottlieb, Henrik. 2004. Danish Echoes of English. *Nordic Journal of English studies*, 3(2), 39–65.
- Gottlieb, Henrik. 2012. Phraseology in flux. Danish Anglicisms beneath the surface. In Furiassi et al. (2012), 169–198.
- Graedler, Anne-Line. 1998. *Morphological, Semantic and Functional Aspects of English Lexical Borrowings in Norwegian*. PhD thesis, University of Oslo.
- Graedler, Anne-Line. 1999. Where English and Norwegian meet: Codeswitching in Written Texts. In Hilde Hasselgård and Signe Oksefjell (eds.), *Out of Corpora. Studies in Honour of Stig Johansson*, 327–343. Amsterdam/Atlanta: Rodopi.
- Graedler, Anne-Line. 2002. Norwegian. In Manfred Görlach (ed.), *English in Europe*, 57–81. Oxford: Oxford University Press.
- Graedler, Anne-Line and Stig Johansson. 1997. *Anglismeordboka. Engelske lånord i norsk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Granger, Sylviane and Magali Paquot. 2008. Disentangling the phraseological web. In Sylviane Granger and Fanny Meunier (eds.), *Phraseology: An interdisciplinary perspective*, 27–49. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Grant, Anthony P. 2015. Lexical Borrowing. In John R. Taylor (ed.), *The Oxford Handbook of the Word*, 431–444. Oxford: Oxford University Press.

- Grimstad, Maren Berg, Terje Lohndal and Tor A. Åfarli. 2014. Language mixing and exoskeletal theory: A case study of word-internal mixing in American Norwegian. *Nordlyd*, 41(2), 213–237.
- Guevara, Emiliano Raul. 2010. NoWaC: a large web-based corpus for Norwegian. In *Proceedings of the NAACL HLT 2010 Sixth Web as Corpus Workshop, Association for Computational Linguistics*, 1–7.
- Hanssen, Veronika. 2017. *Norwegian-English Code-switching in 3rd and 5th Grade in a Norwegian Elementary School*. MA thesis, Norwegian University of Science and Technology.
- Haspelmath, Martin. 2008. Loanword typology: Steps toward a systematic cross-linguistic study of lexical borrowability. In Thomas Stolz, Dik Bakker and Rosa Salas Palomo (eds.), *Aspects of language contact: New theoretical, methodological and empirical findings with special focus on Romancisation processes*, 43–62. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Haspelmath, Martin. 2009. Lexical borrowing: concepts and issues. In Martin Haspelmath and Uri Tadmor (eds.), *Loanwords in the World's Languages. A Comparative Handbook*, 35–54. Berlin: De Gruyter Mouton.
- Haugen, Einar. 1950. The Analysis of Linguistic Borrowing. *Language*, 26(2), 210–231.
- Hellevik, Alf. 1963. *Lånord-problemet. To foredrag i Norsk språknemd*. Småskrifter 2. Oslo: Cappellen.
- Høiner, Erlend Klouman. 2018. *Norsk utenpå og engelsk inni? En tverrlingvistisk studie av engelske fraseologiske oversettelselån og betydningslån i norsk*. MA thesis, University of Agder.
- Jarmulowicz, Linda and Valentina L. Taran. 2013. Lexical Morphology: Structure, Process and Development. *Top Lang Disorders*, 33(1), 57–72.
- Johannessen, Maria Boer. 2014. *"Alt er awesome i mitt liv". Social motivations for Norwegian-English code-switching*. MA thesis, Norwegian University of Science and Technology.
- Johansson, Stig and Anne-Line Graedler. 2002. *Rocka, hipt og snacksy. Om engelsk i norsk språk og samfunn*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Larsen, Fritz. 1994. "More than Loan-words: English influence on Danish". *RASK: Internationalt tidsskrift for sprog og kommunikation*, 1, 21–46.
- MacKenzie, Ian. 2012. Fair play to them: Proficiency in English and types of borrowing. In Furiassi et al. (2012), 27–42.

- Matras, Yaron. 2009. *Language Contact*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mel'čuk, Igor. 1998. Collocations and lexical functions. In Anthony P. Cowie (ed.), *Phraseology. Theory, Analysis and Applications*, 23–53. Oxford: Oxford University Press.
- Muysken, Pieter. 2000. *Bilingual Speech. A Typology of Code-Mixing*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Myers-Scotton, Carol. 1993. *Duelling Languages. Grammatical Structure in Codeswitching*. Oxford: Oxford University Press.
- Myers-Scotton, Carol. 2002. *Contact Linguistics*. Oxford: Oxford University Press.
- Nilssen, Signe. 2015. “*Ei raudgrøn-ish dame som meg*”. *Grammatisk og semantisk om det engelske (-)ish brukt i norsk*. MA thesis, University of Bergen.
- Nilssen, Signe and Torodd Kinn. 2017. A chameleon abroad: English *-ish* and *ish* used in Norwegian. *Maal og Minne*, 1, 123–143.
- Norli, Andreas F. 2017. “*Han er en klovn*”: *en studie av den ubestemte artikkelen i predikasjoner og språklig endring*. MA thesis, Norwegian University of Science and Technology.
- Norsk språkråd. 1990. Aksjonen for språklig miljøvern. Informasjonshäfte utgitt av Norsk språkråd.
- Poplack, Shana. 1980. “Sometimes I’ll start a sentence in Spanish Y TERMINO EN ESPAÑOL”: Toward a typology of code-switching. *Linguistics*, 18, 581–618.
- Pulcini, Virginia, Cristiano Furiassi and Félix Rodríguez González. 2012. The lexical influence of English on European Languages. From words to phraseology. In Furiassi et al. (2012), 1–24.
- Sakel, Jeanette. 2007. Types of loan: matter and pattern. In Yaron Matras and Jeanette Sakel (eds.), *Grammatical Borrowing in Cross-Linguistic Perspective*, 15–29. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Sandøy, Helge. 2000. *Lånte fjører eller bunad? Om importord i norsk*. Oslo: Cappelen akademisk forlag.
- Sandøy, Helge. 2007. Avispråket i Norden – ei jamføring. In Bente Selback and Helge Sandøy (eds.), *Fire dagar i nordiske aviser. Ei jamføring av påverknaden i ordforrådet i sju språksamfunn, Moderne importord i språka i Norden*, bd. 3, 127–155. Oslo: Novus forlag.

- Sandøy, Helge. 2013. Linguistic globalization: Experiences from the Nordic laboratory. In Eline Zenner and Gitte Kristiansen (eds.), *New Perspectives on Lexical Borrowing: Onomasiological, Methodological and Phraseological Innovations*, 225–249. Boston/Berlin: De Gruyter Mouton.
- Sandved, Arthur O. 2007. Engelske lån som leksikografisk problem. *Språknytt*, 1, 7–1.
- Schütze, Carson T. 2009. Web searches should supplement judgements, not supplant them. *Zeitschrift für Sprachwissenschaft*, 28, 151–156.
- Schütze, Carson T. 2011. Linguistic evidence and grammatical theory. *Advanced Review*, 2, 206–221.
- Simonsen, Dag F. 1992. Fra hair design til vill-lokk – om Norsk språkråds aksjon mot anglonorsk. *Språkbruk*, 1, 8–13.
- Stene, Aasta. 1945. *English Loan-words in Modern Norwegian: A Study of Linguistic Borrowing in the Process*. PhD thesis, University of Oslo.
- Sunde, Anne Mette. 2016. “Inspect kniven i inventoryen min.” Språklig praksis i et nytt domene. *Norwegian journal of Linguistics*, 34, 7–34.
- Sunde, Anne Mette and Martin Kristoffersen. 2018. Effects of English L2 on Norwegian L1. *Nordic Journal of Linguistics*, 41(3), 275–307.
- Thomason, Sarah Grey and Terrence Kaufman. 1988. *Language Contact, Creolization, and Genetic Linguistics*. California: University of California Press.
- Van Coetsem, Frans. 2000. *A General and Unified Theory of the Transmission Process in Language Contact*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.
- Walsh, Olivia. 2016. State language planning in France and Quebec. In Olivia Walsh (ed.), *Linguistic Purism: Language Attitudes in France and Quebec*, Impact studies in language and society, 35–95. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Winford, Donald. 2010. Contact and Borrowing. In Raymond Hickey (ed.), *The Handbook of Language Contact*, 170–188. Malden: Wiley-Blackwell.
- Zenner, Eline and Gitte Kristiansen. 2013. Introduction: Onomasiological, methodological and phraseological perspectives on lexical borrowing. In Eline Zenner and Gitte Kristiansen (eds.), *New Perspectives on Lexical Borrowing. Onomasiological, Methodological and Phraseological Innovations*, 1–18. Berlin/New York: De Gruyter Mouton.

Vedlegg A

Forespørsel Telenorligaen

Forespørsel om medvirkning til forskning på dataspilling

Denne forespørselen sendes ut til de totalt åtte lagene som søndag XX.XX.XX møtes til semifinaler i Telenorligaens serier i

- **Counter-Strike: Global Offensive (CS:GO)**
- **League of Legends (LoL)**

Dataspillkulturen har lenge vært usynlig for de fleste som står utenfor. I de siste årene har derimot interessen for dataspilling økt, og forskere har begynt å ta feltet på alvor. På NTNU i Trondheim er vi nå i gang med et prosjekt om språkutvikling og dataspilling.

CS:GO og LoL er blant spillene som krever effektivt språklig samarbeid mellom deltakerne på hvert lag. Gjennom studier av konkrete e-sportkamper i disse to spillene ønsker vi å få innsikt i og forståelse for hvordan man kommuniserer under spilling. Målet for studien er så avdekke hvilke muligheter for språkutvikling som ligger i aktiv gaming.

For å øke samfunnets kunnskap om dataspilling og dets potensial er vi som forskere avhengige av informanter. Vi ønsker å be om at de åtte lagene som møtes i sluttspillet XX.XX.XX **gjør opptak av samtalene i kampen og gir oss tilgang til dem.**

Datamaterialet vil inngå i forskningsprosjektet sammen med datamateriale fra lokale Trondheimslag. Deltakere (både lag og enkeltspillere) vil bli anonymisert. Dersom ditt lag ønsker å bidra, vil dere få tilsendt en skriftlig samtykkeerklæring som signeres før opptakene blir gjort tilgjengelige for oss.

Vi vil til sist få understreke nødvendigheten av informanter i forskningen, og sterkt oppfordre de forespurte lagene til å delta. Vi vil også gjøre oppmerksom på at denne typen forskning kan generere økt interesse for dataspilling fra andre forskningsfelt og samfunnet for øvrig, noe som kan bidra til å øke statusen til dataspilling i Norge på lik linje med andre idretter.

Med vennlig hilsen

Professor Brit K. Mæhlum

Professor Kristin M. Eide

Anne Mette Sunde (doktorgradsstipendiat)

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Stipendiat
7491 Trondheim	E-post: isl@hf.ntnu.no http://www.hf.ntnu.no/isl	Bygg 3, nivå 5 Dragvoll 7049 Trondheim	+ 47 73 59 64 25 Telefaks + 47 73 59 61 19	Anne Mette Sunde Tlf: + 47 97618596

Vedlegg B

Samtykkeerklæring Telenorligaen

Samtykkeerklæring for deling av lydopptak

Beskrivelse av prosjektet

Ved Institutt for språk og litteratur på NTNU er vi i gang med et prosjekt om dataspilling og språkutvikling. Prosjektgruppa består av professor Kristin Melum Eide, professor Brit Kirsten Mæhlum og doktorgradsstipendiat Anne Mette Sunde. Kontaktperson for prosjektgruppa er Anne Mette Sunde (anne.sunde@ntnu.no , +47 97 61 85 96).

Formålet med prosjektet er å undersøke hvordan dataspilling kan legge til rette for språkutvikling. I den forbindelse er du og ditt e-sportlag bedt om å gjøre opptak av lyd av den aktuelle e-sportkampen dere spiller XX.XX.XXXX, og å gjøre disse opptakene tilgjengelig for oss.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Samtaleopptak og samtykkeerklæringer med personopplysninger vil oppbevares separat frem til prosjektets slutt: senest januar 2018. Opptaket og samtykkeerklæringene vil da slettes.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Anonymitet

Navn på deltakere, lagnavn og spillernavn, samt øvrige navn som skulle fremkomme i dialogene i opptaket, vil bli anonymisert i publikasjon.

Frivillig deltakelse

All deltakelse er frivillig. Du kan når som helst trekke ditt samtykke uten begrunnelse så lenge studien pågår.

Bakgrunnsinformasjon om deltakere

Deltakers navn m/spillernavn:

Lagnavn :

E-sportspill:

Morsmål:

Dialektbakgrunn:

Kjønn:

Alder:

Antall år drevet med dataspill:

Samtykkeerklæring

Jeg er informert om formålet med undersøkelsen, om at oppgitte persondata vil bli anonymisert og at jeg når som helst kan trekke meg fra studien.

Jeg ønsker å bidra til undersøkelsen, og samtykker i at mitt bidrag kan bli gjengitt og brukt til forskning.

Sted og dato

Signatur

Vedlegg C

Samtykkeerklæring VGTV

Samtykkeerklæring (VGTV)

Beskrivelse av prosjektet

Ved Institutt for språk og litteratur på NTNU er vi i gang med et prosjekt om dataspilling og språkutvikling. Prosjektgruppa består av professor Kristin Melum Eide, professor Brit Kirsten Mæhlum og doktorgradsstipendiat Anne Mette Sunde. Kontaktperson for prosjektgruppa er Anne Mette Sunde (anne.sunde@ntnu.no , +47 97 61 85 96).

Formålet med prosjektet er å undersøke hvordan dataspilling kan legge til rette for språkutvikling. I den forbindelse er du bedt om å gi ditt samtykke til at vi bruker transkriberte passasjer av en dialog du inngår i. Det aktuelle klippet vi henter dialogene fra, er den VGTV-sendte finalen fra Telenorligaens vårturnering i CS:GO.

Vi vil bruke dialogene til å identifisere ulike språklige strategier i en kontekst preget av høyt tempo og utfordrende oppgaver, og som krever at man kommuniserer både ved hjelp av norsk og engelsk.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Transkriberte passasjer og samtykkeerklæringer vil oppbevares separat frem til prosjektets slutt, det vil si senest januar 2018. Opptak og samtykkeerklæringer vil da slettes.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Anonymitet

Navn på deltakere, lagnavn og spillernavn, samt øvrige navn som skulle fremkomme i dialogene i opptaket, vil bli anonymisert i publikasjon.

Frivillig deltakelse

All deltakelse er frivillig. Du kan når som helst trekke ditt samtykke uten begrunnelse så lenge studien pågår.

Bakgrunnsinformasjon om deltakere

Deltakers navn:

Morsmål:

Dialektbakgrunn/hjemsted:

Kjønn:

Alder:

Antall år drevet med dataspill:

Samtykkeerklæring

Jeg er informert om formålet med undersøkelsen, om at oppgitte persondata vil bli anonymisert og at jeg når som helst kan trekke meg fra studien.

Jeg ønsker å bidra til undersøkelsen, og samtykker i at mitt bidrag kan bli gjengitt og brukt til forskning.

Sted og dato

Signatur

Vedlegg D

Samtykkeerklæring intervju

Samtykkeerklæring for intervjuopptak

Beskrivelse av prosjektet

Ved Institutt for språk og litteratur på NTNU er vi i gang med et prosjekt om dataspilling og språkutvikling. Prosjektgruppa består av professor Kristin Melum Eide, professor Brit Kirsten Mæhlum og doktorgradsstipendiat Anne Mette Sunde. Kontaktperson for prosjektgruppa er Anne Mette Sunde (anne.sunde@ntnu.no , +47 97 61 85 96).

Formålet med prosjektet er å undersøke hvordan dataspilling kan legge til rette for språkutvikling. I den forbindelse er du bedt om å stille til gruppeintervju om språkbruk i dataspilling. Intervjuet vil bli tatt opp.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Intervjuopptak og samtykkeerklæringer med personopplysninger vil oppbevares separat frem til prosjektets slutt: senest januar 2018. Opptaket og samtykkeerklæringene vil da slettes.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Anonymitet

Navn på deltakere, lagnavn og spillernavn, samt øvrige navn som skulle fremkomme i intervjuet, vil bli anonymisert i publikasjon.

Frivillig deltakelse

All deltakelse er frivillig. Du kan når som helst trekke ditt samtykke uten begrunnelse så lenge studien pågår.

Kontakt- og bakgrunnsinformasjon om deltaker

Navn:

Telefonnummer/e-postadresse:

Spillernavn:

Lagnavn:

E-sportspill:

Morsmål:

Dialektbakgrunn:

Kjønn:

Alder:

Antall år drevet med dataspill:

Samtykkeerklæring

Jeg er informert om formålet med undersøkelsen, om at oppgitte persondata vil bli anonymisert og at jeg når som helst kan trekke meg fra studien.

Jeg ønsker å bidra til undersøkelsen, og samtykker i at mitt bidrag kan bli gjengitt og brukt til forskning.

Sted og dato

Signatur

Vedlegg E

Intervjugaid

Intervjugaid

Informasjon (bakgrunn, formål)

- Kontekstualisering:
 - Vi forsker på språksituasjonen i Norge. (Hvordan brukes norsk på ulike samfunnsområder/i ulike grupper? Hvordan brukes andre språk i Norge? Hvordan påvirker andre språk norsk?)
 - Vi har lite kunnskap om dataspillmiljø.
- Løst strukturert samtale om to hovedtema:
 - Dataspilling generelt
 - Språkbruk i dataspilling
- Informasjon om opptak og anonymitet
- Signering av samtykkeskjema

Dataspilling generelt

- Egne erfaringer:
 - Hvor gamle var dere da dere begynte å spille dataspill?
 - Hvilke spill spilte dere?
 - Når og hvorfor CS:GO?
- Om e-sportlaget:
 - Hva er lagets mål?
 - Hvor ofte og hvordan trener dere?
- Opplevd utbytte av dataspilling:
 - Gevinster?
 - Ulemper?
- Hvem er den typiske «gameren»? *Finnes den typiske «gameren»?*

Språkbruk i dataspilling

- Dere spiller i lag på fem og spillet foregår i et hektisk tempo.
 - Hvordan foregår kommunikasjonen?
 - Utfordringer?
- De som ikke selv spiller CS:GO, vil forstå veldig lite av det som sies.
 - *Vise dem to eksempelutdrag fra transkriberinga av lagopptaket*
 - Kan dere forsøke å beskrive språkbruken deres når dere spiller?
 - Kan dere forsøke å forklare hvorfor dere bruker engelske ord?
 - *Spørre dem om spesifikke engelske ord, f.eks. «walke». Hvorfor ikke «gå»?*
- Internasjonal forskning om dataspilling antyder at de som spiller mye og visse typer spill får bedre engelskkompetanse.
 - Har dere noen tanker om dette?

- Hva er deres erfaringer?

Engelsk i dataspillkulturen generelt

- Engelsk er svært synlig til stede i mange dataspillmiljø.
- Engelsk synes å ha en sentral rolle som bruksspråk på forskjellig vis.
- *Vise eksempel fra Facebook der en person har skrevet et helt innlegg på engelsk i ei norsk CS:GO-gruppe.*
 - Hva tror dere er årsaken til at noen veksler helt om til engelsk når de henvender seg til nordmenn?
- Flere jeg har snakket med som jobber i spillbutikker, både i Trondheim og Oslo, opplever stadig at nordmenn veksler helt om til engelsk når de diskuterer spill i butikken.
 - Har dere noen tanker om det? Hva kan årsaken være?
 - Gjør dere det selv?
- For 10 år siden var under 1 % av spillene på det norske markedet av nordisk opphav og norske myndigheter har ønsket å utvikle flere norskspråklige dataspill.
 - Har dere noen tanker om det?
 - Tror dere det kan ha noe for seg å oversette engelskspråklige spill til norsk?

Vedlegg F

Samtykkeerklæring

Samtykkeerklæring for deltakelse i forskningsprosjekt om norsk

Beskrivelse av prosjektet

Ved Institutt for språk og litteratur på NTNU er vi i gang med et forskningsprosjekt om utviklinga av norsk språk. Prosjektgruppa består av professor Kristin Melum Eide, professor Brit Kirsten Mæhlum, førstelektor Ivar Berg og doktorgradsstipendiat Anne Mette Sunde. Kontaktperson for prosjektgruppa er Anne Mette Sunde (anne.sunde@ntnu.no , +47 97 61 85 96).

Formålet med prosjektet er å undersøke hvordan moderne norsk utvikler seg over tid. I den forbindelse er du bedt om å gjennomføre en todelt undersøkelse, samt å stille deg til disposisjon for et intervju i etterkant av testene.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Resultatene fra undersøkelsen og denne samtykkeerklæringen vil oppbevares separat frem til prosjektets slutt (utgangen av 2018). Samtykkeerklæringene vil da anonymiseres fullstendig.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Anonymitet

All personlig informasjon, som navn, e-postadresse og telefonnummer, vil bli anonymisert i publikasjon.

Frivillig deltakelse

All deltakelse er frivillig. Du kan når som helst trekke ditt samtykke uten begrunnelse så lenge studien pågår.

Kontaktinformasjon om deltaker _____

Navn:

Telefonnummer/e-postadresse:

Morsmål:

Dialektbakgrunn:

Samtykkeerklæring

Jeg er informert om formålet med undersøkelsen, om at oppgitte persondata vil bli anonymisert og at jeg når som helst kan trekke meg fra studien.

Jeg ønsker å bidra til undersøkelsen, og samtykker i at mitt bidrag kan bli gjengitt og brukt til forskning.

Sted og dato

Underskrift

Vedlegg G

Akseptabilitetsvurdering: test

Akseptabilitetsvurderingstest

T	Testsetning
Ø	Øvrig testsetning (som ikke inngikk i analysen, jf. kapittel 4.2.2.2)
KA	Kontrollsetning akseptabel (jf. kapittel 4.2.4)
KU	Kontrollsetning uakseptabel (jf. kapittel 4.2.4)
Øvrige fyllsetninger er fordelt på akseptable og uakseptable setninger.	

Nr.	Setning	Setningstype
1	Det norske kvinnelandslaget har dårlig lagmoral.	KA
2	Foreløpig antas Marit å ha stjålet pengene.	
3	Løva fortærte og fortærte, men blei ikke mett.	
4	Jeg har visst kjøpt katta i sekken.	
5	Han insisterte at jeg skulle arve pengene.	T
6	Du må ta også skjerpe deg ganske kraftig.	
7	Nå må du begynne å stå opp for deg selv.	T
8	Petter var på fest lenger enn til midnatt.	
9	Hvilken stasjon er det som ligger nærmest flyplassen?	KA
10	Dette er den mest effektive måten å bli rik.	Ø
11	De ideene sjefen min ga meg, var svært verdifulle.	
12	Det blei snødd utrolig mye den natta.	KU
13	Katta liker ikke aldri å bli klødd.	
14	Vi var kjørende til Tromsø for å handle.	
15	Brua til fastlandet er stengt for nå.	T
16	Jeg lurte og lurte på hva jeg skulle ha til middag.	
17	Hun besvimte i tre timer.	
18	Flere folk har vært i Russland enn jeg har.	
19	Jeg sto der i villrede og hørte pulsen slå.	
20	Regjeringa har møtt med de andre partiene på Stortinget.	T
21	Han drakk et glass vann, men stoppa halvveis.	
22	Jeg trives bedre på fjellet enn i skogen.	KA
23	Vi har stresset dette problemet på mange møter.	Ø
24	I dag så er det to år siden jeg gifta meg.	
25	Brus likte Stian Anne fordi hun drakk	
26	Han fikk ikke noe igjen for å være dumsnill.	
27	Det blei dessverre oppstått en brann her i går.	KU
28	Søstera mi må ha alt inn med teskje.	
29	Jeg kan godt identifisere med det hun forteller.	T
30	Han spankulerte en søndagstur i parken.	
31	Langt, lyst hår liker du jenta som har.	
32	Tenåringer bryr seg katta om grammatikk.	
33	Friske blomster lukter parfymen din som.	
34	Maria ante ikke hva å gjøre i Bergen.	T
35	Det går mot en rekordtidig multebærsesong.	
36	Enten så er Gøran våken.	
37	Journalister løper terroristene sitt ærend.	

38	Karmen til vinduet har behov for en vask.	
39	Det var på hengende håret at vi kom med flyet.	
40	Jeg hørte på den samme sangen over og over igjen.	T
41	Susanne faktisk elsker å gå til tannlegen.	Ø
42	Moskva vil jeg dra til og besøke.	
43	De var røykende og drikkende hele natta.	
44	Vi gikk på postkontoret for å sende.	
45	Australia kommer jeg aldri til å glemme turen til.	
46	Mamma bar vann og pappa bætte ved.	
47	Du er bra tett i skolten hvis du tror på nissen.	
48	Dette er hvorfor man bør ta tran.	T
49	Jeg ligger nøklene på bordet.	KU
50	Martin satt og skrålte i vilden sky.	
51	Mon tro hva presten sa da bruden sa nei.	
52	Huset brant helt opp.	
53	Huset brant helt ned.	KA
54	Jeg er ikke vant til å stå ut i mengden.	T
55	Jeg aksepterer deg å synge hvis du synger lavt.	
56	Jeg har nulltoleranse i forhold til rasisme.	
57	Det blei sykla på veien av mange barn.	
58	Jeg har aldri møtt noen som henne tidligere.	
59	Marius hørte de andre guttene snakke om seg.	
60	Send meg kopi av kvitteringa når du har registrert.	Ø
61	Han hadde ofte ikke sett henne.	
62	I dag så har jeg kjøpt på internett.	
63	Jeg fikk meg en trøkk i fleisen.	
64	I min mening er dette helt feil.	T
65	Tor dansa Kristin ut av rommet.	
66	Vi så vakta låste porten.	
67	Lise likte ikke det hun hørte andre si om seg selv.	
68	Det er vanlig at folk tar feil av søstera mi og meg.	KA
69	Jeg har virkelig ikke tid for barn.	Ø
70	Helle bare antok uten å høre med meg først.	
71	Han gjorde seg til spott og spe under forestillinga.	
72	Anbefalt daglig inntak av D-vitamin er 7 mikrogram	
73	Jon spiste ostekake på fredag i kantina med gaffel.	
74	Hva du driver med legger jeg meg ikke opp på.	
75	Sitt gadd hun ikke vaske håret.	KU
76	Lars fikk et snev av angst når han skulle ut og fly.	
77	Forskerne konkluderer at medisinen har god effekt.	Ø
78	I fjor sommer har jeg vært i Frankrike.	
79	Hun sprang kjempefort, men det gikk sakte.	
80	Kan du ikke komme opp med et bedre svar?	T
81	Jeg aldri har prøvd å spille tennis.	KU
82	Astrid la seg i selen for å bli bedre i fotball.	
83	Hvor mye fisk sa du hvilken mann Silje ga?	KU
84	Alt i alt gikk det henne godt.	
85	Ønsker du å kommentere på denne saken?	Ø

86	Lone så seg selv hoppe fra stupet.	
87	Til tross for advarslene steg han uti vannet.	
88	Det blei landa et fly på Gardermoen i kveld.	
89	Hvordan kan vi hjelpe foreninga bli bedre?	Ø
90	Hvem buss skal du ta opp til hallen i dag?	
91	Det gikk nettopp opp et lys for meg.	
92	Knut nøys Marit en kjærlighetssang.	
93	Du må prøve ut den nye Grandiosaen	
94	Steinar dro til Marit i firetida.	KA
95	Steinar dro til Marit midt i fjeset.	
96	Deg må du skynde!	
97	Denne uka var jeg i svømmehallen tre ganger.	
98	Se ut for fare når du skal ut i jungelen.	T
99	Ofte kom mannen på besøk bare én gang.	
100	Endelig er denne testen ferdig.	

Vedlegg H

Akseptabilitetsvurdering: svarskjema

Del 1: Akseptabilitetsvurdering

Deltakernummer: _____

Bedømmingsskala:

- 1: IKKE OK (Dette går ikke an å si)
- 2: IKKE HELT OK (Det er kanskje noen som sier det, men jeg kunne ikke sagt det)
- 3: LITT RAR, MEN OK (Litt spesiell, men dette sier vel folk, og jeg kan også si det)
- 4: HELT OK (Dette er ei vanlig, velforma setning)

Setningsnummer:

1.	1	2	3	4
2.	1	2	3	4
3.	1	2	3	4
4.	1	2	3	4
5.	1	2	3	4
6.	1	2	3	4
7.	1	2	3	4
8.	1	2	3	4
9.	1	2	3	4
10.	1	2	3	4
11.	1	2	3	4
12.	1	2	3	4
13.	1	2	3	4
14.	1	2	3	4
15.	1	2	3	4

Vedlegg I

Engelsktest m/oversettelsestest

Undersøkelse 2: Engelsk

Deltakernummer: _____

Del 1 av 5: Hva skal inn?

Eksempel:

Tina b. to dance.

- a. like*
- b. likes*
- c. liking*
- d. is like*

1. Mark ____ in the library this morning.
 - a) study
 - b) are studying
 - c) is studying
 - d) studying
2. Alicia, ____ the window, please. It's too hot in here.
 - a) opens
 - b) open
 - c) opened
 - d) will open
3. Eli's hobbies include jogging, swimming, and ____.
 - a) to climb mountains
 - b) climb mountains
 - c) to climb
 - d) climbing mountains
4. Who is ____, Maria or Alexander?
 - a) tallest
 - b) tall
 - c) taller
 - d) the tallest

5. Each of the Olympic athletes ____ for months, every year.
- a) have been training
 - b) were training
 - c) has been training
 - d) been training
6. The company will upgrade ____ computer information systems.
- a) there
 - b) their
 - c) it's
 - d) its
7. You were ____ your father before 2 p.m.
- a) suppose to call
 - b) supposed to call
 - c) supposed calling
 - d) supposed call
8. When I graduate from college next June, I ____ a student here for five years.
- a) will have been
 - b) have had been
 - c) has been
 - d) will have
9. I didn't ____ TV last night.
- a) not watched
 - b) watch
 - c) watching
 - d) watched
10. How much time do you spend ____ English?
- a) study
 - b) studying
 - c) to study
 - d) studied
11. You should ____ my advice.
- a) take
 - b) listen
 - c) do
 - d) done

12. A lot of products ____ in China.
- a) are made
 - b) made
 - c) are maked
 - d) is made
13. If I ____ earlier, I wouldn't have been late for work.
- a) left
 - b) was leaving
 - c) have left
 - d) had left
14. There were ____ of people at the football match on Friday.
- a) a great deal
 - b) fifty
 - c) many
 - d) hundreds
15. Are you looking forward ____ your new job?
- a) to start
 - b) to starting
 - c) starting
 - d) in starting

Del 2 av 5: Hva skal ut?

Eksempel:

The little dog didn't want to eaten.

- a. the
- b. dog
- c. want
- d. eaten X

1. The majority to the news is about violence or scandals.
- a. the
 - b. to
 - c. news
 - d. violence

2. When our vacation, we plan to spend three days scuba diving.
- when
 - plan
 - days
 - diving
3. Mr. Berg does not take critical of his work very well.
- does
 - critical
 - his
 - well
4. Kim and Martin send e-mail messages to other often.
- and
 - send
 - other
 - often
5. I had a enjoyable time at the party last night.
- a
 - time
 - at
 - last
6. Jim and Elena has been married for over 20 years now.
- has
 - married
 - over
 - now
7. Each day after school, Kevin run five miles.
- each
 - after
 - run
 - miles
8. He goes never to the company softball games.
- never
 - the
 - softball
 - games

9. Do you know the student who books were stolen?
- do
 - know
 - who
 - were
10. John will spend his vacation either in Singapore nor the Bahamas.
- will
 - his
 - nor
 - the
11. I told the salesman that I was not interesting in buying the latest model.
- told
 - that
 - interesting
 - buying
12. Anne and Mike really likes going to the gym.
- really
 - likes
 - going
 - the
13. Excuse me, Sir. Is this you're bag?
- excuse
 - is
 - this
 - you're

Del 3 av 5: Hva skal inn?

1. The bus ____ arrives late during bad weather
- every week
 - later
 - yesterday
 - always

2. Do you ____ where the nearest grocery store is?
 - a. now
 - b. no
 - c. know
 - d. nowe
3. Jerry Seinfeld, the popular American comedian, has his audiences ____.
 - a. putting too many irons in the fire
 - b. keeping their noses out of someone's business
 - c. rolling in the aisles
 - d. going to bat for someone
4. The critics had to admit that the ballet ____ was superb.
 - a. profession
 - b. performance
 - c. perforce
 - d. performable
5. Peter says he can't ____ our invitation to dinner tonight.
 - a. access
 - b. accelerate
 - c. assess
 - d. accept
6. We were ____ friends in that strange but magical country.
 - a. upon
 - b. among
 - c. toward
 - d. in addition to
7. The hurricane caused ____ damage to the city.
 - a. extensile
 - b. extended
 - c. extensive
 - d. extension
8. Many cultures have special ceremonies to celebrate a person's ____ of passage into adulthood.
 - a. right
 - b. rite
 - c. writ
 - d. write

9. Mary will ____ members to the Christmas party committee.
- a. appoint
 - b. disappoint
 - c. appall
 - d. appeal
10. Mr. Smith requests that someone ____ the letter immediately.
- a. sent
 - b. sends
 - c. send
 - d. to send

Del 4 av 5: Oversett til norsk

1. She acted as if she asked for it.
2. This is why I don't eat sugar.
3. Tina had to stress her point many times.
4. Petter insisted that I had stolen his money.
5. The professors concluded that coffee is healthy.
6. You have to register on the web page.
7. Nina could identify with Agata's sad story.
8. Trump has not met with Putin in person yet.
9. The tunnel is closed for now.
10. He commented on my new dress.
11. The girl stood out among her friends.
12. He knew what to say to her.
13. Can you help me read the instructions?

14. This is the best way to earn money.
15. Martin watched The Lion King over and over again.
16. In my opinion, it is a very good movie.
17. You must stand up for yourself.
18. Lisa tried out the new game.
19. She came up with a new idea.
20. You must look out for sharks in the water.
21. My dog never wants to swim.
22. Do you know where to buy tickets?

Del 5 av 5: Les tekst og svar på spørsmål

Text 1: The Tour

Spend ten romantic days enjoying the lush countryside of southern England. The counties of Devon, Dorset, Hampshire, and Essex invite you to enjoy their castles and coastline, their charming bed and breakfast inns, their museums and their cathedrals. Spend lazy days watching the clouds drift by or spend active days hiking the glorious hills. These fields were home to Thomas Hardy, and the ports launched ships that shaped world history. Bed and breakfasts abound, ranging from quiet farmhouses to lofty castles. Our tour begins August 15. Call or fax us today for more information 1-800-222-XXXX. Enrollment is limited, so please call soon.

- A. Which of the following counties is not included in the tour?
- a. Devon
 - b. Cornwall
 - c. Essex
 - d. Hampshire

- B. How many people can go on this tour?
- a. 10
 - b. An unlimited number
 - c. 2-8
 - d. A limited number
- C. What can we infer about this area of southern England?
- a. The region has lots of vegetation
 - b. The coast often has harsh weather
 - c. The sun is hot and the air is dry
 - d. The land is flat

Text 2: Staff meeting

Date: May 16, 1998
To: Megan Fallerman
From: Steven Roberts
Subject: Staff Meeting

Please be prepared to give your presentation on the monthly sales figures at our upcoming staff meeting. In addition to the accurate accounting of expenditures for the monthly sales, be ready to discuss possible reasons for fluctuations as well as possible trends in future customer spending. Thank you.

- A. The main focus of the presentation will be:
- a. Monthly expenditures
 - b. Monthly salary figures
 - c. Monthly sales figures
 - d. Staff meeting presentations
- B. Who will give the presentation?
- a. The company president
 - b. Megan Fallerman
 - c. Steven Roberts
 - d. Future customers

Text 3: Announcement

Anna Szewczyk, perhaps the most popular broadcaster in the news media today, won the 1998 Broadcasting Award. She got her start in journalism as an editor at the *Hollsville County Times* in Missouri. When the newspaper went out of business, a colleague persuaded her to enter the field of broadcasting. She moved to Oregon to begin a master's degree in broadcast journalism at Atlas University. Following graduation, she was able to begin her career as a local newscaster with WPSU-TV in Seattle, Washington, and rapidly advanced to national television. Noted for her quick wit and trenchant commentary, her name has since become synonymous with *Good Day, America!* Accepting the award at the National Convention of Broadcast Journalism held in Chicago, Ms. Szewczyk remarked, "I am so honored by this award that I'm at a total loss for words!" Who would ever have believed it?

- A. What is the purpose of this announcement?
 - a. To invite people to the National Convention of Broadcast Journalism
 - b. To encourage college students to study broadcasting
 - c. To recognize Ms. Szewczyk's accomplishments
 - d. To advertise a job opening at the *Hollsville County Times*
- B. The expression "to become synonymous with" means
 - a. To be the same as
 - b. To be the opposite of
 - c. To be in sympathy with
 - d. To be discharged from
- C. What was Ms. Szewczyk's first job in journalism?
 - a. She was a TV announcer in Washington.
 - b. She was a newscaster in Oregon.
 - c. She was an editor for a newspaper in Missouri.
 - d. She was a talk show host in Chicago.

Vedlegg J

Bakgrunnsskjema

Bakgrunnsinformasjon

Deltakernummer: _____

1. Alder: _____

2. Kjønn: _____

3. Hvor ofte leser du engelske tekster? (Bøker, aviser, blogger, artikler ...)

Daglig
☐

Ukentlig
☐

Sjeldnere
☐

Aldri
☐

4. Hvor ofte skriver du engelske tekster? (Blogg, SMS, chat, nettforum ...)

Daglig
☐

Ukentlig
☐

Sjeldnere
☐

Aldri
☐

5. Hvor ofte hører du engelsk? (Musikk, TV, film, internettvideoer etc.)

Daglig
☐

Ukentlig
☐

Sjeldnere
☐

Aldri
☐

6. Hvor ofte snakker du engelsk?

Daglig
☐

Ukentlig
☐

Sjeldnere
☐

Aldri
☐

7. Spiller du digitale spill på fritida? (Dataspill, TV-spill, mobilspill)

Daglig
☐

Ukentlig
☐

Sjeldnere
☐

Aldri
☐

Hvis ja, hvilke spill?

Hvis ja, hvor mange timer spiller du i uka (ca.)?

